

RASEBORG
RAASEPORI

RAASEPORI.FI

~~~~~
TILINPÄÄTÖS
2019

SISÄLLYSLUETTELO

1. Yleiskatsastus ja organisaatio	1
1.1. Yleiskatsastus	1
1.2. Taloudellinen katsastus	5
1.3. Raaseporin kaupungin strategia 2018-2021 ja sen sitouttaminen kaupungin toimintaan	9
1.4. Viranhaltijaorganisaatio	11
1.5. Henkilöstömäärä	12
2. Tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelma, mukaa lukien liikelaitokset	13
2.1. Tuloslaskelma (1 000 €)	13
2.2. Käyttötalouden ja tuloksen yhteenveto	14
2.3. Tase 31.12.2019	15
2.4. Rahoituslaskelma	17
2.5. Rahoituslaskelman toteutuma	18
2.6. Tulot ja menot yhteensä	19
3. Raaseporin konserni	20
3.1. Konsernin rakenne	20
3.2. Konsernituloslaskelma	21
3.3. Konsernitase	22
3.4. Konsernin rahoituslaskelma	23
4. Tunnusluvut mukaan lukien liikelaitokset	24
5. Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä ehdotus tilikauden tuloksen käytöstä	25
5.1. Riskien hallinta ja sisäinen valvonta	25
5.2. Kaupunginhallituksen ehdotus tilikauden tuloksen käytöstä	31
6. Talousarvion toteutuminen	32
6.1. Tuloslaskelman toteutuma	32
6.2. Käyttötalouden yhteenveto	33
6.3. Osastojen toiminta ja talousarvion toteutuma	35
Toimiala: Konsernihallinto	38
Tilintarkastus	42
Kaupunginkanslia	44
Talous	47
Henkilöstöosasto	50
Kaupunkikehitys	53
Joukkoliikenne	58
Toimiala: Sosiaali- ja terveydenhuolto	60
Hallinto ja tukipalvelut	66
Kotihoito ja tukipalvelut	68
Ympäri vuorokautinen asuminen	72
Terveyspalvelut	75
Mielenterveyshoito ja päihdehuolto	79
Hammashoito	81
Lapsi- ja perhepalvelut	83
Aikuissosiaalityö, vammaispalvelut ja maahanmuuttajatoimisto	86
Työllisyyspalvelut	91
Erikoissairaanhoito / Maksuosuus	95
Erikoissairaanhoito / Muu erikoissairaanhoito	99
Toimiala. Sivistys	101
Muu sivistys	105
Varhaiskasvatus	109
Opetus	112
Lukiot	116
Museot	119
Kirjasto	122
Vapaa-aika	125

Toimiala: Tekniikka	129
Hallinto	138
Yhdyskuntatekniikka	142
Mittaus- ja kiinteistömuodostus	151
Tilahallinta	154
Toimitilahuolto ja ruokahuolto	161
Kaavoitus	167
Rakentaminen ja ympäristö / Ympäristöyksikkö	171
Jätelautakunta	175
6.4. Taulukko investointihankkeiden toteutumisesta	187
6.5. Rahoitus, verotulot, valtionosuudet, talousarviolainat	184
6.6. Tuloslaskelma 31.12.2019	185
6.7. Tase 31.12.2019	186
7. Liitetiedot	188
7.1. Arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja -menetelmät	188
7.2. Toimintatuotot	189
7.3. Satunnaiset erät sekä pysyvien vastaavien myyntivoitot	190
7.4. Suunnitelman mukaiset poistot	191
7.5. Pysyvät vastaavat	192
7.6. Osakkeet ja osuudet	194
7.7. Vaihtuvat vastaavat, saamiset	196
7.8. Oman pääoman muutos	197
7.9. Varaukset	199
7.10. Vieras pääoma	200
7.11. Vastattavat, siirtovelat	201
7.12. Vastuusitoumukset, leasingvastuut ja muut taloudelliset vastuut	202
7.13. Palkkamenojen kehitys	205
7.14. Henkilöstökulut	206
7.15. Tilintarkastajien palkkiot	207
7.16. Muut liitetiedot	208
7.17. Käytettyjen kirjanpito- ja tositteiden luettelo	210
8. Konsernitilipäätöksen liitetiedot	211
9. Allekirjoitukset ja tilintarkastusmerkintä	216
Raaseporin Vesi	1 - 33

1. Yleiskatsaus ja organisaatio

1.1 Yleiskatsaus

Kaupunginjohtajan katsaus 2019

Kuntien taloudellinen epävarmuus jatkuu, eikä Raasepori ole tästä poikkeus

Raaseporin kaupungin vuoden 2019 tilinpäätös on 6,2 miljoonaa euroa alijäämäinen Raaseporin Vesi -liikelaitos mukaan lukien. Talousarvio on 1,4 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Suurimmat syyt olivat jälleen verotulot ja erikoissairaanhoido. Verotulojen osalta menetys johtui lähinnä verokortt uudistuksesta, mutta myös osittain tulorekisterin käyttöönottoon liittyvistä ongelmista. Menetys oli jopa 5,0 miljoonaa euroa, joka kompensoitiin osittain 1,1 miljoonan euron valtionosuuden kasvulla. Erikoissairaanhoido ylittyi 4,6 miljoonalla eurolla, mikä on erittäin huolestuttava trendi. Onneksi tämä kustannusnousu kompensoitiin osittain sosiaali- ja terveydenhuollon muilla osastoilla ja muilla toimialoilla. Koko kuntakentällä on suuri huoli verotulojen epävarmuudesta ja erikoissairaanhoidon kustannusten noususta.

Vuoden toimintakate oli -168,9 miljoonaa euroa ja ylitti siten alkuperäisen talousarvion 4,0 miljoonalla eurolla, mikä johtuu pääosin erikoissairaanhoidosta. Toiminnan kannalta ilahduttavaa on sivistystoimialan toimintakateen pysyminen talousarviossa, konsernipalveluiden 0,5 miljoonaa euroa budjetoitua parempi toimintakate ja teknisen toimialan 130 000 euroa budjetoitua parempi toimintakate. Talousarvion ja toteuman välillä on jonkin verran eroja kaikkien toimialojen osastoilla, ja tätä tulisi jatkossa selvittää perusteellisemmin ja seurata tarkasti. Erikoissairaanhoidon kustannusten ylitysten lisäksi lapsi- ja perhepalveluiden ja varhaiskasvatuksen kustannukset riippuvat ulkoisista tekijöistä, joihin kaupunki ei voi vaikuttaa. On kuitenkin tärkeää, että kaupunki huolehtii siitä, että palvelut toimivat silloin, kun niitä tarvitaan. Raaseporin Veden tulos oli 615 000 euroa, mikä oli 180 000 euroa budjetoitua pienempi.

Henkilöstökustannukset olivat 83,4 miljoonaa euroa, mikä oli runsaat 900 000 euroa budjetoitua vähemmän. Henkilötyövuosien määrä väheni 7 henkilötyövuodella 1 506 henkilötyövuoteen. Kokoaikaisen, osa-aikaisen, vakituisen ja määräaikaisen henkilöstön määrä on vähentynyt 1 913 henkilöstä 1 850 henkilöön vuonna 2018. Tästä trendistä tulee pitää kiinni, koska sillä on suuri vaikutus talouteen. Tätä henkilöstökustannusten vähenemistä tulisi kuitenkin aina verrata ostopalvelujen kehitykseen, koska osa omasta toiminnasta on saatettu korvata ostopalveluilla.

Kiinteistöjen myynti saavutti vuonna 2019 lähes budjetoidun tavoitteen. Kaupungin kiinteistöjen bruttomyynti oli vuoden aikana 1,7 milj. euroa, kun myynniksi oli budjetoitu 1,9 miljoonaa euroa. Myyntivoitto oli 1,2 miljoonaa euroa, kun se alun perin budjetoitiin 1,4 miljoonaan euroon. Joitakin poistosalkun myyntikohteita siirrettiin vuodelle 2020, ja niitä myydään kevään 2020 aikana. Salkun kohteiden myynti on yhä vaikeampaa, koska parhaat kohteet menevät ensin. Kun maakuntauudistus ei vielääkään toteutunut, se vaikeuttaa säilytettävien rakennusten ja poistettavien rakennusten määrittelyä. Tämä ongelma seuraa vielä vuosia 2020 ja 2021. Päätös muuttaa Hagahemmet-kodista Gammelbodan vuokratiloihin herätti keskustelua, mutta muutto on toteutunut. Koska hallinto-oikeudessa on vielä vireillä valitus, Hagahemmet-kodin rakennuksille ei voida tehdä toimenpiteitä.

Negatiivisen tuloksen myötä kumulatiivinen alijäämä nousee 11,2 miljoonaan euroon. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kaupunki on lähellä kriisikunta-aseman saamista vuoden 2021 jälkeen, koska ylijäämän saavuttaminen 2 vuodessa on lähes mahdotonta. Mikäli vuosina 2020 ja 2021 tehdään rakenteellisia muutoksia, jotka osoittavat, että taloudelliseen ahdinkoon tartutaan, voimme mahdollisesti saada lisää aikaa ja siten välttää kriisikunnan asema. Kaupungin tulee seuraavina vuosina jatkaa tiukkaa taloudenpitoa aina ostopalveluista henkilöstö- ja materiaalikustannuksiin. Tämä tarkoittaa valitettavasti sitä, että kaupunkia ei ole varaa kehittää siinä määrin kuin pitäisi. Investointien johdosta kaupungin velkataakka kasvoi 8,6 miljoonalla eurolla 115,1 miljoonaan euroon. Tätä kehitystä tulee hillitä ja pyrkiä laskuun tulevina vuosina, koska korkotaso on vaarassa nousta. Lainataakka asukasta kohti on nyt 4 177 euroa.

Koronavirus tulee vaikuttamaan myös kaupungin talouteen vuonna 2020 ja ehkä vielä pidempään. On todennäköistä, että menetämme sekä kunnallis- että yhteisöveroja. Jos hallitus päättää jatkaa valmiuslain voimassaoloa ja pandemia jatkuu vielä kesän ajan, tilanne pahenee entisestään. Yritysten liikevaihto vähenee, työntekijöitä tullaan lomauttamaan ja irtisanomaan, mikä vaikuttaa suoraan verotuloihin samalla, kun kunnan toimintaa ja toimintoja tulee jatkaa. Valtio

kompensoi mahdollisesti menetystä valtionosuuksin, mutta todennäköisesti ei täysmääräisesti. Mikäli rajoitukset pitkittyvät, kaupungin tulee ryhtyä toimenpiteisiin myös koskien suljetuissa toimipisteissä työskentelevää henkilöstöä, joilla ei ole työtehtäviä. Pandemian aiheuttamat terveydenhuoltomenot tulevat myös nousemaan. Koronaviruksen vaikutusta vuoden 2020 talouteen on tässä vaiheessa mahdotonta arvioida määrällisesti.

Palveluverkkoselvitys osoitti rakenteellisten toimenpiteiden tarpeellisuuden

Vuoden aikana tehtiin laaja palveluverkkoselvitys. Se koski lähinnä sosiaali- ja terveydenhuoltoa, varhaiskasvatusta ja kouluja, mutta selvitys koski myös joukkoliikennettä ja kulttuuripalveluja. Selvityksen tulokset osoittivat, että kaupungin toiminta on jossain määrin tehotonta lähinnä koulujen osalta. Koulujen käyttöaste on noin 68 % ja laskee 63 %:iin viiden vuoden kuluessa. Varhaiskasvatuksen tilanne on parempi, mutta maantieteellisiä eroja esiintyy, minkä vuoksi Tammisaaren alueen käyttöaste on pienempi kuin Karjaan alueen. Tämän selvityksen perusteella on ilmeistä, että rakenteelliset muutokset ovat välttämättömiä, mikä myös vaikuttaa talouteen myönteisesti. Raasepori 2020 -toimenpideohjelmassa edellytetyt toimenpiteet tulee tarkistaa ja tehostustoimia käsitellä uudelleen.

Aiemmistä selvityksistä poiketen esitettiin kolme eri mallia: kaikki jatkuu entiseen tapaan, karsiva malli ja uudistava malli. Uudistavassa mallissa ehdotetaan koulujen ja päiväkotien sulkemista ja sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan keskittämistä investoimalla monitoimirakennuksiin tai keskittämällä toimintaa omiin rakennuksiin. Hyvänä esimerkkinä voidaan mainita Mustion aloitettu hanke, jossa samassa rakennuksessa yhdistyvät ruotsin- ja suomenkielinen koulu, päiväkotitoiminta, kirjasto ja neuvola. Samaa toimintamallia esitetään muualle Raaseporiin. Kaupungilla ei kuitenkaan ole varaa kaikkiin ehdotettuihin uusiin investointeihin, mutta osa niistä voidaan toteuttaa kymmenen vuoden aikavälillä. Keskittämiseksi vapautuu tiloja ja joitakin rakennuksia voidaan poistaa, mistä aiheutuu säästöjä. Muutosesitykset on laadittu syksyn 2019 aikana ja päätöksiä tulee tehdä kevään 2020 aikana.

Kaupungin organisaatio ja toiminta paranevat

Vuosille 2019–2021 listatut keskeiset painopisteet ovat pitkälti samoja kuin aiemmissa linjauksissa. Kaupungin henkilökuntaa on koulutettu kuvaamaan ja dokumentoimaan prosessikuvauksia. Tämä on jatkuvaa työtä, koska prosessit tulee ensin dokumentoida, jonka jälkeen niitä kehitetään tehokkuuden parantamiseksi, asiakaspalvelun parantamiseksi ja tarpeettomien työvaiheiden poistamiseksi. Panostukset uusiin ja moderneihin it-ratkaisuihin on aloitettu ja vuoden 2019 aikana on otettu käyttöön uusi Tweb-sovellus, joka korvaa vanhan Kommunoffice-ohjelman. Tämä on askel oikeaan suuntaan paperittoman hallinnon aikaansaamiseksi.

Kaupunkikehitysosaston rooli on korostunut, ja yhteistyö kaupungin elinkeinoelämän kanssa on tiivistynyt. Useiden kaupungissa sijaitsevien yritysten kanssa on pidetty kokouksia, joita yritykset ovat arvostaneet. Hankintamenettelyt ovat olleet keskeinen teema. Päinvastoin kuin, mitä yleisesti sanotaan, Raaseporissa on työpaikkoja eri koulutusasteille.

Kaupungin hallinto on nyt Tammiharjun alueella saneeratussa kaupungintalossa. Toimialojen välinen yhteistyö on helpottunut ja myös parantunut. On hyvin käytännöllistä, että kaikki toiminnot ovat nyt samassa rakennuksessa, mikä säästää myös aikaa. Ajanmukaisempia työtapoja ja niihin liitettyjä IT it-ratkaisuja tulee kehittää edelleen. Johtamiskoulutusta on jatkettu kahdella koulutuksella vuoden 2019 aikana. Koulutusten teemoina ovat olleet prosessikuvaukset, työterveyshuolto ja johtajan rooli muutoksessa. Aiemmat koulutukset ovat koskeneet kehityskeskusteluja, ja henkilöstötilinpäätös osoittaa, että kehityskeskustelujen määrä on kasvanut. Johtamiskoulutuksia tulee jatkaa. Myös henkilökunnan osaamiseen ja motivaatioon on panostettu jatkokoulutusten myötä. Pidettyjen jatkokoulutusten tilastoja tulisi parantaa, koska niiden raportoinnista saadaan tuloja.

Investoinnit vuonna 2019 olivat melko suuria

Raaseporin Vesi -liikelaitos mukaan luettuna bruttoinvestoinnit olivat vuonna 2019 13,4 miljoonaa euroa, mikä oli 700 000 euroa alkuperäistä talousarviota vähemmän. Tämä tarkoittaa kuitenkin sitä, että investointihankkeet pystyttiin toteuttamaan lähes suunnitelmien mukaisesti. Suurimmat investoinnit olivat Karjan uusi päiväkotikatu Karuselli, 1,5 miljoonaa euroa, Österby skolan keittiön peruskorjaus 1,1 miljoonaa euroa, peruskorjaukset 1,2 miljoonaa euroa, liikenneväylät 2,0 miljoonaa euroa, Länsi-Uudenmaan keskusasema ja rautatiesilta 2,3 miljoonaa euroa, Mustionjoen kalatiet 1,0 miljoonaa euroa ja Karjaan vesitorni 810 000 euroa.

Uusia hankkeita, jotka aloitettiin suunnittelulla vuonna 2019, ovat Mustion koulukeskus ja Uusi Fokus. Mustion koulukeskus tulee maksamaan yhteensä 5,3 miljoonaa euroa ja yhteishankkeena yksityisen säätiön kanssa toteuttava Uusi Fokus maksaa noin 5,0 miljoonaa euroa. Yhteishanke tulee kokonaisuudessaan maksamaan yli 10 miljoonaa euroa, ja siitä tulee kulttuurikeskus, johon kuuluu teatterisali, studio, kirjasto, yhteisaula ja kaupungin kulttuuriopiston toimitilat.

Vuoden 2019 investointitaso oli oikeastaan hieman korkeampi kuin mihin kaupungilla tässä tilanteessa on varaa. Tason pitäisi olla muutama miljoona euroa alempi, mutta toisaalta infrastruktuurin ylläpitoon ja uusien hankkeiden toteuttamiseen tarvitaan tulevaisuudessa tietty taso. Investointitaso lisäsi myös lainanottoa ja velkataakka kasvoi hieman.

Kaupungin strategia 2018–2021

Strategiatyö aloitettiin myöhässä vuonna 2017, ja se valmistui keväällä 2018, jonka jälkeen kaupunginvaltuusto hyväksyi sen kesäkuussa 2018. Syksyn 2018 aikana koko henkilökunta on osallistunut listaamaan konkreettisia tekoja strategian toteuttamiseksi. Koska koko henkilöstö oli mukana, tuotettu aineisto oli erittäin laaja, ja se jouduttiin tiivistämään hallittavaan muotoon kevään 2019 aikana. Tämän lisäksi strategian toteuttamiseksi on tehty koko vuoden ajan toimenpiteitä. Esimerkkejä toimenpiteistä ovat kaupunginhallituksen tekemä ja hyväksymä palveluverkkoselvitys. Muita toteutettuja toimenpiteitä olivat yrittäjätapaamisten järjestäminen, esimiehille suunnattu kehityskeskustelukoulutus, digitalisaation lisääminen, sisäisen ja ulkoisen viestinnän vahvistaminen, oppilashuollon kehittäminen ja kyläbussin toteuttaminen, Länsi-Uudenmaan Keskusasema sekä Lepin alueen kehittäminen. Yksi aloitettu toimenpide oli toiminnan prosessikuvausten laatiminen, ja tätä työtä jatketaan tavoitteena kehittää kaupungin prosesseja. Toimintaohjelmalla on myös merkittävä rooli vuoden 2020 aikana.

Väestökehitys muuttui hieman

Raaseporin kaupungin väestökehitys on ollut negatiivista usean vuoden ajan vuosittaisen vähennyksen ollessa 200–250. Vuonna 2019 vähennys oli 38 henkilöä huolimatta siitä, että syntyvyys oli alhainen: alle 200 vastasyntynyttä. Nettosisäänmuutto oli 59 henkilöä, ja tämä luku on aiemmin ollut negatiivinen. Tulevien vuosikymmenten ennuste on kuitenkin erittäin negatiivinen, ja kaupungin ja yritysten on tehtävä kaikkensa väestön määrän säilyttämiseksi ja myös kasvun aikaansaamiseksi. Joillakin aloilla on jo työvoimapulaa ja kaupungin tulee auttaa uusien asukkaiden houkuttelemisessa. Keväälle 2020 suunnitellaan markkinointikampanjaa yhdessä yritysten ja asunnonvälittäjien kanssa.

Maakuntauudistus ei toteutunut

Maakuntauudistus oli tarkoitus vahvistaa vuoden 2019 aikana. Hallituksen kaatumisen ja uusien vaalien myötä näin ei käynyt. Uusi hallitus päätti, että maakuntauudistusta ei toteuteta kokonaisuudessaan, vaan ainoastaan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastuslaitosten osalta. Uudenmaan osalta päätettiin selvittää, onko erillisratkaisu mahdollinen maakunnassa olevan suuren väestömäärän vuoksi. Uudenmaan kunnat olivat kannattaneet kuntapohjaista hallintoratkaisua viidellä eri alueella. Sosiaali- ja terveysministeriö nimitti selvitysmiehen ja ohjausryhmän selvittämään mahdollisuutta erillisratkaisuun ja sen hallintointiin. Selvitys osoitti, että kuntapohjainen ratkaisu ei ole perustuslain vuoksi mahdollinen, vaan ratkaisun tulee perustua viiteen alueeseen Uudellamaalla. Raasepori kuuluisi niin sanottuun C10-ryhmään, joka sijoittuu Espoon länsipuolelle. Tämä ratkaisu on nyt käsiteltyssä.

Koska maakuntauudistus ei toteutunut, vaan työ alkoi uudelleen, se on vaatinut vuoden 2019 aikana paljon aikaa kaupungin virkamiehiltä, ja tämä jatkuu lähivuosina, koska uudistus tulee voimaan aikaisintaan vuonna 2023. Tämä tarkoittaa sitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa tulee kehittää ja kustannuksia hillitä lähivuosina.

Talouden tasapainottaminen vaatii yhä työtä

Vuosi 2019 oli poikkeuksellinen, koska verotuloennuste ei pitänyt ollenkaan paikkaansa. Epävarmuus koskee osin myös vuotta 2020, ja uusien työehtosopimusten vaikutus talouteen aiheuttaa myös jonkin verran epävarmuutta. Vuoden 2019 tulos nostaa kumulatiivisen alijäämän 11,2 miljoonaan euroon. Tarvitaan paljon työtä ja rakenteellisia muutoksia sekä päätöksiä, jotta toiminta saadaan sopeutettua niin, että saamme katkaistua negatiivisen trendin ja

saavutamme ylijäämäisen tuloksen. Rakenteelliset muutokset ovat välttämättömiä, mutta niillä ei lyhyellä aikavälillä saavuteta ylijäämää, joten on harkittava nopeampia tapoja ylijäämän saamiseksi.

Koronaviruksen aiheuttamat maailmantalouden haasteet vaikuttavat myös kaupungin talouteen. Tätä on myös mahdotonta arvioida määrällisesti, koska eri maiden toimet talouden elvyttämiseksi vaihtelevat ja toimenpiteiden vaikutukset ovat epävarmoja. BKT:n on ennustettu laskevan 5 % ja se lisää talouden tasapainottamisen haasteellisuutta entisestään. Kaupunki ei voi vaikuttaa näihin ulkoisiin tekijöihin. Siitä huolimatta on tehtävä kovasti töitä ja katsottava eteenpäin. Henkilökuntamme tekee töitä tämän eteen ja toivon, että he ovat valmiita jatkamaan työtään myös tulevaisuudessa. Haluan ilmaista kiitokseni henkilöstölle heidän panoksestaan. Yhdessä olemme vahvoja!

Raaseporissa 24.3.2020

Ragnar Lundqvist
Kaupunginjohtaja

1.2 Taloudellinen katsaus

Vuoden 2019 talousarvio hyväksyttiin 1,4 miljoonan euron ylijäämällä. Kaupunginvaltuusto myönsi vuoden aikana talousarviomuutoksia yhteensä 9,1 miljoonaa euroa netto. Tilinpäätös osoittaa 6,2 miljoonan euron alijäämää, mikä on 7,6 miljoonaa euroa heikompi tulos kuin alun perin oli budjetoitu, mutta kuitenkin parempi kuin ennustukset syksyn aikana ja parempi kuin talousarvio muutosten jälkeen, mikä näytti 7,7 miljoonan euron alijäämää. Syyt heikentyneeseen tulokseen kuvaillaan alla sekä tilinpäätöskirjan aluekohtaisissa selvityksissä.

Raaseporin kaupungin virallinen tilinpäätös koostuu kaupungin sekä liikelaitoksen Raaseporin Vesi tileistä. Oheisessa toimintakertomuksessa on kuitenkin myös tietoja, joissa käsitellään näitä yksiköitä erikseen, jotta kaupungin toiminnasta ja taloudesta saataisiin selkeä ja monipuolinen kuva.

Hallintosäännön 21 §:n mukaan talousarvion muutokset on esitettävä valtuustolle talousarviovuoden aikana. Menojen ylitykset ja tulojen alitukset on perusteltava tavoitteiden ja suoritteiden toteutumisanalyysin yhteydessä ao. vuoden tilinpäätöksessä.

Suurimmat yksittäiset talousarviomuutokset tehtiin erikoissairanhoidossa, jossa menoja nostettiin 4 miljoonalla eurolla ja verotuloissa, jossa tuloja vähennettiin 5,6 miljoonalla eurolla.

Vuoden 2019 vuosikate oli 0,5 miljoonaa euroa, mikä on 3,2 miljoonaa euroa alempi kuin vuonna 2018. Muutosten jälkeiseen talousarvioon 2019 verrattuna lopullisesta vuosikatteesta tuli 1,5 miljoonaa euroa budjetoitua parempi. Yksistään kaupungin vuosikate oli -1,6 miljoonaa euroa (1,7 miljoonaa euroa vuonna 2018).

Toiminnan tulot olivat 58,6 miljoonaa euroa, mikä ylitti alun perin budjetoidun summan 0,1 miljoonalla eurolla. Omaisuuden myynnistä kertyi vuonna 2019 myyntivoittoa 1,2 miljoonaa euroa verrattuna 1,3 miljoonaan euroon vuonna 2018. Myyntivoitot budjetoitiin 1,4 miljoonaksi euroksi. Raaseporin Veden liikevaihto oli 5,9 miljoonaa euroa, mikä on samalla tasolla kuin edellisvuonna. Laitoksen liikeylijäämä oli 1,3 miljoonaa euroa ja pysyi myös samalla tasolla kuin vuonna 2018.

Toiminnan kulut olivat 227,5 miljoonaa euroa, kun ne alun perin budjetoitiin 223,4 miljoonaan euroon. Hyväksytyjen talousarviomuutosten jälkeen budjetoitu menomääräraha oli 228,2 miljoonaa euroa. Toimintakatteesta -168,9 miljoonaa euroa tuli 4,1 miljoonaa euroa heikompi kuin alun perin budjetoitu ja 0,6 miljoonaa euroa parempi kuin budjetoitu, kun huomioidaan talousarviomuutokset.

Kirjattujen henkilöstökulujen kokonaissumma on jaksotusten jälkeen 83,4 miljoonaa euroa oltuaan 81,6 miljoonaa euroa vuonna 2018, mikä merkitsee 2,2 %:n nousua. Vuosi 2018 oli toinen vuosi vuoden 2013 jälkeen, kun henkilöstökulut kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna. Vuoden 2019 talousarviossa henkilöstökulujen laskettiin olevan 84,3 miljoonaa euroa. Palkkasivukulut vuonna 2019 olivat 17,3 miljoonaa euroa verrattuna 17,5 miljoonaan euroon edellisena vuonna. Suhteellinen väheneminen verrattuna muihin palkkasivukuluihin johtui alennetuista eläkekustannuksista.

Palvelujen ostot kasvoivat 2,8 miljoonalla eurolla vuosien 2018 ja 2019 välillä ja se oli 100,6 miljoonaa euroa. Edellisvuonna kasvu oli 5,4 miljoonaa euroa. Muutoksien jälkeiseen talousarvioon verrattuna ostopalveluista tuli 1,2 miljoonaa euroa kalliimmat. Kallistuminen johtui kuntayhtymiltä ostettujen palvelujen menojen kasvusta.

Yhteenlasketut verotulot olivat 114,1 miljoonaa euroa budjetoituun 119,1 miljoonaan euroon verrattuna. Valtuustossa tehtiin kaksi talousarviomuutosta ja verotulot alenivat yhteensä 5,6 miljoonalla eurolla 113,5 miljoonaan euroon. Verrattuna vuoteen 2018 verotulot kasvoivat 1,2 miljoonalla eurolla, 1,1 %.

Ennakkonpidätykset eivät ole kasvaneet odotetusti vuoden 2019 aikana. Kuntaliiton arvion mukaan kunnille olisi pitänyt kertyä elokuun loppuun mennessä ennakkoa yli 450 miljoonaa euroa enemmän kuin nyt on kertynyt.

Verohallinnon mukaan alijäämä johtuu aiemmista selvityksistä poiketen pääosin verokorttiuudistuksesta, kun taas tulorekisteriongelmien muodostavat vain murto-osan (13 %) alijäämästä. Verokorttiuudistus merkitsee sitä, että uudessa ennakkonpidätysjärjestelmässä on luovuttu palkkakausten ja sivutoimisten verokorttien mukaisista tuloajoista, minkä vuoksi ennakkonpidätys on vuoden alussa toteutettu huomattavasti aiempaa pienempänä.

Vuonna 2019 ennakkonpidätyksen alijäämäksi arvioidaan 600 milj. euroa johtuen verokorttiuudistuksesta. Uudistus on pysyvä muutos. Vaikka vuoden 2019 kunnallisveroilmoitusten alijäämä korjataan vuonna 2020, verovuoden 2020 ennakoverot jäävät samalla tavalla jälkeen ja etukäteismaksut jäävät alemmalle tasolle myös vuonna 2020.

Tuloveroprosentti oli muuttumaton eli 22,00 %. Kunnallisverotulot olivat 98,6 miljoonaa euroa (97,1 miljoonaa euroa 2018, lisäys 1,5 %) ja alittivat alun perin budjetoidun summan 4,1 miljoonalla eurolla.

Kiinteistöverona kertyi 11,4 miljoonaa euroa eli 52 000 euroa budjetoitua vähemmän, kun taas yhteisöverotuloja kertyi 4,1 miljoonaa euroa alittaen budjetoidun 0,8 miljoonalla eurolla.

Vuoteen 2018 verrattuna kiinteistöverotulot kasvoivat 0,1 miljoonalla eurolla eli 0,7 %. Veroprosentit ovat muuttumattomat, yleinen veroprosentti 1,35 %, vakituiselle asunnolle 0,41 % muille asuinrakennuksille 1,80 % sekä voimalaitoksille 3,10 %. Yhteisöverotulot laskivat 0,3 miljoonalla eurolla (7,1 %) verrattuna vuoteen 2018.

Verotuloista tarkemmin kohdassa 6.5 ”Verotulojen erittely”.

Valtionosuuksia saatiin 54,5 miljoonaa euroa, eli ne nousivat edellisvuodesta 0,6 miljoonaa euroa (1,1 %) ja ylittivät budjetoidun summan 1,1 miljoonalla eurolla. Maan hallitus päätti syyskuussa 2019 aikaistaa kertaluonteisten valtionosuuden maksua, mikä tuo Raaseporin kaupungille 1,1 miljoonaa euroa enemmän valtionosuuksia vuonna 2019. Ilman päätöstä maksu olisi tapahtunut vasta 2020. Päätös tehtiin helpottamaan kuntien vuoden 2019 taloudellista tilannetta, joka vaikeutui entisestään yllä kuvatun verotulon poisjäännistä.

Korkokustannukset olivat 1,4 miljoonaa euroa, eli 0,2 miljoonaa euroa vähemmän edellisvuoteen verrattuna ja 0,2 miljoonaa euroa budjetoitua alemmat, etupäässä edelleen alhaisen korkotason ja lyhytaikaisten kuntatodistusmuotoisten lainojen käytön ansiosta. Lyhytaikaisia luottoja otettiin suunnitelmien mukaisesti. Muut rahoituskulut olivat 4 400 euroa ja muut rahoitustuotot 1,1 miljoonaa euroa verrattuna budjetoituun 1,0 miljoonaan euroon.

Vuoden vaihteessa kaupungilla oli lyhytaikaisia ulkoisia lainoja 43 miljoonaa euroa, mikä on 3 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisen vuoden vastaavana aikana (pois lukien kaupungin vuokratilayhtiöiden konsernilimiitti, jossa kaupunki on merkitty tilinhaltijaksi ja jonka saldo on 0,7 miljoonaa euroa). Pitkäaikaiset vieraat luotot 31.12.2019 olivat 69,6 miljoonaa euroa vastaavan luvun oltua 66,5 miljoonaa euroa vuotta aikaisemmin.

Raaseporin Vedellä oli sisäisiä luottoja kaupungilta 2,8 miljoonaa euroa, (3,1 miljoonaa euroa 2018), joista mitkään eivät olleet lyhytaikaisia kassaluottoja.

Velkataakka 31.12.2019 oli yhteensä 115,1 miljoonaa euroa (106,5 miljoonaa euroa 2018) tai 4 177 euroa asukasta kohden (3 855 euroa 2018), josta liikelaitoksen osuus oli 4,8 miljoonaa euroa eli 4,1 % (5,7 miljoonaa euroa ja 5,3 % 2018).

Kassavarat olivat vuoden vaihteessa 3,4 miljoonaa euroa verrattuna edellisen vuoden 6,3 miljoonaan euroon. Varoista 1,1 miljoonaa euroa kuului Raaseporin kaupungille ja 2,3 miljoonaa euroa Raaseporin Vedelle.

Raaseporin Veden tuotto peruspääomalle, 598 533 euroa, esitetään omalla rivillä tuloslaskelmassa. Kaupunginvaltuuston vuonna 2014 tekemän päätöksen mukaan Raaseporin Veden tuotto on 6 %. Liikelaitoksen tilinpäätös esitetään erikseen toimintakertomuksen lopussa.

Tulosta rasittavat 6,7 miljoonan euron suunnitelman mukaiset poistot (6,4 miljoonaa euroa 2018). Kaupungin poistot olivat 5,2 miljoonaa euroa (4,9 miljoonaa euroa vuonna 2018) ja Raaseporin Veden 1,5 miljoonaa euroa (1,5 miljoonaa euroa vuonna 2018).

Tilikauden alijäämä tuloslaskelman mukaan on 6,2 miljoonaa euroa (alijäämää 2,7 miljoonaa euroa vuonna 2018). Liikelaitos pois lukien kaupungin alijäämä on 6,8 miljoonaa euroa verrattuna 3,3 miljoonan euron ylijäämään vuonna 2018.

Kaupungin omat investointimenot 2019 olivat 11,7 miljoonaa euroa verrattuna 10,1 miljoonaan euroon vuonna 2018 (alkuperäinen talousarvio 2019 oli 11,9 miljoonaa euroa). Suurimmat yksittäiset investointierät olivat Karjaan rautatiesilta 2,3 miljoonaa euroa (kokonaisinvestointi 5,1 miljoonaa euroa), liikenneväylien rakentaminen ja perusparannukset, 2,0 miljoonaa euroa, Karjaan uusi päiväkotikoti Karuselli 1,5 miljoonaa euroa (kokonaisinvestointi 3,1 miljoonaa euroa) ruokahuoltoselvityksen mukaiset investoinnit ruokahuollossa (2019 Österby skola ja Österby daghem) 1,1 miljoonaa euroa ja Mustion kalatiet, nettokustannukset 2019 1,0 miljoonaa euroa (kokonaiskustannukset toistaiseksi 1,7 miljoonaa euroa).

Raaseporin Veden investoinnit olivat kaikkiaan 1,7 miljoonaa euroa (0,9 miljoonaa euroa 2018), josta suurimman osan muodostivat Karjaan vesitornin saneeraus 0,8 miljoonaa euroa ja johtojen saneeraus 0,7 miljoonaa euroa.

Toiminnan ja investointien kassavirta oli 11,7 miljoonaa euroa negatiivinen (6,0 miljoonaa euroa negatiivinen 2018), kun taas rahoituksen osalta kassavirta oli 8,9 miljoonaa euroa positiivinen (5,8 miljoonaa euroa positiivinen 2018). Kassavarojen muutos oli siten -2,8 miljoonaa euroa ja 31.12.2019 kassavarat olivat 3,4 miljoonaa euroa.

Kaupunki otti 14,8 miljoonaa euroa uutta lainaa, kun taas Raaseporin Vesi ei ottanut lainkaan lainaa vuoden aikana. Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset vuonna 2019 olivat 11,7 miljoonaa euroa, 0,1 miljoonaa euroa enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Lyhytaikaiset luotot vähenivät 3 miljoonalla eurolla.

Taseen kumulatiivinen alijäämä oli vuoden alussa 5,0 miljoonaa euroa. Koska vuoden 2019 tulos on -6,2 miljoonaa euroa, on kumulatiivinen alijäämä per 31.12.2019 11,2 miljoonaa euroa, mikä merkitsee 407 euroa asukasta kohti (182 euroa 31.12.2018). Taseen loppusumma oli 209 miljoonaa euroa (208,3 miljoonaa euroa vuonna 2018).

Raaseporin kaupungin konserni

Konsernille on laadittu tuloslaskelma ja tase sekä rahoituslaskelma. Konsernin tulos 2019 osoitti 4,8 miljoonan euron alijäämää.

Konserniin sisältyvät Raaseporin kaupunki, liikelaitos Raaseporin Vesi, 6 kuntayhtymää, joissa kaupunki on osallisena, 4 osakeyhtiötä sekä 5 kiinteistöosakeyhtiötä, joissa kaupungin omistusosuus on 51 ja 100 %:n välillä. Lisäksi konsernitilinpäätöksessä on 1 osakkuusyhtiö, (omistusosuus 20–50 %). Osakkuusyhtiö on mukana vain sikäli kun kaupungin omistusosuus omasta pääomasta ja yhtiön osakkeiden tilinpitoarvo eroavat toisistaan kaupungin taseessa.

Karjaalla sijaitsevaa Bostads Ab Karis Panorama Asunto Oy:tä koskeva selvitystilamenettely on päätynyt vuoden aikana ja yhtiö on purettu.

Kaupungin osakeomistuksen myynnistä osakkuusyhtiössä Fastighets Ab Jägarbacken Kiinteistö Oy on tehty päätös. Omistusosuus on 30 %, kun HUS enemmistöomistajana omistaa 70 % osakkeista. Yhtiö myydään kokonaisuudessaan KAS-asunnot Oy:lle kevään 2020 aikana.

Vuokratiloyhtiöiden talous on suurimmalta osalta vakaa. Kiinteistö Oy Pohjantiellä on vaikea taloustilanne etenkin alhaisen vuokrausasteen takia. Kaupungin sisäiset lainasaamiset Fastighets Ab Dönsbyssa 31.12.2019 olivat 751 811 euroa.

Kaupunki on lunastanut Tammisaaren Energia Oy:n tytäryhtiön Raaseporin Sähköverkko ja Urakointi Oy/Raseborgs Elnät och Entreprenad osakekannan 2 500 eurolla (osakepääoma) vuonna 2017 ja samalla yhtiön nimi muutettiin Raaseporin Kehitys Oy:ksi/Raseborgs Utveckling Ab. Kaupunki osallistuu merikaapelihankkeeseen Helsinki–Rostock C-Lion 1 tytäryhtiöidensä Tammisaaren Energia Oy:n ja Raaseporin Kehitys Oy:n kautta. Osahankkeena tehdään haarakaapeli Hankoon. Raaseporin Kehitys Oy:n ainoana tehtävänä on sijoittaa 500 000 euron pääoma yritykseen C-Fiber Hanko, mikä tapahtui joulukuussa 2016. Kaupunki nosti 500 000 euroa osinkona Tammisaaren Energia Oy:n vapaan oman pääoman rahastosta, mikä rahoitettiin yhtiön kassavaroista. Tammisaaren Energia Oy:n osakeomistus C-Fiber Hanko -yrityksessä on samoin 500 000 euroa.

Tammisaaren Energia Oy:n voitto ennen veroja ja tilinpäätössiirtoa oli 0,4 miljoonaa euroa (0,5 miljoonaa euroa 2018). Tämän vuoden tilinpäätös osoittaa 210 531 euron voittoa (248 562 euroa vuonna 2018). Yhtiö maksoi 1,7 miljoonaa euroa korkoina pitkäaikaisista lainoista, joita yhtiöllä on emoyhteisölle Raaseporin kaupungille. Luottojen saldo 31.12.2019 oli 27 miljoonaa euroa ja lainojen lyhennykset vuoden aikana olivat runsaat 1 miljoonaa euroa. Osinkoa ei jaeta vuodelta 2019.

Konsernin tuloslaskelma 31.12.2019 osoittaa 4,8 miljoonan euron alijäämää sen oltua 0,9 miljoonaa euroa alijäämäinen vuotta aiemmin. Kumulatiivinen alijäämä per 31.12.2019 oli 14,5 miljoonaa euroa, 527 euroa per asukas (9,6 miljoonaa euroa ja 349 euroa per asukas 31.12.2018).

Kaupunki on myös Pohjan Palveluasuntosäätiön pääomistaja. Säätiö hallinnoi kaupungin pyrittämiä palveluasuntoja ikääntyneille, ja kaupungin omistusosuus on 66,6 %, mikä tosin ei sisälly konsernitilinpäätökseen.

Kaupungilla on yhtiön lainoista takausvastuu, joka vuoden vaihteessa oli 742 767 euroa (799 053 euroa 31.12.2018).

Kaupunki omistaa lisäksi Kiinteistö Oy Pohjantien kokonaan (100 %) ja on taannut yhtiön ulkoisia luottoja 1 780 197 eurolla (1 929 727 euroa per 31.12.2018). Kaupunki on myös myöntänyt yhtiölle sisäisiä luottoja, joiden yhteenlaskettu saldo 31.12.2019 oli 696 779 euroa. Kaupunki on viranhaltijapäätöksellä päättänyt olla perimättä pääomalainojen korkoja kiinteistöyhtiön heikon talouden vuoksi. Näin ollen pääomalainojen kertyneitä korkoja ei ole kulutettu tilinpäätökseen.

Omistuksen luonteena niin Pohjan Palveluasuntosäätiössä kuin Kiinteistö Oy Pohjantiessä on sosiaalisen toiminnan harjoittaminen, eikä toiminta näin ollen ole markkinaehtoista.

Raaseporin kaupunki omistaa Fastighets Ab Knipnäsistä 84,6 %. Kaupungilla on takausvastuu, joka vuodenvaihteessa 2019–2020 oli 4 026 750 euroa (4 181 625 euroa 31.12.2018). Sitoumuksen vastavakuutena on Axxell utbildningin kanssa solmittu vuokrasopimus, joka päättyy vuonna 2035. Yhtiö on ollut myynnissä vuoden 2019 aikana. Kaupunginhallitus päätti 27.1.2020 § 24 hyväksyä ostotarjouksen. Kaupunginvaltuusto päätti 10.2.2020 § 5 että investointitalousarvion 2020 osakkeiden ja osuuksien ostomäärärahaa korotetaan 1 215 000 eurolla 4 015 000 euroon. Vastaava summa maksetaan Fastighets Ab Knipnäsille, joka käyttää summan lainojensa lyhentämiseen. Myyntitulot kasvavat kaupungin osuudella kauppahinnasta, 1,1 miljoonaa euroa. Kauppa johtaa siihen, että 4,0 miljoonan euron takaussitoumuksesta maksettavaksi erääntyy noin 1,1 miljoonaa euroa. Kauppa aiheuttaa 1 239 000 euron myyntitappion (yhtiön 1 215 000 euron lainan lyhentäminen + yhtiön arvo kaupungin taseessa 24 891 euroa), mikä kohdistuu vuoden 2020 käyttötalousarvioon. Vuoden 2020 talousarviossa osaston kaupunginkanslia menomäärärahaa korotetaan 1 239 000 eurolla 7 027 000 euroon.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 6.6.2011 § 63 kaupungille konserniohjeen, jossa määritellään konserni, sen tarkoitus ja sitovuus. Lisäksi kuvaillaan eri toimielinten roolit, toimivalta ja työnjako ohjauksessa, kuinka raportointi ja edustajien valinta tapahtuvat ja kuinka tilintarkastus, rahoitus, riskienhallinta ja henkilöstöpolitiikka hoidetaan. Kaupunginvaltuusto päivitti konserniohjeen 7.4.2014. Sisäisen valvonnan ohjeet hyväksyttiin vuoden aikana ja sen seurauksena konserniohje tarkistetaan vuonna 2020 uuden hallintosäännön hyväksymisen jälkeen.

Konsernin valvonta on toiminut niin, että tytäryhteisöt raportoivat omistajalle puolivuositain yhteisön pääasiallisesta toiminnasta ja taloudellisesta tuloksesta. Tammisaaren Energia Oy on raportoinut neljännesvuositain, ja raportit on annettu valtuustolle tiedoksi yhdessä kaupungin oman neljännesvuosiraportoinnin kanssa. Yhteisöjen tulee raportoida myös varsinaisen toiminnan oleellisista poikkeamista. Kiinteistöyhtiöiden osalta kyse on erityisesti vuokrahuoneistojen käyttöasteesta ja kiinteistöjen teknisestä kunnosta sekä korjaus- ja investointitarpeista. Tilikauden aikana ei ole havaittu puutteita sisäisessä valvonnassa ja seurannassa.

Konsernin rakenne ilmenee erillisistä kaavioista luvussa 3.1 ”*Konsernin rakenne*”.

Koko Raaseporin kaupungin konsernin velkataakka on 5192 euroa asukasta kohti (4 642 euroa 2018) ja lainakanta 143,0 miljoonaa euroa (128,2 miljoonaa euroa 2018). Konsernin taseen loppusumma oli 256,5 miljoonaa euroa (248,2 miljoonaa euroa 2018).

1.3 Raaseporin kaupungin strategia 2018–2021 ja sen sitouttaminen kaupungin toimintaan

Kuntalain 37 pykälän mukaan valtuusto päättää kuntastrategiassa kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista siten, että talousarviotyössä otetaan huomioon kunnan nykytilanne ja tulevat muutokset. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Raaseporin kaupungin strategian vuosille 2018–2021 kesäkuussa 2018, jonka jälkeen käynnistettiin toimintasuunnitelman toimenpiteiden työstäminen. Tähän työhön osallistui koko henkilöstö tavoitteena saada henkilöstön näkemys siitä, mitä pitää tehdä, ja varmistaa strategian merkittävyys koko organisaatiossa. Tämä johti siihen, että tuotettu aineisto oli hyvin laaja ja että se oli tiivistettävä hallittavalle tasolle, mikä viivästytti toimintasuunnitelman hyväksymistä. Tämän jälkeen kaupunginhallitus on hyväksynyt toimintasuunnitelman 27.5.2019 § 212. Strategian toimeenpano on sen sijaan alkanut jo aiemmin vuoden 2019 talousarvioprosessissa ja se on esitetty talousarvion toimialakohtaisissa kuvauksissa.

Vuoden 2019 aikana on toteutettu esimerkiksi seuraavat toimialarajat ylittävät toimenpiteet:

Toiminta	Strateginen toimenpide
Sisäisen viestinnän vahvistaminen nimeämällä kunkin toimialan vastuhenkilöt intranetin ja kaupungin verkkosivujen viestejä varten	Raaseporia koskevan myönteisen ja monipuolisen viestinnän vahvistaminen kaikin tavoin
Hankintoihin liittyvien yrittäjätapaamisten järjestäminen ja kylätapaamisten järjestäminen	Asukkaiden aktivoiminen vuoropuheluun ja myönteiseen ajatteluun Vuoropuhelun ja yhteistyön parantaminen yrittäjien kanssa
Kehityskeskustelujen merkityksen korostaminen ja pidettyjä kehityskeskusteluita koskevien tilastojen parantaminen. Esimiesten kouluttaminen	Henkilöstön hyvinvointiin panostaminen
Henkilöstölle suunnatut liikuntakampanjat, Muuvit sekä e-passi-kulttuurisetelit	Henkilöstön hyvinvointiin panostaminen
Eri ohjelmistosovellusten käytön lisääminen ja digitalisaation kehittäminen TWEB-sovelluksen avulla (esim. Dora käytössä)	Digitaalisten palveluiden ja toimintojen kehittäminen asukkaille, henkilökunnalle ja luottamushenkilöille
Tehty palveluverkkoselvitys	Palveluverkkoselvityksen teettäminen, jotta voidaan ratkaista, mitkä palvelut voidaan järjestää keskitetysti, kiertävästi, digitaalisesti tai paikallisten toimijoiden avulla

Toiminta	Strateginen toimenpide
Sähköautojen hankinta henkilöstölle, päätös aurinkopaneelipuiston rakentamisesta, aurinkopaneelit yhteen rakennukseen, Raaseporin joki -hanke	Pyrkiminen hiilineutraaliksi ennen vuotta 2035

Prosessikuvausten aloittaminen hankkimalla dokumentointiohjelmia sekä kouluttamalla henkilöstöä	Henkilöstön hyvinvointiin panostaminen Asiakaslähtöisyyden vahvistaminen kaikilla toimialoilla Lupamenettelyiden sujuva hoitaminen
Toimintatarpeen arviointi, asiakas-/potilaslähtöisyyden vahvistaminen ja hoitoprosessit	Terveysten ja hyvinvoinnin edistäminen ja vanhemman väestön aktivoiminen. Ennaltaehkäisevän työn keskittäminen lapsiin ja nuoriin
Oppilas- ja opiskelijahuollon kehittäminen toimiala- ja osastorajat ylittävällä yhteistyöllä	Panostaminen parempiin oppimistuloksiin sekä koulutuksen tukeminen kaikilla asteilla
Hankkeiden kuten Länsi-Uudenmaan Keskusaseman, Lepin alueen liikennejärjestelyjen kehittämisen sekä kyläbussin käytön toteuttaminen	Luovien ratkaisujen hakeminen toimivalle joukkoliikenteelle

Toimialakohtaiset toimenpiteet on esitetty tekstissä kunkin toimialan osalta.

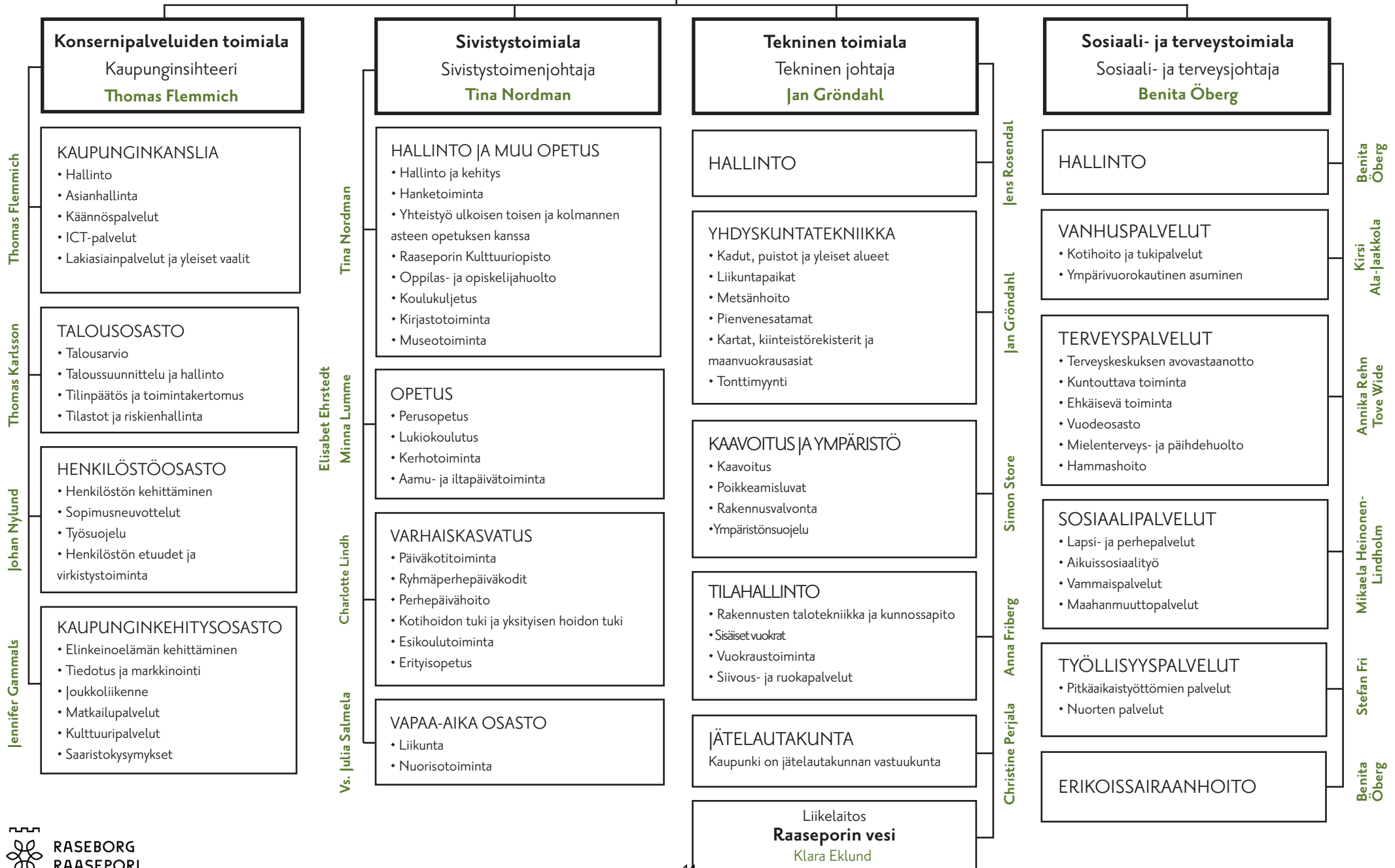
Yleisesti ottaen organisaation kaikella toiminnalla on oltava yhteys sen strategiaan. Monissa organisaatioissa on laadittu strategioita, mutta niiden vaikutus ja merkitys työhön ja organisaation kehitykseen on ollut vähäistä. Henkilöstön osallistamisella toimintasuunnitelmatyöhön voidaan varmistaa, että tietoisuus strategiasta lisääntyy ja laadittujen toimintasuunnitelmien merkitys kasvaa ja edistää kehitystä. Tavoitteena on ollut, että tämä tietoisuus ja laaditut toimenpiteet näkyvät koko kaupungin toiminnassa ja entistä vahvemmin tulevaisuudessa.

Strategia ja sen toteuttaminen eivät koske vain kaupungin operatiivista toimintaa, vaan myös poliittista päätöksentekoa. Tätä tulisi vahvistaa myös tulevaisuudessa.

VIRANHALTIJAORGANISAATIO

Kaupunginjohtaja
Ragnar Lundqvist

Kaupungin organisaatio muodostuu neljästä toimialasta jaettuina eri osastoihin, joiden alaisuudessa on yksiköt.

1.5 Henkilöstö (määrä)

	joulukuu 2019	joulukuu 2018
Päätoiminen henkilöstö		
Konsernipalvelut	65	75
Sosiaali- ja terveydenhuolto	658	664
Sivistys	821	867
Tekniikka	283	285
Raaseporin Vesi	23	22
Yhteensä	1 850	1 913
Henkilöstö työsuhdemuodon mukaan		
Kokoaikainen vakituinen	1 275	1 230
Kokoaikainen määräaikainen	257	250
Osa-aikainen vakituinen	160	256
Osa-aikainen määräaikainen	158	177
Yhteensä	1 850	1 913

Vuositöiden/henkilötyövuosien määrä toimialoittain 2014-2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Yleis- ja konsernihallinto						
Konsernipalvelut		170,4	163,3	55,0	63,4	63,5
Yleis- ja taloushallinto		52,6	52,6			
Sosiaali- ja terveydenhuolto	545,7	539,4	516,9	498,1	496,5	501,1
Sivistys	712,7	708,5	720,9	690,1	709,8	695,8
Tekniikka	53,1	61,7	67,3	226,2	223,3	224,9
Tammisaaren Energia	0,0					
Raaseporin Vesi	22,1	21,1	20,8	20,5	19,9	20,3
Yhteensä	1 333,6	1 553,7	1 541,8	1 489,9	1 512,9	1 505,6

2. Tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelma, mukaan lukien liikelaitokset

2.1 Tuloslaskelma

ulkoinen

	TP 2019	TP 2018
Toimintatuotot	28 748	28 744
Myyntituotot	9 830	9 824
Maksutuotot	9 538	9 629
Tuet ja avustukset	2 091	2 257
Muut toimintatuotot	7 289	7 034
Valmistus omaan käyttöön	316	267
Toimintakulut	-197 936	-192 678
Henkilöstökulut	-83 411	-81 554
Palkat ja palkkiot	-66 119	-64 031
Henkilösivukulut	-17 292	-17 523
Eläkekulut	-15 290	-15 255
Muut henkilösivukulut	-2 002	-2 268
Asiakspalvelujen ostot	-69 758	-67 336
Muiden palvelujen ostot	-19 349	-18 740
Palvelujen ostot	-89 107	-86 076
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-10 773	-10 715
Avustukset	-8 762	-8 694
Muut toimintakulut	-5 883	-5 639
Toimintakate	-168 872	-163 667
Verotulot	114 095	112 871
Valtionosuudet	54 500	53 893
Rahoitustuotot ja -kulut	783	642
Korkotuotot	1 687	1 738
Muut rahoitustuotot	458	445
Korkokulut	-1 358	-1 534
Muut rahoituskulut	-4	-7
Vuosikate	506	3 739
Poistot ja arvonalentumiset	-6 680	-6 429
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 680	-6 415
Arvonalentumiset	0	-14
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		
Tilikauden yli-/alijäämä	-6 174	-2 690

2.2 Käyttötalouden ja tuloksen yhteenveto

YHTEENVETO €	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteuma %
Konsernihallinto						
Tuotot	4 320 502	4 075 580	-74 000	4 172 860	171 280	104,3 %
Kulut	-12 355 510	-12 629 000	0	-12 231 215	397 785	96,9 %
Netto	-8 035 009	-8 553 420	-74 000	-8 058 354	569 066	93,4 %
Sosiaali- ja terveydenhuolto						
Tuotot	10 589 468	9 864 030	209 000	10 177 447	104 417	101,0 %
Kulut	-113 420 282	-111 811 500	-4 209 000	-116 644 990	-624 490	100,5 %
Netto	-102 830 814	-101 947 470	-4 000 000	-106 467 543	-520 073	100,5 %
Sivistys						
Tuotot	4 996 172	4 664 860		5 059 578	394 717	108,5 %
Kulut	-62 236 653	-64 074 700		-64 504 209	-79 509	100,1 %
Netto	-57 240 481	-59 409 840	-350 000	-59 444 631	315 209	99,5 %
Yhdyskuntatekniikka lautakunta						
Tuotot	31 006 907	33 766 830	25 000	33 726 477	-65 353	99,8 %
Kulut	-29 405 071	-31 647 610	-225 000	-31 474 411	398 199	98,8 %
Netto	1 601 837	2 119 220	-200 000	2 252 066	332 846	117,3 %
Raaseporin Vesi						
Tuotot	5 990 938	6 174 180		6 028 873	-145 307	97,6 %
Kulut	-3 153 361	-3 223 980		-3 181 900	42 080	101,1 %
Netto	2 837 577	2 950 200	0	2 846 973	-103 227	96,5 %
Raaseporin kaupunki						
Tuotot	50 913 049	52 371 300	160 000	53 136 362	605 062	101,2 %
Kulut	-217 417 514	-220 162 810	-4 784 000	-224 854 824	91 986	100,0 %
Netto	-166 504 466	-167 791 510	-4 624 000	-171 718 462	697 048	99,6 %
KAUPUNKI + LIIKELAITOKSET YHTEENSÄ						
Tuotot	56 903 987	58 545 480	160 000	59 165 235	459 755	100,8 %
Kulut	-220 570 875	-223 386 790	-4 784 000	-228 036 724	134 066	99,9 %
Netto	-163 666 889	-164 841 310	-4 624 000	-168 871 489	593 821	99,6 %
Tilikauden ylijäämä/alijäämä						
Raaseporin kaupunki	-3 273 958	564 990	-9 106 000	-6 789 113	1 751 897	
Raaseporin Vesi	583 863	791 900		615 377	-176 523	
Yhteensä	-2 690 094	1 356 890	-9 106 000	-6 173 736	1 575 374	
Kumulatiivinen alijäämä						
		Avaava tase 2019		31.12.2019	Muutos	
		5 032 614		11 206 350	6 173 736	

2.3 Tase
SISÄLTÄEN LIKELAITOKSET

VASTAAVAA	31.12.2019	31.12 2018
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet	83	148
Aineettomat oikeudet	83	148
Aineelliset hyödykkeet	133 198	127 567
Maa- ja vesialueet	17 715	17 572
Rakennukset	61 877	59 414
Kiinteät rakenteet ja laitteet	49 542	43 138
Koneet ja kalusto	325	384
Muut aineelliset hyödykkeet		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 739	7 059
Sijoitukset	38 279	38 333
Osakkeet ja osuudet	36 390	36 440
Muut lainasaamiset	1 222	1 222
Muut saamiset	667	671
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 255	1 178
Valtion toimeksiannot	0	0
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1 255	1 178
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	97	97
Aineet ja tarvikkeet	97	97
Saamiset	32 623	34 674
Pitkäaikaiset saamiset	26 304	27 331
Lainasaamiset	26 304	27 172
Muut saamiset	0	159
Lyhytaikaiset saamiset	6 319	7 343
Myyntisaamiset	2 984	3 128
Lainasaamiset	1 017	1 167
Muut saamiset	2 218	3 041
Siirtosaamiset	100	7
Rahoitusarvopaperit	11	11
Osakkeet ja osuudet	11	11
Rahat ja pankkisaamiset	3 417	6 258
VASTAAVAA YHTEENSÄ	208 963	208 266

VASTATTAVAA	31.12.2019	31.12.2018
OMA PÄÄOMA	61 758	67 938
Peruspääoma	71 556	71 556
Arvonkorotusrahasto	802	809
Muut omat rahastot	606	606
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-5 032	-2 343
Tilikauden yli-/alijäämä	-6 174	-2 690
PAKOLLISET VARAUKSET	225	261
Eläkevaraukset	67	103
Muut pakolliset varaukset	158	158
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 255	1 178
Valtion toimeksiannot	0	0
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 255	1 178
Muut toimeksiantojen pääomat	0	0
VIERAS PÄÄOMA	145 725	138 889
Pitkäaikainen	62 844	59 201
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	57 949	54 495
Lainat julkisyhteisöiltä	228	299
Lainat muilta luotonantajilta		
Saadut ennakot	73	65
Muut velat	4 594	4 342
Lyhytaikainen	82 881	79 688
Joukkovelkakirjalainat	43 000	40 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	13 855	11 631
Lainat julkisyhteisöiltä	73	74
Lainat muilta luotonantajilta	687	798
Saadut ennakot	217	251
Ostovelat	10 985	8 268
Muut velat	2 917	3 106
Siirtovelat	11 147	15 560
VASTAATTAVAA YHTEENSÄ	208 963	208 266

2.4 Rahoituslaskelma

(1 000 €)

SIS.LIIKELAITOKSET

	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	506	3 739
Satunnaiset erät		
Tulorahoituksen korjaukset	-1 252	-1 268
	<u>-746</u>	<u>2 471</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-13 389	-11 011
Rahoitusosuudet investointimenoihin	701	963
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	1 702	1 603
	<u>-10 986</u>	<u>-8 445</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	-11 732	-5 974
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	-4
Antolainasaamisten vähennykset	4	18
Muut saatavat, vähennys/lisäys / Liityntämaksut	0	
	<u>4</u>	<u>14</u>
Lainankannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	14 800	13 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-11 787	-11 641
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	5 482	-2 928
	<u>8 495</u>	<u>-1 569</u>
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen ja pääomien muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutokset	0	2
Saamisten muutokset	2 050	559
Korottomien velkojen muutos	-1 659	6 780
	<u>391</u>	<u>7 341</u>
Rahoituksen rahavirta	8 890	5 786
Rahavarojen muutos	-2 842	-188
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	3 428	6 270
Rahavarat 1.1.	-6 270	-6 458
	<u>-2 842</u>	<u>-188</u>

2.5 Rahoituslaskelman toteutuma

SIS.LIIKELAITOKSET

	TA 2019	TA muutokset	Talousarvio muut.jälk.	Toteutuma 2019	Ero
Varsinainen toiminta ja investoinnit					
Tulorahoitus					
Vuosikate +/-	8 119 190	-9 106 000	-986 810	506 180	1 492 990
Satunnaiset erät +/-					
Tulorahoituksen korjauserät +/-	-1 370 000		-1 370 000	-1 252 054	117 946
Investoinnit					
Investoinnit pysyviin vastaaviin -	-14 080 000	-800 000	-14 880 000	-13 389 363	1 490 637
Rahoitusosuudet investointimenoihin +				700 513	700 513
Käyttöomaisuuden myyntitulot +	1 870 000		1 870 000	1 701 987	-168 013
Varsinainen toiminta ja investoinnit, netto	-5 460 810	-9 906 000	-15 366 810	-11 732 737	3 634 073
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisen lisäykset muille -				0	0
Antolainasaamisten vähennykset muille +	1 327 250		1 327 250	4 200	-1 323 050
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset +	14 885 260		14 885 260	14 800 000	-85 260
Pitkäaikaisten lainojen vähennykset -	-11 958 700		-11 958 700	-11 786 859	171 841
Lyhytaikaisten lainojen muutos +/-				5 481 943	5 481 943
Oman pääoman muutokset					
Vaikutus maksuvalmiuuteen	-1 207 000	-9 906 000	-11 113 000	-3 233 453	7 879 547

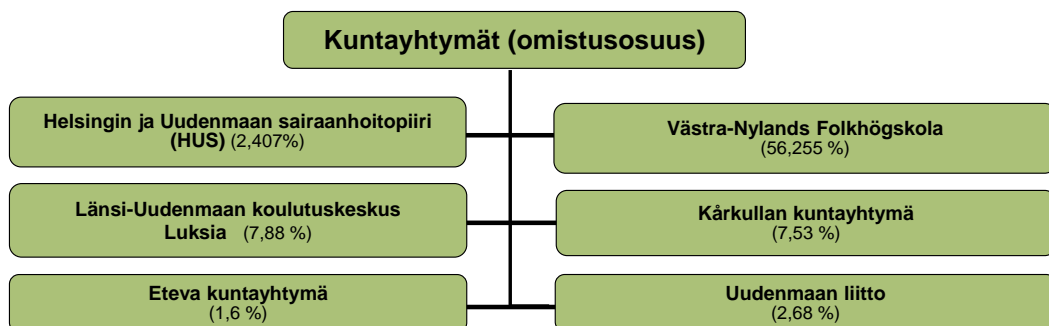
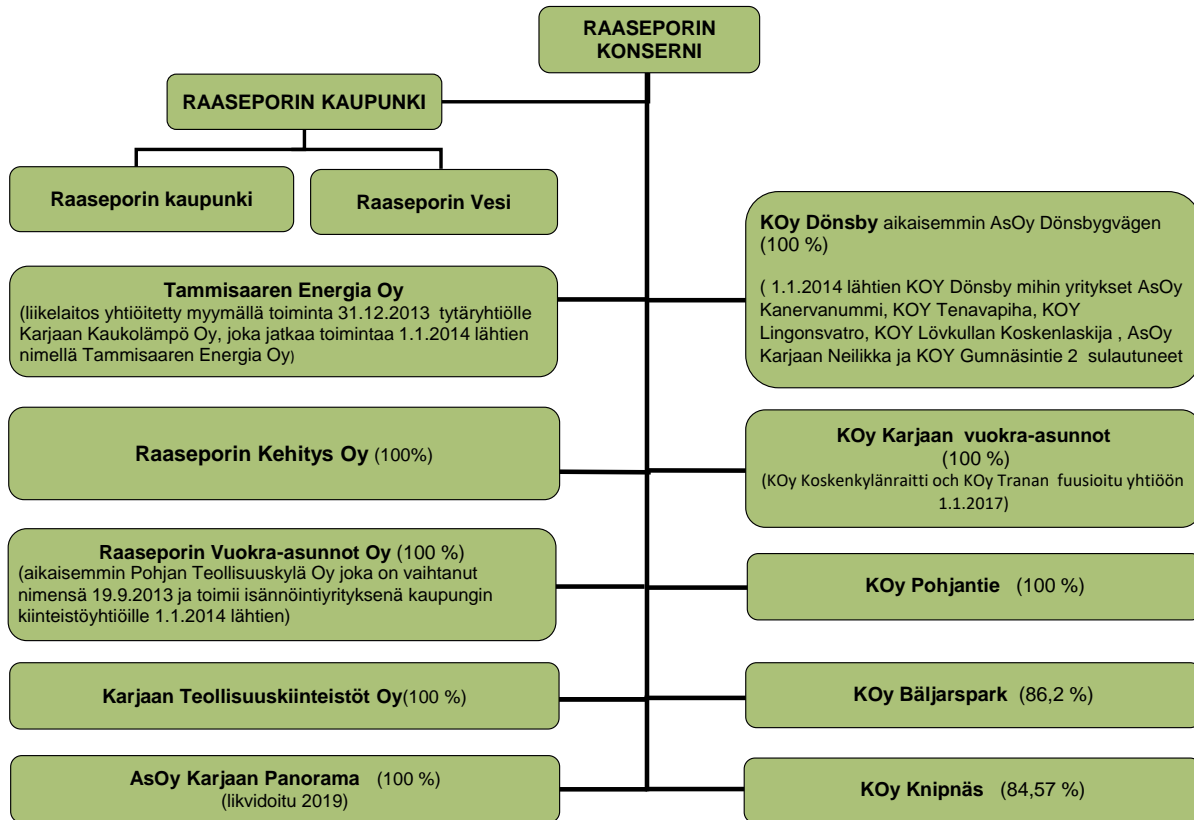
2.6 Tulot ja menot yhteensä ^{x)}

TULOT	m €	%	MENOT	SIS.LIIKELAITOKSET	
				m €	%
Varsinainen toiminta			Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	28,8	12,9	Toimintamenot	-197,9	88,4
Verotulot	114,0	51,1	- Valmistus omaan käyttöön	0,3	-0,1
Valtionosuudet	54,5	24,4	Korkomenot	-1,3	0,6
Korkotuotot	1,6	0,7	Muut rahoituskulut		
Muut rahoitustuotot	0,4	0,2	Satunnaiset kulut		
Satunnaiset tuotot		0,0	Tulorahoituksen korjauserät		
Tulorahoituksen korjauserät			+/- Pakollisten varausten muutos		
- pysyvien vastaavien	1,2	0,5	- Käyttöomaisuuden		
hyödykkeiden luovutusvoitot		0,0	myyntitappiot		0,0
Investoinnit			Investoinnit		
Rahoitusosuudet			Käyttöomaisuusinvestoinnit	-13,3	5,9
investointimenoihin	0,7	0,0			
Käyttöomaisuuden					
myyntivoitot	1,7	0,8			
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset	0,0		Antolainasaamisten lisäykset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	14,8	6,6	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-11,7	5,2
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	5,5	2,5	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0,0	0,0
Oman pääoman lisäys			Oman pääoman vähennys		
Kokonaistulot, yhteensä	223,2	100,0	Kokonaismenot, yhteensä	-223,9	100,0

^{x)} Ilman tapahtumia, joilla ei ole rahoituksellista merkitystä kaupungin talouteen. Katso liitetieto 7.16

3. Raaseporin konserni

3.1. Konsernin rakenne 31.12.2019

Osakkuusyhtiöt (omistusosuus 20-50 %)

KOY Jägarbacken

30,00 %

3.2. Konsernituloslaskelma

TULOSLASKELMA (tuhat euroa)	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2018
Toimintatuotot	116 060	110 089
Toimintakulut	-275 076	-263 215
Osuus osakkuusyhtiöiden voitosta (tappiosta)	18	-15
Toimintakate	-158 998	-153 141
Verotulot	114 031	112 871
Valtionosuudet	54 500	53 893
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 226	-1 556
Korkotuotot	53	28
Muut rahoitustuotot	525	481
Korkokulut	-1 493	-1 746
Muut rahoituskulut	-311	-319
Vuosikate	8 307	12 067
Poistot ja arvonalentumiset	-12 963	-12 794
Suunnitelman mukaiset poistot	-12 963	-12 780
Tilikauden yli- ja alipariarvot		
Arvonalentumiset		-14
Satunnaiset erät		
Tilikauden tulos	-4 656	-727
Tilinpäätössiirrot	10	
Tilikauden verot	-108	-45
Laskennalliset verot	-55	-105
Vähemmistöosuudet	-1	-2
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-4 810	-879
Tunnusluvut		
Toimintatulot / -menot, %	42,2	41,8
Vuosikate / Poistot, %	64,1	94,3
Vuosikate, euro/asukas	301,5	436,8
Asukasmäärä vuoden lopussa	27 554	27 626

3.3. Konsernitase

VASTAAVAA	31.12.2019	31.12.2018
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet	2 341	2 240
Aineettomat oikeudet	454	574
Muut pitkävaikutteiset menot	1 887	1 666
Ennakkomaksut		
Aineelliset hyödykkeet	217 366	207 957
Maa- ja vesialueet	20 173	20 158
Rakennukset	99 249	95 457
Kiinteät rakenteet ja laitteet	52 980	46 799
Koneet ja kalusto	24 022	23 979
Muut aineelliset hyödykkeet	11 118	10 944
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	9 824	10 620
Sijoitukset	7 544	7 426
Osakkuusyhteisöosuudet	669	573
Muut osakkeet ja osuudet	6 412	6 315
Muut lainasaamiset	450	480
Muut saamiset	13	58
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 510	1 553
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	1 714	1 449
Saamiset	13 948	12 903
Pitkäaikaiset saamiset	456	653
Lyhytaikaiset saamiset	13 492	12 250
Rahoitusarvopaperit	997	1 024
Rahat ja pankkisaamiset	11 048	13 602
VASTAAVAA YHTEENSÄ	256 468	248 154
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	59 513	64 339
Peruspääoma	71 556	71 556
Arvonkorotusrahasto	802	809
Muut omat rahastot	1 617	1 617
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-9 652	-8 764
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-4 810	-879
VÄHEMMISTÖOSUUDET	877	876
PAKOLLISET VARAUKSET	1 253	1 524
Eläkevaraukset	88	127
Muut pakolliset varaukset	1 165	1 397
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 519	1 562
VIERAS PÄÄOMA	193 306	179 853
Pitkäaikainen	93 776	85 885
Lyhytaikainen	99 530	93 968
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	256 468	248 154
Tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	24,0	26,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	67,8	65,0
Kertynyt ylijäämä/alijäämä, 1 000 €	-14 462	-9 643
Kertynyt ylijäämä/alijäämä, €/asukas	-525	-349
Konsernin lainat, €/asukas	5 192	4 642
Konsernin lainakanta 31.12, 1 000 €	143 047	128 230
Lainat ja vuokravastuut, 31.12.	162 549	154 827
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	5 899	5 604
Konsernin lainasaamiset 31.12, 1 000 €	450	480
Kunnan asukasmäärä	27 554	27 626

3.4. Konsernin rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma (1 000 euro)		2019		2018
Varsinaisen toiminnan rahavirta				
Vuosikate	8 307		12 067	
Satunnaiset erät	0		0	
Tulorahoituksen korjaukset	-1 552	6 755	-2 254	9 813
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-24 003		-18 821	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	731		1 051	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	1 753	-21 519	2 949	-14 821
Varsinaisen toiminnan ja investointien rahavirta		-14 764		-5 008
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten muutokset	28		-6	
Antolainasaamisten vähennykset	4	32	19	13
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	19 904		14 225	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-12 160		-12 969	
Lyhytaikasten lainojen muutos	5 220	12 964	-4 609	-3 353
Oman pääoman muutokset		0		0
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0		0	
Vaihto-omaisuuden muutos	-265		-4	
Saamisten muutos	921		1 022	
Korottomien velkojen muutos	-1 469	-813	7 823	8 841
Rahoituksen rahavirta		12 183		5 501
Rahavarojen muutos		-2 581		493
Rahavarojen muutos		-2 581		493
Rahavarat 31.12		12 045		14 626
Rahavarat 1.1		14 626		14 133
Tunnusluvut				
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €		-9 049		-2 306
Investointien tulorahoitus, %		35,7		67,9
Lainanhoitokate		0,7		0,9
Kassan riittävyys		14,0		18,0

4. Tunnusluvut mukaan lukien liikelaitokset

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
ASUKASMÄÄRÄ	27 554	27 626
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT (viittaus sivulle 10)		
Toimintatuotot, prosenttia toimintakuluista toimintatuotot / (toimintakulut - valmistus omaan käyttöön)	14,5	14,9
Vuosikate, prosenttia poistoista vuosikate/poistot	7,6	58,3
Vuosikate, €/asukas	18	135
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT (viittaus sivulle 14)		
Investointien tulorahoitus, % vuosikate / investointien omahankintameno	4,0	37,2
Lainahoitokate (vuosikate+korkokulut)/(korkokulut+lainalyhennykset)	0,1	0,4
Lainakanta 31.12., 1 000 €	115 105	106 499
Lainat, €/asukas	4 177	3 855
Lainasaamiset 31.12., 1 000 € Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset	1 222	1 222
Kassasta maksut / vuosi, 1 000 €	224 054	216 608
Kassavarat 31.12., 1 000 €	3 417	6 258
Kassan riittävyys (kassapäivät) 365 päivää x kassavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella	5,6	10,6
TASEEN TUNNUSLUVUT (viittaus sivuille 12-13)		
Omavaraisuusaste, % (oma pääoma + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (koko pääoma - saadut ennakot)	29,7	32,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, % (vieras pääoma - saadut ennakot) / käyttötulot	73,7	70,9
Velat ja vastuut prosenttina käyttötuloista (vieras pääoma - saadut ennakot + vuokravastuut) / käyttötulot	72,1	67,7
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	-407	-182

5. Sisäinen valvonta ja ehdotus tilikauden tuloksen käytöstä

5.1 Riskienhallinta ja sisäinen valvonta

Voimassa olevien ohjeiden ja suositusten mukaan on arvioitava tärkeimmät riskitekijät ja epävarmuustekijät sekä muut seikat, jotka vaikuttavat toiminnan kehitykseen.

Kunnan toiminta on riippuvainen operatiivisista riskeistä sekä rahoitusriskeistä ja vahinkoriskeistä.

Lautakunnat ovat käsitelleet riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa erillisinä asioina kullakin toimialalla.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Konsernihallinto: Kaupungin organisaatio on määritelty hallintosäännössä, ja talousarvio sekä taloussuunnitelma on jäsennelty sen mukaisesti. Erilliset ohjeet on annettu käyttösuunnitelmien laatimisesta ja tarkistuksista, talousarvion toteuttamisesta, talousarvion sitovista tasoista ja tilikartasta sekä raportoinnista. Kaupunginvaltuusto päivitti hallintosäännön 6.6.2016 ja 19.9.2016. Hallintosäännön tarkistaminen on työn alla, ja se käsitellään valtuustossa kevään 2020 aikana. Nykyiset talousarvion sitovuustasot ovat voimassa vuodesta 2017 lähtien.

Kaupunginvaltuusto vahvisti 12.2.2018 § 5 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet.

Sisäisen valvonnan ohjeet on uudistettu, ja ne hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 19.3.2018 § 98. Säännöstö koskee koko organisaatiota ja kaikkea toimintaa, mutta ennen kaikkea esimiehiä ja toimialajohtajia, jotka ovat tilivelvollisia ja vastaavat ohjeiden noudattamisesta. Kaupunginhallitus valvoo ohjeiden noudattamista. Syksyllä 2018 kaikille toimialoille järjestettiin sisäisiä koko päivän kestäviä koulutuksia. Noin 150 työntekijää osallistui koulutuksiin.

Toimialat ovat nimenneet maksuliikenteen vastuuhenkilöt (hyväksyjät) ja tarkastajat sekä investointihankkeiden vastuuelimet ja vastuuhenkilöt.

Talousarviossa kaupunginvaltuusto on vahvistanut sitovat tavoitteet, ja niitä on seurattu neljännesvuosittain raporteissa, jotka on myös jaettu toimialoille/yksiköille ja kaupunginvaltuustolle. Kaupunginhallitus on kuukausittain saanut seurannan oleellisten tunnuslukujen toteutumisesta.

Päätösvalta on määritelty hallintosäännössä. Viranhaltijoiden päätökset heille delegoiduissa asioissa on kirjattu kaupungin asianhallintajärjestelmään ja esitetty asianomaisille lautakunnille ja kaupunginhallitukselle.

Ostolaskujen tiliöinnin oikeellisuutta ja arvonlisäveron tilittämistä on tutkittu ja tarkistettu ja verovirastolta on saatu maksunpalautuksia. Yksiköille on painotettu tiliöinnin huolellisuuden merkitystä. On suoritettu erityinen tarkastus, jossa selvitettiin, että vuoden 2019 ostojen arvonlisäveron tiliöinti on tehty oikein. Tarkastus toistetaan säännöllisin väliajoin.

Palkanmaksussa on käytössä rutiini, jossa henkilöstöpäällikkö allekirjoittaa koelaskelmat ennen jokaista palkanajoa. Lisäksi yksiköille on annettu ohjeet, että kaikkien päätösten henkilöstökysymyksissä on tultava henkilöstöosastolle allekirjoitettuna oikealta yksiköltä/esimieheltä.

Konsernipalvelujen sisäisessä valvonnassa ei ole havaittu puutteita vuoden 2019 aikana.

Sosiaali- ja terveydenhuolto: Sosiaali- ja terveystoimimialalla ei ole havaittu puutteita sisäisessä valvonnassa vuonna 2019.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala toimii kaupungin hallintosäännön mukaisesti. Hallintosäännön päivittäminen on ollut ajankohtaista vuoden aikana. Päivittäminen aiheutti organisaatorakenteen ja päätöksentekotasojen läpikäynnin. On voitu todeta, että joitakin päätöksentekotasoja ei ole määritelty selvästi nykyisessä hallintosäännössä, ja tämä asia korjataan päivityksen myötä. Päivitetty hallintosääntö hyväksyttäneen kevään/kesän 2020 aikana.

Työkalu prosessikuvausten laatimiseen otettiin käyttöön alkuvuodesta. Selkeät prosessikuvaukset helpottavat valvontaa siitä, että toiminta noudattaa hallintosääntöä ja toimintaohjeita. Prosessien kuvaustyö on jatkuvaa työtä, joka on alkanut ja jatkunut vuoden aikana. Vielä puuttuu selkeä kuvaus siitä, miten kuvattuja prosesseja päivitetään ja toteutetaan sekä miten valvotaan, että toiminta on prosessikuvausten mukaista.

Sivistys: Kaupunginvaltuuston vahvistama hallintosääntö ohjaa sivistystoimialan työtä. Sivistystoimialan johtoryhmä kokoontuu kuukausittain seuraamaan asetettujen toimintatavoitteiden toteutumista. Lautakunnat päivittävät tarvittaessa luetteloa vastuuhenkilöistä (vahvistaja ja tarkastajat).

Viranhaltijat seuraavat aktiivisesti voimassa olevan lainsäädännön muutoksia sekä muita suosituksia. Tarvittaessa henkilöstölle järjestetään jatkokoulutusta ja yhteiset ohjeet uusien lakien ja määräysten tulkinnasta/toimeenpanosta.

Sivistystoimialan keskeisten prosessikuvausten laatiminen selkeyttää sivistystoimialan koko henkilöstön prosesseja, mikä helpottaa toiminnan valvontaa.

Tekninen toimiala: Tekninen toimiala toimii kaupungin hallintosäännön mukaisesti. Hallintosäännön päivittäminen on ollut ajankohtaista vuoden aikana. Päivitetty hallintosääntö hyväksyttäneen kevään/kesän 2020 aikana. Viranhaltijat seuraavat aktiivisesti voimassa olevan lainsäädännön muutoksia sekä muita suosituksia, eikä vuoden aikana ole ilmennyt, että teknisen toimialan viranhaltija olisi tehnyt päätöksiä virheellisin perustein tai päätöksiä, jotka olisivat ristiriidassa voimassa olevan lainsäädännön kanssa.

Vuoden 2019 toiminta on järjestetty kaupunginvaltuuston hyväksymän talousarvion ja sen sitovuustasojen mukaisesti. Kaupunginvaltuusto on talousarviossa vahvistanut sitovat tavoitteet, joita on seurattu neljännesvuosittain. Raportit on jaettu vastuussa olevalle lautakunnalle, kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle. Talousarvioseurannasta ovat vastanneet kyseisen tason vastuuhenkilöt. Poikkeamat toiminnassa on raportoitu heti, kun on havaittu tarvetta ja tarvittavat talousarviomuutokset on tehty.

Tekninen lautakunta nimesi tehtäville maksuille vastuuhenkilöt (hyväksyjät) ja tarkastajat. Jokaisella investointihankkeella on myös ollut vastuuhenkilö(t). Investointihankkeista on käyttötalousarvion lailla laadittu neljännesvuosittaiset raportit, jotka on jaettu tekniselle lautakunnalle, kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle. Tarpeelliset talousarviomuutokset on toimeenpantu heti, kun tarve on ilmaantunut.

Työkalu prosessikuvausten laatimiseen otettiin käyttöön alkuvuodesta. Selkeät prosessikuvaukset helpottavat valvontaa siitä, että toiminta noudattaa hallintosääntöä ja toimintaohjeita. Prosessien kuvaustyö on jatkuvaa työtä, joka on alkanut ja jatkunut vuoden aikana. Vielä puuttuu selkeä kuvaus siitä, miten kuvattuja prosesseja päivitetään ja toteutetaan sekä miten valvotaan, että toiminta on prosessikuvausten mukaista.

Hankintojen, luovutusten ja hallinnon valvonta

Konsernihallinto: Kaupungin kiinteistöt on ryhmitelty salkkuihin, mikä tekee kaupungin kiinteistötyöskentelystä jäsennellympää. Salkkujako parantaa samalla kaupungin omaisuuden hallinnointia ja valvontaa sekä optimoi hankintaa ja myyntiä. Hallintosääntö sääntelee kiinteistöjen hankkimista ja luovuttamista.

Sosiaali- ja terveydenhuolto: Raasepori osallistui C10-kuntien yhteiseen tehostetun palveluasumisen hankintaan. Hankinta toteutettiin ilmoitusmenettelyynä. Ilmoitusmenettelyyn osallistumisesta kiinnostuneiden palveluntuottajien määrä Raaseporissa osoittautui vähäiseksi. Vaarana on, että palveluasumispaikoista syntyy pulaa, jos asiaan ei löydy ratkaisua.

Sivistys: Hankinnat tehdään kaupungin ohjeiden ja lautakuntien vahvistamien periaatteiden mukaisesti. Prosesseja arvioidaan ja päivitetään tarvittaessa. Vuoden 2019 aikana on painotettu erityisesti voimassa olevien ohjeiden ja periaatteiden implementointia siten, että kaikki sivistystoimialan viranhaltijat ovat niistä tietoisia.

Vuoden 2019 aikana on tehty puitesopimukset päiväkotij- ja koulukuvauksesta sekä henkilöliikenteen ostoista (koulukuljetukset).

Tekninen toimiala: Kiinteistöstrategiatyö on jatkunut. Salkkujako on jäsentänyt työtä kiinteistöjen parissa ja parantanut mahdollisuuksia kiinteistöjen optimaaliselle käytölle. Tarpeetonta kiinteistömassaa on luovutettu pois, mikä on tuonut säästöjä kiinteistöjen käyttökustannuksissa. Vastaavalla tavalla kaupunki hankkii tarpeellista omaisuutta, ja tavoitteena

on pitää omaisuus optimaalisella tasolla. Maanvuokraus on otettu käyttöön, ja se toimii kaupungin sisäisten vuokrien kolmantena ja viimeisenä osana.

Hankinnat tapahtuvat kaupungin hankintaohjeen mukaisesti. Hankintoja ei ole tehty virheellisin perustein. Vuoden aikana tehtiin tilintarkastus Karjaan uuden päiväkodin ja rautatiesillan rakentamisesta. Loppuraportissa todettiin, että kustannusten seuranta on järjestetty asianmukaisesti sekä korjaus- ja muutostyöt on hyväksytty asianmukaisesti. Myös teknisen toimialan hankintakäytäntöjä tarkasteltiin vuoden aikana. Kuutta eri toimittajaa ja hanketta koskevat asiakirjat käytiin läpi, ja tarkastuksen yhteydessä todettiin, että palvelu- ja tavarahankinnat on hankittu voimassa olevien hankintaohjeiden mukaisesti.

Sopimukset

Konsernihallinto: Tilivuoden aikana ei ole solmittu sopimuksia, joiden vaikutukset toiminnalle olisivat negatiiviset. Kaupunki ottaa käyttöön sopimusmoduulin, joka on osa asianhallintajärjestelmää. Tämä tapahtuu todennäköisesti vuoden 2020 aikana.

Sosiaali- ja terveydenhuolto: Yksityisen palveluntuottajan kanssa käytiin vuoden aikana neuvottelua poikkeamasta sopimuksessa määritellystä palveluasumisen henkilöstömitoituksesta. Neuvottelun tuloksena kaupungille maksettiin korvaus. Kyseisen sopimuksen kriteerien toteutumista seurataan jatkuvasti. Vähäisistäkin poikkeamista tehdään välittömästi reklamaatio.

Sivistys: Henkilökuljetuksien (koulukuljetuksien) ostohankinnat toteutettiin keväällä 2019, ja heinäkuussa allekirjoitettiin uudet sopimukset. Sopimuskausi on 2 + 1 + 1 vuotta. Sopimuksien seurantaan on kiinnitetty erityistä huomiota, ja reklamaatioita on tehty tarvittaessa kaupungin yhteisen reklamaatioprosessin mukaisesti.

Tekninen toimiala: Vuoden 2019 aikana ei ole solmittu sopimuksia, joiden vaikutukset toiminnalle olisivat olleet negatiivisia. Voimassa olevia sopimuksia seuraa ja valvoo vastuussa oleva viranhaltija. Reklamaatio tehdään aina tarpeen vaatiessa. Tilahallinnon ja yhdyskuntatekniikan sopimusten tilintarkastus tehtiin vuoden aikana. Tarkastuksen tavoitteena oli varmistaa sopimushallinnan ja valvonnan asianmukaisuus ja sopimusten noudattaminen. Loppuraportissa suositellaan tarpeellisia tietoja sisältävän sopimusrekisterin käyttöönottoa.

Arvio suurimmista riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Kunnan toiminta on riippuvainen operatiivista riskeistä, rahoitusriskeistä, vahinkoriskeistä ja ympäristöseikoista.

Operatiiviset riskit ja rahoitusriskit:

Konsernihallinto: Vahinkoriskejä on vähennetty vakuutuksilla. Kaupungilla on lakisääteisten vakuutusten lisäksi ollut kiinteistö- ja kalustovakuutukset, enimmiltä osin täysarvovakuutuksina, sekä vastuuvakuutukset toiminnan ja hallintovastuun osalta samoin kuin vapaaehtoinen tapaturmavakuutus ja metsävakuutus. Kaupungin vakuutusturva kilpailutettiin vuonna 2017, ja valitun yhteistyökumppanin, Fennian, kanssa on solmittu valtuustokauden loppuun ulottuva vakuutus sopimus. Kaupunki käyttää lisäksi vakuutusmeklaria, jolla on asianmukainen vakuutusturvaa koskeva asiantuntemus. Omavastuutasoa on joissakin tapauksissa korotettu, mikä on puolestaan alentanut vakuutusmaksuja.

Muut toiminta- ja rahoitusriskit kantaa kaupunki. Rahoitusriskien vähentämiseksi kaupunki on tehnyt sopimukset luottolaitosten kanssa lyhytaikaisen rahoituksen varmistamisesta. Kaupunkikehitysjaosto on hyväksynyt näille ylärajat. Korkoriskejä on ehkäisty jakamalla pitkäaikainen lainasalkku muuttuva- ja kiinteäkorkoisiin talousarviolainoihin, sekä tekemällä erityisiä korkosuojasopimuksia. Nämä on eritelty liitetiedostoissa, kohta 7.12. Kaupungilla on riippumattoman yhteistyökumppanin kanssa sopimus korkoriskiyhteistyöstä tarkoituksena seurata korkomarkkinoita reaaliajassa, reagoida kurssimuutoksiin ja tehdä turvaamistoimenpiteitä valitun strategian mukaisesti sekä optimoida hinnoittelua solmittaessa derivaattasopimuksia.

Kahvila-/ravintolatoiminnan vuokraoptiota Tammisaaren liikennekeskuksessa koskeva riita on vireillä.

Prosessityökalu, IMS, otettiin käyttöön vuoden aikana. Vastuuhenkilönä on controller. Kaupungin prosessityö jatkuu.

Sosiaali- ja terveydenhuolto: Raaseporin kaupungilla on käynnissä kuntien välinen riita palveluasumisen asiakasmaksuista. Kaupungin saatava 30.11.2019 on noin 50 000 euroa. Hoidon tarve on jatkuvaa, joten saatava kasvaa ajan mittaan. Vuosien 2018 + 2019 tuloksessa tuloutettu osa saatavasta on runsaat 35 000 euroa.

Suurin organisatorinen riski syntyy henkilöstön rekrytoinnin vaikeudesta. Erityisen haastavia vuoden 2019 aikana ovat olleet lääkäritilanne, lastensuojelun sosiaalityöntekijät sekä kotihoidon sijaiset.

Pidemmän aikavälin toiminnan suunnittelussa suurimmat epävarmuustekijät ovat suunniteltu sote-uudistus, yhteistyön jatkaminen C10-kuntien kanssa sekä Raaseporin sairaalan profiili.

Kustannuskehitys erikoissairaanhoidon palveluissa sekä erityishuollossa aiheuttaa suurta taloudellista epävarmuutta. Vuoden aikana on käyty keskusteluja ja pidetty yhteistyökokouksia sekä erikoissairaanhoidon että erityishuollon edustajien kanssa tavoitteena konkreettiset ratkaisut kustannusten kasvun hillitsemiseksi.

Sivistys: Työkalu prosessikuvausten laatimiseen otettiin käyttöön alkuvuodesta. Sivistystoimen toimistosta koulutukseen osallistui neljä henkilöä, jotka vastaavat työn etenemisestä sivistystoimialalla. Keskeiset prosessit tarkistetaan ja niihin tehdään tarvittaessa muutoksia kuvauksen yhteydessä.

Joidenkin kaupungin päiväkotien ja koulujen sisäilman laatu on selvitetty, ja tilahallinnon, Eteläkärjen ympäristöterveyden ja työsuojelun kanssa on ryhdytty parannustoimenpiteisiin.

Tekninen toimiala: Yksi toimialan suurimmista epävarmuustekijöistä on ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus. Suuri osa henkilökuntaa lähentelee eläkeikää ja henkilöstövaihdoksissa on riskinä ns. hiljaisen tiedon ja kokemuksen väheneminen. Tämä voidaan myös nähdä mahdollisuutena, kun uudet työntekijät tuovat mukanaan uutta ajattelua.

Investointihankkeiden määrä on lisääntynyt, mikä on johtanut siihen, että nykyisellä miehityksellä ei ehditä valvoa kaikkia hankkeita toivottavan tarkoin. Se voi johtaa epätoivottuihin kustannuksiin ja puutteisiin tehdyssä työssä. Työn helpottamiseksi ja riskien vähentämiseksi investointisuunnitteluysikköön palkattiin projektipäällikkö. Projektipäällikön työtehtäviin kuuluu mm. projektinjohto rakennustyömailla. Rekrytointi vähentää myös ulkoisten ostopalvelujen tarvetta.

Tasejatkuvuuden puute monia vuosia kestävässä investointihankkeissa johtaa talousohjauksen vaikeuksiin. Nykyinen järjestelmä on jäykkä eikä sovellu rakentamiseen. Järjestelmän tulisi olla joustavampi siten, että määrärahoja voitaisiin tarvittaessa siirtää helpommin seuraavalle vuodelle työn edistymisen mukaisesti.

Toimialan tehtäviin kuuluu monia työalueita, joissa on epämukavia työaikoja ja päivystystä. Useissa yksiköissä osaaminen on tiivistynyttä, ja tästä syntyy riskejä sijaisten ja varahenkilöiden suhteen sekä oman henkilökunnan resursoinnissa. Sairaustapauksissa jotkin työtehtävät jäävät suorittamatta resurssien ja sijaisten puutteen vuoksi. Parantunut yhteistyö yhdyskuntateknisen osaston ja tilahallinnon välillä on vähentänyt riskejä.

Suuri osa toimialan palveluista suoritetaan ostopalveluina, esim. talvikunnossapito, tekninen suunnittelu, hankintaprosessit ym. Se merkitsee, että toimivat, paikalliset markkinat ovat erittäin tärkeitä kattamaan kaupungin palvelutarpeet. Suhdannevaihtelut vaikuttavat, ja nykyinen makrotaloustilanne vähentää näitä markkinariskejä. Myös raaka-aineiden saatavuus on tärkeää esim. ruokahuolto- ja rakennustoiminnalle. Raaka-aineiden hankinnan on tapahduttava oikeaan aikaan ja oikeina määrinä.

Kiinteistömarkkinoiden tilanne vaikuttaa tekniseen toimialaan. Kiinteistö- ja tonttimyyntiin vaikuttavat suhdanteet ja markkinoiden vetovoima. Paikallinen hinnanmuodostus suhteessa maan muihin osiin vaikuttaa myyntiin. Tarvitaan myös riittävät tulot kattamaan kunnallistekniset kustannukset. Kaavoitus vaatii oikeaa ohjausta ja tietoisuutta markkinoiden tarpeista.

Rahoitusriskejä syntyy, koska tekninen toimiala liisaa suuren määrän omaisuutta. Markkinakorkojen muutos johtaa korkeampiin liisingvuokriin, mikä voi vaikeuttaa työtä pysyvä talousarvion rajoissa. Erityisesti tilahallinnossa, jonka kiinteistömässasta huomattava osuus liisataan, voi korkojen nousu johtaa huomattaviin kustannuslisäyksiin. Tämä johtaa aikanaan korkeampiin sisäisiin vuokriin käyttäjille.

Vahinkoriskit

Kaikilla toimialoilla on vahinkoriskejä. Ne voivat olla tulipalo, vesivahinko, sisäilmaongelmat jne. sekä vahinkoja, jotka johtuvat ulkoisista tekijöistä, kuten murto tai ilkivalta, jotka voivat johtaa toiminnan keskeytykseen.

Kiinteistöjen sisäilmaongelmat voivat johtaa siihen, että henkilökunta ja asiakkaat/lapset/oppilaat eivät voi hyvin ja oireilevat. Sisäilmaongelmat voivat myös johtaa taloudellisiin tappioihin. Ehkäisevät toimenpiteet ovat siksi hyvin tärkeitä, ja teknisellä toimialalla keskitetään paljon resursseja ehkäisevään työhön. Ehkäisevään työhön kiinnitetään entistä enemmän huomioita.

Kiinteistömassan osille on otettu käyttöön sähköiset pelastussuunnitelmat yhteistyössä käyttäjien kanssa. Vuoden 2019 aikana on laadittu 20 suunnitelmaa, ensisijaisesti kouluille, päiväkodeille ja hoitolaitoksille. Työtä jatketaan vuonna 2020, jolloin tavoitteena on päivittää 20 suunnitelmaa sähköiseen muotoon. Pelastussuunnitelmien saavutettavuus paranee merkittävästi, kun suunnitelmat ovat sähköisesti verkossa. Sidosryhmille järjestetään koulutusta ja tiedotustilaisuuksia. Turvallisuuskävelyitä ja tarkastuksia järjestetään kiinteistöissä yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa.

Tietosuoja

Raaseporin kaupungin tietosuojatyö on jatkuvaa. Tietosuojaryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa tietosuojavastaavan johdolla. Tietosuojaryhmä raportoi jatkuvasti kaupungin johdolle. Henkilöstön ja asukkaiden tietoisuus tietosuojakysymyksistä on kasvanut vuonna 2019, mikä näkyy selvästi tietosuojavastaavalle saapuneiden kysymysten määrän kasvuna.

Vuoden 2019 aikana painopiste on ollut dokumentoinnissa ja prosesseissa. Kaupunki osallistuu kansalliseen JUDO-digiturvallisuushankkeeseen, johon tietosuoja kuuluu. Hankkeessa kaupunki on saanut mahdollisuuden harjoitella valmiuksiaan ja osaamistaan Taisto-harjoituksessa. Hanke on käynnissä vuosina 2019–2021. Lisäksi henkilöstö on saanut tietosuoja- ja tietoturvakoulusta.

Koska henkilötietojen käsittelyyn todennäköisesti liittyy korkea riski, henkilötietovastaavan on tehtävä tietosuoja koskeva vaikutusten arviointi. Kaupunki päivittää ja tekee sopimuksia niiden alihankkijoiden kanssa, jotka käsittelevät kaupungin henkilötietoja niin, että ne vastaavat tietosuoja-asetuksen vaatimuksia. Kaupunki vastaa niistä tiedoista, joita alihankkijat käsittelevät.

Tietosuojalla on oma suunnitelma ja tilinpäätös, jotka päivitetään vuosittain. Tietosuojasuunnitelman ja tilinpäätöksen hyväksyy kaupunginhallitus.

Ympäristötekijät

Kiinteistöjen sisäilmaongelmat voivat johtaa siihen, että henkilökunta ja asiakkaat/lapset/oppilaat eivät voi hyvin ja oireilevat. Sisäilmaongelmat voivat myös johtaa taloudellisiin tappioihin. Tämän vuoksi tekninen toimiala keskittää paljon resursseja ennaltaehkäisevään työhön.

Kaupungilla on velvollisuus toteuttaa maansaneeraus, joko seurauksena aikaisemmasta omasta toiminnasta tai jos on epäselvää, kuka on aiheuttanut pilaantumisen. Pilaantuneen maa-aineksen puhdistus on usein kallista, ja siihen liittyy huomattavia taloudellisia riskejä. Maanpuhdistuksen varausrahaston määrärahaa tulee siksi tutkia.

Ilmastomuutokset, lumiset tai lumettomat talvet, korkea (meri)vedenkorkeus, myrskyt, kuivuus ym. voivat johtaa mm. talvikunnossapidon korkeampiin kustannuksiin. Tämä näkyi selvästi vuonna 2019, jolloin talvikunnossapidokustannukset nousivat merkittävästi normaalia talvea korkeammiksi. Toisaalta leudompi ilmasto voi myös alentaa kiinteistöjen lämmityskustannuksia, mikä näkyi mm leudon syksyn aikana.

Konserni

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 6.6.2011 § 63 kaupungille konserniohjeen, jossa määritellään konserni, sen tarkoitus ja sitovuus. Kaupunginvaltuusto on päivittänyt ohjeen 7.4.2014. Ohjeessa kuvaillaan eri toimielinten roolit, toimivalta ja työnjako ohjauksessa, kuinka raportointi, edustajien valinta tapahtuu ja kuinka tilintarkastus, rahoitus, riskienhallinta ja henkilöstöpolitiikka hoidetaan. Ohje uusitaan vuoden 2020 aikana sen jälkeen, kun uusi hallintosääntö on hyväksytty.

Ennen ohjeen hyväksymistä ryhdyttiin toimenpiteisiin kaupungin yhtiöiden ohjauksen parantamiseksi. Päätösrakennetta on yhtiökokouspäätöksillä yhtenäistetty siten, että kolme (3) henkilöä edustaa kaupunkia asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöiden hallituksissa.

Lisäksi näihin yhtiöihin on isännöitsijäksi/toimitusjohtajaksi nimetty virkamies. Yhtiöiden tilintarkastusta on myös yhtenäistetty siten, että kaupungin käyttämä KTM-yhteisö hoitaa myös yhtiöiden ulkoisen tilintarkastuksen. Hallituksissa olevat henkilöt ovat lisäksi erikseen raportoineet ja selvittäneet kaupunginhallitukselle yhtiöiden toimintaa ja taloudellista tilannetta. Näissä tilaisuuksissa on myös tehty ehdotuksia ja valmisteltu tavoitteita sille, miten konsernirakennetta tältä osin tulee kehittää ja vakauttaa. Vuodenvaihteessa 2019–2020 konsernissa oli 9 eri tyyppistä osakeyhtiötä (10 edellisessä vuodenvaihteessa), kun taas Raaseporia perustettaessa 2009 yhtiöitä oli 25. Yhtiöiden konsolidointi yksinkertaistaa ja parantaa konsernirakennetta ja helpottaa niiden hallinnointia.

5.2 Kaupunginhallituksen ehdotus tilikauden tuloksen käytöstä

Kaupunginhallitus ehdottaa, että tilikauden alijäämä 6 173 735,62 € jätetään tilikauden ylijäämä-/alijäämätilille. Kaupunginhallitus merkitsee lisäksi, että tulostaseen kumulatiivinen alijäämä, oma pääoma, on 11 206 350,41 €.

Kuntalaki määrää, että kunnan taseeseen kertynyt alijäämä on katettava enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan on taloussuunnitelmassa päätettävä eritellyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä katetaan mainitun ajanjakson aikana. ”Raasepori 2020” -prosessi on ollut käynnissä vuodesta 2016 ja on käsittänyt koko kaupungin toiminnan. Rakennemuutostyö käsittää seuraavat kokonaisuudet: kaupungin organisaatio, kaupungin palvelurakenne ja kaupungin kiinteistöt. Toimenpideohjelma, joka sisältää Raasepori 2020 -ohjelman ja jota täydennettiin vuonna 2018 Raasepori 2020/II:lla, on osa kaupungin talousarvioita ja taloussuunnitelmaa 2020–2022. Toimialat ovat vuoden 2019 tilinpäätöksessä erikseen raportoineet ohjelman toteutuksesta.

Kaupunki on teettänyt vuoden 2019 aikana laajan palveluverkkoselvityksen. Tämän selvityksen perusteella on ilmeistä, että rakenteelliset muutokset ovat välttämättömiä, mikä myös vaikuttaa talouteen myönteisesti. Raasepori 2020 -toimenpideohjelmassa edellytetyt toimenpiteet tulee tarkistaa ja tehostustoimia käsitellä uudelleen.

Vuodelle 2020 on budjetoitu 212 280 euron ylijäämä, ja vuosien 2021–2022 taloussuunnitelmaan on budjetoitu yhteensä 6,6 miljoonan euron ylijäämä, mikä merkitsee, että kaupungin kumulatiivinen alijäämä vuonna 2022 olisi 4,3 miljoonaa euroa, ja täten vaaditaan lisätoimenpiteitä kuntalain määräysten täyttämiseksi.

6. Talousarvion toteutuminen

6.1 Tuloslaskelman toteutuma

SIS.LIIKELAITOKSET

sisäinen/ulkoinen

TULOSLASKELMA	Talousarvio 2019	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muut.jälkeen	Tilinpäätös 2019	Poikkeama
Toimintatuotot	58 545 480	160 000	58 380 480	58 611 347	230 867
Myyntitulot	21 645 240	56 000	21 701 240	21 310 061	-391 179
Maksutulot	9 644 830	154 000	9 798 830	9 537 893	-260 937
Tuet ja avustukset	1 918 530	-64 000	1 854 530	2 090 780	236 250
Muut toimintatulot	25 011 880	14 000	25 025 880	25 356 693	330 813
Valmistus omaan käyttöön	325 000			315 920	315 920
Toimintakulut	-223 386 790	-4 784 000	-228 170 790	-227 482 836	687 954
Henkilöstömenot	-84 323 350	-376 490	-84 699 840	-83 410 473	1 289 367
Palvelujen ostot	-94 541 370	-4 862 650	-99 404 020	-100 586 171	-1 182 151
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-11 199 620	61 140	-11 138 480	-10 785 593	352 887
Avustukset muille	-9 068 520	380 000	-8 688 520	-8 762 355	-73 835
Muut toimintamenot	-24 253 930	14 000	-24 239 930	-23 938 245	301 685
Toimintakate	-164 841 310	-4 624 000	-169 465 310	-168 871 490	593 820
Verotulot	119 071 000	-5 587 000	113 484 000	114 095 487	611 487
Valtionosuudet	53 415 000	1 105 000	54 520 000	54 500 118	-19 882
Rahoitustuotot ja -kulut	474 500		474 500	782 065	307 565
Korkotuotot, ulkoiset	1 665 000		1 665 000	1 686 810	21 810
Korkotuotot, sisäiset	46 000		46 000	38 685	-7 315
Muut rahoitustuotot	975 000		975 000	457 924	-517 076
Peruspääoman tuotto	0		0	598 533	598 533
Korkokulut, ulkoiset	-1 560 500		-1 560 500	-1 358 298	202 202
Korkokulut , sisäiset	-46 000		-46 000	-38 685	7 315
Korvaus liikelaitosten peruspääomasta	-599 000		-599 000	-598 533	467
Muut rahoituskulut	-6 000		-6 000	-4 371	1 629
Vuosikate	8 119 190	-9 106 000	-986 810	506 180	1 492 990
Poistot ja arvonalentumiset	-6 762 300		-6 762 300	-6 679 916	82 384
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 762 300		-6 762 300	-6 679 916	82 384
Arvonalentumiset				0	0
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot					
Satunnaiset kulut					
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 356 890	-9 106 000	-7 749 110	-6 173 736	1 575 374

6.2 Taulukko talousarvion toteutumasta

(1 000 €)	MYÖNTÖ					ARVIODUT TULOT				
	Budjetti 2019	Budjetti- muutokset	Budjetti muut.jälkeen	Budjetti- toteuma	Ero	Budjetti 2019	Budjetti- muutokset	Budjetti muut.jälkeen	Budjetti- toteuma	Ero
TOIMINTATALOUS										
Konsernihallinto										
Tilintarkastus	-61		-61	-57	4					
Kaupunginkanslia	-5 952	0	-5 952	-5 741	211	3 018		3 018	3 163	145
Talous	-1 325	0	-1 325	-1 361	-36	92		92	108	16
Henkilöstöosasto	-2 952	0	-2 952	-2 883	69	792	-74	718	633	-85
Kaupunkikehitys	-1 640	0	-1 640	-1 548	92	74		74	99	25
Joukkoliikenne	-699		-699	-641	58	100		100	169	69
Konsernihallinto, yhteensä	-12 629	0	-12 629	-12 231	398	4 076	-74	4 002	4 172	170
Sosiaali- ja terveystoiminta										
Hallinto ja tukipalvelut	-2 073	98	-1 975	-2 001	-26	49	22	71	123	52
Kotihoidot ja tukipalvelut	-10 370	280	-10 090	-9 661	429	1 885		1 885	1 493	-392
Ympäristö- ja asumisen	-17 135	135	-17 000	-17 098	-98	4 237	145	4 382	4 508	126
Terveystoiminta	-10 210	-270	-10 480	-10 397	83	872		872	926	54
Mielenterveyshoito ja päihdehoito	-3 563	258	-3 305	-3 374	-69	418	32	450	457	7
Hammashoito	-3 250	90	-3 160	-3 153	7	1 125		1 125	1 108	-17
Lapsi- ja perhepalvelut	-5 239	-590	-5 829	-6 119	-290	37		37	348	311
Aikuissosiaalityö, vammaispalvelut ja maahanmuuttajatoiminta	-14 179	0	-14 179	-14 336	-157	518		518	647	129
Työllisyyspalvelut	-4 113	-10	-4 123	-3 915	208	573	10	583	385	-198
Erikoissairaanhoidot / Maksuosuus	-37 120	-4 000	-41 120	-41 785	-665	150		150	182	32
Erikoissairaanhoidot / Muu erikoissairaanhoidot	-4 560	-200	-4 760	-4 805	-45	0				
Sosiaali- ja terveystoiminta, yhteensä	-111 812	-4 209	-116 021	-116 644	-623	9 864	209	10 073	10 177	104
Sivistystoiminta										
Muu sivistystoiminta	-8 844		-8 844	-8 977	-133	1 518		1 518	1 686	168
Varhaiskasvatustoiminta	-17 096	-350	-17 446	-17 304	142	1 501		1 501	1 523	22
Opetustoiminta	-28 564		-28 564	-28 586	-22	663		663	719	56
Lukiotoiminta	-3 943		-3 943	-3 890	53	6		6	59	53
Museotoiminta	-995		-995	-1 073	-78	70		70	139	69
Kirjasto	-1 574		-1 574	-1 587	-13	28		28	52	24
Vapaa-aika	-3 059		-3 059	-3 087	-28	879		879	882	3
Sivistystoiminta, yhteensä	-64 075	-350	-64 425	-64 504	-79	4 665	0	4 665	5 060	395
Tekniikkatoiminta										
Hallinto	-2 536		-2 536	-2 501	35	304		304	258	-46
Yhdyskuntatekniikka	-4 785	-200	-4 985	-4 873	112	1 274		1 274	1 293	19
Mittaus- ja kiinteistömuodostus	-633		-633	-604	29	2 897	0	2 897	2 809	-88
Tilalahallinta	-12 775		-12 775	-12 461	314	20 063		20 063	20 169	106
Toimitilahuolto ja ruokahuolto	-8 183		-8 183	-8 301	-118	8 099		8 099	8 019	-80
Kaavoitus	-717		-717	-711	6	73		73	84	11
Rakentaminen ja ympäristö / Ympäristöyksikkö	-1 626	-25	-1 651	-1 615	36	606	25	631	613	-18
Jätelautakunta	-392		-392	-409	-17	451		451	480	29
Tekniikkatoiminta, yhteensä	-31 647	-225	-31 872	-31 475	397	33 767	25	33 792	33 725	-67
Toimintatalous kaupunki yhteensä	-220 163	-4 784	-224 947	-224 854	93	52 372	160	52 532	53 134	602
Raaseporin Vesi	-3 224		-3 224	-3 182	42	6 174		6 174	6 029	-145
TOIMINTATALOUS YHTEENSÄ	-223 387	-4 784	-228 171	-228 036	135	58 546	160	58 706	59 163	457
TULOSLASKELMAOSUUS										
Kunnallisvero						102 679	-5 587	97 092	98 558	1 466
Kiinteistövero						11 470		11 470	11 418	-52
Osuus yhteisöverosta						4 922		4 922	4 120	-802
Verotulot yhteensä						119 071	-5 587	113 484	114 096	612
Valtionosuudet						53 415	1 105	54 520	54 500	-20
Korkotulot						1 711		1 711	1 725	14
Muut rahoitustulot						971		971	1 051	80
Korkomenot	-1 456		-1 456	-1 264	192					
Muut rahoitusmenot	-6		-6	-4	2					
Satunnaiset tuotot ja kulut										
Rahoituskulut yhteensä	-1 462		-1 462	-1 268	194	2 682	0	2 682	2 776	94
Raaseporin Vesi	-750		-750	-731	19	4	0	4	5	1
TULOSLASKELMAOSUUS YHTEENSÄ	-2 212	0	-2 212	-1 999	213	175 172	-4 482	170 690	171 377	687

6.2 Taulukko talousarvion toteutumasta

(1 000 €)	MYÖNTÖ					ARVIODUT TULOT				
	Budjetti	Budjetti-	Budjetti	Budjetti-	Ero	Budjetti	Budjetti-	Budjetti	Budjetti-	Ero
	2019	muutokset	muut.jälkeen	toteuma		2019	muutokset	muut.jälkeen	toteuma	
	Budjetti	Budjetti-	Budjetti	Budjetti-	Ero	Budjetti	Budjetti-	Budjetti	Budjetti-	Ero
2018	muutokset	muut.jälkeen	toteuma		2018	muutokset	muut.jälkeen	toteuma		
INVESTOINTIOSUUS										
Maa- ja vesialueet	-500		-500	-373	127	500		500	249	-251
Rakennukset									197	0
Kiinteistöjen osto ja myynti										
Peruskorjaukset, Sisäiset palvelut	-1 300		-1 300	-1 159	141					
Karjaan keskuskeittiö, aurinkopaneelit			0	0	0					
Sprinklerit, Tenholan palvelukoti	0		0	-10	-10					
Karjaan uusi päiväkot	-1 150	-500	-1 650	-1 517	133					
Svartá/Mustio hanke	-150		-150	-80	70					
Katarina skola	-150		-150	-67	83					
Fokus	-200		-200	-50	150					
Tammiharjun alue	0		0	0	0					
Koulupihat	-100		-100	-120	-20					
Ruokahuoltouudistus (Keskuskeittiö)	-1 730		-1 730	-1 090	640					
Liittymismaksut				0					0	
Rakennukset, yhteensä	-4 780	-500	-5 280	-4 093	1 187	0	0	0	197	0
Kiinteät rakenteet ja rakennelmat									16	16
Puistolaitteet, leikki puistot	-130		-130	-145	-15					
Vieras- ja pienvenesatamat	-250	0	-250	-219	31					
Liikenneväylät	-2 000		-2 000	-2 001	-1					
Matonpesupaikka Tenholassa	-800		-800	-92	708					
Vapaa-aika kohteet	-220		-220	-126	94					
Karjaan rautatiesilta	-2 000	-300	-2 300	-2 308	-8					
Maankäytösopimukset	-200		-200	-203	-3					
Asuinalueiden ja teollisuusalueiden kunnallistekninen suunnittelu ja laajennus	-200		-200	-166	34					
Mustion kalatiet	-495		-495	-1 651	-1 156				685	685
Bromarvin saaristosatama	-90	0	-90	-90	0				0	0
Tammisaaren keskusenttä	-200		-200	-220	-20				0	0
Kiinteät rakenteet ja rakennelmat, yhteensä	-6 585	-300	-6 885	-7 221	-336	0		0	701	701
Projektit / suunnitelmat										
Pohjoissatama, T:saari, suunnittelu										
Mustion kalatiet										
Bromarvin saaristosatama										
Projektit / suunnitelmat, yhteensä	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Muuta										
Uusi osoitekartta ja numeerinen pohjakartta	-30		-30	0	30					
Muuta, yhteensä	-30		-30	0	30					
Osakkeet ja sijoitukset									50	50
Muut osakkeet ja sijoitukset				0	0					
Osakkeet ja sijoitukset, yhteensä				0	0				50	50
Investointiosuus kaupunki yhteensä :	-11 895	-800	-12 695	-11 687	1 008	500		500	1 197	500
Raaseporin Vesi	-2 185	0	-2 185	-1 710	475				0	0
INVESTOINTIOSUUS YHTEENSÄ	-14 080	-800	-14 880	-13 397	1 483	500	0	500	1 197	500
RAHOITUSOSUUS										
Antolainauksen muutokset				0	0					
Antolainauksen lisäys						1 017		1 017	4	-1 013
Antolainauksen väheneminen						310		310	310	0
Antolainauksen vähentyminen liikelaitoksille										
Lainapäällöman muutokset									14 800	-85
Pitkäaikaisten lainojen vähennykset	-11 959		-11 959	-11 683	276					
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset						14 885		14 885	2 890	2 890
Lyhytaikaisten lainojen muutokset (kaupungin)				0	0					
Oman pääoman muutokset										
RAASEPORIN VESI										
YHTEENSÄ:	-251 638	-5 584	-257 222	-255 115	2 107	250 430	-4 322	246 108	249 741	3 436

6.3 Osastojen toiminta ja talousarvion toteutuma

YHTIENVETO €	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteuma %
Tilintarkastus						
Tuotot						
Kulut	-62 804	-61 480		-56 901	4 579	92,6 %
Netto	-62 804	-61 480	0	-56 901	4 579	92,6 %
Kaupunginkanslia						
Tuotot	3 233 561	3 018 080		3 163 204	145 124	104,8 %
Kulut	-5 963 027	-5 951 730	0	-5 741 474	210 256	96,5 %
Netto	-2 729 466	-2 933 650	0	-2 578 270	355 380	87,9 %
Talous						
Tuotot	102 509	91 500		108 303	16 803	118,4 %
Kulut	-1 225 623	-1 324 950		-1 361 075	-36 125	102,7 %
Netto	-1 123 114	-1 233 450	0	-1 252 771	-19 321	101,6 %
Henkilöstöosasto						
Tuotot	718 619	792 000	-74 000	633 006	-84 994	88,2 %
Kulut	-2 989 172	-2 951 950	0	-2 883 388	68 562	97,7 %
Netto	-2 270 553	-2 159 950	-74 000	-2 250 382	-16 432	100,7 %
Kaupunkikehitys						
Tuotot	92 835	74 000		99 484	25 484	134,4 %
Kulut	-1 615 950	-1 640 200	0	-1 547 860	92 340	94,4 %
Netto	-1 523 115	-1 566 200	0	-1 448 376	117 824	92,5 %
Joukkoliikenne						
Tuotot	172 978	100 000		168 862	68 862	168,9 %
Kulut	-498 935	-698 690		-640 517	58 173	91,7 %
Netto	-325 957	-598 690	0	-471 654	127 036	78,8 %
KONSERNIHALLINTO YHTEENSÄ						
Tuotot	4 320 502	4 075 580	-74 000	4 172 860	171 280	104,3 %
Kulut	-12 355 510	-12 629 000	0	-12 231 215	397 785	96,9 %
Netto	-8 035 009	-8 553 420	-74 000	-8 058 354	569 066	93,4 %
Hallinto ja tukipalvelut						
Tuotot	87 169	49 170		122 514	51 344	172,1 %
Kulut	-2 176 185	-2 073 190	98 000	-2 000 765	-25 575	101,3 %
Netto	-2 089 016	-2 024 020	98 000	-1 878 251	47 769	97,5 %
Kotihoito ja tukipalvelut						
Tuotot	1 740 158	1 885 130		1 493 096	-392 035	79,2 %
Kulut	-9 314 239	-10 369 890		-9 661 047	428 843	95,7 %
Netto	-7 574 081	-8 484 760	0	-8 167 951	316 809	96,3 %
Ympäristövuorokautinen asuminen						
Tuotot	4 273 643	4 236 650		4 508 603	126 953	102,9 %
Kulut	-16 790 582	-17 134 930	135 000	-17 098 401	-98 471	100,6 %
Netto	-12 516 939	-12 898 280	135 000	-12 589 798	173 482	98,6 %
Terveyspalvelut						
Tuotot	902 601	871 700		926 028	54 328	106,2 %
Kulut	-10 066 672	-10 210 210	-270 000	-10 397 246	82 964	99,2 %
Netto	-9 164 071	-9 338 510	-270 000	-9 471 219	137 291	98,6 %
Mielenterveyshoito ja päihdehuolto						
Tuotot	461 897	418 600	32 000	456 667	6 067	101,3 %
Kulut	-3 314 057	-3 562 580	258 000	-3 374 320	-69 740	102,1 %
Netto	-2 852 160	-3 143 980	290 000	-2 917 652	-63 672	102,2 %
Hammashoito						
Tuotot	1 083 103	1 125 000		1 108 540	-16 460	98,5 %
Kulut	-3 066 967	-3 250 050	90 000	-3 152 927	7 123	99,8 %
Netto	-1 983 864	-2 125 050	90 000	-2 044 386	-9 336	100,5 %
Lapsi- ja perhepalvelut						
Tuotot	320 871	37 050		348 300	311 250	940,1 %
Kulut	-5 216 466	-5 238 770	-590 000	-6 119 370	-290 600	105,0 %
Netto	-4 895 595	-5 201 720	-590 000	-5 771 070	20 650	99,6 %

YHTEENVETO €	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteuma %
Aikuissosiaalityö, vammaispalvelut ja maahanmuuttajatoimisto						
Tuotot	582 604	517 600		647 337	129 737	125,1 %
Kulut	-13 871 742	-14 178 730	0	-14 335 703	-156 973	101,1 %
Netto	-13 289 139	-13 661 130	0	-13 688 366	-27 236	100,2 %
Työllisyyspalvelut						
Tuotot	494 094	573 130		384 579	-198 551	66,0 %
Kulut	-3 973 652	-4 113 150	-10 000	-3 915 387	207 763	95,0 %
Netto	-3 479 558	-3 540 020	-10 000	-3 530 807	19 213	99,5 %
Erikoissairaanhoido / Maksuosuus						
Tuotot	643 328	150 000		181 782	31 782	121,2 %
Kulut	-40 802 472	-37 120 000	-4 000 000	-41 785 293	-665 293	101,6 %
Netto	-40 159 144	-36 970 000	-4 000 000	-41 603 511	-633 511	101,5 %
Erikoissairaanhoido / Muu erikoissairaanhoido						
Tuotot						
Kulut	-4 827 249	-4 560 000	-200 000	-4 804 531	-44 531	100,9 %
Netto	-4 827 249	-4 560 000	-200 000	-4 804 531	-44 531	100,9 %
SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLTO YHTEENSÄ						
Tuotot	10 589 468	9 864 030	209 000	10 177 447	104 417	101,0 %
Kulut	-113 420 282	-111 811 500	-4 209 000	-116 644 990	-624 490	100,5 %
Netto	-102 830 814	-101 947 470	-4 000 000	-106 467 543	-520 073	100,5 %
Muu sivistys						
Tuotot	1 501 384	1 518 210		1 685 896	0	0,0 %
Kulut	-8 428 205	-8 844 210		-8 977 185	-132 975	101,5 %
Netto	-6 926 821	-7 326 000	0	-7 291 289	34 711	99,5 %
Varhaiskasvatus						
Tuotot	1 547 411	1 500 750		1 523 153	22 403	101,5 %
Kulut	-16 901 522	-17 096 170		-17 304 301	141 869	99,2 %
Netto	-15 354 111	-15 595 420	-350 000	-15 781 148	164 272	99,0 %
Opetus						
Tuotot	717 363	662 800		719 153	56 353	108,5 %
Kulut	-27 606 520	-28 563 780		-28 585 466	-21 686	100,1 %
Netto	-26 889 157	-27 900 980	0	-27 866 313	34 667	99,9 %
Lukiot						
Tuotot	65 351	6 500		58 843	52 343	905,3 %
Kulut	-3 755 373	-3 942 630		-3 890 215	52 415	98,7 %
Netto	-3 690 022	-3 936 130	0	-3 831 372	104 758	97,3 %
Museot						
Tuotot	295 654	70 000		139 151	69 151	198,8 %
Kulut	-1 171 857	-994 570		-1 072 883	-78 313	107,9 %
Netto	-876 203	-924 570	0	-933 732	-9 162	101,0 %
Kirjasto						
Tuotot	46 331	28 000		51 594	23 594	184,3 %
Kulut	-1 598 929	-1 574 550		-1 587 367	-12 817	100,8 %
Netto	-1 552 598	-1 546 550	0	-1 535 773	10 777	99,3 %
Vapaa-aika						
Tuotot	822 678	878 600		881 787	3 187	100,4 %
Kulut	-2 774 247	-3 058 790		-3 086 790	-28 000	100,9 %
Netto	-1 951 569	-2 180 190	0	-2 205 003	-24 813	101,1 %
SIVISTYS YHTEENSÄ						
Tuotot	4 996 172	4 664 860		5 059 578	394 717	108,5 %
Kulut	-62 236 653	-64 074 700		-64 504 209	-79 509	100,1 %
Netto	-57 240 481	-59 409 840	-350 000	-59 444 631	315 209	99,5 %

YHTEENVETO €	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteuma %
Hallinto						
Tuotot	199 244	303 500		258 265	-45 236	85,1 %
Kulut	-2 434 259	-2 536 280		-2 500 941	35 339	98,6 %
Netto	-2 235 015	-2 232 780	0	-2 242 676	-9 896	100,4 %
Yhdyskuntatekniikka						
Tuotot	1 284 799	1 274 230		1 293 399	19 169	101,5 %
Kulut	-4 626 596	-4 785 440		-4 873 003	112 437	97,7 %
Netto	-3 341 797	-3 511 210	-200 000	-3 579 603	131 607	96,5 %
Mittaus- ja kiinteistömuodostus						
Tuotot	2 056 942	2 897 000	0	2 808 821	-88 179	97,0 %
Kulut	-596 668	-633 690		-604 471	29 219	95,4 %
Netto	1 460 275	2 263 310	0	2 204 350	-58 960	97,4 %
Tilahallinta						
Tuotot	18 558 648	20 063 330		20 168 962	105 632	100,5 %
Kulut	-11 400 475	-12 775 330		-12 460 786	314 544	97,5 %
Netto	7 158 173	7 288 000	0	7 708 176	420 176	105,8 %
Toimitilahuolto ja ruokahuolto						
Tuotot	8 016 892	8 098 770		8 019 245	-79 525	99,0 %
Kulut	-7 923 624	-8 182 960		-8 300 641	-117 681	101,4 %
Netto	93 268	-84 190	0	-281 396	-197 206	334,2 %
Kaavoitus						
Tuotot	85 329	73 000		84 279	11 279	115,5 %
Kulut	-761 675	-716 860	0	-710 592	6 268	99,1 %
Netto	-676 346	-643 860	0	-626 313	17 547	97,3 %
Rakentaminen ja ympäristö / Ympäristöyksikkö						
Tuotot	612 404	606 000		613 271	-17 729	97,2 %
Kulut	-1 493 558	-1 625 520		-1 615 458	35 062	97,9 %
Netto	-881 155	-1 019 520	25 000	-1 002 187	-7 667	100,8 %
Jätelautakunta						
Tuotot	195 649	451 000		480 236	29 236	106,5 %
Kulut	-168 216	-391 530		-408 519	-16 989	104,3 %
Netto	27 432	59 470	0	71 717	12 247	120,6 %
TEKNIikka YHTEENSÄ						
Tuotot	31 006 907	33 766 830	25 000	33 726 477	-65 353	99,8 %
Kulut	-29 405 071	-31 647 610	-225 000	-31 474 411	398 199	98,8 %
Netto	1 601 837	2 119 220	-200 000	2 252 066	332 846	117,3 %
Raaseporin Kaupunki						
Tuotot	50 913 049	52 371 300	160 000	53 136 362	605 062	101,2 %
Kulut	-217 417 514	-220 162 810	-4 784 000	-224 854 824	91 986	100,0 %
Netto	-166 504 466	-167 791 510	-4 624 000	-171 718 462	697 048	99,6 %
Raseporin Vesi						
Tuotot	5 990 938	6 174 180		6 028 873	-145 307	97,6 %
Kulut	-3 153 361	-3 223 980		-3 181 900	42 080	101,1 %
Netto	2 837 577	2 950 200	0	2 846 973	-103 227	96,5 %
KAUPUNKI + LIIKELAITOKSET YHTEENSÄ						
Tuotot	56 903 987	58 545 480	160 000	59 165 235	459 755	100,8 %
Kulut	-220 570 875	-223 386 790	-4 784 000	-228 036 724	134 066	99,9 %
Netto	-163 666 889	-164 841 310	-4 624 000	-168 871 489	593 821	99,6 %
Tilikauden ylijäämä/alijäämä						
Raaseporin kaupunki	-3 273 958	564 990	-9 106 000	-6 789 113	1 751 897	
Raaseporin Vesi	583 863	791 900		615 377	-176 523	
Yhteensä	-2 690 094	1 356 890	-9 106 000	-6 173 736	1 575 374	
Kumulatiivinen alijäämä 31.12.		Avaava tase 2019 5 032 614		31.12.2019 11 206 350	Muutos 6 173 736	

Toimiala: Konsernihallinto

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Kaupunginsihteeri Thomas Flemmich

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimialan perustiedot

Toimiala vastaa hallintojen toimialarajat ylittävistä tukitoiminnoista. Toimialaan kuuluvat seuraavat osastot: kaupunginkanslia, talousosasto, henkilöstöosasto ja kaupunkikehitysosasto. Jokaista osastoa johtaa osastopäällikkö.

Kaupunginkanslia on kaupunginhallituksen valmisteleva ja toimeenpaneva elin. Osasto toimii kaupunginjohtajan kansliana ja avustaa kaupunginjohtajaa tämän tehtävissä. Toiminta-alue on yleishallinto ja kaupunginkanslia hoitaa yleisiin vaaleihin, juridisiin palveluihin, käännöspalveluihin, tiedottamiseen, sisäiseen postiin ja arkistointiin liittyvät tehtävät. Osastoon kuuluu ICT-yksikkö, joka hoitaa IT-toiminnot, IT-tuen, kaupungin puhelinvaihteen ja front office -toiminnan.

Kaupunki ostaa velkaneuvontapalveluja Kirkkonummen kunnalta ja toimii Länsi-Uudenmaan sosiaaliamiehen isäntäkuntana ja myy potilasiamiespalveluja Hangon kaupungille ja Kirkkonummen kunnalle.

Talousosasto vastaa taloushallinnosta ja -suunnittelusta, talousarviosta, tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta, tilastoinnista, hankinnoista ja riskienhallinnasta. Toimii toiminta-alueiden tukena talous- ja raportointiasioissa.

Henkilöstöosaston vastuulla on kaupungin henkilöstökehitys, sopimusneuvottelut, palkanlaskenta, eläkeasiat, työsuojelu, oppisopimukset, kesätyöt, henkilöstökyselyt, henkilöstötilastot, johtajakoulutus, henkilökunnan etuudet ja virkistäytyminen, henkilökunnan työterveyshuolto sekä muiden toimialojen tukeminen rekrytoinnissa. Osaston ostopalvelut koostuvat pääasiassa jäsenmaksuista kunnalliselle työmarkkinalaitokselle, palkkalaskelmista, eri työterveyshankkeista, työterveyshuollosta, johtamisen, kielten ja ensiavun koulutuspalveluista, kulttuuriseteleistä ja lounaseteleistä.

Kaupunkikehitysosaston tehtävänä on edistää kaupungin elinkeinoelämäkysymyksiä yhdessä kaupunginjohtajan kanssa. Osasto vastaa markkinoinnista ja tiedotuksesta, hankekäsittelystä ja saaristo- sekä joukkoliikennekysymyksistä. Osastoon kuuluu matkailuyksikkö ja kulttuuriyksikkö. Hallintoa ja toimintaa tehostetaan jatkuvasti koko organisaatiossa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Hallintosäännön päivitys ja implementointi

Kansalliset vaalit 2019

Strategian toimintaohjelman toteuttaminen

Tietoturvan parantamistoimenpiteet ja kaupungin palvelujen saatavuus

Henkilökunnan koulutus kaupungin työkalujen ja palvelujen käytössä

Hallinnollisten prosessien uusiminen ja tehostaminen sekä uuden ohjelmiston päivitys ja käyttöönotto

Paperittomat kokoukset

Digitaalisen strategian laatiminen

Sisäisen valvonnan ohjeen implementointi

Laskutuksen sähköisen alustan vaihto

Johdonmukainen henkilöstöpolitiikka ja työterveyteen panostaminen

Aktiivista elinkeinoelämän kehittämistä ja kaupungin markkinointia tulomuuttopaikkakuntana yritysten perustamiselle ja matkailijoille

Viestintäsuunnitelman uusiminen

Aktiivinen ja rikas kulttuuritarjonta asukkaille ja vierailijoille

Saaristofoorumi järjestetään käsittelemään ajankohtaisia saaristoon liittyviä kysymyksiä

Joukkoliikenteen ja koulukuljetusten kehittäminen ja optimointi

Kyläbussi-hanke

Strategian jalkauttaminen konsernihallinnon tavoitteisiin

Kaupunginvaltuuston 4.6.2018 §:ssä 45 vahvistaman strategian toimeenpanon katsotaan olevan toimialan osastojen päämäärä. Strategiassa esitettävät toimenpiteet implementoidaan konkreettisina osina toimialan toimintaan. Painopisteet:

- yhteys yrittäjiin ja elinkeinoelämän kehittäminen
- kulttuuri- ja matkailupalveluihin panostaminen
- digitaalisten palvelujen ja toimintojen kehittäminen
- alaistaitojen ja asiakaspalvelun vahvistaminen
- laadukas työterveyshuolto

Toimenpiteet

- vuoden aikana on toteutettu laaja yritysvierailukiertue
- rekrytointimessut, yrittäjäpäivä ja yrittäjätapaaminen on järjestetty
- Cultural Planning on otettu käyttöön ja useita erilaisia kulttuuriohjelmia on järjestetty omana toimintana tai yhteistyökumppaneiden kanssa
- matkailun pääinfopiste Naturumissa 2019 ja useita sivuinfopisteitä yhdessä paikallisten yrittäjien kanssa eri puolilla kaupunkia
- useita digitaalisia työkaluja on otettu käyttöön vuonna 2019 tai on suunnitteilla otettavaksi käyttöön
- työyhteisötaito- ja asiakaspalvelukoulutuksen suunnittelu käynnistyi
- työterveyshuollon seuranta tehdään jatkuvasti

Analyyssi toimenpiteistä

Hallintosäännön päivitystyö jatkuu keväällä 2020. Sekä eduskunta- että EU-vaalit sujuivat moitteettomasti Raaseporissa. Strategian toimintaohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa ja se toimeenpantiin vuoden aikana. Siirtyminen paperittomaan kokousmenettelyyn ei ole täysin toteutunut.

Henkilöstön tietoturvaosaamisen parantaminen on jatkunut vuoden 2019 aikana ja kaupunki on osallistunut kansallisiin tietoturva- ja valmiusharjoituksiin. Palomuri on uudistettu, mikä tarkoittaa mm. etätyön sujuvoittamista sekä tietoturvan lisäämistä. Lisäksi useita digitaalisia työkaluja on otettu käyttöön vuoden 2019 aikana. Koko tietoturvaa on vahvistettu ja uuden palvelinympäristön suunnittelu on käynnistynyt.

Sähköisen laskutusjärjestelmän integrointi on viivästynyt ohjelmateknisten ongelmien vuoksi. Tarkoituksena on ottaa uusi laskutusjärjestelmä käyttöön vuoden 2020 aikana.

Controller-tiimi on jatkanut työtä taloudenhallinnan käytäntöjen yhteensovittamiseksi sekä prosessien ja työkalujen edelleen kehittämiseksi. Prosessien digitalisointi on jatkunut. Vuoden aikana on otettu käyttöön kassahallintaohjelman sähköinen arkistointi.

Työterveyshuollon terveystarkastukset ovat henkilöstölle vapaaehtoisia, ellei kyse ole riskityöstä. Terveystarkastukseen kutsuttiin vuoden aikana 672 työntekijää, joista tarkastuksiin osallistui 533 henkilöä.

Rekrytointimessut järjestettiin toisen kerran yhteistyökumppaneiden kanssa ja Raaseporin yrittäjien kanssa järjestettiin yrittäjäpäivä syyskuussa. Hankintajaoston, Raaseporin Yrittäjien ja Novagon kanssa järjestettiin kaksi yrittäjätapaamista, joiden teemana oli hankinta. Vuoden aikana on toteutettu laaja yritysvierailukiertue. Tammisaaren syysmarkkinat järjestettiin toista kertaa kolmipäiväisinä. Kävijämäärä oli yli 30 000.

Toimiala: Konsernihallinto

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Kaupunginsihteeri Thomas Flemmich

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Kaupungin kykyjen ja vapaaehtoisten esiin nostamiseksi Raaseporissa järjestettiin palkintoseremonia, jossa asukkaat saivat ehdottaa ja äänestää voittajaksi vuoden raaseporilaisen, vuoden urheilupalkinnon, vuoden kulttuuripalkinnonsaajan, vuoden nuorisopalkinnon ja vuoden ympäristöpalkinnon.

Työ kaupungin strategian ja toimintaohjelman kanssa on ollut käynnissä samoin kuin kaupungin visuaalisen linjan uudistaminen ja kaupungin uusi kotisivu. Toimintasuunnitelma on hyväksytty valtuustossa ja sitä on käsitelty kaikilla toimialoilla ja osastoilla. Viestintäsuunnitelma on päivitetty.

Raaseporista tiedottaminen ja kaupungin markkinoiminen käyntikohteena noudattaa matkailun toimintasuunnitelmaa. Matkailijoille on avattu useita sivuinfopisteitä yhteistyössä paikallisten yritysten kanssa. Matkailupalvelujen pääinfopiste vuonna 2019 oli kesällä sijoitettu Pohjoissataman Naturumiin. Suurin osa tiedottamisesta tapahtuu digitaalisesti visitraseborg.comin, Facebookin ja Instagramin kautta ja uudet sivut on otettu käyttöön ensimmäisellä vuosineljänneksellä.

Julkisten tilojen viihtyvyyden parantaminen Cultural Planningin avulla on edennyt ja jatkuu mm. taiteen suunnittelulla kaupungin uusiin rakennuskohteisiin. Galleriatoiminnassa oli ennätysvuosi ja yli 10 000 kävijää. Koulujen kulttuurikasvatus on vuonna 2019 keskittynyt musiikkiin, teatteriin, elokuvaan ja tanssiin. Vanhustenhoidossa on järjestetty musiikkielämyksiä.

Kulttuuripalvelut järjestivät yhdessä eri yhteistyökumppaneiden kanssa useita suuria yleisötapahtumia. Itsenäisyyspäivää juhlistettiin konserttikiertueella vanhainkodeissa sekä kolmella yleisölle avoimella konsertilla palvelukodeissa Pohjassa, Karjaalla ja Tammisaaressa. Tapahtumien arvioitu kävijämäärä ylittyi vuonna 2019 lähes 10 000 kävijällä.

Toimiala: Konsernihallinto

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Kaupunginsihteeri Thomas Flemmich

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenvedo

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	3 173 154	3 192 080		3 224 490	32 410	101,0 %
Maksutuotot	23 892	22 000		23 312	1 312	106,0 %
Tuet ja avustukset	735 139	727 000	-74 000	685 471	32 471	105,0 %
Muut tuotot	388 316	134 500		239 587	105 087	178,1 %
Tuotot yhteensä	4 320 502	4 075 580	-74 000	4 172 860	171 280	104,3 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-3,4 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-4 306 315	-4 255 520	0	-4 141 050	114 470	97,3 %
Ostopalvelut	-5 254 956	-5 374 120	0	-5 256 179	117 941	97,8 %
Aineet ja tavarat	-136 396	-139 100		-138 223	877	99,4 %
Avustukset	-1 219 290	-1 284 500		-1 237 206	47 294	96,3 %
Muut kulut	-1 438 552	-1 575 760		-1 458 557	117 203	92,6 %
Kulut yhteensä	-12 355 510	-12 629 000	0	-12 231 215	397 785	96,9 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-1,0 %		
Toimintakate	-8 035 009	-8 553 420	-74 000	-8 058 354	569 066	93,4 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				0,3 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	2 789 879	2 830 160		2 866 734		
Sisäiset kulut	-701 520	-767 830		-726 814		

Analyysi taloudellisesta toteutumasta

Konsernipalvelujen toimialan taloudellinen tulos oli hyvä. Toimintakate oli 570 000 € budjetoitua parempi johtuen suuremmista tuloista ja yleisesti kustannusten alenemisesta. Toimialalla on noudatettu hyvää talousarviokuria. Talousarviovuoden aikana tehtiin 74 000 €n talousarviomuutos johtuen henkilöstöosaston tulojen vähentymisestä.

Tilintarkastus

Luottamuselin: Tarkastuslautakunta

Vastuhenkilö: Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja Ann-Katrin Bender

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Tarkistaa laillisuus (tillintarkasta) ja tarkoituksenmukaisuus (tarkastuslautakunta)

Kaupungin hallinto ja talous tarkistetaan kunnallislain, kaupungin tilintarkastussäännön ja hyväksytyt tilintarkastus- ja arviointiohjelman mukaisesti. Lakisääteisiä tilintarkastuspäiviä on 75 valtuuston hyväksymän tarjouksen mukaan. Tarkastuslautakunnassa on yhdeksän (9) jäsentä. Tarkastuslautakunta pitää vuosittain noin 9 kokousta. Tilintarkastaja toimii tarkastuslautakunnan sihteerinä kaupunginvaltuuston hyväksymän tilintarkastustarjouksen mukaan. Tämän arvioidaan vievän yhteensä 10 päivää. Kokouksiin kutsutaan hallintoyksiköiden johtavat virkamiehet hyväksytyt arviointiohjelman mukaan.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Tilintarkastus suoritetaan hyväksytyt tilintarkastusohjelman mukaisesti. Tarkastuslautakunnan työ suoritetaan hyväksytyt arviointiohjelman ja arviointisuunnitelman 2019-2021 mukaisesti Tarkastuslautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa ja kuntakonsernissa ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunta arvioi lisäksi, miten talouden tasapainottaminen on onnistunut tilikaudella sekä huolehtii siitä, että kunnan ja sen tytäryhteisöiden tarkistus sovitetaan yhteen. Tarkastuslautakunta valvoo, että velvollisuutta tehdä selkoa sidonnaisuuksista noudatetaan ja antaa selonteon valtuustolle.

Tilintarkastajat raportoivat tehdyistä tilintarkastuksista tarkastuslautakunnalle 2–3 kertaa vuodessa kirjallisesti, sekä tarvittaessa myös suullisesti. Tarvittaessa annetaan raportti myös kaupunginhallitukselle. Tilintarkastajien työn tuloksena on kaupunginvaltuustolle toukokuun aikana annettava tilintarkastuskertomus. Tarkastuslautakunnan työn tuloksena on kaupunginvaltuustolle toukokuun aikana annettava arviointikertomus.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Arviointikertomus vuodelta 2018	Arviointikertomus kaupunginvaltuustolle toukokuun aikana.
	Tarkastuslautakunta on antanut arviointikertomuksen kaupunginvaltuustolle toukokuussa.	
	Tilintarkastuskertomus vuodelta 2018	Tilintarkastuskertomus kaupunginvaltuustolle toukokuun aikana.
	Tilintarkastaja on antanut tilintarkastuskertomuksen kaupunginvaltuustolle toukokuussa	
	Tilintarkastajan raportointi tarkastuslautakunnalle.	2–3 kirjallista raporttia toimintavuotena ja lisäksi toukokuun aikana annettava tilintarkastuskertomus.
	Tilintarkastaja on raportoinut kaksi kertaa kirjallisesti tarkastuslautakunnalle.	

Tilintarkastus

Luottamuselin: Tarkastuslautakunta

Vastuuhenkilö: Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja Ann-Katrin Bender

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

		Tarkastuslautakunta antaa selonteon sidonnaisuuksista kaupunginvaltuustolle	Vuosittain annettu selonteko sidonnaisuuksista kaupunginvaltuustolle.
		Tarkastuslautakunta on antanut vuosittaisen selonteon sidonnaisuuksista kaupunginvaltuustolle.	

Analyysi toimenpiteistä

Tilintarkastuskertomus ja arviointikertomus vuodelta 2018 annettiin kaupunginvaltuustolle suunnitelman mukaisesti. Tarkastuslautakunta on kokoontunut säännöllisesti vuoden aikana ja laatinut kuntalain mukaisesti arviointisuunnitelman vuodelle 2019. Tarkastuslautakunta on vuoden aikana kokeillut eri toimintatapoja ja arvioinut omia toimintatapojaan.

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TA 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot						
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset						
Muut tuotot						
Tuotot yhteensä	0	0	0	0	0	0,0 %
Muutos (TP 2018 vs TP 2017)						
Kulut						
Henkilöstökulut	-16 150	-15 620		-14 582		
Ostopalvelut	-44 936	-41 870		-38 344		
Aineet ja tavarat	0	-800		-786		
Avustukset						
Muut kulut	-1 718	-3 190		-3 189		
Kulut yhteensä	-62 804	-61 480	0	-56 901	4 579	92,6 %
Muutos (TP 2018 vs TP 2017)						-9,4 %
Toimintakate	-62 804	-61 480	0	-56 901	4 579	92,6 %
Muutos (TP 2018 vs TP 2017)						-9,4 %
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-2 408	-3 760		-3 814		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Tarkastuslautakunta on pysynyt talousarvion puitteissa ja saavuttanut vuoden 2019 sitovat tavoitteet. Talousarvion ja toteutuman välinen ero vuonna 2019 johtuu siitä, että lautakunta on vuoden aikana kokeillut uusia toimintatapoja, joiden taloudelliset vaikutukset eivät olleet ennakoitavissa budjetointivaiheessa.

Toimintakuvaus

Kaupunginkanslia on kaupunginhallituksen valmisteleva ja toimeenpaneva elin. Osasto toimii kaupunginjohtajan kansliana ja avustaa kaupunginjohtajaa tämän tehtävissä. Toiminta-alue on yleishallinto ja kaupunginkanslia hoitaa yleisiin vaaleihin, juridisiin palveluihin, käänöspalveluihin, sisäiseen postiin ja arkistointiin liittyvät tehtävät. Osastoon kuuluu ICT-yksikkö, joka hoitaa IT-toiminnot, IT-tuen, kaupungin puhelinvaihteen ja front office -toiminnan.

Kaupunki ostaa velkaneuvontapalvelua Kirkkonummen kunnalta ja toimii Länsi-Uudenmaan sosiaaliasiamiehen isäntäkuntana ja myy potilasasiamiespalveluita Hangon kaupungille ja Kirkkonummen kunnalle.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Hallintosääntö päivitetään Kuntaliiton mallin mukaisesti ja se implementoidaan.

Eduskuntavaalit järjestetään huhtikuussa 2019.

Toukokuussa 2019 järjestetään EU-vaalit ja suunnitelmien mukaan samalla myös maakuntavaalit.

Kaupunki osallistuu jatkossakin Avoin hallinto -verkostoon.

Kaksikielisyyden täytyy näkyä kaupungin toiminnassa. Kaupunki on mukana Kansalliskieliverkostossa.

Strategian toimintaohjelman toteuttaminen

Paperittomien kokousten kehittäminen

Uusien rutiinien luominen hallinnon uusissa tiloissa kaupungintalossa

Tekniset tavoitteet

Tietoturvan tekniset parantamistoimenpiteet ja kaupungin palvelujen saatavuus

Henkilökunnan koulutus kaupungin työkalujen ja palvelujen käytössä

Sujuvampia ja kattavampia sähköisiä palveluja asukkaille

Hallinnollisten prosien uusiminen ja tehostaminen (dokumentointityökalut, informaation management -järjestelmät ym.)

Asiakäsittelyjärjestelmän, kokousmenettelyn ja luottamushenkilöiden laajennettujen sähköisten palvelujen päivitys

Mobiilien liitännöiden uusiminen ja optimointi KL-sopimuksen mukaisesti

Digitaalisen strategian laatiminen tuleville vuosille

Sosiaaliset tavoitteet

Parantaa kommunikaatiota sekä levittää ja jakaa sisäistä tietoa

Kannustaa jatko-opintoihin, taitojen syventämiseen ja henkilökohtaiseen kehittämiseen

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kansalliset vaalit: Eduskuntavaalit Maakuntavaalit EU-vaalit	Nuhteeton vaaliprosessi
	Eduskuntavaalit ja EU-vaalit järjestettiin Raaseporissa moitteettomasti. Maakuntavaaleja ei pidetty vuonna 2019.	
	Hallintosäännön päivitys	Hyväksytään valtuustossa 2019
	Hallintosäännön valmistelu jatkuu ja 31.12.2019 mennessä pyydettiin luottamuselinten lausunnot.	
	Asianhallintaohjelman päivitys	Käytössä 2019
	DoRa-asianhallintaohjelma on otettu käyttöön diaari-, valmistelu- ja pöytäkirjatoimintojen osalta. Muilta osin ohjelma otetaan käyttöön vuonna 2020.	
	Paperittomat kokoukset	Digitaalisten kokouksen osuus
	Paperittomien kokousten osuus oli 95/166 tai 57,23% vuonna 2019.	
	Loppuun suoritettujen help-desk -tehtävien määrä	2 000 / vuosi
	2 800 kpl loppuun suoritettua Helpdesk-tehtävää 1.1.2019–31.12.2019	

Analyyysi toimenpiteistä

Hallintosäännön päivitystyö jatkui koko vuoden tavoitteena saada hallintosääntö hyväksytyksi kaupunginvaltuustossa keväällä 2020. Toimintavuoden aikana järjestettiin sekä eduskunta- että EU-vaalit kevään 2019 aikana. Molemmat vaalit sujuivat moitteettomasti Raaseporissa. Eduskuntavaalien äänestysaktiivisuus Raaseporissa oli 71,8 %, ja EU-vaalien äänestysaktiivisuus oli 40,9 %. Strategian toimintaohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa ja se toimeenpantiin vuoden aikana. Siirtyminen paperittomaan kokousmenettelyyn ei ole täysin toteutunut johtuen osittain DoRa-asianhallintaohjelman käyttöönotosta ja teknisten laitteiden vaatimuksista.

Henkilöstön digitaalista tietosuojakoulutusta on jatkettu vuoden 2019 aikana. Palomuri on uudistettu, mikä tarkoittaa muun muassa etätyön sujuvoittamista sekä tietoturvallisuuden parantamista. Vuoden 2019 aikana on otettu käyttöön seuraavat digitaaliset työkalut: IMS-prosessinhallintatyökalut, työajan seurantarjestelmä, työaikalistojen digitaalisen hallinnan järjestelmä, päivitys ja siirtyminen uuteen hammashoitajärjestelmään, Kuntarekry-rekrytointiohjelma, kysely- ja ilmoittautumistyökalut, digitaalisten allekirjoitusten ja sähköisten lomakkeiden järjestelmät sekä tiedotusnäyttöjärjestelmä.

Lisäksi teknisen toimialan karttaohjelmat ja karttapalvelut on siirretty pilveen ja kaupungin laskutusohjelmaa on päivitetty. Kotisivua www.raseborg.fi on valmisteltu esteettömyyden lisäämiseksi.

Uuden helpdesk-, tilaus- ja tapaushallintajärjestelmän käyttöönotto on käynnistynyt. Koko tietoturvaa on vahvistettu ja uuden palvelinympäristön suunnittelu on käynnistynyt.

Kaupunki on osallistunut väestöketerikeskuksen JUDO-hankkeeseen sekä tietosuoja- ja tietoturvallisuutta koskeviin Taisto-harjoituksiin.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Kaupunginvaltuusto			
kokouksien määrä	8	8	6
käsiteltyjen pykälien määrä	123	125	144
Kaupunginhallitus			
kokouksien määrä	24	22	20
käsiteltyjen pykälien määrä	514	500	479
Palvelimia	93	105	82
Työasemia	1 269	1 100	1 462
Liikkuvat yksiköt, hallinto	64	80	68
Liikkuvat yksiköt,edu	3 122	3 000	3 160
Käyttäjiä	5 748	6 000	5 976
Valmiita HelpDesk-tehtäviä	2 311	0	2 400
Vastattuja puheluita vaihteessa	36 185	42 000	35 033

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	2 888 352	2 873 080		2 931 599	58 519	102,0 %
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset	57 444	95 000		97 395	2 395	102,5 %
Muut tuotot	287 765	50 000		134 210	84 210	268,4 %
Tuotot yhteensä	3 233 561	3 018 080	0	3 163 204	145 124	104,8 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-2,2 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-1 996 421	-1 882 900		-1 812 782	0	0,0 %
Ostopalvelut	-2 377 839	-2 385 290	0	-2 398 183	0	0,0 %
Aineet ja tavarat	-30 717	-43 900		-26 117	0	0,0 %
Avustukset	-311 548	-294 500		-315 055	0	0,0 %
Muut kulut	-1 246 502	-1 345 140		-1 189 336	0	0,0 %
Kulut yhteensä	-5 963 027	-5 951 730	0	-5 741 474	210 256	96,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-3,7 %		
Toimintakate	-2 729 466	-2 933 650	0	-2 578 270	355 380	87,9 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-5,5 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	2 787 544	2 830 160		2 861 160		
Sisäiset kulut	-335 582	-405 430		-371 042		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Osaston yhteenlaskettu toimintakate on 355 380 € budjetoitua alhaisempi. Tulot talousarviovuonna olivat 145 000 € budjetoitua korkeammat ja kustannukset alittivat budjetoidut 210 000 €:lla. Alentuneista kustannuksista esille nousee kaupunginhallituksen palveluiden ostot, jotka olivat runsaat 100 000 € alle budjetoidun. Tämä johtuu muun muassa siitä, että suuret kartellioikeusprosessit on saatu päätökseen. Muita merkittäviä kustannussäästöjä talousarvioon verrattuna ovat henkilöstökustannukset lähinnä kaupunginkansliassa henkilöstöresurssien vähenemisen ja vuoden aikana tapahtuneiden poistumisten vuoksi. Kansallisten vaalien ja valtionavustuksen taloudellinen ylijäämä oli 57 000 € budjetoitua pienempien menojen ansiosta. ICT-yksikön toimintakate oli 51 000 € alle talousarvion. ICT:n myyntitulot olivat 72 000 € budjetoitua suuremmat lähinnä toimialojen it-käytön ansiosta.

Talous

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Controller Jeanette Bäckström

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenvedo

Toimintakuvaus

Talososasto vastaa kokonaisvaltaisesta taloushallinnosta ja -suunnittelusta, talousarviosta, tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta, ennusteista ja tilastoinnista, raportoinnista, hankinnasta ja riskienhallinnasta.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

- Kaupungin sisäisen valvonnan ohjeiden implementointi jatkuu prosessien kartoittamisella, sekä prosessikuvausten laatimisella ja dokumentoinnilla.
- Uuden raportointi- ja seurantatyökalun käyttöönotto keväällä 2019.
- Sähköisen laskutuslajustan integrointi taloushallintajärjestelmään.
- Controlleritiimi työstää jatkuvasti rutiinien yhteensovittamista ja talousohjausjärjestelmän edelleen kehittämistä.
- Prosessien digitalisointi.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Sähköisten tapahtumien osuuden lisäys ostoissa nykyseiltä tasolta (2018 = 64 %)	Sähköisten tapahtumien osuus = 70 %
	Sähköisten ostolaskujen osuus per 31.12.2019 oli 68 %. Sähköisten ostolaskujen osuus on kasvanut tasaisesti. Työ sähköisten ostolaskujen osuuden kasvattamiseksi jatkuu. Uusi työkalu sähköisten ostolaskujen osuuden kasvattamiseksi otetaan käyttöön.	
	Sähköisten tapahtumien osuuden lisäys myynnissä nykyseiltä tasolta (2018 = 19 %)	Sähköisten tapahtumien osuus = 30 %
	Sähköisten myyntilaskujen osuus per 31.12.2019 oli 16 %. Koskee suurilta osin yksityishenkilösegmenttiä, jonka halu ottaa vastaan sähköisiä laskuja vaihtelee. Työ sähköisten myyntilaskujen osuuden kasvattamiseksi jatkuu.	
	Toiminnan ja talouden raportointi ja ennustaminen neljännesvuosittain kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle	Kokonaisvaltainen raportti neljännesvuosittain + tilinpäätös. Kuukausittaiset seurantakriteerit kaupunginhallitukselle.
	Seuranta sekä koko vuotta koskeva ennuste raportoitu neljännesvuosittain. Kuukausittaiset seurantakriteerit on raportoitu kaupunginhallitukselle jatkuvasti.	
	Toimialojen välisten prosessien yhtenäistäminen järjestämällä koulutustilaisuuksia kaupungin työntekijöille kirjanpidossa, laskutuksessa, Rondon käytössä ja Pro Economicassa.	Vähintään 4 koulutustilaisuutta / vuosi
	Vuoden aikana on pidetty kaksi koulutustilaisuutta Rondossa, yksi Pro Economica Premiumissa sekä yksi Pro Economica Premiuma Laskutuksessa.	

Talous

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuuhenkilö: Controller Jeanette Bäckström

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenvedo

Analyysi toimenpiteistä

Toiminnan prosessien kartoittaminen sekä prosessikuvausten dokumentointi on jatkunut vuoden aikana. Työ jatkuu vuonna 2020.

Uuden raportointi- ja seurantatyökalun käyttöönotto ei ole edennyt suunnitellun aikataulun mukaisesti. Vuoden aikana on tapahtunut muutoksia ohjelmatoimittajan omistajarakenteessa ja myös ohjelmistotyökalu on kehittynyt. Tavoitteena on ottaa käyttöön ohjelmatoimittajan tarjoamaa BI-ohjelmaratkaisua vuoden 2020 aikana.

Sähköisen laskutuslupien integrointi taloushallintajärjestelmään on viivästynyt ohjelmateknisten ongelmien takia. Nämä ongelmat ovat nyt ratkaistu toimittajan puolesta ja uusi laskutuslupa otetaan käyttöön keväällä 2020 aikana.

Controllertiimi on jatkanut työnsä rutiinien yhteensovittamiseksi ja talousohjausprosessien sekä -työkalujen edelleen kehittämiseksi.

Prosessien digitalisointi on jatkunut. Vuoden aikana on otettu käyttöön sähköinen arkistointi kassahallintajärjestelmästä.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019		
Ostositteita Rondo	46 355	48 000	49 534		
Verotuskustannukset valtiolle	571 717	631 000	619 850		

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	75 747	70 500		84 729	14 229	120,2 %
Maksutuotot	23 892	21 000		23 312	2 312	111,0 %
Tuet ja avustukset	1 004			0	0	0,0 %
Muut tuotot	1 865			262	262	0,0 %
Tuotot yhteensä	102 509	91 500	0	108 303	16 803	118,4 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				5,7 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-503 559	-531 930		-559 651	-27 721	105,2 %
Ostopalvelut	-682 581	-742 370		-743 527	-1 157	100,2 %
Aineet ja tavarat	-4 815	-5 100		-4 787	313	93,9 %
Avustukset	-20			0	0	0,0 %
Muut kulut	-34 647	-45 550		-53 109	-7 559	116,6 %
Kulut yhteensä	-1 225 623	-1 324 950	0	-1 361 075	-36 125	102,7 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				11,1 %		
Toimintakate	-1 123 114	-1 233 450	0	-1 252 771	-19 321	101,6 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				11,5 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	1 360			0		
Sisäiset kulut	-64 963	-80 420		-84 394		

Talous

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Controller Jeanette Bäckström

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenvedo

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Henkilöstökulut ylittävät talousarviota johtuen päällekkäisistä resursseista eläkkeelle siirtymisen yhteydessä. Lisäksi pitkäaikaissairauspoissaolon sijainen on tuonut lisäkuluja. Myös kilpailukykykysymyksen päättymisen on vaikuttanut henkilöstökuluihin lomapalkkavarauksina. Muilta osin toiminta pitkälti noudattaa talousarviota.

Toimintakuvaus

Henkilöstöosaston vastuulla on kaupungin henkilöstökehitys, sopimusneuvottelut, palkanlaskenta, eläkeasiat, työsuojelu, oppisopimukset, kesätyöt, henkilöstökyselyt, henkilöstötilastot, johtajakoulutus, henkilökunnan etuudet ja virkistäytyminen, henkilökunnan työterveyshuolto sekä muiden toimialojen tukeminen rekrytoinnissa. Osaston ostopalvelut koostuvat pääasiassa jäsenmaksuista kunnalliselle työmarkkinalaitokselle, palkkalaskelmista, eri työterveyshankkeista, työterveyshuollosta, johtamisen, kielten ja ensiavun koulutuspalveluista, kulttuuriseteleistä ja lounaseteleistä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

- Ostetun työterveyshuollon valvontaa systematisoidaan.
- Johdonmukainen, työnantajan mainetta vahvistava henkilöstöpolitiikka mahdollistaa rekrytointien onnistumisen.
- Panostus työterveyteen, joka tuottaa hyvinvointia ja vähentää sairauspoissaoloja.
- Tukea toimintoja yhteistoimintamenettelyn tulosten toteuttamisessa

Sitovat tavoitteet 2019

<i>TP</i>	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Laadukas työterveyshuolto	600 terveystarkastusta
	Vuoden aikana tehtiin 533 terveystarkastusta	
	Ensiapukurssit	100 henkilöä
	Vuoden aikana ensiapukurssseille osallistui 111 työntekijää	
	Kesätyöläiset	100 kuukaudeksi
	Vuoden aikana palkattiin kesätyöntekijöitä 100 kuukautta vastaavan jakson edestä	
	Oppisopimusoppilaat	10 henkilöä
	Vuoden aikana tehtiin 9 uutta oppisopimusta	
	Alaistaitojen ja asiakaspalvelun vahvistaminen	20 koulutustapahtumaa
	Vuoden aikana ei järjestetty työyhteisötaito- tai asiakaspalvelukoulutuksia.	

Toimenpideohjelma 2019–2020

<i>TP</i>	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Henkilökunnan vähentäminen luonnollisen poistuman kautta	2017 = 30 000 € 2018 = 20 000 € 2019 = 20 000 € 2020 = 0 €
	Suunnitellut luonnollisen poistuman kautta tapahtuvat henkilöstövähennykset toteutettiin jo vuonna 2017	

Analyysi toimenpiteistä

Työterveyshuollon terveystarkastukset ovat henkilöstölle vapaaehtoisia, ellei kyse ole riskityöstä. Terveystarkastukseen kutsuttiin vuoden aikana 672 työntekijää, joista tarkastuksiin osallistui 533 henkilöä.

Oppisopimuksia tehdään ammateissa, joissa kaupungilla on haastava rekrytointitilanne. Valtaosa uusista oppisopimuksista koskee vanhuspalvelujen lähihoitajia.

Työyhteisötaito- tai asiakaspalvelukoulutuksia ei järjestetty vuonna 2019, vaan ne aloitetaan helmikuussa 2020.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Maksett. palkkojen lkm per vuosi	41 391	35 000	42 613
Jaettuja kulttuuriseteleitä	19 800	0	10 691
Henkilöstön terveystarkastukset	463	600	533
Työtaturmia	136		142

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	205 268	245 000		202 292	-42 708	82,6 %
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset	498 005	532 000	-74 000	420 707	-37 293	91,9 %
Muut tuotot	15 346	15 000		10 007	-4 993	66,7 %
Tuotot yhteensä	718 619	792 000	-74 000	633 006	-84 994	88,2 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-11,9 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-1 227 431	-1 253 920		-1 190 329	63 591	94,9 %
Ostopalvelut	-1 616 676	-1 570 460	0	-1 473 773	96 687	93,8 %
Aineet ja tavarat	-92 112	-60 200		-88 678	-28 478	147,3 %
Avustukset						
Muut kulut	-52 953	-67 370		-130 609	-63 239	193,9 %
Kulut yhteensä	-2 989 172	-2 951 950	0	-2 883 388	68 562	97,7 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-3,5 %		
Toimintakate	-2 270 553	-2 159 950	-74 000	-2 250 382	-16 432	100,7 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-0,9 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	975			2 159		
Sisäiset kulut	-138 116	-124 830		-133 997		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Vuoden 2019 alussa kaupunki siirtyi paperimuotoisista kulttuuri- ja liikuntaseteleistä sähköiseen seteliin E-passi-sovelluksessa. Kaupunki maksaa vuodesta 2019 lähtien vain henkilöstön tosiasiallisesti käyttämistä liikunta- ja kulttuurietuuksista. Tästä johtuu kustannusten aleneminen tilinpäätöksien 2018 ja 2019 välillä.

Vuoden aikana tehtiin talousarviomuutos, kun Kelan työterveyshuollon korvaukseen budjetoitua tuloa alennettiin 74 000 €. Muutos tehtiin, koska Kelan korvaukset laskivat uuden työterveyshuollon piirissä olevien työntekijöiden lukumäärän laskentatavan myötä. Lisäksi Kela peri takaisin vuoden 2017 työterveyshuollon korvauksia 56 657,13 €, mikä kuormittaa vuoden 2019 tulosta.

Muilta osin osasto on seurannut pääpiirteissään talousarviota.

Toimintakuvaus

Kaupunkikehitysosaston tehtävänä on edistää kaupungin elinkeinoelämää yhdessä kaupunginjohtajan kanssa. Osaston vastuulla on markkinointi ja tiedotus, julkinen liikenne, kulttuuri- ja matkailupalvelut, saaristokysymykset ja hankekäsittely. Kehitysosasto toimii ensi kädessä kaupungin asukkaiden hyväksi, mutta strategisten linjausten mukaisesti osasto panostaa myös kaupungin imagon edistämiseen ja siihen, että kaupunki vetää puoleensa niin sinne muuttavia kuin vierailijoita ja matkailijoita.

Elinkeinoelämän kysymykset – osasto toimii yhteistyössä yrittäjyhdistysten, Länsi-Uudenmaan kauppakamarin ja Novagon kanssa. Kaupunkia markkinoidaan menestyksekkäästi eri tavoin eri kanavissa, sekä Raaseporissa, naapurikunnissa, pääkaupunkiseudulla että kansallisesti.

Kaupunkikehitysosasto toimii aktiivisesti mm kahdessa kaupungin sisäisessä ryhmässä, elinkeinotiimissä ja markkinointiryhmässä, jotka ovat poikkihallinnollisia verkostoja. Ryhmissä työskennellään järjestelmällisesti yhteisten elinkeino- ja markkinointikysymysten kanssa. Tavoitteina on yhtenäinen markkinointiyhteistyö ja näkyvyys kaupungin eri medioissa ja kanavissa sekä keskittää ja kanavoida elinkeinokysymykset yhden foorumin kautta, mikä kasvattaa luottamusta kaupunkia kohtaan ja parantaa yhteyksiä yrittäjiin.

Osasto vastaa myös sisäisestä ja ulkoisesta tiedonvälityksestä. Kaupungin viestinnän periaatteista ja tavoitteista määrätään Raaseporin kaupungin viestintäsuunnitelmassa.

Kulttuuritoiminta on pitkäaikaista panostusta kunnan asukkaiden terveyteen ja hyvinvointiin. Kulttuuritoiminnan tehtävänä on tarjota asukkaille yhtäläiset edellytykset kulttuuritoimintaan sekä aktiivista ja mielekästä vapaa-aikaa. Kulttuuritoiminta hakee aktiivisesti yhteistyömahdollisuuksia ja toimivia yhteistyöratkaisuja yhdistysten ja muiden kulttuuritoimijoiden kanssa. Avustustoiminnalla tuetaan myös yhdistysten ja asukkaiden omaa osallistumista.

Matkailupalvelut toimivat erilaisin tavoin, etenkin tiedottamalla ja markkinoimalla, matkailun kehittämiseksi yhdeksi kaupungin tärkeimmistä elinkeinohaaroista. Jatkuvalle kehitykselle matkailulla on potentiaalia luoda uusia työpaikkoja sekä kehittää matkailualan yrityksiä ja lisätä niiden määrää. Tärkeä tavoite on määrätietoisella panostuksella pidentää matkailukautta, mikä myös lisää matkailun taloudellisia ja työllistäviä vaikutuksia.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Kaupunkikehitysosasto tekee yhteenvedon niistä toimintaehdotuksista, joita toimialat kehittävät strategian 2018–2021 toimintaohjelmaksi.

Kaupungin yrittäjien välistä vuoropuhelua ja yhteistyötä kehitetään ja mahdollisuuksia uusien yritysten perustamiselle vahvistetaan. Kaupunkikehitysosasto houkuttelee aktiivisesti yrittäjiä Raaseporiin. Työpaikkojen lisäämistyö seudulla jatkuu ja kaupungin vetovoimaa tulomuuttopaikkakuntana parannetaan. Yhteistyötä yrittäjyhdistyksien, Länsi-Uudenmaan kauppakamarin ja Novagon välillä vahvistetaan, samoin kuin vuoropuhelua koulutuksen järjestäjien kanssa.

Markkinointistrategia, joka on laadittu uuden visuaalisen linjan kanssa rinnakkain ja uudet kotisivut otetaan käyttöön vuoden vaihteessa. Markkinointikampanjoita toteutetaan yhteistyössä yritysten kanssa ja markkinointia digitaalisilla kanavilla kehitetään. Myönteisen ja monipuolisen kommunikaation vuoksi laaditaan kaupungin henkilökunnalle ja luottamushenkilöille uusi viestintäsuunnitelma sekä ohjeet sosiaalisen median käyttöä varten. Uudet digitaaliset kanavat kohdistuvat aktivoimaan asukkaita vuoropuheluun ja myönteiseen ajatteluun.

Raaseporista tiedotetaan ja sitä markkinoidaan käyntikohteena noudattaen matkailun toimintasuunnitelmaa. Useita matkailijoille tarkoitettuja satelliitti-infopisteitä avataan yhteistyössä paikallisten yritysten kanssa, jotta informaation olisi helpommin saatavilla koko alueella. Matkailupalvelujen pääinformaatiopiste muuttaa EKTA-museoon. Suurin osa informaatiosta saadaan digitaalisesti visitraseborg.com:in, Facebookin ja Instagramin kautta. Yhteistyötä medioiden, bloggaajien ja kanavien kuten Retkipaikka ja Discovering Finland syvennetään ja suunnitellaan pidemmällä aikavälillä. Matkailupalvelut tuottavat myös kartoja ja luovat alueelle näkyvyyttä messuilla.

Verkkoyhteistyötä matkailun parissa vahvistetaan yhteydenpidolla vierailuelinkeinoyrityksiin, naapurikuntiin, Metsähallitukseen, Fiskarsiin, HelsinkiWestiin ja VisitFinlandiin. Matkailupalvelut järjestävät ja koordinoivat kursseja yrityksille tukeakseen niiden tuotteistusta ja yhteistyötä. Huomion keskipisteenä ovat dynaamiset matkailupalvelut vuoden ympäri.

Lepinjärvestä (Läppträsk) kehitetään yhteistyössä Metsähallituksen ja paikallisten toimijoiden kanssa helppopääsyinen ja houkutteleva luontoalue asukkaille ja matkailijoille. Työ suoritetaan osana Raaseporin 10-vuotisjuhlien viettä.

Viihtymistä julkisissa tiloissa parannetaan kulttuurisuunnittelua varten asetettavan asiantuntijaryhmän kautta. Kulttuuripalvelut ylläpitävät kaupungin taiderekisteriä ja ostaa taidetta kokoelmaan. Varhaiskasvatuksen ja koulutoimen antama kulttuurikasvatus luo tasavertaiset edellytykset lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia. Yksi suurimmista koulutapahtumista, Raaseporin Offspring, järjestetään oppilaille vuosiluokilla 6 ja 8. Kulttuuripalvelut tavoittavat myös vanhemman väestönosan hoidon terveyttä edistävällä toiminnalla. Kulttuuripalvelut järjestävät tai auttavat järjestämään seuraavat suuremmat yleisötapahtumat: Kirjakekkerit, Tammisaaren kesäkonsertit, Bokkalaset ja Itsenäisyyspäiväjuhlan. Kulttuuripalvelut tekee yhteistyötä yhdistyksien ja kulttuuritekijöiden kanssa ja ohjaa niitä tukeakseen mm. hankesuunnittelussa ja varainhankinnassa.

Osastolla otetaan esiin ajankohtaisia saaristo- ja maaseutukysymyksiä mm. vuosittaisella Saaristofoorumilla.

Raaseporin palkintoseremonia järjestetään helmikuussa, Tammisaaren syysmarkkinat järjestetään kolmipäiväisinä syyskuussa.

Sitovat tavoitteet 2019

<i>TP</i>	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Yritys-, matkailu- ja kulttuuritapaamiset	12 krt/vuosi
	5 kpl kulttuuritapaamista pidetty vuoden aikana 5 kpl matkailutapaamista pidetty vuoden aikana 5 kpl yritystapaamista pidetty vuoden aikana	
	Järjestetään saaristofoorumi saaristolaisväestön kuulemiseksi	1 krt/vuosi
	1 kpl kylä-/saaristofoorumi pidetty vuoden aikana	
	Kaupungin strategian toimintasuunnitelman muotoilu jaksolle 2018–2021	Toimintasuunnitelma hyväksytty kaupunginvaltuustossa
	Toimintasuunnitelma hyväksytty valtuustossa	
	Työpaikkojen ja yritysten määrän lisääminen	Alentunut työttömyysprosentti Yritysten määrän kasvu Vastaperustettujen yritysten lisäys
	Työttömyysprosentti: 8,7% (2018 8,6 %) Uusia yrityksiä: 159 kpl perustettua yritystä. Lisäystä 91 kpl toimivaa uutta yritystä. (2018, 124 uutta toimivaa yritystä)	

Kaupunkikehitys

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Kehityspäällikkö Jennifer Gammals

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

	Kaupungin visuaalisen ilmeen uudistaminen sekä uusi kotisivu	Uusi visuaalinen ilme ja uusi kotisivu otetaan käyttöön tammikuussa 2019
	Visuaalinen linja on valmis ja uusi kotisivu käytössä.	
	Kävijöiden/seuraajien määrän kasvattaminen Kotisivu raasepori.fi, Facebook, Instagram ja Twitter Kotisivu visitraseborg.fi, Facebook, Instagram Kulttuuripalvelujen Facebooksivut (Raaseporin kaupungin kulttuuripalvelut, Kirjakekkerit, Tammisaaren kesäkonsertit, Bokkalaset)	Kotisivuilla on keskimäärin 90 000 ainutkertaista kävijää/neljännesvuosi Facebook, seuraajia 7 000 Instagram, 2 000 seuraajaa Twitter, 1 000 seuraajaa visitraseborg.com: 46 000 ainutkertaista kävijää/neljännesvuosi Facebook, seuraajia 5 000 Instagram, 2 000 seuraajaa Kulttuuripalvelujen Facebooksivut 3 000 seuraajaa
	Raseborg.fi -osoitteessa 303 072 ainutkertaista kävijää Seuraajia Facebook: 5 874 Seuraajia Instagram: 1 553 Seuraajia Twitter: 870 Visitraseborg.com 2019 157 300 ainutkertaista kävijää. Facebook, 5 703 seuraajaa Instagram, 2 500 seuraajaa Kulttuuripalveluiden Facebook-sivut, 3 080 seuraajaa	
	Kirjattujen yöpymisten lisäys	40 % enemmän majoituksia mökeissä ja yksityisissä asunnoissa kaikkiaan 7 % enemmän yöpymisiä
	Tammi–joulukuu 2019: 73 890 yöpymistä majoituspaikoissa, joissa yli 20 vuodetta = + 4,8 %. (70 479 vuonna 2018).	
	1 uusi luontoreitti Lepinjärvellä on suunniteltu, opasteet paikoillaan, se on kartoitettu ja sitä markkinoidaan aktiivisesti	Lepinjärven luontoreitin opasteet ovat valmiit, ja tarvittavat parannukset valmistuvat toukokuussa 2019.
	Lepinjärven luontoreitti ei ole valmistunut ajan puutteen vuoksi. Tavoitteena on saattaa hanke päätökseen touko–kesäkuussa 2020.	
	Kehitetään 3 uutta matkailutuotetta jaksolle syyskuu–toukokuu	3 uutta matkailutuotetta on myyntivalmiina elokuussa 2019
	3 uutta valmista matkailutuotetta.	

Kaupunkikehitys

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuuhenkilö: Kehityspäällikkö Jennifer Gammals

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

		Kulttuurisuunnittelun kautta kehitetään kaupunkikuvaa pidemmällä aikavälillä lisäämään asukkaiden viihtyvyyttä ja osallistumista.	Lepinjärven taidehankkeen toteutus
		Kaupunkikehitysjaosto on hyväksynyt prosenttiperiaatteen 26.8. Lepin uusien liikennejärjestelysuunnitelmien vuoksi Lepinjärven taidehanke on laitettu jäihin. Sen sijaan tekninen toimiala, Väylävirasto ja NRC Group Finland Oy järjestivät yhdessä muraalikiilpailun Karjaan uuden rautatiesillan yhteydessä. Taiteen suunnittelu Mustion uuteen koulukeskukseen sekä uuteen Fokus-taloon on käynnistynyt	
		Tarjota kulttuurielämyksiä päiväkoteille ja kouluille, toisen asteen opetus mukaan lukien. Tarjota kulttuurielämyksiä hoidossa yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa.	100 ohjelmakohtaa hoidossa ja kouluissa
		Varhaiskasvatuksessa, koulussa ja hoidossa järjestettiin vuoden aikana 66 ohjelmakohtaa.	
		Näyttelytoimintaa Galleria Perspektiivissä ja Galleria Fokuksessa.	20 näyttelyä
		Kaupungin gallerioissa järjestettiin 31 näyttelyä. Näyttelyihin osallistui 10 717 henkilöä	
		Omia tapahtumia tai tapahtumia yhdessä muiden kanssa	50 000 kävijää
		Yleisölle järjestettiin 250 ohjelmakohtaa. Näihin osallistui 59 607 henkilöä	

Analyysi toimenpiteistä

Novian, Novagon ja TE-keskuksen kanssa järjestettiin toista kertaa rekrytointimesseut, joissa työnantajat ja työnhakijat voivat tavata. Perustettu tiedon ja ideoiden vaihdon foorumi, Yritysritarit, joka koostuu kehityspäälliköistä ja eri yrittäjäyhdistysten jäsenistä, Novagosta, TE-keskuksesta, Noviasta, Axxellista, Pomovästästä, yritysmentoreista ja kauppakamarista. Foorumi kokoontui 2 kertaa vuoden aikana. Kokopäiväinen yrittäjäpäivä järjestettiin yhdessä Raaseporin Yrittäjien kanssa 5.9. Kaksi yrittäjätapaaamista yhdessä hankintajaoston, Raaseporin Yrittäjien ja Novagon kanssa. Teemana hankinta. Näiden lisäksi Novagolla on ollut useita yritysten speed dating -tilaisuuksia, joista yksi Karjaalla. Novagon rekrytointihanke päättyi vuonna 2019 hyvin tuloksin. Kaupunginjohtaja ja kehityspäällikkö ovat toteuttaneet laajan yritysvierailun vuoden aikana. Tammisaaren syysmarkkinat järjestettiin toista kertaa kolmipäiväisinä. Kävijämäärä oli yli 30 000.

Kaupungin kykyjen ja vapaaehtoisten esiin nostamiseksi Raaseporissa järjestettiin palkintoseremonia, jossa asukkaat saivat ehdottaa ja äänestää voittajaksi vuoden raaseporilaisen, vuoden urheilupalkinnon, vuoden kulttuuripalkinnonsaajan, vuoden nuorisopalkinnon ja vuoden ympäristöpalkinnon.

Työ kaupungin strategian ja toimintaohjelman kanssa on vaatinut paljon aikaa samoin kuin kaupungin visuaalisen linjan uudistaminen ja uusi kotisivu. Toimintasuunnitelma on hyväksytty valtuustossa ja sitä on käsitelty kaikilla toimialoilla ja osastoilla. Kotisivut ovat nyt käytössä ja visuaalinen linja valmis. 75 tiedotusvastaavaa on käynyt koulutuksessa ja saanut käyttäjätunnukset. Peruskurssin käyneille on järjestetty viisi nettiklinikkaa. Kotisivun kehittäminen jatkuu. Viestintäsuunnitelma on päivitetty ja uusi päivitys tapahtuu vuonna 2020, jolloin kaupungin viestintään tehdään joitakin uudistuksia.

Raaseporista tiedottaminen ja kaupungin markkinoiminen käyntikohteena noudattaa matkailun uutta toimintasuunnitelmaa. Jotta informaation saanti toimisi paremmin koko alueella, matkailijoille on avattu useampia sivuinfopisteitä yhteistyössä paikallisten yrittäjien kanssa. Matkailupalveluiden pääasiallinen infopiste siirtyi EKTA museoon, mutta korjauksen myötä se sijoittui Naturumiin kesän ajaksi. Suurin osa tiedottamisesta tapahtuu digitaalisesti visitraseborg.comin, Facebookin ja Instagramin kautta ja uudet sivut on otettu käyttöön ensimmäisellä vuosineljänneksellä.

Julkisten tilojen viihtyvyyden parantaminen Cultural Planningin avulla on edennyt ja jatkuu mm. taiteen suunnittelulla Mustion koulukeskukseen ja uuteen Fokus-taloon Karjaalle. Galleriatoiminnassa oli ennätysvuosi ja yli 10 000 kävijää. Koulujen kulttuurikasvatus on vuonna 2019 keskittynyt musiikkiin, teatteriin, elokuvaan ja tanssiin. Tapahtumien väheneminen johtuu ulkoisesti rahoitetun Musikglädje - Iloa musiikista -yhteishankkeen päättymisestä. Iloa musiikista -toiminta jatkuu kuitenkin pienemmässä mittakaavassa, mutta nyt Kulttuuriopiston (Musiikkiopisto) puitteissa. Musiikkikokemuksia on järjestetty myös vanhustenhuollossa.

Kulttuuripalvelut järjestivät yhdessä eri yhteistyökumppaneiden kanssa seuraavat suuret yleisötapahtumat: Kirjakekkerit, Tammisaaren kesäkonsertit, Bokkalaset. Itsenäisyyspäivää juhlistettiin kahdeksan konsertin kiertueella vanhainkodeissa sekä kolmella yleisölle avoimella konsertilla palvelukodeissa Pohjassa, Karjaalla ja Tammisaaressa. Kulttuuripalvelut oli mukana myös Mozartin Requiemin järjestäjänä. Tilaisuus toteutettiin yhteistyössä Lohjan kaupunginorkesterin kanssa Tammisaaren kirkossa. Tapahtumien arvioitu kävijämäärä ylittyi tänä vuonna jälleen lähes 10 000 kävijällä.

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	3 787	3 500		5 871	2 371	167,7 %
Maksutuotot		1 000			-1 000	0,0 %
Tuet ja avustukset	5 708	0		0	0	0,0 %
Muut tuotot	83 340	69 500		93 614	24 114	134,7 %
Tuotot yhteensä	92 835	74 000	0	99 484	25 484	134,4 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				7,2 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-562 754	-527 460	0	-512 427	15 033	97,2 %
Ostopalvelut	-514 598	-519 130		-522 427	-3 297	100,6 %
Aineet ja tavarat	-8 752	-29 100		-17 724	11 376	60,9 %
Avustukset	-427 113	-450 000		-413 059	36 941	91,8 %
Muut kulut	-102 733	-114 510		-82 222	32 288	71,8 %
Kulut yhteensä	-1 615 950	-1 640 200	0	-1 547 860	92 340	94,4 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-4,2 %		
Toimintakate	-1 523 115	-1 566 200	0	-1 448 376	117 824	92,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-4,9 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot		0		3 415		
Sisäiset kulut	-160 450	-153 390		-133 474		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Tammisaaren syysmarkkinoiden, Kirjakekkereiden, matkamessujen ja Bokkalasetin tulot olivat laskettua korkeammat. Toteutunut henkilöstökustannus on pienempi kuin kotisivuhankkeen lisäresurssille budjetoitu. Novagolle myönnetty avustus on budjetoitua pienempi ja myös yhden hankkeen hyvitys on aiheuttanut pienempiä avustuskustannuksia. Lisäksi koko osastolla on saavutettu materiaali-, tavara- ja muita kustannussäästöjä.

Toimintakuvaus

Raaseporin etujen valvominen kaupungin ja seudun julkisessa liikenteessä sekä Helsinkiin ja Turkuun suuntautuvassa työmatkaliikenteessä. Kaupunki osallistuu alueelliseen yhteistyöhön julkisen liikenteen kysymyksissä. Alueen kunnilla on yhteinen logistikko, joka kehittää palveluja yhdessä kuntien kanssa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Joukkoliikenteen kehittämisen siten, että kaupunki on puoleensa vetävä asuinpaikka.
 Koulukuljetusten optimointi yhdessä sivistystoimen kanssa.
 Toimiva joukkoliikenne ja optimoidut aikataulut sekä asukkaille että matkailijoille
 Pilottihanke kyläbussille
 Seudullinen yhteistyö toimivien kokonaisuuksien puolesta läntisellä Uudellamaalla
 Kehittää toimialarajat ylittäviä ratkaisuja ja toimivia työtapoja

Sitovat tavoitteet 2019

<i>TP</i>	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Linjaliikenteen ja koulukuljetusten yhdistäminen siten, että koulukuljetukset käyttävät linjaliikennettä maksimaalisesti	X määrä suljettuja koulureittejä korvataan linjaliikenteellä
	17 koulureittiä on avattu yleiseen käyttöön.	
	Käynnistetään kyläbussin pilottihanke	Vähintään yksi edestakainen vuoro viikossa harvaan asutulle alueelle, jossa ei ole joukkoliikennettä
	Kyläbussin pilottihanke käynnistyi elokuussa ja bussi palvelee viittä eri aluetta Raaseporissa. Kyläbussi ajaa jokaisella alueella yhden edestakaisen vuoron viikossa asiointia varten Tammisaaren tai Karjaan keskustaan.	
	Kaupunkilippu uudistetaan	Uusi kaupunkilippu käyttöön syyskuussa 2019
	Aiempi kaupunkilippu vaihtuu 15.8.2019 uuteen palvelusetelipohjaiseen lippuun, jonka arvo on 125 euroa. Matkustaja maksaa lipusta 60 euroa ja palvelusetelin osuus on 65 euroa.	

Analyysi toimenpiteistä

Joukkoliikenteen toimintatavoitteet ovat toteutuneet.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Seutuliput	325	220	189
Kaupunkilipput	2 319	2 330	1 938
Työmatkalippu	11	15	4
HSL	579	870	623
VR (Easybreak)	1 045	1 380	985

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot						
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset	172 978	100 000		167 368	67 368	167,4 %
Muut tuotot				1 494	1 494	0,0 %
Tuotot yhteensä	172 978	100 000	0	168 862	68 862	168,9 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-2,4 %		
Kulut						
Henkilöstökulut		-43 690		-51 279	-7 589	117,4 %
Ostopalvelut	-18 326	-115 000		-79 924	35 076	69,5 %
Aineet ja tavarat				-129		
Avustukset	-480 609	-540 000		-509 092	30 908	94,3 %
Muut kulut				-92		
Kulut yhteensä	-498 935	-698 690	0	-640 517	58 173	91,7 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				28,4 %		
Toimintakate	-325 957	-598 690	0	-471 654	127 036	78,8 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				44,7 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	0	0		0		
Sisäiset kulut	0	0		-92		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Kaupunkikehitysosasto on saanut budjetoitua enemmän valtionavustusta, josta kyläbussihanke saa suurempaa avustusta, koska se on kehittämishanke. Kyläbussin kustannukset olivat ennakoitua alhaisemmat, koska testijakso alkoi suunniteltua myöhemmin. Pendelöintilippuihin on hakenut tukea budjetoitua vähemmän ihmisiä, mistä on syntynyt säästöä.

Toimiala: Sosiaali- ja terveydenhuolto
Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Benita Öberg

Toimialan perustiedot

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala on organisaationa jaettu viiteen osastoon sekä yksi osasto on hallintoa ja tukitoimia varten. Jokaista osastoa johtaa osastopäällikkö, lukuun ottamatta erikoissairaanhoidon, josta vastaa sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja. Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja vastaa myös hallinnon ja tukitoimien toiminnasta.

Toimialan perustehtävä on varmistaa, että kaupungin asukkaat saavat laadullisesti hyvää ja riittävää terveydenhuollon hoitoa ja palvelua. Palvelut tuotetaan omana toimintana tai ostopalveluina.

Vanhuspalvelut

Vanhuspalvelut tarjoaa Raaseporin ikääntyville ihmisille henkilökohtaista tukea ja palvelua. Tavoitteena on, että ikääntyneet voivat asua kodeissaan tai kodinomaisissa olosuhteissa mahdollisimman kauan. Keskeisiä toimintamuotoja ovat ehkäisevä toiminta, kotihoitopalvelut sekä tukipalvelut ja ympärivuorokautinen asumispalvelu.

Terveyspalvelut

Terveyspalvelut käsittävät terveysasemien avovastaanoton, kuntouttavan toiminnan (fysioterapia, puheterapia ja toimintaterapia), ehkäisevän toiminnan (lapsi- ja äitiysneuvolan, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon, perhekeskuksen, TK:n vuodeosaston, mielenterveyshoidon ja päihdehuollon sekä hammashuollon).

Sosiaalipalvelut

Sosiaalipalveluja leimaa vahvasti viranomaistehtävät. Toiminta-alueeseen kuuluvat viranomaistehtävät lapsi- ja perhepalveluissa (ehkäisevä lastensuojelu, sosiaalipäivystyksen toiminta, avohuolto ja jälkihuolto, lasten ja nuorten sijaishuolto sekä lastenvalvojan viranomaistehtävät). Sosiaalipalveluihin kuuluvat myös aikuissosiaalityö sekä vammaispalvelu, joka on jaettu omaan tuotantoon ja ulkoisiin sopimuksiin (erityishuollon ostopalvelut). Lisäksi osaston toiminta-alueeseen kuuluu maahanmuuttajatoimisto.

Työllisyyspalvelut

Työllisyyspalvelut tarjoaa palveluja pitkäaikaistyöttömille kuntouttavan työtoiminnan muodossa, terveystarkastuksia, työ- ja toimintakyvyn arviointia sekä työharjoittelua. Työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella oleville nuorille tarjotaan työpajatoimintaa, etsivää nuorisotyötä sekä työharjoittelua. Työharjoittelua työpajamuodossa tarjotaan myös mielenterveyshoidon asiakkaille.

Erikoissairaanhoido

Toiminta-alueeseen kuuluu kaikki HUSilta ja muilta erikoissairaanhoidon tuottajilta ostettu erikoissairaanhoido. Muita erikoissairaanhoidossa hoidettavia toimintoja ovat erikoissairaanhoidon liikelaitosten tuottamat tukipalvelut, kuten röntgen ja laboratoriopalvelut. Myös ensihoito, apuvälinekeskus sekä eläkkeet entisille erikoissairaanhoidon kuntayhtymien ja kuntainliiton työntekijöille kuuluvat toiminta-alueeseen.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Toimialan tavoitteita ohjaavat muun muassa valtuuston vahvistamat toimenpideohjelmat. Suuri osa toimenpiteistä on toteutettu vuosina 2017–2018, mutta osa jää vuosille 2019–2020.

Työ suunnitellun maakuntauudistuksen ympärillä on osittain pysähtynyt kunnissa, koska uudistusta on siirretty vuodelle eteenpäin. Mitään päätöksiä ei kuitenkaan vielä ole vahvistettu, mikä on suuri haaste toiminnan jatkosuunnittelua ajatellen.

Vanhuspalveluissa tulisi panostaa palveluihin, jotka tukevat vanhusta omassa kodissaan. Päivätoimintaa, hoitokoordinaatioita, kotiuttamista ja kotikuntoutusta kehitetään siten, että oikea asiakas asuu ja häntä hoidetaan oikeassa paikassa. Palveluverkostosta laaditaan selvitys siten, että sopivia asumispaikkoja on saatavilla.

Terveyspalveluissa panostetaan henkilökunnan pätevyystason nostamiseen hoitoarvioinnin tehostamiseksi. Takaamalla optimaalinen hoidon jatkumo ja saatavuus pyritään vähentämään erikoissairaanhoidon käyttöä ja muita ostopalveluja. Digitaaliset palvelut otetaan käyttöön ja täten lisätään tarjontaa väestölle ja tehostetaan toimintaa. Hoitoketjut ja hoitoprosessit käydään läpi ja niitä tehostetaan. Panostus kuntoutukseen ja ehkäisevään hoitoon on lenkki hoitoprosessissa, jonka päämääränä on vähentää hoitovuorokausien määrää ja kustannuksia sekä perusterveydenhuollossa että erikoissairaanhoidossa. Mielenterveyshoidossa ja päihdehuollossa lisätään yhteistyötä

Toimiala: Sosiaali- ja terveydenhuolto

Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoimialan johtaja Benita Öberg

muiden toimialojen, osastojen ja toimijoiden kanssa ja priorisoidaan panostusta ehkäisevään, matalan kynnyksen toimintaan.

Lapsi- ja perhepalveluissa kehitetään omaa toimintaa, jotta täten vähennetään ostopalvelujen tarvetta. Matalan kynnyksen toimintaa ja poikkiammatillista yhteistyötä tehostetaan.

Aikuissosiaalityössä, vammaispalveluissa ja maahanmuuttajatoimistossa panostetaan kehittämään prosesseja, jotka tukevat hoitoarpeen arviointia ja jossa lähtökohtana on yksittäisen asiakkaan kokonaistarve.

Työllisyyspalveluissa pyritään vähentämään kunnan osuuden työmarkkinatuesta aiheuttamia kustannuksia aktivoimalla työttömiä. Vuonna 2019 työllisyyspalvelujen toimitiloissa tapahtuu suuri muutos, kun muutetaan ulkoisista tiloista kaupungin omiin tiloihin. Tämä vaikuttaa kaupungin ulkoisiin vuokriin, säästöä 150 000 €/v. Muutto mahdollistaa myös työttömien monien palvelujen yhdistämisen saman katon alle - matalan kynnyksen toimintaa yhdestä palvelupisteestä Raaseporissa.

Erikoissairaanhoidon käyttöastetta ajatellen tulee eri toimijoiden yhdessä sopia siitä, mitkä palvelut on tarkoituksenmukaista tuottaa perusterveydenhuollossa ja mitkä erikoissairaanhoidossa. Toiminnan kriittistä tarkastelua sekä seurantaa tulee tehostaa.

Strategian jalkauttaminen sosiaali- ja terveystoimialan tavoitteisiin

Kaupunginvaltuuston 4.6.2018 § 45 vahvistaman strategian toimeenpanon katsotaan olevan toimialan eri osastojen päämäärä. Strategiassa esitettyjä toimenpiteitä on pyritty käsittelemään konkreettisina osina koko toimialan toimintaa. Painopisteet:

Palveluverkkoselvitykset:

- Tehdään yhteistyössä muiden toimialojen ja osastojen kanssa
- Toimintatarpeiden arviointi

Prosessikuvaukset:

- Lujittavat asiakas-/potilassuuntatumista ja hoitoprosesseja
- LEAN-menetelmä
- Laadullinen ja määrällinen ajattelu

Digitaalisten ja sähköisten palvelujen kehittäminen:

- Lomakkeet, ohjelmat ja palvelut

Toimenpiteitä

Palveluverkkoselvitykset:

Palvelutarveselvitys on jatkunut koko syksyn ja se on tarkoitus vahvistaa vuonna 2020. Suunnittelu lähtee kaikenikäisten ihmisten erilaisista toimintatarpeista tarkoituksenmukaisissa tiloissa.

- Panostus lasten ja perheiden ennaltaehkäisevään ja matalan kynnyksen toimintaan: Integroitu perhekeskustoiminta (neuvolat, lapsi- ja nuorisovastaanotto, perhetyö ja lasten kuntoutus).
- Vanhusten kuntouttava päivätoiminta ja kotona asumista ja kotiuttamista tukevia ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä.
- Tilojen käytön tehostaminen.
- Muutos laitoshoidosta vanhusten tehostettuun palveluasumiseen.

Toimiala: Sosiaali- ja terveydenhuolto

Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoimialan johtaja Benita Öberg

- Toiminnan integrointi sivistysosaston kanssa, ns. monitoimitalot.
- Toimivan sote-keskuksen suunnittelu Tammisaaren alueelle.

Prosessikuvaukset:

- Laadittu jatkuvasti kaikilla osastoilla ja kuvattu IMS-ohjelmassa. Tämä työ jatkuu.

Digitaalisten ja sähköisten palvelujen kehittäminen:

- Terveyspalveluissa on otettu käyttöön videopuhelut.
- Digitaalista sanelua ei ole voitu toteuttaa, koska HUS on uudistanut verkostoaan.
- Digitaalisten palveluiden käyttöönotto edellyttää perusteellista kokonaissuunnittelua. Tavoite 2020–2021.
- Sähköisten lomakkeiden käyttöönotto tulee toteuttaa koko kaupungissa.

Analyyysi toimenpiteistä

Sote-uudistus otti uuden käänteen hallitusvaihdoksen myötä. Uudistuksen suunnittelu on näkynyt myös kunnissa tehtävässä työssä ja sen odotetaan tehostuvan vuoden 2020 aikana. Raaseporin kaupunki on osallistunut vuodesta 2018 sosiaali- ja terveysasioiden suunnitteluun ns. C10-alueella (Espoo, Kauniainen, Kirkkonummi, Siuntio, Lohja, Vihti, Karkkila, Inkoo, Hanko ja Raasepori). Uudenmaan sote-uudistusta koskeva erillisratkaisuehdotus perustuisi myös tähän alueeseen.

Myös Raaseporin sairaalan profiilia koskevaa raporttia on työstetty tiiviisti. Työn tavoitteena on asiakaslähtöisyys ja tarve sekä lähipalvelujen tarpeen kartoittaminen. Sairaalan profiiliryöön punaisena lankana on ollut yhteispäivystyksen säilyttäminen tai lakkauttaminen. Yhteispäivystyksellä on suuri merkitys sairaalan toiminnan jatkumiselle. Työryhmään ovat osallistuneet HUSin johto sekä Hangon kaupungin, Inkoon kunnan ja Raaseporin kaupungin edustajat. Raportti valmistui tammikuussa 2020.

Palveluverkkoselvitys on ollut käynnissä vuoden aikana ja se on tarkoitus viedä päätöksentekoon vuoden 2020 alussa. Sosiaali- ja terveydenhuollon osalta palveluverkkoselvityksen tavoitteena on koota toiminnot tarkoituksenmukaisiin tiloihin lähellä kuntalaisia siten, että ne ovat parhaalla mahdollisella tavalla saavutettavissa ja laadullisesti tarkoituksenmukaisia.

Hallintosäännön päivitys on ollut käynnissä koko kaupungissa vuonna 2019 ja se on tarkoitus hyväksyä kevään 2020 aikana. Tämän myötä sosiaali- ja terveystoimialalla toimintaa on uudistettu toimintalähtöisemmäksi ja siten nostettu esiin myös eräitä organisaatiomuutostarpeita.

Vanhuspalveluissa on painotettu voimakkaasti ehkäisevän hoidon kehittämistä tavoitteena vähentää ympärivuorokautisen asumisen tarvetta sekä nopeaa ja turvallista kotiuttamista. Kotiuttamistiimin työ on käynnistynyt hyvin ja tiimi on tehnyt yhteistyötä sekä sairaalan että kaupungin yksiköiden kanssa. Toimintaa kehitetään jatkuvasti.

Kotikuntoutustiimi aloitti toimintansa keväällä 2019, ja se on tärkeä osa kotiuttamista. Tammisaaren alueen päivätoiminta ja seniorineuvonta siirtyivät uusiin tiloihin Raaseporintie 5:een. Päivätoiminta on siirtynyt kuntouttavampaan toimintaan. Kotihoidossa on yhtenäistetty eräitä menettelytapoja kaikilla kotihoidon alueilla. Hagahemmet-vanhainkodin siirtymistä tarkoituksenmukaisempiin tiloihin suunniteltiin vuoden aikana. Siirto tapahtui tammikuussa 2020.

Terveyspalveluilla on ollut suuria haasteita lääkäreiden rekrytoinnissa. Tarpeisiin vastaamiseksi on omien resurssien lisäksi hankittu lääkäripalveluja yksityisiltä palvelujen tuottajilta. Vuodeosastohoidossa on ollut 10 kuukauden pilottihanke Pihlajalinnan kanssa lääkäripalveluista. Pilottihankkeen tulos oli positiivinen, ja palvelut hankittiin yhtenä

Toimiala: Sosiaali- ja terveydenhuolto

Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Benita Öberg

kokonaisuutena vanhuspalvelujen lääkäripalvelujen kanssa. Pihlajalinna tuottaa nyt sekä vuodeosaston, kotihoidon että ympärivuorokautisen asumisen lääkäripalveluja. Ehkäisevä ja kuntouttava toiminta koottiin yhdeksi yksiköksi resurssien optimoimiseksi ja toimivien kokonaisuuksien luomiseksi. Hammashoidon kokonaisuuden jonoa ei ole voitu lyhentää rekrytointivaikeuksien vuoksi.

Mielenterveyshoidossa ja päihdehuollossa potilaiden määrä erikoissairaanhoidosta on lisääntynyt. Lapsi- ja nuorisovastaanotto on lisännyt yhteistyötään muiden toimialojen ja osastojen kanssa, mikä on tärkeää ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen kannalta. Kuntoutuskeskus on käynnistänyt uuden nuoremmille suunnatun ryhmätoiminnan yhteistyössä työllisyysosaston kanssa. Kaupungin omassa ohjauksessa on perustettu laajennetun psykososiaalisen tuen ryhmä.

Lapsi- ja perhepalveluissa asiakasmäärä on kasvanut voimakkaasti sekä perhekeskustoiminnassa että lastensuojelussa. Vaikka yhteydet ennaltaehkäisevässä työssä ovat lisääntyneet, määrä ei ole vähentynyt lastensuojelussa. Sosiaalityöntekijöiden rekrytointi erityisesti lastensuojelun alalla on ollut hyvin vaikeaa. Tämä on johtanut siihen, että henkilöstö on ollut ylikuormittunutta eikä pystynyt tekemään työtä parhaalla mahdollisella tavalla. Niin sanotussa LAPE-työssä on suunniteltu toimialojen ja osastojen välistä työtä kaupungin strategian pohjalta. Ennalta ehkäisevän ja matalan kynnyksen toiminnan kehittäminen jatkuu ja vaatii jatkossa suuria panostuksia.

Aikuissosiaalityön palvelutarpeen arviointiprosessit eivät ole edenneet suunnitellusti. Työmäärä ei ole vähentynyt odotetusti, vaikka perustoimeentulo siirtyi Kelan hoidettavaksi. Suuri osa ohjauksesta ja tukitoimista on edelleen kunnan hoidettavana. Vammaispalveluissa on hankittu yhteinen kuljetuspalvelukeskus C10-alueen kanssa. Toiminta alkaa 2020. Kärkullan kuntayhtymän kanssa on käyty keskusteluja toiminnan ja tavoitteiden avoimuuden lisäämiseksi. Jäsenkunnille suuri haaste on epävarmuus kustannuksista ja toiminnan kehittämisestä jatkossa, kun kunnat suunnittelevat järjestävänsä itse osan toiminnasta. Myös Raaseporin kaupunki tarvitsee synergiaetuja muun toiminnan kanssa ja on siten käynnistänyt Nävis-tukiasunnot syksyllä 2019. Nävis-tukiasunnoissa edistetään henkilöiden tuen ja sosiaalisen verkoston rakentamista ensisijaisesti erityishuollossa. Raaseporin kaupunginvaltuusto hyväksyi 20.5.2019 maahanmuuttajatoiminnassa laaditun Hangon ja Raaseporin kotouttamisohjelman.

Työllisyystoiminta muutti uusiin tiloihin Karjaalla keväällä 2019. Tästä johtuen toimintaa ei ole voitu järjestää optimaalisesti. Raaseporin työttömyysaste on pysynyt lähes ennallaan (8,7 %), mutta pitkäaikaistyöttömien (yli 300 päivää työttömänä) määrä kasvoi hieman.

Erikoissairaanhoidon kustannukset vuonna 2019 olivat hieman alemmat kuin vuonna 2018, mutta selvästi kuin HUS-kuntien keskiarvoa korkeammat. Terveyskeskuksen lääkärit ja hoitajat osallistuvat yhteispäivystystoimintaan. Kaupungin lääkäripulan myötä kiireellisiä aikoja ei ole kyetty tarjoamaan riittävästi, mikä on johtanut päivystyksen käytön lisääntymiseen. HUSin kanssa käydään keskusteluja yhteispäivystyksen järjestämisestä. Erikoissairaanhoidon kustannuksia on mahdollista vähentää ilman, että laatu kärsii määrätietoisella yhteistyöllä erikoissairaanhoidon kanssa hoitoketjujen osalta siten, että potilaita hoidetaan oikealla tasolla. Ehkäisevän työn ja pitkäaikaisten hoitosuhteiden vahvistaminen perusterveydenhuollossa tehostaa erikoissairaanhoidon käyttöä. Raaseporin sairaalaprofiilin laatiminen on hyvä perusta toiminnan kehittämiselle ja yhteistyön jatkamiselle.

Toimiala: Sosiaali- ja terveydenhuolto
Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveysjohtaja Benita Öberg

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	1 936 170	1 317 300	56 000	1 539 152	165 852	112,1%
Maksutuotot	6 562 589	6 682 980	129 000	6 702 801	-109 179	98,4%
Tuet ja avustukset	715 558	536 130	10 000	373 370	-172 760	68,4%
Muut tuotot	1 375 153	1 327 620	14 000	1 562 124	220 504	116,4%
Tuotot yhteensä	10 589 468	9 864 030	209 000	10 177 447	104 417	101,0%
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-3,9 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-30 635 676	-32 452 010	-1 490	-31 376 477	1 077 023	96,7%
Ostopalvelut	-70 646 235	-66 598 600	-4 662 650	-72 817 120	-1 555 870	102,2%
Aineet ja tavarat	-1 856 987	-2 098 680	61 140	-2 054 415	-16 875	100,8%
Avustukset	-5 746 168	-5 944 500	380 000	-5 668 519	-104 019	101,9%
Muut kulut	-4 535 217	-4 717 710	14 000	-4 728 457	-24 747	100,5%
Kulut yhteensä	-113 420 282	-111 811 500	-4 209 000	-116 644 990	-624 490	100,5%
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				2,8 %		
Toimintakate	-102 830 814	-101 947 470	-4 000 000	-106 467 543	-520 073	100,5%
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				3,5 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	15 192			11 949		
Sisäiset kulut	-6 492 728	-6 575 890		-6 705 349		

Analyysi taloudesta

Sosiaali- ja terveyshuollon talousarviomäärärahaa tarkistettiin valtuuston päätöksellä 4 000 000 eurolla. Lisämäärärahan tarve oli erikoissairaanhoidossa, kun taas muita määrärahoja tarkistettiin uudelleen kohdentamalla.

Tilinpäätös osoittaa, että toimialan oman toiminnan toimintakate alittaa talousarviomäärärahan, jota tarkistettiin alaspäin 200 000 eurolla, (alitus 157 969 euroa), kun taas erikoissairaanhoidon toimintakate ylittää talousarviomäärärahan, jota tarkistettiin ylöspäin 4 200 000 eurolla, (ylitys 678 042 euroa).

Erikoissairaanhoidon määrärahan budjetoinnissa huomioitiin edelleen HUSin Raaseporin sairaalan keväällä 2016 laatima toimintasuunnitelma, jonka tavoitteena oli alentaa erikoissairaanhoidon kustannuksia. Budjetoitihetkellä vuoden 2018 tilinpäätös ei ollut valmis. Määräraha on budjetoitu realistisemmin vuonna 2020. Erikoissairaanhoidon/maksuosuuksien kustannukset olivat reilut miljoona euroa vuotta 2018 alhaisemmat, jos ei oteta huomioon vuonna 2018 kustannuksista vähennettyä maksuosuuksien palautusta ja myyntivoitto-osuutta, yhteensä 2,15 miljoonaa euroa. Vuonna 2019 maksuosuuksia ei palautettu.

Sosiaali- ja terveystoimialan tilinpäätöksessä tulot ylittivät 104 417 eurolla (101,0 %). Suurin yksittäinen syy siihen, että tulot ylittivät alkuperäisen talousarvion runsaalla 300 000 eurolla, liittyy budjetoimattomiin ELY-korvauksiin lapsi- ja perhepalveluissa.

Toimiala: Sosiaali- ja terveydenhuolto

Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveysjohtaja Benita Öberg

Henkilöstökulut alittuivat 1 077 023 eurolla (96,7 %). Henkilöstökulujen toteutumaan vaikuttaa henkilöstön rekrytoinnin vaikeus, mikä johtaa siihen, että ostopalveluja on käytetty enemmän.

Palvelujen ostoon osoitettua talousarviomäärärahaa korotettiin talousarvion muutoksella ja kohdentamalla määrärahoja uudelleen runsaalla 4,6 milj. eurolla. Tästä huolimatta määräraha ylittyi 1,55 miljoonalla eurolla (102,2 %). Erikoissairaanhoidon osuus ylityksestä on 680 000 euroa. Määräraha ylittyy myös terveyspalveluissa/vuodeosastolla, jossa on käytetty ostolääkäreitä, ympärivuorokautisessa asumisessa kuntasijoittamisten myötä, lapsi- ja perhepalveluissa sekä vammaispalveluissa/ulkoisissa sopimuksissa.

Osastojen tilinpäätösluvut esitetään osastoittain laadittavissa tilinpäätösraporteissa.

Vuoteen 2018 verrattuna tulot ovat 3,9 % pienemmät ja kustannukset 2,8 % korkeammat vuonna 2019. Vuoden 2019 toimintakate on 3,64 miljoonaa edellisvuotta huonompi.

Myyntitulojen aleneminen johtuu pääasiassa siitä, että sotainvalidien korvaus, joka vuonna 2018 oli 395 000 euroa, on laskenut 84 000 euroon vuonna 2019. Vuonna 2018 erikoissairaanhoidossa varattiin 490 000 euron korvaus pakolaisista aiheutuneille kustannuksille. Vastaava korvaus ei sisälly vuoden 2019 tuloihin. Henkilöstökustannukset ovat nousseet 2,4 %, mikä selittyy osittain palkankorotuksilla ja osittain sillä, että kilpailukyky sopimuksen lomarahojen alentaminen 30 %:lla on päättynyt, mikä vaikuttaa henkilöstökustannuksiin vuonna 2019 lomapalkkavarauksina. Ostopalvelujen kustannukset ovat 2,2 milj. korkeammat vuonna 2019 kuin vuonna 2018. Erikoissairaanhoidon osuus on noin 1 miljoona, kun taas lapsi- ja perhepalveluiden kustannukset ovat nousseet 700 000 euroa ja vammaispalvelujen/oman tuotannon kustannukset 600 000 euroa.

Hallinto ja tukipalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Sosiaali- ja terveystalokunta Benita Öberg

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Osastot vastaavat koko toimialan kokonaisvaltaisesta hallinnosta ja tukipalveluista sekä toimialan osastojen osastokohtaisesta hallinnosta. Osasto johtaa ja koordinoi toimialan taloussuunnittelun ja vastaa toimialan koko talousseurannasta. Osasto vastaa lisäksi toimialarajat ylittävästä yhteistyöstä. Hallinnossa käsitellään lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon yhdistykselle myöntämät tuet.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Prosessikuvaukset ja suunnitelmat, jotka tukevat ja antavat suuntaviivat sosiaali- ja terveydenhuoltotoiminnalle, päivitetään ja laaditaan siten, että ne täyttävät laadulliset ja lakisäätöiset suuntaviivat. Huomiota kiinnitetään taloudelliseen seurantaan siten, että toiminta ja talous pysyvät annetuissa rajoissa ja lähtevät toiminnan perustana olevista tavoitteista ja strategioista.

Sitovat tavoitteet 2019

<i>TP</i>	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Prosessien kuvaus	Kuvattujen prosessien määrä / LEAN-menetelmä
	Useita toimintaa ohjaavia prosesseja on laadittu ja prosessikuvaus on jatkuvaa.	
	Koko toimialan lakisäätöisten suunnitelmien laatiminen ja päivittäminen	Kuvattujen ja päivitettyjen suunnitelmien määrä
	Lakisäätöisten suunnitelmien laatiminen aloitettiin ja päivitettiin vuonna 2019. Työ jatkuu.	

Analyysi toimenpiteistä

Prosessien kuvaustyö on käynnistynyt hyvin ja työ jatkuu. Myös lakisäätöisten suunnitelmien päivitystyö on käynnissä.

Talousseuranta on jäseneltyä ja kuvattu prosessikuvauksessa. Prosessin mukaan yksikönpäällikkö ja muut vastuuhenkilöt raportoivat osastopäällikölle ja toimialan controllerille kuukausittain poikkeamista ja toiminnan muutoksista. Tätä varten on laadittu raportointipohja. Talousarvion seurantaan vaikuttavat poikkeamat otetaan huomioon neljännesvuosiraportoinnin yhteydessä ja ennustetta laadittaessa.

Hallinto ja tukipalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Sosiaali- ja terveystalokunta Benita Öberg

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	66 891	46 670	22 000	118 907	50 237	173,2 %
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset				0	0	0,0 %
Muut tuotot	3 914	2 500		3 607	1 107	144,3 %
Tuotot yhteensä	87 169	49 170	22 000	122 514	51 344	172,1 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				40,5 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-1 215 718	-1 188 450	12 420	-1 111 127	64 903	94,5 %
Ostopalvelut	-637 410	-551 900	63 000	-561 063	-72 163	114,8 %
Aineet ja tavarat	-10 142	-33 100	12 580	-11 951	8 569	58,2 %
Avustukset	-216 711	-200 000	0	-217 383	-17 383	108,7 %
Muut kulut	-96 203	-99 740	10 000	-99 242	-9 502	110,6 %
Kulut yhteensä	-2 176 185	-2 073 190	98 000	-2 000 765	-25 575	101,3 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-8,1 %		
Toimintakate	-2 089 016	-2 024 020	120 000	-1 878 251	25 769	98,6 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-10,1 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-129 956	-144 180		-154 851		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Tulojen toteutumaan vaikuttaa se, että vanhat jaksotukset on tuloutettu tilinpäätökseen. Henkilöstökustannuksiin vaikuttaa se, että kaikkia tehtäviä/virkoja ei ole täytetty koko vuoden ajan, kun taas ostopalvelujen kustannuksiin vaikuttaa sähköisen asiainninn lisääminen Titania-työaikasuunnitteluohjelmaan ja toimialan kustannusten määrääminen vanhuspalveluiden hallinnolle ja terveystalokuntien hallinnolle.

Kotihoito ja tukipalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Toiminta-alueeseen Kotihoito ja tukipalvelut kuuluu kotihoivan ja kotisairaanhoidon, turvallisuus- ja ateriapalvelujen lisäksi myös vanhusten terveyttä ja kuntoa edistävä ja kunnan heikkenemistä ehkäisevä toiminta.

Seniorineuvonta tarjoaa iäkkäille ja heidän omaisilleen henkilökohtaista neuvontaa, tietoa ja tukea kysymyksissä, jotka koskevat iäkkäiden henkilöiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja hyvinvointia. Tavoitteena on tukea iäkkäiden omaa toimintakykyä ja itsenäistä asumista. Työhön sisältyy mm. omaishoidontuki, sotainvalidi- ja sotaveteraaniasiat, palvelutarpeen arviointi, neuvonta sosiaalietuuksia koskevilla kysymyksissä, terveysneuvonta ja -tarkastukset sekä muistisairaiden vastaanotto. Yhteistyö kolmannen sektorin ja vapaaehtoisten kanssa on tärkeää iäkkäiden yksinäisyyden torjunnassa.

Päivätoiminta palvelee kodeissaan asuvia vanhuksia, joilla on tarve osallistua kuntouttavaan toimintaan, joka tukee kotona asumista mahdollisimman pitkään. Päivätoiminta toimii Karjaalla, Pohjassa, Tammisaarella sekä Tenholassa.

Toiminnan keskeinen tavoite on mahdollistaa turvallista kotona asumista mahdollisimman pitkään.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Kotiuttamistiimin toiminta on käynnistynyt syksyn 2018 aikana. Kodeille tarjottavan palvelun lisätäydennyksenä aloittaa kotikuntoutustiimi toimintansa keväällä 2019. Molempien tiimien tavoitteena on turvata kotona asuminen vanhuksille, joilla on tilapäisiä tai pysyviä toimintarajoitteita. Työ tehdään yhteistyössä kaikkien Raaseporin kotihoitotiimien kanssa.

Yhteistyötä eri kotihoitoalueiden välillä vahvistetaan. Raaseporin kotihoidon katsotaan olevan yksi kokonaisuus, vaikka alueita on neljä. Resursseja käytetään tarpeen mukaan kaikissa kaupunginosissa.

Seniorineuvola aloittaa kuudennen toimintavuotensa. Panostuksia tehdään erityisesti omaishoitajaperheisiin omaishoitajille järjestettyjen kurssien muodossa. Kaikille hoitajille tarjotaan terveystarkastus. Senioripuhelimen toiminnan laajentamismahdollisuuksia selvitetään.

Päivätoiminnan tehtävänä on tukea kotona asuvia vanhempia ihmisiä ja huolehtia ja vahvistaa heidän omia voimavarojaan. Toiminnan sisältöä kehitetään kohti kuntouttavaa työtapaa.

Kotihoidossa testataan kaukokäyntejä tietokoneyhteyden kautta.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kotikuntoutustiimin aloittaminen keväällä 2019	Kotona asuvien vanhusten määrä kasvaa
	Kotikuntoutustiimi aloitti toimintansa toukokuussa.	
	Kuntouttavan päivätoiminnan kehittäminen	Päivätoimintaan osallistuvien määrän lisääminen
	Kuntouttavan päivätoiminnan kehittämisprojekti toteutettiin talvella ja keväällä 2019. Uudet kriteerit on hyväksytty sosiaali- ja terveystalokunnassa.	

Kotihoito ja tukipalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimenpideohjelma 2019–2020

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	Tenhola-Bromarvin kotihoitoyksikön muodostaminen sekä panostus Tenhola-Bromarvin alueen päivätoimintaan	2017: 80 000 euroa 2018: 60 000 euroa 2019: 60 000 euroa 2020: 50 000 euroa
	Päivätoimintaa on kehitetty osana Raaseporin toimintaa.	

Toimenpideanalyysi

Raaseporin päivätoiminnan tavoitteena vuonna 2019 on ollut kehittyä kuntouttavaksi toiminnaksi, joka tukee kotona asumista mahdollisimman pitkään. Kevään aikana järjestettiin työpajoja (4 kpl) työprosessien sekä kuntouttavan päivätoiminnan kriteerien kehittämiseksi. Kuntouttavan päivätoiminnan uudet kriteerit hyväksyttiin sosiaali- ja terveystalokunnassa 7.11.2019.

Tammisaaren alueen päivätoiminta muutti toukokuussa Raaseporintie 5:een. Koko Tammisaaren alueen päivätoiminta sai erittäin hyvän alun kuntouttavan toiminnan kehittämiseksi sekä kotona asumisen edistämiseksi ja tukemiseksi.

Kotiuttamistiimi on osoittautunut panostukseksi, joka on myönteisellä tavalla tukenut vanhempien henkilöiden turvallista paluuta kotiin sairaalassaolon jälkeen. Tiimi on työskennellyt tiiviissä yhteistyössä sairaalan, vuodeosaston, kotihoidon, päivätoiminnan, seniorineuvonnan, kotikuntoutustiimin ja asumispalveluiden kanssa. Yhteistyön ansioita asiakkaiden kotiutuminen on sujunut suunnitellusti, seuraavalla palveluntarjoajalla on asiakkaan kotiutuessa selkeämpi kuva asiakkaan tarpeista. Joidenkin asiakkaiden kohdalla kotiuttamistiimin panostus kotiutuksen alkuvaiheessa on ollut riittävä, eikä muita palveluita ole tarvittu jatkossa. Asiakkaita, joiden hoitotarve kotiutumisen jälkeen on ollut hyvin matala, on voitu ohjata yksityisille palveluntarjoajille kaupungin kotihoidon sijasta. Asiakkaita, joilla on fyysisiä rajoitteita, on voitu ohjata jatkokuntoutukseen kotikuntoutustiimille.

Kotihoidossa välittömän asiakastyön osuutta työajasta on seurattu kuukausittain. Välittömän työajan osuus on noussut vuoden 2019 aikana. Tähän tärkeimpinä syinä ovat olleet kotihoidon eri yksiköiden asiakasmäärien kasvu, ajoreittien parempi suunnittelu sekä henkilöstöressurssien ja sijaistarpeiden tarkempi ja tavoitteellisempi seuranta, arviointi ja niihin reagointi. Työnjako ja esimiehet ovat tehneet entistä tiiviimpää yhteistyötä. Esimiesten osaamista, ymmärrystä ja vastuuta toiminnan tehokkuuden parantamiseen on nostettu.

Kotihoidon toimintatapoja on yhtenäistetty. Tavoitteena on ollut luoda Raaseporin kotihoito, jossa koko kunnan alueella toimintatavat ja tarjotut palvelut vastaavat toisiaan. Yhteisistä toimintatavoista on sovittu ja yhteiset toimintaohjeet on laadittu, kehittämistyöhön ovat osallistuneet yksikönpäällikkö, aluevastaavat sekä työntekijöitä kaikista kotihoidon yksiköistä sekä työnjaosta.

Pohjan kotihoidossa on aloitettu kotikäynnit, joiden tavoitteena on tukea asiakkaan arkiaktiivisuutta. Arkiaktiivisuuskäyntien lukumäärää on pystytty nostamaan. Arkiaktiivisuuskäyntien vaikutukset ovat näkyneet asiakkaiden toimintakyvyn ja työntekijöiden työviihtyvyyden parantumisena. Tavoitteena on arkiaktiivisuuskäyntien toteuttaminen koko kotihoidossa vuonna 2020. Asiakkaiden toimintakyvyn tukeminen on kotihoidon tärkein tavoite vuonna 2020.

Kotihoidon esimiesten työn tukemiseen on panostettu. Aluevastaavien kiinteän yhteistyön ansioista on voitu luoda yhteinen foorumi, jossa jokaista jäsentä arvostetaan ja jossa voidaan työnjohdollisia asioita käsitellä ja ratkaista tehokkaasti. Yhteistyötä pääluottamusmiesten, työsuojelun ja intervalliosaston kanssa on tiivistetty. Yksikönpäällikkö oli läsnä yksiköissä sekä osallistui henkilökuntakokouksiin säännöllisesti. Henkilökunnan työssä viihtyvyyttä ja

Kotihoito ja tukipalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

työssäjakamista on pyritty edistämään mahdollistamalla entistä laajempi osallistuminen oman työn kehittämiseen. Lyhytaikaisia sijaisia on tuettu panostamalla perehdytykseen ja työvuorosuunnitteluun. Kotihoidosta työpaikkana on luotu positiivista kuvaa esim. tuomalla esiin niitä muutoksia, joita on saatu aikaan.

Vanhuspalveluissa toteutettiin sijaisten vakinaistaminen niin, että maaliskuussa perustettiin 16 uutta tointa. Näistä seitsemän sijoittui kotihoitoon. Toimenpiteen ansiosta pitkäaikaisille sijaisille voitiin tarjota pysyvä työpaikka ja samalla helpottaa sijaisten hankintaa.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Omaishoitajia, lukumäärä	1 466	230	248
Kotihoito, asiakasmäärä (säännöllinen ja tilap.)	626	1 400	1 422
Kotihoito, käyntimäärä (säännöllinen ja tilap.)	225 430	270 000	260 573
Kotihoito, suoran asiakastyön aika (%)	52	58	56
Kotihoito, käyntihinta	26	24	23

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	415 344	335 000		152 136	-182 864	45,4 %
Maksutuotot	1 324 064	1 550 130		1 340 477	-209 653	86,5 %
Tuet ja avustukset	750			359	359	0,0 %
Muut tuotot	0	0		123	123	0,0 %
Tuotot yhteensä	1 740 158	1 885 130	0	1 493 096	-392 035	79,2 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-14,2 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-6 312 343	-6 806 220	119 440	-6 494 571	192 209	97,1 %
Ostopalvelut	-1 082 004	-1 450 970	155 000	-1 104 677	191 293	85,2 %
Aineet ja tavarat	-485 099	-569 290	5 560	-511 338	52 392	90,7 %
Avustukset	-1 150 278	-1 240 000		-1 214 945	25 055	98,0 %
Muut kulut	-284 515	-303 410		-335 516	-32 106	110,6 %
Kulut yhteensä	-9 314 239	-10 369 890	280 000	-9 661 047	428 843	95,7 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				3,7 %		
Toimintakate	-7 574 081	-8 484 760	280 000	-8 167 951	36 809	99,6 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				7,8 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	0					
Sisäiset kulut	-400 044	-410 960		-484 976		

Kotihoito ja tukipalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Myyntitulojen alittuminen johtuu lähinnä siitä, että sotainvalidien korvauksiksi budjetoitiin 330 000 euroa, kun toteutuma oli 84 000 euroa. Vastaava näkyy kustannuspuolella, jossa ostopalvelujen kustannukseksi budjetoitiin 250 000 euroa, kun taas varatut kustannukset ovat 62 000 euroa.

Maksutulot budjetoitiin korkeammalle kotihoidon puitteissa, mitä kompensoi henkilöstökustannusten alittaminen. Henkilöstökustannusten alittuminen johtuu osittain kotihoitoon budjetoidun kotikuntoutustiimin henkilöstön palkkaamisesta terveyspalveluihin, mutta alittumisessa näkyy myös henkilöstön ja sijaisten rekrytointiongelma.

Päivätoiminnan siirtyminen Raaseporintie 5:een nosti sisäisten vuokrien kustannuksia.

Ympäri vuorokautinen asuminen

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Asumispalvelu tarjoaa hoivaa ja turvallista asumista niille, jotka eivät enää voi asua omassa kodissaan maksimaalisesta kotipalvelusta huolimatta. Myös asumispalvelussa on asiakkailta oltava mahdollisuus itsenäiseen elämään ja sen eri aktiviteetteihin. Asiakkaiden itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan kaikissa hänen elämänsä ja arkeaan koskevilla kysymyksissä. Kaikissa asumisyksiköissä hoidetaan asukkaita elämän loppuvaiheeseen asti.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Vanhuspalvelussa työskennellään vuonna 2019 sen eteen, että turvataan asiakkaalle oikea palvelu oikeaan aikaan. Asumispalvelun tavoitteena on lyhentää jonotusaikaa ympärivuorokautiseen asumiseen ja että sairaalassa ei synny ylikäyttövoroausia. Tavoitteena on myös, että vuodeosaston hoitoaikoja lyhennetään.

Henkilöstöön täytyy panostaa. Tällä hetkellä ei asiakasta siirretä yksiköstä toiseen terveydentilan muuttuessa, vaan asiakas saa asua samassa yksikössä. Tämän vuoksi kaikissa yksiköissä on mm. muistisairaita henkilöitä. Henkilökunnan osaaminen tulee turvata riittävällä ja oikein kohdistetulla koulutuksella. Koulutuksessa kiintopiste on mm. muistisairaiden kohtelu ja kinesteettinen hoitotyö.

Mahdollisuutta käynnistää tarkkailu- ja kuntoutusyksikkö nykyisissä tiloissa selvitetään. Tavoitteena on, että kaikki ympärivuorokautista asumispaikkaa tarvitsevat asiakkaat kulkevat yksikön kautta, jossa heillä jo olevia voimavaroja tuetaan ja harjoitetaan. Tällä tavoin voidaan pidentää sitä aikaa, jonka vanhus voi asua kotonaan. Toiminta myös vähentäisi painetta vuodeosastolla, koska nämä henkilöt eivät jää näille paikoille.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Jonotusaikaa ympärivuorokautiseen asumiseen lyhennetään	Ympäri vuorokautisen asumisen jonotusaika on korkeintaan kolme kuukautta. Ylikäyttövoroausien määrä sairaalassa laskee.
	Ympäri vuorokautisen asumisen jonotusaika ei ole muuttunut merkittävästi. Sen sijaan ylikäyttöpäivien kustannukset ovat laskeneet 421 800 eurolla vuoteen 2018 verrattuna. Kustannukset vuonna 2019 olivat 34 800 euroa.	

Toimenpideohjelma 2019–2020

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	Tunahemmet-kodin muutos vanhainkodista palveluasumiseen	(2018) 2019-2020: -95 000 euroa
	Tunahemmet-kodin muutos palveluasumiseksi oli osa Raasepori 2020 -toimenpideohjelmaa. Tässä kohdassa toimenpideohjelmaan tehtiin muutos, joka hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 14.5.2018 § 35. Otetaan uudelleen huomioon vanhuspalvelujen palveluverkkoselvitystä laadittaessa.	

Analyysi toimenpiteistä

Ympäri vuorokautisen asumisen jonotusajat eivät ole muuttuneet merkittävästi vuoden aikana; vuodeosastolta on joulukuussa 2019 jonottanut asumispuolelle keskimäärin 12 potilasta. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan muun muassa SAS-prosessin uudelleenjärjestelyä. Vuoden 2019 aikana Villa Anemoneen on alustavasti suunniteltu tarkkailu- ja kuntoutusyksikköä. Asian selvittämistä jatketaan kevään 2020 aikana.

Henkilöstökoulutuksia on järjestetty paikallisesti mm. kinestetikassa ja muistisairaiden kohtaamisessa. Myös dokumentointiosaamisen parantamiseen on panostettu. Lähiesimiehillä ja tiiminvetäjillä on ollut mahdollisuus osallistua Sosiaalitalouden järjestämään johtamiskoulutukseen.

Vanhuspalveluiden vakinaisia toimia lisättiin maaliskuussa. Toimia perustettiin 16, joista yhdeksän ympäri vuorokautiseen asumiseen. Toimien lisääminen mahdollisti vakinaisen työsuhteen tarjoamisen useammalle pitkäaikaisajaiselle. Tämä helpotti myös sijaisten rekrytoimista yksiköissä.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Jonossa kotihoidosta	0	8	20
Jonotusaika, päiviä keskim.	0	max 90	124
Jonossa vuodeosastolta	0	5	12
Jonotusaika, päiviä keskim.	0	max 90	55
Ympäri vuorokautiset paikat, oma tuotanto + ostopalvelut	0	274	274

Talous	TP 2018	TA 2019	Taloustarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	51 253	70 000	25 000	127 917	32 917	134,6 %
Maksutuotot	3 046 764	3 016 130	120 000	3 109 274	-26 856	99,1 %
Tuet ja avustukset	17 574	0		20 074	20 074	0,0 %
Muut tuotot	1 158 053	1 150 520		1 251 339	100 819	108,8 %
Tuotot yhteensä	4 273 643	4 236 650	145 000	4 508 603	126 953	102,9 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				5,5 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-8 151 108	-8 442 900	36 000	-8 373 754	33 146	99,6 %
Ostopalvelut	-6 180 865	-6 078 070	99 000	-6 151 825	-172 755	102,9 %
Aineet ja tavarat	-217 287	-292 400		-241 028	51 372	82,4 %
Avustukset						
Muut kulut	-2 241 322	-2 321 560		-2 331 794	-10 234	100,4 %
Kulut yhteensä	-16 790 582	-17 134 930	135 000	-17 098 401	-98 471	100,6 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				1,8 %		
Toimintakate	-12 516 939	-12 898 280	280 000	-12 589 798	28 482	99,8 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				0,6 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	1 586			1 080		
Sisäiset kulut	-3 137 431	-3 192 010		-3 198 762		

RASEBORG
RAASEPORI

Ympäri vuorokautinen asuminen

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Toiminta on kokonaisuudessaan pysynyt talousarviokehyksissä. Vuodeosaston ja sairaalan jonotustilanne oli kesällä hälyttävä, joten ylimääräisiä asuinpaikkoja jouduttiin ostamaan ylikäyttöpäivien välttämiseksi.

Terveyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Terveyspalvelut käsittävät terveysasemien avovastaanoton, kuntouttavan toiminnan (fysioterapia, puheterapia ja toimintaterapia), ehkäisevän toiminnan (lapsi- ja äitiysneuvolan, koulu- ja opiskeluterveyshuollon) sekä TK:n vuodeosaston. Päämääränä on edistää asukkaiden terveyttä ja toimintakykyä sekä ehkäisevillä toimenpiteillä että sairaanhoidolla. Palvelut on järjestettävä siten, että nykyisillä resursseilla saadaan mahdollisimman suuri terveyshyöty. Tavoitteen saavuttamiseksi pyritään hoitosuhteiden suurempaan jatkumoon, hyvään saavutettavuuteen ja korkeaan laatuun. Laatu saavutetaan mm. toimenpiteillä, jotka lisäävät henkilöstön pätevyyttä esim. rekrytoitaessa ja jatkokoulutuksen avulla. Saavutettavuus ja kustannustehokkuus saavutetaan tarkistamalla hoitoketjut. Täten myös vähennetään erikoissairaanhoidon kustannuksiin kohdistuvaa rasiutusta ja ostopalveluja. Olemassa olevien resurssien tehostaminen on yksi tapa lyhentää jonotusaikoja ja täten lisätä hoidon saatavuutta.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Terveyskeskuksen avovastaanotto

Avovastaanotto toimii kaupungin kolmella terveysasemalla siten, että lääkärivastaanotto on Karjaan ja Tammisaaren terveysasemilla ja Pohjassa tarjotaan sairaanhoitajan vastaanottoa kolmena päivänä viikossa. Palveluverkosto tulisi tarkistaa siten, että resursseja käytetään tehokkaasti ja olemassa olevista resursseista lähtien. Pidennetyt aukioloajat nk. muille kiireellisille tapauksille otettiin käyttöön Tammisaaren terveysasemalla helmikuussa 2018, kolmena päivänä viikossa. Pidennettyjen aukioloaikojen laajentamistarvetta kartoitetaan keväällä 2019. Sähköiset palvelut otettiin käyttöön syksyllä 2018 ja niiden kehittäminen jatkuu vuonna 2019. Digitaalisen sanelun käyttöönottoa on siirretty eteenpäin, kevääseen 2019. Terveysasemien hoitohenkilökunnan pätevyyttä nostetaan siten, että hoitoarvio voidaan tehdä ensimmäisellä yhteydenotokerralla. Sairaanhoitajaresursseja lisätään myös lisääntyvää hoitotarvetta ajatellen.

Kuntouttava toiminta

Kuntouttavaan toimintaan kuuluu puhe-, toiminta- ja fysioterapia.

Jotta kotikuntoutus voisi aloittaa toimintansa tarkoituksenmukaisella tavalla perustetaan 1 toiminta- ja 1 fysioterapeuttivirka. Ostopalvelujen vähentämiseksi ja kotikuntoutuksen tueksi palkataan puheterapeutti (60 %).

Ehkäisevä toiminta

Ehkäisevään terveydenhuoltoon kuuluu äitiys-, lapsi- ja ehkäisyneuvolatoiminta, opiskeluhoito sekä kutsuntatarkastus.

Sähköiset palvelut otettiin käyttöön syksyllä 2018 ja digitaalisten palvelujen laajentaminen jatkuu vuonna 2019. Uusia työtapoja otetaan käyttöön, jotta resursseja hyödynnetään optimaalisesti.

TK:n vuodeosasto

TK:n vuodeosasto on 40-paikkainen lyhytaikaishoito-osasto. Suurin osa potilaista tulee Raaseporin sairaalasta, yhteispäivystyksen kautta tai jälkihoitoa varten joltakin toiselta osastolta. Toiminnan painotus on lyhytaikaishoidossa, ja tavoitteena on kartoittaa niin pian kuin mahdollista potilaan kokonaistilanne ja yhdessä omaisten ja potilaan itsensä kanssa suunnitella kotiuttaminen. Tämän onnistumiselle on ratkaisevaa osaston yhteistyö sairaalan, ympärivuorokautisen asumisen, kotihoidon, kotiuttamistiimin ja kotikuntoutustiimin kanssa. TK:n vuodeosasto on aloittanut tehokkaampien hoitoprosessien kehittämisen vuonna 2018 ja tämä kehitys jatkuu 2019 tavoitteena lisätä sisään kirjattujen määrää sekä vähentää keskimääräistä hoitoaikaa osastolla.

Terveyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Digitaalisten palvelujen jatkettu kehittäminen.	Käyttöönotto asteittain 2019
	Perusteellinen kokonaissuunnittelu tulee tehdä. Keskeinen tavoite vuosille 2020–2021	
	Pidennetyt aukioloajat terveyskeskuksessa/terveysasemilla arvioidaan	Oikea potilas ohjataan oikeaan hoitoon/ yhteispäivystyksen käyntimäärä vähenee.
	Muun kiireellisen hoidon pidennetyt aukioloajat näyttäisivät kattavan tarpeen. Mahdollisuus muihin virka-ajan ulkopuolisiin palveluihin tulisi selvittää myöhemmin.	
	Keskimääräinen hoitoaika TK:n vuodeosastolla lyhenee	Sisäänottojen määriä ja keskimääräistä hoitoaika TK:n vuodeosastolla seurataan
	Keskimääräinen hoitoaika laski 29,4 vuorokaudesta 23 vuorokauteen vuonna 2019	

Analyysi toimenpiteistä

Terveyskeskuksen avovastaanotto:

Muun kiireellisen hoidon pidennettyjen aukioloaikojen arvioinnin jälkeen on todettu, että tätä palvelua ei tässä vaiheessa tarvitse laajentaa. Sähköiset lomakkeet ja mahdollisuus videopuheluihin ovat käytössä teknisistä haasteista huolimatta. Digitaalisen sanelun käyttöönnottoa on taas siirretty eteenpäin HUSin verkon uudistamisen myötä. Terveysasemien hoitohenkilöstö otti käyttöön samat hoidon tarvearviointikriteerit kuin HUSin ylläpitämässä Päivystysavussa (116 117). Karjaa-Pohja-alueelle palkattiin astmahoitaja alueen astmahoidon kehittämiseksi. Pohjan terveysaseman aukioloaikoja lyhennettiin käyttämättömien aikojen suuren määrän vuoksi.

Raaseporissa on 19,5 lääkärin virkaa. Vuoden aikana työssä on ollut 13–18 lääkärinä, yleensä 14–15 lääkärinä. Lääkäripula on johtanut siihen, että valikoivien aikojen tarjonta on ollut liian vähäistä, mikä on johtanut johonon kevätlukukauden 2019 lopussa ja uudestaan syksyn 2019 aikana. Lääkäriä vaikeuttaa se, ettei seuranta-aikoja ole tarjolla. Vuodeosastolla lääkäriä hoitaa Pihlajalinna, ensin kymmenen kuukautta pilottihankkeena ja joulukuusta 2019 alkaen kolmen vuoden kilpailutetulla sopimuksella. Terveyskeskuksessa on käytetty ostopalvelulääkäreitä vuoden 2019 viimeisten kuukausien aikana.

Kuntouttava toiminta

Keväällä perustettiin kotikuntoutustiimi tehostamaan työtapoja ja tukemaan Raaseporin vanhenevaa väestöä sekä lyhentämään terveyskeskuksen vuodeosaston keskimääräistä hoitoaika.

Keväällä palkattiin myös osa-aikainen puheterapeutti aikuispuheterapian ostopalvelujen kustannusten vähentämiseksi sekä kotikuntoutustiimin tukemiseksi.

Ehkäisevä terveydenhuolto:

Organisaatiomuutos toteutettiin syksyllä, jolloin kuntouttava toiminta ja ehkäisevä terveydenhuolto yhdistettiin yhdeksi yksiköksi. Tehtävien uudelleenjakaminen on toteutettu resurssien optimoimiseksi sekä toimivien palvelukokonaisuuksien ja henkilöstön tasapuolisen työ määrän luomiseksi. Digitaalisten palveluiden suunniteltua kehittämistä ei ole toteutettu, mutta se on tärkeä tavoite vuosina 2020–2021.

Terveyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

TK:n vuodeosasto:

Lääkäritoiminta siirtyi Pihlajalinnalle 1.2.2019, mikä yhdessä muiden toimenpiteiden kanssa on merkinnyt hoitoprosessin tehostumista. Lääkärit pyrkivät tekemään nopeita hoitopäätöksiä hoitolinjoista. Lääkärit ovat kuitenkin vaihtuneet, minkä vuoksi jatkuvuus on kärsinyt ajoittain. 29.4. Toimintansa aloittaneensa aloittaneen kotikuntoutustiimin sekä kotiuttamistiimin välistä yhteistyötä kehitetään jatkuvasti.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019	
Avovastaanotto/ sairaanhoitajakäyntien määrä	22 152	23 800	18 350	
Avovastaanotto/ lääkärikäyntien määrä	10 091	10 100	11 312	
Ei-kiireellinen hoito/ jonotusajat	15	15	22	
Keskimääräinen hoitoaika, vuodeosasto		25	23	
Sisäänkirjautumisia, vuodeosasto		650	621	

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	165 720	110 600		165 885	55 285	150,0 %
Maksutuotot	729 063	756 500		749 108	-7 392	99,0 %
Tuet ja avustukset						
Muut tuotot	7 819	4 600		11 035	6 435	239,9 %
Tuotot yhteensä	902 601	871 700	0	926 028	54 328	106,2 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				2,6 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-6 381 269	-7 144 670		-6 685 215	459 455	93,6 %
Ostopalvelut	-1 998 222	-1 407 140	-270 000	-1 895 030	-217 890	113,0 %
Aineet ja tavarat	-775 362	-717 820		-912 909	-195 089	127,2 %
Avustukset						
Muut kulut	-911 819	-940 580		-904 092	36 488	96,1 %
Kulut yhteensä	-10 066 672	-10 210 210	-270 000	-10 397 246	82 964	99,2 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				3,3 %		
Toimintakate	-9 164 071	-9 338 510	-270 000	-9 471 219	137 291	98,6 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				3,4 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	736			100		
Sisäiset kulut	-1 501 992	-1 497 040		-1 516 748		

Terveyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Terveyskeskuksen avovastaanotto

Syksyllä 2018 tapahtuneen Pegasos-asiakastieto-ohjelman päivityksen jälkeen on ollut haastavaa saada luotettavia käyntitilastoja. Tämä heijastuu siihen, että vuoden 2018 tilinpäätöksen käyntitilastot ovat osoittautuneet virheellisiksi. Tilinpäätöksessä ilmoitettiin 22 152 sairaanhoitajakäyntiä ja 10 091 lääkärikäyntiä tällöin käytössä olleisiin tietoihin perustuen. Uusien tietojen mukaan vuoden 2018 tilinpäätöksen oikeat tiedot olivat 18 377 sairaanhoitajakäyntiä ja 11 165 lääkärikäyntiä. Sairaanhoitajakäynnit vuonna 2019 ovat vuoden 2018 tasolla, eli 18 350 käyntiä. Vuonna 2019 lääkärikäyntejä oli 11 312 kappaletta.

Toteutuma on 98,6 %. Talousarvioon sisältyi ostolääkärimääräraha, jota ei ole käytetty kokonaisuudessaan, koska ostolääkäreitä ei ole ollut saatavilla. Henkilöstökulut alittavat myös jonkin verran budjetoidun määrärahan, koska lääkärivirkoja on ollut täyttämättä eikä sijaisten rekrytointi ole onnistunut.

Kuntouttava toiminta

Toteutuma 87,2 %. Toimintatulot ovat 27 300 euroa budjetoitua suuremmat. Henkilöstökulut alittavat budjetoidun määrärahan, 86,9 %, johtuen työvapaista, joita ei ole onnistuttu täyttämään sijaisilla. Kotikuntoutustiimiin perustetut uudet toimet budjetoitiin 1.3. alkaen, mutta täytettiin vasta huhtikuun lopussa.

Ehkäisevä terveydenhuolto

Toteutuma 91,7 %. Toimintatulot ovat 15 400 euroa budjetoitua suuremmat. Henkilöstökulut alittavat budjetoidun määrärahan, 93,3 %, koska lääkäripalveluja ei ole ollut käytettävissä siinä määrin, kun oli budjetoitu neuvolalle ja kouluterveydenhuollolle.

TK:n vuodeosasto

Vuodeosaston keskimääräinen hoitoaika vuonna 2019 oli 23 vuorokautta, mikä on parannus vuoteen 2018 verrattuna, jolloin keskimääräinen hoitoaika oli 29,4 vuorokautta. Sisäänkirjautumisia oli 621 verrattuna vuoteen 2018, jolloin määrä oli 482.

Vuoden 2019 aikana on kuitenkin jouduttu myös ostamaan vuodeosastopaikkoja, yhteensä 950 hoitovuorokautta (70 potilasta).

Budjetin toteutuma omassa toiminnassa on 106,6 %. Henkilöstökustannukset ovat 91,2 %, mikä vastaa 229 290 euron alitusta, kun taas Pihlajalinnasta ostettiin lääkäripalveluja runsaalla 400 000 eurolla. Vuodeosastopaikkojen hankintaan myönnettiin talousarvion muutoksella 270 000 euron määräraha. Lopullinen kustannus on 250 000 euroa.

Mielenterveyshoito ja päihdehuolto

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Mielenterveysyksikkö muodostuu kolmesta tiimistä: lapsi- ja nuorisotiimi, aikuistiimi, sekä kuntoutuskeskustoiminta. Vastaanottoimipisteitä on Tammisaarella, Karjaalla ja Pohjassa. Päihdehuolto muodostuu ajanvarausvastaanotosta sekä jalkautuvasta toiminnasta. Jalkautuvan toiminnan toimipiste on Tammisaarella, mutta sen palvelut ulottuvat koko Raaseporiin. Ajanvarausvastaanoton toimipisteet sijaitsevat Tammisaarella, Karjaalla ja Pohjassa. Mielenterveys- ja päihdehuolto tukee ihmisiä, joilla on erilaisia psyykkisiä- tai riippuvuusongelmia ja/tai heidän omaisiaan.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Mielenterveyshoidon ja päihdehuollon ajankohtaisia tavoitteita ovat omien hoitoprosessien ja yhteistyön edelleen kehittäminen muiden toimialojen kanssa Raaseporissa. Yhteistyötä erikoissairaanhoidon ja muiden toimijoiden kanssa tulee tarkistaa. Yhteistyömuotoja kokemusasiantuntijoiden ja kolmannen sektorin kanssa kartoitetaan. Hoitoketjut tarkistetaan resurssien käytön tehostamiseksi ja päällekkäisyyksien välttämiseksi. Painopiste on matalan kynnyksen toiminnassa, aikaisessa puuttumisessa ja kohdistetussa tuessa. Aikaisempaa puuttumista sekä rajoitetumpia ja tavoitteellisempia hoitoprosesseja ruvetaan kehittämään. Tämä merkitsee koulutustarpeen lisääntymistä ja uusien hoitomuotojen kehittämistä, kuten ryhmätoimintaa.

Psykososiaalisen tuen prosesseja kriiseissä selkeytetään.

Lapsi- ja nuorisotiimi kehittää edelleen monialaista ja osastot ylittävää työtään sekä luo yhdessä muiden toimijoiden kanssa selkeät profiilit suhteessa muihin toimintoihin. Henkilöstön tukemiseksi ryhdytään yhteistyöhön lastenpsykiatrian kanssa syksyllä 2018. Tämän odotetaan jatkuvan vuonna 2019.

Rehabcenter kehittää edelleen toimintaansa asukkaiden tarpeen kohtaamiseksi. Muun toiminnan ohessa on tarvetta löytää nuorille aikuisille eri tukimuotoja ja kuntouttavan tuen muotoja. Monialainen ja osastot ylittävä yhteistyö on keskeinen kehittämisaalue.

Mielenterveyshoidossa ja päihdehuollossa laaditaan tuki- ja palveluasumisen myöntämiskriteerit.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Resurssien tehokkaampi käyttö	Enemmän saatavilla mielenterveyshoidon ja päihdehuollon palveluita perustasolla/ Käynti-/asiakasmäärät mielenterveyshoidon ja päihdehuollon aikuisvastaanoitoilla
	Käyntien määrä on kasvanut. Vertailukelpoisten tilastojen saaminen on hankalaa uuden tilastoinnin johdosta. Erikoissairaanhoidon lähetteet lisääntyvät.	

Analyysi toimenpiteistä

Aikuisvastaanottojen henkilöstö on saanut koulutusta lyhytaikaisissa terapeuttisissa työtavoissa saadakseen työkaluja hoidon ja sen saatavuuden tehostamiseksi. Samalla yhteiskunnallinen kehitys on haasteellista; esimerkiksi erikoissairaanhoidosta tulevien potilaiden määrän kasvu ja Rinnekodin sulkeminen näkyvät aikuisvastaanoton päivittäisessä työssä. Tämä on haasteellista matalan kynnyksen toiminnan ja hoitoketjujen kannalta.

Husin kanssa tehtävä yhteistyö koskien konsultoivaa psykiatria on jatkunut vuoden aikana. Yksi TK-lääkäri on ollut korvamerkitty mielenterveysyksikön tarpeisiin.

Lasten ja nuorten vastaanotolla on ollut mahdollisuus ostaa lastenpsykiatriapalveluja, mistä on ollut suurta apua toiminnalle. Kehitetään osastojen ja toimialojen välistä työtä ja erilaisia yhteistyömuotoja. Tämä työ jatkuu ja on tärkeä keskeinen tavoite vuosille 2020–2021.

Mielenterveyshoito ja päihdehuolto

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Kuntoutuskeskus on käynnistänyt uuden nuoremmille suunnatun ryhmätoiminnan yhteistyössä työllisyysosaston kanssa. Päihdehuollon yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa on edelleen vahvistettu vuoden 2019 aikana muun muassa erilaisilla yhteistyömuodoilla.

Akuuttien kriisien psykososiaalisen tuen prosessin osalta sopimus sosiaali- ja kriisipäivystyksen kanssa on ollut positiivinen. Kaupungin omassa ohjauksessa on perustettu laajennetun psykososiaalisen tuen ryhmä ja yhteistyömuotoja kehitetään edelleen.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019			
Suoritteet						
Päihdehuolto, asiakkaita	401	400	310			
Päihdehuolto, käyntejä	4 622	4 500	4 129			
Mielenterveyshoito, asiakkaita		820	1 070			
Mielenterveyshoito, käyntejä		5 500	8 553			
Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	51 262	23 500	9 000	60 596	28 096	186,4 %
Maksutuotot	237 756	235 100	9 000	225 942	-18 158	92,6 %
Tuet ja avustukset	396			0	0	0,0 %
Muut tuotot	172 483	160 000	14 000	170 130	-3 870	97,8 %
Tuotot yhteensä	461 897	418 600	32 000	456 667	6 067	101,3 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-1,1 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-1 468 119	-1 548 570	18 650	-1 498 827	31 093	98,0 %
Ostopalvelut	-1 636 499	-1 785 710	235 350	-1 652 837	-102 477	106,6 %
Aineet ja tavarat	-26 713	-31 800		-26 220	5 580	82,5 %
Avustukset						
Muut kulut	-182 726	-196 500	4 000	-196 436	-3 936	102,0 %
Kulut yhteensä	-3 314 057	-3 562 580	258 000	-3 374 320	-69 740	102,1 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				1,8 %		
Toimintakate	-2 852 160	-3 143 980	290 000	-2 917 652	-63 672	102,2 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				2,3 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-260 400	-266 860		-267 960		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Palvelujen ostoon varattu määräraha ylittyy 6,6 %:lla johtuen palveluasumispaikkojen ostoista. Tarve kasvaa, kun sairaalapaikkoja on vähennetty merkittävästi. Henkilöstökulut alittuvat jonkin verran täyttämättömien sijaisuuksien vuoksi.

Mielenterveyspalveluissa asiakkaiden ja käyntien määrä on kasvanut, mikä johtuu tehostetuista hoitoprosesseista ja jatkuvasti kasvavasta tarpeesta.

THL:ltä saatavien tilastojen mukaan päihdehuollon käynneiksi ilmoitetaan vastaanotolla ja asiakkaan kotona tapahtuvat käynnit. Tämän lisäksi on mainittava 46 muussa laitoksessa tehtyä käyntiä ja liikkuvan tiimin vastaanottamat puhelut asiakkailta ja omaisilta, noin 2300 kappaletta. Liikkuvalla tiimillä on paljon ryhmätoimintaa, eikä näitä tilastoja saada nykyisistä raportointijärjestelmistä.

Hammashoito

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Kuntalaisten suun terveydenhoidon järjestäminen lainsäädännön, asetusten ja ohjeistusten mukaan. Toiminta sisältää suun ja hampaiston tutkimuksen, hoidon ja ennaltaehkäisevän hoidon sekä ympärivuorokautisen kiireellisen hoidon järjestämisen. Perushoito tulee järjestää 3 kuukauden kuluessa, kuitenkin viimeistään 6 kuukauden kuluessa ja kiireellinen hoito hoidontarpeen arvion mukaisesti tarvittaessa 24 tunnin kuluessa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Potilastietojärjestelmä päivitetään KANTA-versioon. Potilasjono kokonaishoitoon on 5 kuukautta.

Erikoissairaanhoidon ja yksityisen sektorin hoitoketjut tarkistetaan.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Lyhyemmät jonot kokonaishoitoon	Odotusaika korkeintaan 5 kuukautta
	Kokonaishoidon jonoa ei ole voitu lyhentää henkilöstövajeesta johtuen.	

Analyysi toimenpiteistä

Hammaslääkärikäyntien määrä on jäänyt hieman alle budjetoidun, koska kaikkia toimia ei ole täytetty. Myös hammashygienistikäynnit ovat olleet alle budjetoidun sijaisten puutteen vuoksi. Hammashoitajakäynnit ovat olleet yli budjetoidun, mikä johtuu siitä, että osa suuhygienistikäynneistä on voitu delegoida hammashoitajille. Odotusaika on ollut 6 kuukautta, ja erityisesti Karjaalla on ollut vaikea pysyä tässä ajassa. Tämä on johtanut siihen, että uusintakäyntejä on joutunut odottamaan pitkään, ja hoitoaika on pidentynyt.

Potilastietojärjestelmä on päivitetty versioon, joka mahdollistaa siirron kansalliseen Kanta-palveluun.

Potilasjonoa ei ole voitu lyhentää tavoitteiden mukaisesti, mikä johtuu siitä, että uusia potilaita saapuu jatkuvasti. Tämä on seurausta siitä, että asukkaat ovat hyvin tyytyväisiä hammashoitoon loppuvuodesta 2018 tehdyn kyselyn perusteella. Hammashoitajan sijaisia on vaikea saada. Uutta toimea on toivottu, mutta sitä ei toistaiseksi ole suunnitelmassa.

Koneisiin tehtiin pieniä päivityksiä ja vastaanoton laitekaapit uusittiin vuosihuollon yhteydessä.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Käynnit - hammaslääkärit	24 050	25 600	23 052
Käynnit - suuhygienistit	3 710	4 300	3 923
Käynnit - hammashoitajat	1 228	1 100	1 706
Jonotusajat - kuukausia	6	5	6

Hammashoito

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	59 240	71 000		28 455	-42 545	40,1 %
Maksutuotot	1 023 863	1 054 000		1 080 085	26 085	102,5 %
Tuet ja avustukset						
Muut tuotot	0				0	0,0 %
Tuotot yhteensä	1 083 103	1 125 000	0	1 108 540	-16 460	98,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				2,3 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-2 175 879	-2 284 970	12 000	-2 234 644	38 326	98,3 %
Ostopalvelut	-368 510	-371 360	35 000	-355 448	-19 088	105,7 %
Aineet ja tavarat	-276 015	-335 500	43 000	-292 987	-487	100,2 %
Avustukset						
Muut kulut	-246 563	-258 220		-269 848	-11 628	104,5 %
Kulut yhteensä	-3 066 967	-3 250 050	90 000	-3 152 927	7 123	99,8 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				2,8 %		
Toimintakate	-1 983 864	-2 125 050	90 000	-2 044 386	-9 336	100,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				3,1 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-342 433	-331 280		-333 358		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Asiakaspalvelujen ostot ylittivät budjetoidun määrärahan 19 100 eurolla oikomishoidon ja kirurgian erikoishoidon ostamisen vuoksi. Henkilöstömenot sen sijaan alittivat budjetoidun määrärahan 38 326 eurolla, koska kaikkia virkoja ei ollut täytetty.

Ortodontian (oikomishoito) erikoishammaslääkäri lopetti 31.8.2019 ja virka on edelleen täyttämättä. Ostohammaslääkäreitä tarvitaan edelleen vuonna 2020 erityisesti oikomishoitoon, koska koulutetuista ortodonteista on pulaa koko Suomessa ja rekrytointi on hyvin vaikeaa. Erikoishammaslääkärien puute vaikuttaa myös myyntituloihin.

Vanhojen saatavien poistoja tehtiin vuoden lopussa 15 878 eurolla. Kustannusta ei ollut budjetoitu.

Lapsi- ja perhepalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Mikaela Heinonen- Lindholm

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Toiminta-alueeseen kuuluu lapsi- ja perhepalvelujen viranomaistehtävät. Toiminta on jakautunut ehkäisevään lasten- ja perhepalveluun (sosiaalipäivystyksen sekä perhekeskuksen toiminta), lastensuojelun avohuoltoon ja jälkihuoltoon, lasten ja nuorten sijoitukseen sekä lastenvalvoijatehtäviin.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Vuoden 2018 alusta perhekeskus toimii osana lapsi- ja perhepalveluja tavoitteena saavuttaa suurempia synergiavaikutuksia. Tavoitteena on, että perhekeskustoiminta jatkuu pysyvänä toimintana 1.1.2019 lukien ja että resursointia lisätään vastaamaan paremmin tarpeisiin ja ostopalvelujen vähentämiseksi. Tällä tavalla kehitetään moniammatillista työtapaa ja perheiden palvelut tuotetaan yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Ehkäisevää lapsi- ja perhetyötä toteutetaan perhekeskustoiminnassa ja kunnan muiden palvelujen piirissä (esim. neuvola, päivähoito, koulu ja nuorisotyö), kun lapsi/nuori ei ole lastensuojelun asiakas. Kehitystä ohjataan kohti lapsi- ja perhekeskeisiä palveluja ja muutettua toimintakulttuuria, joka vahvistaa lapsen, nuoren ja perheen hyvinvointia ja heidän omia voimavarojaan. Matalan kynnyksen palveluita ja tukea vanhemmuudelle vahvistetaan. Oikeaan aikaan annettu tuki tehostaa palveluiden vaikutusta.

Raasepori on aktiivisesti osallistunut maakunnan lapsi- ja perhepalvelujen kärkihankkeeseen (LAPE). Tavoitellaan enemmän lapsi- ja perhekeskeisempiä, vaikuttavampia, kustannustehokkaampia ja paremmin yhteen sovitettuja palveluita. Lapsen etu ja tuki vanhemmuudelle ovat tärkeimmät. Tavoitteena on, että kaikilla niillä, jotka työskentelevät lasten ja nuorten parissa, on riittävät tiedot, valmiudet ja työkalut. Prosessit jatkuvat vaikka kärkihanke päättyy 31.12.2018.

Lastensuojelu käsittää lapsiin ja perheisiin kohdistetun lastensuojelun, jota ohjaa lastensuojelulaki. Lastensuojelulakia on päivitetty silloin, kun uusittu sosiaalihuoltolaki astui voimaan. Lapsiin ja perheisiin kohdistettuun lastensuojeluun kuuluu avoimen lastensuojelun toimenpiteiden lisäksi myös lasten kiireelliset sijoitukset ja huostaanotot sekä niihin liittyvä hoito kodin ulkopuolella ja jälkihoito. Tärkeitä työkaluja ovat laaditut asiakassuunnitelmat ja tehtävä dokumentointi. Keskeisiin painopisteisiin lapsi- ja perhepalveluissa, jonka tiimi käsittää sekä sosiaalityöntekijöitä että perhetyöntekijöitä, kuuluvat tavoitteelliset panostukset avoimessa lastensuojelussa. Tehostettu perhetyö joustavine työmuotoineen mahdollistaa lastensuojeluperheiden suuremman tuen kotona.

Tiimissä on sosiaalityöntekijä, jolla on yhdessä perhehoitajan kanssa oikeus vastata perhehoitajien, tukiperheiden ja tukihenkilöiden koulutuksesta. Tämä panostus johtaa siihen, että perhehoidossa on suurempia sijoitusmahdollisuuksia, mikä on kustannustehokkaampi ratkaisu kuin laitos- tai perhekotisijoitukset.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Perhekeskuksen toiminnasta tulee pysyvä 1.1.2019 lukien ja se saa enemmän resursseja.	Paremmat matalan kynnyksen palvelut lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen. Enemmän poikkiammatillista yhteistyötä sosiaalihuoltolain tavoitteiden mukaisesti.
	Perhekeskuksen toiminta muuttui pysyväksi 1.1.2019. Toiminnan puitteissa otetaan vastaan kaikki yhteydenotot sekä lasten, nuorten ja perheiden lastensuojeluilmoitukset Raaseporissa. Palveluja annetaan lapsille, nuorille ja perheille sosiaalihuoltolain määräysten mukaisesti.	

Lapsi- ja perhepalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Mikaela Heinonen- Lindholm

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

		Lapsi- ja perhepalvelujen yksilöasioiden määrän odotetaan vähenevän nyt tehtävillä panostuksilla perhekeskukseen	Vähemmän yksilöasioita/sosiaalityöntekijä/perhetyöntekijä
		Asiakasasioiden määrä on kasvanut voimakkaasti sekä perhekeskuksessa että lastensuojelussa. Lastensuojelun henkilöstöpula ja asiakasmäärän kasvu ovat johtaneet siihen, että asiakasasioiden/sosiaalityöntekijöiden/perhetyöntekijöiden määrä on kasvanut vähentymisen sijaan.	
		Perhehoitajien, tukiperheiden ja tukihenkilöiden koulutus jatkuu	Uusia kursseja toteutetaan
		En utbildning genomfördes i regional regi under hösten 2019 och kommer enligt plan att vara en årligen återkommande verksamhet.	
		Seuranta/arviointi perhekeskukseen tehtyjen panostusten vaikutuksista. Voidaan toteuttaa tutkimusyhteistyönä korkeakoulujen ja yliopistojen kanssa	Arviointi johtaa resurssien mahdolliseen uudelleenjakoon perhekeskuksen matalan kynnyksen toiminnan ja korjaavan lastensuojelun välillä 1.1.2020 alkaen
		Omfördelning av resurserna har inte kunnat utföras då personalresurserna varit bristfälliga under hela år 2019 och klientmängderna har ökat drastiskt på båda verksamhetsställena.	

Analyyssi toimenpiteistä

Ennaltaehkäisevän toiminnan yhteydenottojen määrä on kasvanut tasaisesti vuoden 2019 aikana ja oli vuoden 2019 lopussa 615 kappaletta, mikä on 145 enemmän kuin talousarviossa oli arvioitu. Vaikka yhteydenottojen määrä ennaltaehkäisevään toimintaan on lisääntynyt, korjaavan toiminnan eli lastensuojelupalvelujen asiakasmäärä ei ole onnistuttu vähentämään. Lastensuojelun asiakkaita oli 263 vuonna 2019, mikä oli 43 ennakoitua enemmän ja 18 enemmän kuin vuonna 2018. Lastensuojelun sosiaalityöntekijää kohden suositeltu asiakasmäärä on 20–30 asiakasta/sosiaalityöntekijä. Vaikka Raaseporissa olisi kaikki virat täytettynä, asiakasmäärä olisi 43 asiakasta/sosiaalityöntekijä, mikä on aivan liikaa asiakkuuden luonteeseen nähden. Henkilöstön rekrytointi lapsi- ja perhepalveluihin, erityisesti sosiaalityöntekijät, on vuoden 2019 aikana ja tällä hetkellä hyvin vaikeaa, mikä on johtanut siihen, että virkoja on ollut täyttämättä pidempään. Tämä tarkoittaa myös sitä, että sosiaalityöntekijöillä on liian monta asiakasta viranhaltijaa kohden, mikä aiheuttaa suuria riskejä sekä asiakkaille että virkamiehille. Lastensuojelun asiakkaiden määrän voimakkaan kasvun ja lastensuojeluun siirtyvien suuren tuen tarpeen myötä laitospuorokausien määrä on myös kasvanut huomattavasti enemmän kuin vuoden 2019 talousarviota laadittaessa arvioitiin. Myös laitoshoidon hinta on kalliimpi, koska monet sijoituksista on täytynyt tehdä laitoksiin, jotka tarjoavat erityisosaamista erityistä tukea tarvitseville nuorille.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Lastensuojelu - laitossijoitukset/vrk määrä/vuosi	9 837	8 400	9 012
Lastensuojelu - perhehoito/vrk määrä/vuosi	6 306	5 900	5 809
Lastensuojelu - yksilöasioiden määrä	245	220	263
Laitossijoitukset/€/vrk	206	266	316
Perhehoito/€/vrk	82	86	96
Perhekeskus/yhteydenottoja		470	615

Lapsi- ja perhepalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Mikaela Heinonen- Lindholm

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot		0		191 675	191 675	0,0 %
Maksutuotot	121 611	37 050		170 507	133 457	460,2 %
Tuet ja avustukset	199 260	0		-13 882	-13 882	0,0 %
Muut tuotot						
Tuotot yhteensä	320 871	37 050	0	348 300	311 250	940,1 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				8,5 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-1 219 897	-1 275 840		-1 321 750	-45 910	103,6 %
Ostopalvelut	-3 730 193	-3 590 800	-590 000	-4 461 415	-280 615	106,7 %
Aineet ja tavarat	-15 523	-32 520		-9 979	22 541	30,7 %
Avustukset	-120 634	-185 000		-173 976	11 024	94,0 %
Muut kulut	-130 219	-154 610		-152 250	2 360	98,5 %
Kulut yhteensä	-5 216 466	-5 238 770	-590 000	-6 119 370	-290 600	105,0 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				17,3 %		
Toimintakate	-4 895 595	-5 201 720	-590 000	-5 771 070	20 650	99,6 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				17,9 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-173 939	-192 520		-194 016		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Hallinto-oikeudessa olleen kuntien välisen kiistan kustannukset (noin 240 000 euroa) ovat päätyneet Raaseporin maksettaviksi. Kustannuksia ei otettu huomioon laadittaessa vuoden 2019 talousarviota. Vuoden aikana on jouduttu tekemään myös uusia perhekuntoutuksia ja huostaanottoja, joita ei ole voitu ottaa huomioon vuoden 2019 talousarvion suunnittelussa. Jo asiakkaiden määrän selvä kasvu ja resurssien niukkuus ovat johtaneet siihen, että vuoden 2019 talousarvio ei ole pitänyt. Henkilöstöresurssien pitkään kestänyt vajuus on lisännyt myös ostopalvelujen käyttöä. Lasten sijoittaminen laitoksiin yleistyy, koska lasten/nuorten tuen ja avun tarve on niin monitahoista ja laajaa, että kevyemmät tukitoimet eivät riitä.

Toimintakuvaus

Toiminta-alueeseen kuuluvat aikuissosiaalityön viranomaistehtävät sekä vammaispalvelu, joka on jaettu omaan tuotantoon ja ulkoisiin sopimuksiin (erityishuollon ostopalvelut). Lisäksi osaston toiminta-alueeseen kuuluu maahanmuuttajatoimisto. Maahanmuuttajatoimisto koordinoi palvelun myös Hangon osalta kuntien välillä solmitulla sopimuksella.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Aikuissosiaalityö

Yhtenä tavoitteena ja painopisteenä on kehittää asiakaslähtöisiä palvelukokonaisuuksia sekä tehostaa toimintaa kehittämistyöllä ja prosessikuvauksilla. Aikuissosiaalityöhön tulee myös sisältyä terveystalokuntien ja vanhuspalvelun sosiaalityö. Uusi sosiaalihuoltolaki on aikuissosiaalityön tärkein ohjaustyökalu. Sosiaalihuoltolain tarkoituksena on vahvistaa peruspalveluja ja siten vähentää korjaavien toimenpiteiden tarvetta. Asiakaslähtöisyys on yksi lain tärkeimmistä periaatteista, samoin kuin se, että palvelu toimii niin hyvin kuin mahdollista asiakkaan tarpeita ajatellen. On tärkeää nykyistä laajemmin ottaa asiakkaat mukaan toiminnan suunnitteluun. Yhteistyön lisääminen asiakkaiden kanssa on välttämätöntä, jos aiomme onnistua luomaan asiakaslähtöisiä palvelukokonaisuuksia. Tarvittaessa tehdään moniammatillisia palvelutarpeen arviointeja. Palvelutarpeen arvioinnin pohjalta laaditaan tarvittaessa asiakassuunnitelmia, jotka ovat tärkeitä työkaluja prosessin etenemisessä. Rajat ylittävä yhteistyö on hyvin tärkeää sille, että palvelusta tulee mahdollisimman optimaalista. Sähköisten palvelujen kehittäminen on myös tärkeä osa palvelukokonaisuutta.

Vammaispalvelut

Vammaispalvelun toimintaa ohjaa melko pitkälti asiakkaiden subjektiivinen oikeus eri palvelumuotoihin. Vammaispalvelussa tärkeitä työkaluja ovat asiakas- ja palvelusuunnitelmat. Yhtenä tavoitteena tulevana talousarviovuotena on saada henkilöstön mitoitus oikeaksi tiimissä, kun otetaan huomioon suurenevat palvelun tarpeissa olevat asiakasryhmät.

Kuljetuspalvelut kilpailutettiin 1.7.2018 lukien yhteistyössä muiden kuntien kanssa. Uusi kilpailuttaminen on ajankohtainen vuonna 2019, ja tuolloin laajenee ajankohtainen yhteistoiminta-alue entisestään. Tavoitteena on laatia yhteiset ohjeet koko yhteistoiminta-alueelle.

Vammaistiimi on vastannut hoivasuunnitelmien laatimisesta sekä Kärkullaa että Etevaa koskien. Tämä antaa kunnalle suuremman mahdollisuuden yhdessä vammaisen, tämän henkilökohtaisen verkoston ja muiden toimijoiden kanssa laatia ne suunnitelmat, jotka ohjaavat palvelun sisältöä. Painopiste on muuten työtapojen jatkuvassa kehittämisessä sekä pysyvissä ratkaisuissa, etenkin kun kyse on erityishuollon asiakkaista, jotka ovat ulkoistetussa työssä eri tukitoimien avulla. Työllisyysosasto on tässä tärkeä yhteistyökumppani uusien kustannustehokkaiden ratkaisujen löytämisessä. Toiminta käynnistyi toukokuussa 2017 ja se jatkuu pilottihankkeena 31.12.2018 asti. Tavoitteena on pysyvä toiminta 1.1.2019 lukien.

Erityishuollossa on lähes 20 asiakasta, jotka odottavat asumispaikkaa. Tästä ryhmästä lähes 10 on nuoria, joista suurin osa nyt asuu kotona. Osa suorittaa nyt toisen asteen koulutusvaihetta. Syksystä 2017 alkaen FDUV on tukenut sellaisia perheitä, jotka ovat kiinnostuneita vaihtoehtoisista asumismuodoista. Tämä on toteutettu yhteisten perhepäivien muodossa, joihin kaupungin virkamiehet ovat osallistuneet. Syksystä 2018 lähtien Raaseporilla on ollut mahdollisuus osallistua kumppanuushankkeeseen "Kotimatalla". Tämä antaa meille mahdollisuuden vuonna 2019 painottaa asiakaslähtöisiä vaihtoehtoisia asumisratkaisuja yhdessä Aran (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus), Kehitysvammaliiton, FDUV:n (Förbundet De utvecklingsstördas Vål), Autismi- ja Aspergerliiton, Nuorisoonasuntoliitto ry:n, ympäristöministeriön sekä sosiaali- ja terveystalokuntien kanssa.

Muutoshankkeen tavoitteena on vaikuttaa nuorten elämään ja antaa heille suurempi vapaus ja vastuu omasta asumisestaan. Hankkeen peruslähtökohtana on YK:n vammaissopimuksen artikla 19, jonka mukaan vammaisilla henkilöillä on oikeus valita, missä ja kenen kanssa he asuvat.

Maahanmuuttajatoimisto

Raaseporissa on arvioitu olevan 70 kuntalaista, joilla on pakolaisstatus ja joita varten kaupunki saa laskettuja korvauksia koko vuoden 2019. Näistä 12 henkilöä on alle 7-vuotiaita. Kaupunginhallitus on hyväksynyt ehdotuksen, jonka mukaan Raasepori tarjoaa 20 + 20 kuntapaikkaa vuosina 2018 ja 2020. Kuntapaikat voidaan antaa joko vastaanottokeskuksista tuleville pakolaisille, pääasiassa Hangon ja Raaseporin vastaanottokeskuksista, tai kiintiöpakolaisille. On kuitenkin vaikeata ennustaa kuntapaikkojen tarvetta, minkä vuoksi on epävarmaa, täytetäänkö nämä kuntapaikat.

Maahanmuuttajatoimisto ottaa myös vastaan ja koordinoi paperittomien palvelua. Tärkeätä työssä tämän ryhmän parissa on yhteistyö kolmannen sektorin kanssa (Punainen Risti, seurakunnat ja Emmaus) sekä kunnan muiden kyseisten yksiköiden kanssa. Tänä päivänä on vaikeata arvioida paperittomien asiakkaiden määrää vuodelle 2019 sekä tarvittavia resursseja. Maahanmuuttajatoimisto aloittaa toimintavuoden 2019 seuraavalla henkilövahvuudella: maahanmuuttajakoordinaattori + ohjaaja, 4 ohjaajaa ja sairaanhoitaja.

Vuosina 2018–2020 maahanmuuttajatoimisto osallistuu yhdessä Lohjan, Vihdin ja Karkkilan kuntien kanssa AMIF:n rahoittamaan integraatiohankkeeseen ”Resurssipankki”. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa kolmannen sektorin roolia kotouttamistyössä. Tällä hankkeella toivomme myös voivamme kehittää monipuolista kotouttamista ja maahanmuuttajien osallisuutta.

Tavoitteena on saada vuosien 2019–2022 kotouttamisohjelma hyväksytyä kaupunginhallituksessa talvella 2019. Maahanmuuttajatoimisto panostaa tämän jälkeen kotouttamisohjelmassa esiin tulevien toimenpiteiden implementointiin, toteuttamiseen ja kehittämiseen. Maahanmuuttajatoimisto pyrkii kehittämään ja tehostamaan yhteistyötä kaupungin muiden yksiköiden, viranomaisten ja kotouttamistoimijoiden kanssa. Tavoitteena on selkeyttää ja tehostaa kotouttamisprosessia, jotta voidaan turvata joustava ja mittava kunnan maahanmuuttajien kotouttaminen.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Aikuissosiaalityössä toteutettujen palvelutarpeen arviointien seuranta	Arviointien määrä suhteessa siihen asiakkaiden määrään, jotka saavat taloudellista tukea
	Palvelutarpeen arviointien määrä ei ole saavuttanut toivottua määrää. Palveluarviointityön kehittämistä tullaan jatkamaan vuoden 2020 aikana, jolloin mm. kevään aikana järjestetään palveluarviointien sisältöä koskevaa koulutusta ja sosiaalihuoltolain mukaisten saapuneiden hakemusten ja ilmoitusten prosessikuvauksia päivitetään.	
	Palvelu, joka aiemmin on järjestetty ostopalveluna, toteutetaan omana toimintana (esim. tuki asiakkaille, jotka ovat ulkoistetussa työssä, sosiaalihuoltolakiin perustuvat ostopalvelut). Palvelusta tulee pysyvä omana toimintana 1.1.2019 lukien.	Kustannustehokkaampia ratkaisuja
	Toiminta jatkuu suunnitelman mukaisesti. Sosiaaliohjaaja tapaa säännöllisesti noin 30 henkilöä ja antaa tarvittaessa tukea ja ohjausta 30 henkilölle. Tämä tarkoittaa, että palkatun sosiaaliohjaajan resurssit ovat käytössä sataprosenttisesti.	

Toimenpideohjelma 2019–2020

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit/euro</i>
	Resurssien vähentäminen aikuissosiaalityössä	Vähennys 5 henkilötyövuotta ajalla 2017-2020
	Resurssit ovat vähentyneet vuodesta 2017 kolmella henkilötyövuodella. Vaikka perustoimeentulotuki on siirtynyt Kelaan, voidaan todeta, että siirtynyt työmäärä ei vastaa odotettua arviota. Kaikki ohjaus ja tukitoimet jäävät edelleen kunnan hoidettavaksi. Kela suorittaa vain perustoimeentulotuen mekaanisen laskennan ja maksatuksen.	
	Vammaispalvelutiimi alkaa antaa tuettua työtä ja tukipalveluja kotona asuville (erityishuollon asiakkaat) 1.3.2017 alkaen yhteistyössä työllisyyspalvelujen kanssa. Palvelu on aikaisemmin hoidettu ostopalveluna.	2017: -30 000 euroa 2018: -20 000 euroa 2019: -20 000 euroa
	Toiminta jatkuu suunnitelman mukaisesti.	

Analyysi toimenpiteistä

Aikuissosiaalityö

Vaikka perustoimeentulotuki on siirtynyt Kelaan, voidaan todeta, että vähentynyt työmäärä ei vastaa odotettua arviota. Lähes kaikki ohjaus ja tukitoimet jäävät edelleen kunnan hoidettavaksi. Kela suorittaa vain perustoimeentulotuen mekaanisen laskennan ja maksatuksen.

Sekä täydentävää että ehkäisevää toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä on vuonna 2019 reilusti ennakoitua suurempi ja se on kasvanut myös vuodesta 2018 alkaen, vaikka hakijamäärän on arvioitu laskevan. Ehkäisevää toimeentulotukea on myönnetty suurelta osin asumisen turvaamiseen eli vuokraelkaan, häätöuhkaan, sähkön ja veden sulkemiseen/sulkemisuhkaan.

Palvelutarpeen arviointiprosessit eivät ole edenneet suunnitellusti. Palveluarviointityön kehittämistä tullaan jatkamaan vuoden 2020 aikana, jolloin mm. järjestetään palveluarviointia koskevaa koulutusta ja sosiaalihuoltolain mukaiset saapuneet hakemukset ja ilmoitusten prosessikuvaukset päivitetään.

Vammaispalvelut

Suunnitellaan uutta kuljetuspalvelua Espoon, Lohjan, Kirkkonummen, Karviaisen, Raaseporin, Kauniaisten, Hangon, Inkoon ja Siuntion kuntiin. Työ on aloitettu jo vuonna 2018. Sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisista kuljetuspalveluista laadittiin uudet direktiivit yhteistyössä edellä mainittujen kuntien kanssa ja ne otetaan käyttöön jos/kun uuden kuljetuskeskuksen toiminta käynnistyy.

Syksyn aikana käynnistettiin myös vammaisten henkilöiden ympärivuorokautisen asumispalvelun hankinta yhteistyössä Lohjan, Kirkkonummen, Espoon, Inkoon ja Siuntion kanssa.

Kaupungin itse järjestämät Nävis-tukiasunnot aloittivat toiminnan syksyllä 2019. Nävis-tukiasunnot on kehitetty #kotimatalla – pää hemvägen hankkeen puitteissa. Nävis-tukiasunnot perustuvat naapurustoverkostomalliin, jossa tarkoituksena on tarjota tukea ja sosiaalisia verkostoja ensisijaisesti erityishuollossa olevien henkilöiden itsenäisen asumisen tueksi.

Omaishoitoa saavien omaisten lasten määrä on kasvanut 15 henkilöllä.

Maahanmuuttajapalvelut

Vuonna 2019 maahanmuuttajapalveluiden toiminta painottui niihin henkilöihin, joille vuodesta 2016 lähtien oli myönnetty kansainvälistä suojelua. Joulukuussa 2019 Raaseporissa oli 78 henkilöä, joista kaupunki sai laskettuja korvauksia. Vuonna 2019 kuntaan muutti 32 henkilöä, joilla oli pakolaisasema ja kotoutumisaika. Näistä 12 henkilölle myönnettiin kuntapaikka, ja he muuttivat siten vastaanottokeskuksista Raaseporiin. Loput 20 henkilöä muuttivat itsenäisesti muista kunnista Raaseporiin. Raaseporista siirrettiin kahdeksan henkilöä, joilla oli pakolaisasema ja kotoutumisaika. Paperittomien henkilöiden sosiaalihuoltolain mukaisten hätämajoituksen ja muiden palvelujen tarve väheni Medividan vastaanottokeskuksen sulkemisen myötä Meltolassa.

Raaseporin ja Hangon kaupunkien välisen sopimuksen mukaisesti maahanmuuttajapalvelut hoiti myös osia Hangon kotoutumisasioista ja tarjosi palveluja Hangossa maahanmuuttajataustaisille henkilöille.

Raaseporin kaupunginvaltuusto hyväksyi 20.5.2019 Hangon ja Raaseporin kotouttamishjelman.

AMIF-rahoitettu Raaseporin, Lohjan, Vihdin ja Karkkilan Resurssipankki-yhteistyöhanke jatkui vuonna 2019. Hankkeen puitteissa maahanmuuttajapalvelut on yhteistyössä Punaisen Ristin kanssa ja Emmauksen tuella vuokrannut Karjaalla Järjestötila-nimisen tilan. Tarjoamalla maksutonta tilaa yhdistyksille, ryhmille ja vapaaehtoisille on voitu laajentaa ja aktivoida kotoutumista edistäviä verkostoja Raaseporissa. Resurssipankki-hanke ja Järjestötilan toiminta jatkuvat vuoden 2020 aikana.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Täydentävä toimeentulotuki, talouksien määrä/vuosi	387	350	394
Ehkäisevä toimeentulotuki, talouksien määrä/vuosi	120	120	156
Sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeen arviointi/% kyseisistä talouksista	10	50	6

Aikuissosiaalityö, vammaispalvelut ja maahanmuuttajatoimisto

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Mikaela Heinonen-Lindholm

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	461 430	473 530		496 744	23 214	104,9 %
Maksutuotot	76 225	34 070		25 036	-9 034	73,5 %
Tuet ja avustukset	20 047	0		7 950	7 950	0,0 %
Muut tuotot	24 901	10 000		117 607	107 607	1176,1 %
Tuotot yhteensä	582 604	517 600	0	647 337	129 737	125,1 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				11,1 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-1 181 874	-1 230 810		-1 171 118	59 692	95,2 %
Ostopalvelut	-10 393 024	-10 486 140	-400 000	-11 143 737	-257 597	102,4 %
Aineet ja tavarat	-9 440	-19 600		-8 478	11 122	43,3 %
Avustukset	-2 155 348	-2 319 000	400 000	-1 876 537	42 463	97,8 %
Muut kulut	-132 057	-123 180		-135 833	-12 653	110,3 %
Kulut yhteensä	-13 871 742	-14 178 730	0	-14 335 703	-156 973	101,1 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				3,3 %		
Toimintakate	-13 289 139	-13 661 130	0	-13 688 366	-27 236	100,2 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				3,0 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	5 448			2 784		
Sisäiset kulut	-190 998	-184 610		-196 591		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Toimintatuloihin vaikuttavat vammaispalveluihin varattujen vakuutusyhtiöiden korvaukset. Talousarvioon tehtiin muutos, jolla 400 000 euroa siirrettiin vammaispalveluista/omasta tuotannosta vammaispalveluihin/ulkoisiin sopimuksiin. Palvelujen ostot -kustannuslajin ylitys johtuu vaikeavammaisten henkilökohtaisesta avusta sekä vammaispalveluista/ulkoisista sopimuksista.

Aikuissosiaalityö ja maahanmuuttajatoimisto

Toteutuma 89,9 %.

Täydentävää toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä on selvästi ylittänyt budjetoidun. Vuosina 2017 ja 2018 täydentävää toimeentulotukea saavien kotitalouksien määrä kääntyi laskuun, kun vuonna 2019 määrä kasvoi. Myös ehkäisevää toimeentulotukea saavia kotitalouksia on enemmän kuin vuonna 2018 sekä enemmän kuin vuoden 2019 talousarvion laadinnan arvioissa.

Vammaispalvelut/oma tuotanto

Toteutuma 100,7%.

Hiljattain aloitetun Nävis-tukiasuntotoiminnan kustannukset ovat olleet hieman ennakoitua korkeammat johtuen toiminnan käynnistämisen aiheutuvista menoista. Vaikka kuljetuspalvelun ja henkilökohtaisen avustajan kustannukset näyttivät alkuvuodesta maltillisilta, ne ovat ylittäneet budjetoidut varat. Omaishoitoa saavien huoltajien lasten määrä on kasvanut 15 henkilöllä vuonna 2019.

Vammaispalvelut /ulkoiset sopimukset

Toteutuma 101,4 %.

Erityishuollon asumiskustannukset ovat olleet arvioitua korkeammat. Kustannusten kasvu johtuu osittain uudesta volyyminä, mutta myös kasvaneesta tuen tarpeesta.

Työllisyyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Työllisyyspalvelujen päällikkö Stefan Fri

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Työllisyyspalvelut tarjoaa palveluja pitkäaikaistyöttömille kuntouttavan työtoiminnan muodossa, terveystarkastuksia, sosiaalityötä, työ- ja toimintakyvyn arviointia sekä työhönvalmennusta. Työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella oleville nuorille tarjotaan työpajatoimintaa, etsivää nuorisotyötä sekä työhönvalmennusta. Työhönvalmennusta työpajamuodossa tarjotaan myös mielenterveyshuollon asiakkaille.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Kunnan osuus työmarkkinatuesta

Kunnan kustannusten osuuden työmarkkinatuesta hillintä vaatii aktivointitoimenpiteitä. Aktivointitoimenpiteet ovat kunnan osalta kuntouttava työtoiminta ja työkokeilu. Nämä toimenpiteet järjestetään aina yhteistyössä TE-palvelujen yhteydessä aktivointisuunnitelmaa laadittaessa. Yli 300 päivää työttöminä olleiden henkilöiden määrä on noin 640. Vuoden 2019 talousarvion laskennallinen lähtökohta on, että kunta maksaa työmarkkinatukea 390 henkilölle ja että 250 henkilölle voidaan tarjota aktivointia. Kaupungin tavoitteena on vastedes kasvattaa niiden työttömien osuutta, joille voidaan tarjota aktivointia.

Aktivointitoimenpiteet

Tavoitteena on tarjota kuntouttavan työtoiminnan piiristä joka kuukausi työllisyyttä edistäviä toimenpiteitä 250 henkilölle eri ryhmien, omien työpajojen, kautta kaupungin organisaatiossa sekä ostopalveluina kolmannelta sektorilta. Lisäksi tarjotaan kuntalaisää työnantajalle, joka palkkaa pitkäaikaistyöttömiä, ja kaupunki hakee sopivia työpaikkoja työllistämiselvöitytykseen kuuluville henkilöille. Työttömien monialaisen yhteispalvelussa (TYP) lähdetään siitä, että tavataan kaikki pitkäaikaistyöttömät ja nuoret niin pian kuin mahdollista ja kartoitetaan heidän palvelutarpeensa yhdessä TE-palvelujen ja Kansaneläkelaitoksen kanssa.

Työ- ja toimintakyvyn arviointi

Pitkäaikaistyöttömien joukossa on monta, jotka eivät selviä aktivointitoimenpiteestä, koska heidän työ- ja toimintakyvynsä on heikko. Tälle ryhmälle tarjotaan terveydenhoitajan, psykologin, lääkärin ja muiden asiantuntijoiden tekemiä selvityksiä ja arvioita. Nämä toimenpiteet eivät johda työmarkkinatuen säästöihin ennen kuin henkilön työtilanne on ratkaistu lopullisesti.

Etsivä nuorisotyö

Opintoja, asevelvollisuus tai siviilipalvelus Työ muotoutuu jokaisen yksilön elämäntilanteen ja voinnin mukaan. Tavoitteena on löytää takaisin työ- tai opiskeluelämään.

Muita muutoksia

Vuonna 2019 työllisyyspalvelujen toimitiloissa tapahtuu suuri muutos, kun siirrytään ulkoisista tiloista kaupungin omiin tiloihin. Tämä vaikuttaa kaupungin ulkoisiin vuokriin, säästöä 150 000 €/v. Muutto mahdollistaa myös työttömien monien palvelujen yhdistämisen saman katon alle - matalan kynnyksen toimintaa yhdestä palvelupisteestä Raaseporissa. TYP-toiminnassa käynnistyy uusi sopimus 1.1.2019 alkaen, mikä antaa suuntaviivat sille, mitä palveluja annetaan lähivuosina yhdessä TE-palvelujen ja Kansaneläkelaitoksen kanssa. Toiminta-alueelle on tärkeää seurata kaikkia työllisyyttä koskevia suunniteltuja muutoksia. Näihin sisältyvät mm. ehdotukset yksityisten toimijoiden mahdollisuuksista ryhtyä hoitamaan joitakin TE-palvelujen työtehtäviä.

Työllisyyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuhenkilö: Työllisyyspalvelujen päällikkö Stefan Fri

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Sitovat tavoitteet 2019

<i>TP</i>	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Kunnan osuuden työmarkkinatuesta kustannusten hillitseminen	Työmarkkinatuen kustannusten hillitseminen aktivoinnin kautta 1 560 000 eurolla
	Työmarkkinatuen kustannuksia on onnistuttu hillitsemään 1 152 921 eurolla jakson aikana, mikä on 407 079 euroa tavoitteesta. Jakson aikana on aktivoituna ollut keskimäärin 189 henkilöä kuukaudessa. Kunta on maksanut osuuden työmarkkinatuesta keskimäärin 433 henkilölle kuukaudessa, mikä on 43 enemmän kuin vuoden 2019 talousarvion laskelmassa.	
	Alle 30-vuotiata nuoria, jotka ovat pääsevät eteenpäin työllisyyspalveluista	90/v
	Jakson aikana 91 nuorta on päässyt eteenpäin työllisyyspalveluista.	
	Työllisyyspalveluista eteenpäin päässeet aikuiset	70/v
	Jakson aika 132 aikuista on päässyt eteenpäin työllisyyspalveluista.	

Toimenpideohjelma 2019–2020

<i>TP</i>	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit/euro</i>
	Tuettu työllistäminen yhteistyössä vammaispalvelujen kanssa. Tarjota yksilöllistä tukea ja ratkaisuja sopivin työtehtävin.	2019: -20 000 euroa
	Jakson lopussa tuetun työn piirissä on 24 henkilöä, joista 15 on aktivoitu. Työmarkkinatuen kustannuksia on hillitty 46 200 eurolla vuoden aikana.	
	Monipuolista ryhmätoimintaa kuntouttavan työtoiminnan piirissä.	10 paikkaa. Lasketaan hillitsevän kustannusnousua kunnan osuudesta työmarkkinatuesta 50 000 eurolla.
	Ryhmätoimintaa ei ole voitu järjestää optimaalisesti vuoden aikana johtuen työllisyyspalveluiden muuttamisesta uusiin tiloihin talven ja kevään aikana. Syksyn aikana ryhmätoiminta on toteutettu siten, että 9 paikkaa on voitu tarjota 4 kuukauden ajan ja se on hillinnyt työmarkkinatuen kustannuksia 17 420 eurolla.	
	Luoda useampia kuntouttavia työtoimintapaikkoja kaupungin kaikilla toimialoilla	Käytettävissä vähintään 50 paikkaa ja laaja tarjonta. Lasketaan hillitsevän kustannusnousua kunnan osuudesta työmarkkinatuesta 100 000 eurolla.
	Kaupungilla on monipuolista kuntouttavaa työtoimintaa kaikilla toimialoilla (vähintään 50), ja toiminnan puitteissa on työllistettyjä ollut 15 eri paikassa kuukaudessa keskimäärin, mikä on hillinnyt työmarkkinatuen kustannuksia 76 860 eurolla.	

Työllisyyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Työllisyyspalvelujen päällikkö Stefan Fri

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

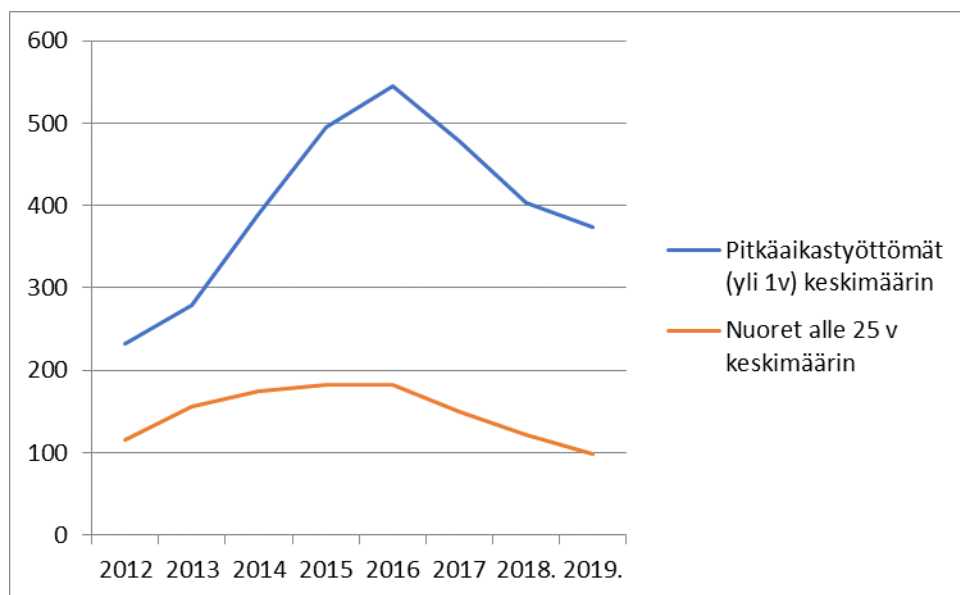
Analyysi toimenpiteistä

Vuoden aikana on onnistuttu hyvin, kun on kyse työllisyyspalveluista eteenpäin päässeiden henkilöiden määrästä. Uusien asiakkaiden tapaaminen kevään aikana on ollut hieman haasteellista johtuen Te-palveluiden resurssipulasta, mutta syksystä lähtien tilanne on parantunut.

Kesätyösetelin käyttö kasvoi hieman 55 nuoresta 59 nuoreen, ja niiden kautta tarjosi työtä yhteensä 45 työnantajaa. Etsivässä nuorisotyössä ilmoitusten määrä laski 101:stä 70:een ja on nyt lähempänä aiempien vuosien keskiarvoa.

Raaseporin työttömyysaste on vuoden 2018 joulukuusta vuoden 2019 joulukuuhun ollut lähes muuttumaton, eli muuttunut 8,6 prosentista 8,7 prosenttiin. Samana aikana työttömien määrä pysyi luonnollisesti lähes ennallaan (1116 > 1109), kun taas pitkäaikaistyöttömien (yli 300 päivää työttömänä) määrä kasvoi 18 henkilöllä. Tilanne on vähitellen kääntymässä huonompaan suuntaan, kun uusien 300 päivän työttömyysasteen saavuttaneiden määrä on kasvanut 83 henkilöstä vuonna 2018 141 henkilöön vuonna 2019.

Alla tilastoja (lähde Ely-keskus)

Tunnusluvut:

	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Työmarkkinatuki €/vuosi	2 029 218	1 950 000	2 109 234

Työllisyyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Työllisyyspalvelujen päällikkö Stefan Fri

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	21 701	37 000		15 056	-21 944	40,7 %
Maksutuotot	3 243			2 372	2 372	0,0 %
Tuet ja avustukset	461 166	536 130	10 000	358 868	-187 262	65,7 %
Muut tuotot	7 984			8 283	8 283	0,0 %
Tuotot yhteensä	494 094	573 130	10 000	384 579	-198 551	66,0 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-22,2 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-1 247 012	-1 379 580		-1 113 040	266 540	80,7 %
Ostopalvelut	-272 244	-346 510	10 000	-273 696	62 814	81,3 %
Aineet ja tavarat	-41 405	-66 650		-39 525	27 125	59,3 %
Avustukset	-2 103 198	-2 000 500	-20 000	-2 185 679	-165 179	108,2 %
Muut kulut	-309 793	-319 910		-303 447	16 463	94,9 %
Kulut yhteensä	-3 973 652	-4 113 150	-10 000	-3 915 387	207 763	95,0 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-1,5 %		
Toimintakate	-3 479 558	-3 540 020	0	-3 530 807	9 213	99,7 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				1,5 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	7 422	0		7 985		
Sisäiset kulut	-355 535	-356 430		-358 089		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Työmarkkinatuen kustannukset ovat nousseet 79 925 euroa vuoden 2018 tilinpäätökseen verrattuna johtuen uusien pitkäaikaistyöttömien määrän merkittävästä kasvusta vuoden aikana. Henkilöstökustannukset ja tulot ovat alhaiset, koska työllistämismäärä (palkkatuet) on laskenut keskimäärin 10:stä kuukaudessa 2018 keskimäärin 4:ään kuukaudessa 2019. Syynä tähän on se, että pienempi määrä henkilöitä on täyttänyt kriteerit.

Toimintakuvaus

Toiminta-alueeseen kuuluu erikoissairaanhoito (NordDRG-tuotteet, hoitopäivien määrä/psykiatria, käyntimäärä/psykiatria ja somatiikka). Määrärahaan kuuluu myös Raaseporin osuus päivystys- ja seurantaosastosta sekä yhteispäivystys HUS Raaseporin sairaalassa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Terveydenhuoltolain 34 §:n mukaan on samaan sairaanhoitopiiriin kuuluvien kuntien laadittava terveydenhuollon järjestämissuunnitelma, joka perustuu alueen väestön terveysseurantatietoihin ja palvelutarpeeseen. Suunnitelma hyväksyttiin syksyllä 2018. Suunnitelman keskeinen tavoite on työnjako ja sen kehitys. Työnjaossa perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä on tärkeää sopia selkeästä työnjaosta palvelu- ja hoitoketjujen suhteen ja yhtenäisistä hoitosuosituksien mukaisista hoitoperiaatteista.

Erikoissairaanhoidon käyttöä ajatellen tulee eri toimijoiden yhdessä sopia siitä, mitkä palvelut on tarkoituksenmukaista tuottaa perusterveydenhuollossa ja mitkä erikoissairaanhoidossa. Kunnan ja erikoissairaanhoidon tulee neuvotella terveyden- ja sairaanhoidosta palvelukohtaisesti ja erikoisaloittain. Neuvotteluissa tulee tarkentaa nykyiset resurssit, tarpeet ja ongelmat, arvioida miten parhaiten vastataan väestön tarpeisiin sekä sopia tarpeellisten muutosten toteuttamisesta.

Erikoissairaanhoidon käyttö Raaseporissa on lisääntynyt huomattavasti vuoden 2018 aikana. Arvioidun erikoissairaanhoidon kustannusten käytön lasketaan nousevan noin 3 miljoonalla eurolla verrattuna suunnitelmaan vuodelle 2018, ts. noin 39 miljoonaa euroa. Erikoissairaanhoidon kustannukset nousevat huolimatta siitä, että kunnan omaa toimintaa kehitetään jatkuvasti.

Sitovat tavoitteet 2019

<i>TP</i>	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Päällekkäisiä toimia vähennetään omien prosessien ja yhteisten hoitoketjujen läpikäynnillä siten, että oikeaa potilasta hoidetaan oikeassa paikassa.	Erikoissairaanhoidon käytön vähentäminen siten, että se vastaa kansallista erikoissairaanhoidon kustannusten keskiarvoa €/asukas.
	Kustannuksia on voitu hillitä. Muun muassa ikääntyneiden kotona selviytymistä on pyritty parantamaan monin toimenpitein. Sairaalan profiiliin työryhmä on tehnyt analyysin; poliittiset päätökset tehdään tulevaisuudessa ja työ jatkuu.	

Analyysi toimenpiteistä

Erikoissairaanhoidon kustannukset olivat vuonna 2019 hieman pienemmät kuin vuonna 2018. Raaseporin erikoissairaanhoidon kustannukset ovat noin 46 % korkeammat kuin Uudenmaan kunnissa keskimäärin ja 30 % korkeammat kuin muissa Uudenmaan kunnissa, kun lasketaan pois Helsinki ja Espoo, joilla on paljon omaa erikoissairaanhoitoa. Korkeat kustannukset heijastavat käyttöasteen korkeaa tasoa, eli 41 % väestöstä on käyttänyt erikoissairaanhoitoa vuonna 2019, kun Uudenmaan kuntien keskiarvo on 32 %. Väestörakenne on osaselitys.

Raaseporin asukkaiden lähetemäärä suhteessa väestömäärään on 0,22, mikä on hieman korkea verrattuna muihin Uudenmaan kuntiin. Erot ovat kuitenkin marginaalisia. Vain 42 % läheteistä tulee perusterveydenhuollosta, 32 % yksityisiltä lääkäreiltä ja 27 % on sisäisiä.

Myös päivystyskäyntien määrä suhteessa väestöön on kuntavertailussa korkea (0,20); joissakin kunnissa päivystyksen käyttö on huomattavasti vähäisempää. Raaseporin perusterveydenhuolto osallistuu yhteispäivystystoiminnan tuottamiseen, mutta maksaa samalla käynneistä. Muissa HUSin alueen kunnissa terveyskeskusten lääkärit eivät osallistu päivystystoimintaan, vaan voivat ottaa potilaita vastaan kiireellisen hoidon

puitteissa. Raaseporin perusterveydenhuollossa on ollut lääkäripulaa, eikä se ole kyennyt tarjoamaan riittävästi valikoivia aikoja. Myös kiireellisiä hoitoaikoja tarvittaisiin. Tämä lisää päivystyksen käyttöä. HUSin kanssa käydään keskusteluja yhteispäivystyksen järjestämisestä.

Päivystysapu 116 117 on uusi tuote, joka on maksanut 49 000 euroa. Palvelu parantaa eri organisaatioiden välistä yhteistyötä ja tuottaa myös säästöjä.

Raaseporin sairaalan profiilia selvittänyt työryhmä on voinut todeta, että yhteispäivystyksen jatkuminen tai lopettaminen ei vaikuta kokonaiskustannuksiin, jos käyttöaste pysyy samana, koska kuljetuskustannusten oletetaan kasvavan. Työryhmä on esittänyt, että osa vuodeosastopaikoista siirtyisi kaupungin hallintaan ja selvitykset jatkuvat vuonna 2020. Kotiuttamistiimi, kotikuntoutus sekä geriatria osaamista vaativat Pihlajalinnasta ostetut lääkäripalvelut tukevat kotihoitoa ja ehkäisevät epätarkoituksenmukaista sairaalahoitoa.

Erikoissairaanhoidon kustannuksia on mahdollista vähentää ilman, että laatu kärsii määrätietoisella yhteistyöllä erikoissairaanhoidon kanssa hoitoketjujen osalta siten, että potilaita hoidetaan oikealla tasolla. Ehkäisevän työn ja pitkäaikaisten hoitosuhteiden vahvistaminen perusterveydenhuollossa tehostaa erikoissairaanhoidon käyttöä. Erikoissairaanhoidon suurimmat kustannukset ovat dialyysi, sydän- ja verisuonisairauksien hoito, vaikeat infektiot, nivelproteesileikkaukset ja silmän lasiaisen lääkepiikokset. Näitä sairauksia on hoidettava niiden sattuessa, mutta hyvin pitkäjänteisellä työllä voidaan vähentää tällaisen hoidon tarvetta. Lisäksi synnytyksistä – komplisoituneista ja normaaleista – aiheutuu kustannuksia. Rajallisten resurssien hyödyntäminen suurimman terveyshyödyn tuottamiseksi on pitkäjänteistä työtä, mutta jo nyt nähdään, että kustannusten kasvua on voitu hillitä, vaikka kustannustaso on edelleen korkea.

Tunnusluvut:	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Hoitovuorokausien määrä			
päivystys- ja seuranta-osastolla	1 849	1 310	1 715
Euroa/hoitovuorokausi	483	496	436
Kävijämäärä			
yhteispäivystyksessä	8 308	7 300	8 130
Euroa per käynti/keskim.	116	115	155

Talous	TP 2018	TA 2019	Taloussarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma-%
Tuotot						
Myyntituotot	643 328	150 000		181 782	31 782	121,2 %
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset						
Muut tuotot						
Tuotot yhteensä	643 328	150 000	0	181 782	31 782	121,2 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-71,7 %		
Kulut						
Henkilöstökulut						
Ostopalvelut	-40 802 472	-37 120 000	-4 000 000	-41 785 293	-665 293	101,6 %
Aineet ja tavarat						
Avustukset						
Muut kulut					0	0,0 %
Kulut yhteensä	-40 802 472	-37 120 000	-4 000 000	-41 785 293	-665 293	101,6 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				2,4 %		
Toimintakate	-40 159 144	-36 970 000	-4 000 000	-41 603 511	-633 511	101,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				3,6 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut						

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Vaikka taloussarviomäärärahaa korotettiin taloussarvion muutoksella 4 miljoonalla eurolla, määräraha ylittyi reilulla 600 000 eurolla. Vuoden viimeiset kuukaudet olivat keskimäärin kalliita kuukausia, mitä ei voitu riittävästi ennakoita taloussarvion muutospyyntöä tehtäessä. Vuoteen 2018 verrattuna erikoissairaanhoidon kustannukset olivat vuonna 2019 reilut miljoona euroa alemmat, ellei oteta huomioon vuoden 2018 kustannuksista vähennettyä maksuosuuksien palautusta eikä myyntivoitosta vähennettyä osuutta. Vuonna 2019 maksuosuuksia ei palautettu.

Alla kustannusten jakautuminen vuosina 2017–2019:

	2017	2018	2019	2019 vrt 2018
Hoitovuorokausia	1 471 716	1 716 380	1 493 620	-222 760
NordDRG	23 215 267	25 284 928	25 038 758	-246 170
Kalliin hoidon rahasto	524 750	-383 635	169 834	553 469
Käynnit	11 662 692	11 999 770	10 964 167	-1 035 603
Yhteispäivystys	815 233	962 097	1 257 007	294 910
Seurantaosasto	753 582	917 104	747 700	-169 404
Ylikäyttövuorokausia	121 800	456 600	34 800	-421 800
Potilasvakuutus	-21 761	200 883	184 958	-15 925

Erikoissairaanhoido / Maksuosuus
 Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta
 Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveysjohtaja Benita Öberg

TILINPÄÄTÖS 2019
KÄYTTÖTALOUS
 Yhteenveto

Muuta	1 623 406	1 811 225	1 896 077	84 852
Takaisinmaksu	-2 314 147	-1 206 466	0	1 206 466
Osuus myyntivoitosta		-941 330	0	941 330

Lähde::HUS/Total

Toimintakuvaus

Toiminta-alueeseen kuuluvat röntgen, laboratorio, ensihoito, apuvälinekeskus, muu erikoissairaanhoito sekä eläkkeet entisille erikoissairaanhoidon kuntayhtymien ja kuntainliiton työntekijöille.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Röntgen- ja laboratoriopalvelujen kustannusten lasketaan vähenevän, kun vahvistetaan omaa toimintaa ja lääkäriresurssien jatkumoa.

HUSin toiminta-alueen ensihoito on kalleinta niissä kunnissa, jotka kuuluvat Raaseporin sairaanhoitoalueeseen, eli 90 € per capita, mutta niitä subventio on 60 € per capita. Jos kustannukset jakautuisivat tasaisesti koko HUSin alueella, Raaseporin kustannukset laskisivat noin 1 miljoonalla eurolla vuositasolla, mikä on tavoitteena.

Apuvälinekeskuksen kustannukset nousevat noin 50 000 eurolla verrattuna vuoden 2018 talousarvioon, mikä johtuu apuvälinetarpeen kasvusta kodeissa.

Muut erikoissairaanhoidon kustannukset budjetoidaan vuoden 2017 tilinpäätöksen ja vuoden 2018 ennusteen mukaan. Eläkekustannusten lasketaan alenevan vuosittain.

Sitovat tavoitteet 2019

<i>TP</i>	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Oman lääkäritoiminnan jatkumo	Tukipalvelujen kustannusten väheneminen / vähemmän lähetteitä
	Kustannukset ovat pitkälti samalla tasolla kuin vuonna 2018.	

Analyysi toimenpiteistä

Ensihoito veloitetaan asukasta per capita. Raaseporissa maksu on korkeampi kuin muualla Uudellamaalla, mikä ei ole yhdenvertaista. Neuvotteluja on käyty ja maksu laskee jonkin verran.

Laboratoriopalvelut ja kuvantamiset ostetaan HUSLABilta ja HUS kuvantamiselta. Tällainen yhteistyö takaa laadukkaan ja luotettavan palvelun ja on välttämätön osa toimintaa. Kustannustaso on samalla tasolla kuin aiemmin.

Apuvälinekeskus on toinen esimerkki toiminnasta, jossa erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon palvelut on integroitu. Apuvälineiden myöntäminen on kansallisten kriteerien mukaista, mikä mahdollistaa resurssien oikeudenmukaisen kohdentamisen. Yksittäistapauksissa, joissa kriteerit eivät ole yksiselitteisiä, asia tuodaan esille myöntöryhmässä, johon kuuluu edustajia Inkoon, Hangon ja Raaseporin kunnista sekä erikoissairaanhoidosta. Tilanteessa, jossa vanhusten osuus kasvaa ja kotihoito on etusijalla laitoshoidon nähden aina, kun se on mahdollista, on odotettavissa, että apuvälinekeskuksen kustannukset nousevat.

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot						
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset						
Muut tuotot						
Tuotot yhteensä	0	0	0	0	0	0,0 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)						
Kulut						
Henkilöstökulut	-1 282 457	-1 150 000	-200 000	-1 372 431	-22 431	101,7 %
Ostopalvelut	-3 544 792	-3 410 000	0	-3 432 100	-22 100	100,6 %
Aineet ja tavarat						
Avustukset						
Muut kulut						
Kulut yhteensä	-4 827 249	-4 560 000	-200 000	-4 804 531	-44 531	100,9 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-0,5 %		
Toimintakate	-4 827 250	-4 560 000	-200 000	-4 804 531	-44 531	100,9 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-0,5 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut						

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Alenevaksi arvioitujen eläkkeiden kustannukset nousivat noin 90 000 euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintakustannukset ovat suurin piirtein samalla tasolla kuin aiemmin.

Perustietoa toimialasta

Toimiala vastaa varhaiskasvatuksen, opetuksen ja vapaa-aikatoiminnan kehittämisestä, suunnittelusta ja järjestämisestä kaupungin asukkaille. Sivistystoimialaan kuuluu neljä osastoa: varhaiskasvatus, opetus, vapaa-aikatoiminta sekä hallinto ja muu sivistys.

Talousarvion 2019 ja taloussuunnitelmakauden 2020–2021 aikana sivistystoimialalla on kaksi isoa painopistealuetta, jotka leimaavat koko toimintaa.

Yksi painopistealueista on varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ulottuvan yhtenäisen oppimispolun rakentaminen. Yhtenäinen oppimispolku tarkoittaa sitä, että eri asteen toimijoilla on samanlainen käsitys huolenpidosta, kasvatuksesta, kasvusta ja oppimisesta. Oppimisen näkyväksi tekeminen on toimintakulttuurissa jatkuvasti läsnä. Kaikki sivistystoimialan osastot edistävät yhtenäisen oppimispolun rakentamista. Osastopäälliköistä, yksikönpäälliköistä ja yhdestä kulttuuritoimen edustajasta koostuva ryhmä toimii yhtenäisen oppimispolun rakentamisen ohjausryhmänä.

Toinen painopistealue on oppilas- ja opiskelijahuollon kehittäminen. Toimiva oppilas- ja opiskelijahuolto on tärkeä tekijä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa. Oppilas- ja opiskelijahuollon rakenteita on tarkistettava ja eri oppilashuoltoryhmien tehtäviä täsmennettävä. Toimiala- ja osastorajoja ylittävä moniammatillinen yhteistyö turvaa palvelujen riittävyyden.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Uusi päiväkotikiinteistö Karjaalla, Karusellen, otetaan käyttöön syksyllä 2019. Sandbon päiväkodin, Lövkullan ryhmäperhepäiväkodin ja Nalle ryhmäperhepäiväkodin toiminta siirretään uuteen päiväkotiin.

Yhteisen oppimispolun rakentamista jatketaan ja vuoden 2019 aikana luodaan perusteet yhteisen toimintakulttuurin rakentamiseksi mm. järjestämällä henkilökunnalle tilaisuuksia yhteiseen pohdiskeluun. Tavoitteena on yhtenäistää oppimisympäristöjen pedagogiikka ja toiminnallisuus.

Oppilas- ja opiskelijahuollon vaikutusten arvioimiseksi kehitetään yhdessä ammattikorkeakoulu Novian opiskelijoiden kanssa tarkoitusta varten sopiva arviointitapa.

Toimiala: Sivistys

Vastuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

Strategian jalkauttaminen sivistystoimialan tavoitteisiin

Kaupunginvaltuuston 4.6.2018 § 45 vahvistaman strategian toimeenpanon katsotaan olevan toimialan eri osastojen päämäärä. Strategiassa esitetyt toimenpiteet on pyritty käsittelemään konkreettisina osina koko toimialan toimintaa.

Painopisteet:

- Varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ulottuvan yhtenäisen oppimispolun rakentaminen: Kaikki sivistystoimialan osastot edistävät yhtenäisen oppimispolun rakentamista ja yhteistyö muiden toimialojen kanssa koko prosessin aikana on tärkeää
- Oppilas- ja opiskelijahuollon kehittäminen: Toimiva oppilas- ja opiskelijahuolto on tärkeä tekijä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa. Toimiala- ja osastorajoja ylittävä moniammatillinen yhteistyö turvaa palvelujen riittävyyden.

Toimenpiteet

Yhtenäisen oppimispolun rakentaminen varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle on jatkunut talousarviovuoden 2019 aikana. Ohjausryhmä on kokoontunut säännöllisesti ja osallistunut Elinikäisen oppimisen keskuksen järjestämään koulutukseen. Syksyllä 2019 käynnistettiin ns. varjostusohjelma, jonka tavoitteena on perehdyttää sivistystoimen henkilöstö lapsen oppimispolun eri vaiheisiin. Ohjausryhmässä asetettiin työryhmä, joka on laatinut mallin niin sanotulle kulttuuripolulle ja -paletille. Kyseessä on suunnitelma kaikille oppilaille yhdenvertaisesti tarjottavista kulttuurielämyksistä.

Oppilashuollon ohjausryhmä on käynyt läpi ja täsmentänyt erilaisia oppilashuoltoprosesseja. Sivistystoimialan ja sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan rajapintojen ja niiden toimivuuden kartoittamiseksi asetettiin VIP-Raasepori-työryhmä. Tuloksia käytetään toimivien prosessien laadinnassa yhdessä sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan kanssa. Perhekeskustöyön ohjausryhmä on asetettu ja toimintaa arvioidaan ja kehitetään yli toimialarajojen.

Analyysi toimenpiteistä

Sivistystoimiala on onnistunut toteuttamaan talousarviovuodelle 2019 asetetut tavoitteet tyydyttävällä tavalla. Henkilöstön vaihdot ovat johtaneet siihen, että kehitystyötä ei ole voitu toteuttaa halutussa tahdissa.

Yhtenäisen oppimispolun rakentaminen varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle on laaja kokonaisuus ja työ jatkuu myös talousarviovuosina 2020 ja 2021.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan ja sivistystoimialan välinen yhteistyö toimii hyvin ja kehitystyö on käynnissä kohti yhteisiä tavoitteita.

Toimiala: Sivistys

Vastuhenkilö: **Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman**

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	1 320 348	1 295 110		1 385 302	90 192	107,0%
Maksutuotot	2 194 293	2 228 350		2 131 105	-97 245	95,6%
Tuet ja avustukset	738 879	500 100		836 734	336 634	167,3%
Muut tuotot	742 652	641 300		706 437	65 136	110,2%
Tuotot yhteensä	4 996 172	4 664 860	0	5 059 578	394 717	108,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				1,3 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-34 884 811	-35 559 740	-350 000	-35 742 255	167 485	99,5%
Ostopalvelut	-12 751 516	-12 782 770		-13 005 091	-222 321	101,7%
Aineet ja tavarat	-1 752 157	-1 659 010		-1 614 386	44 624	97,3%
Avustukset	-1 526 964	-1 611 000		-1 632 079	-21 079	101,3%
Muut kulut	-11 321 204	-12 462 180		-12 510 398	-48 218	100,4%
Kulut yhteensä	-62 236 653	-64 074 700	-350 000	-64 504 209	-79 509	100,1 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				3,6 %		
Toimintakate	-57 240 481	-59 409 840	-350 000	-59 444 631	315 208	99,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				3,9 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	868 441	851 060		404 030		
Sisäiset kulut	-18 971 433	-20 170 070		-18 550 283		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Muu sivistys

Muu sivistys koostuu hallinnosta, kuljetuksista, kuraattoritoiminnasta, aamu- ja iltapäivätoiminnasta sekä Kulttuuriopistosta. Muun sivistyksen nettotulos on -7 291 289 euroa. Talousarvio alittui 34 711 eurolla (0,5 %). Kuljetukset ylittivät 165 543 eurolla (8,4 %) johtuen uuden hankinnan tekemisestä syksyn aikana. Tätä kompensoi se, että hallinto alitti talousarvionsa 177 571 eurolla pääasiassa korkeampien kotikuntakorvausten ja erilaisten muiden tulojen vuoksi.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus koostuu hallinnosta, perhepäivähoidosta ja päiväkodeista. Varhaiskasvatuksen nettotulos on -15 781 148 euroa. Talousarvio alittui 164 272 eurolla (1,0 %) 350 000 euron talousarviomuutoksen jälkeen. Tulot ylittivät 1,5 prosentilla eli 22 400 eurolla. Henkilöstömenot alittuivat 180 000 eurolla, minkä ansiosta talousarvio alitettiin. Alkuperäiseen talousarvioon verrattuna talousarvio ylittyi kuitenkin lähes 186 000 eurolla.

Opetus

Opetus koostuu ruotsin- ja suomenkielisestä perusopetuksesta. Opetuksen nettotulos on -27 866 313 euroa. Talousarvio alittui 34 667 eurolla (0,1 %). Ruotsinkielinen opetus alitti talousarvionsa 159 257 eurolla, kun taas suomenkielinen opetus ylitti talousarvionsa 124 590 eurolla.

Toimiala: Sivistys

Vastuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

Lukiot

Lukioihin kuuluu ruotsin- ja suomenkielinen lukiokoulutus. Lukioiden nettotulos on -3 831 372 euroa. Talousarvio alittui 104 758 eurolla (2,7 %). Tulot ylittyivät 52 343 eurolla, mikä lähinnä johtuu hankeavustuksesta. Henkilöstökulut alittuivat 57 824 eurolla. Muutoin säästö johtuu ruokahuollon 38 318 euron alituksesta.

Museo

Museoiden nettotulos on -933 732 euroa. Talousarvio ylittyi 9 162 eurolla (1 %). Tulot ylittyivät 69 151 eurolla. Nämä ovat tulleet Svenska kulturfondenin ja Museoviraston avustuksista. Menot ovat kasvaneet vastaavasti (palkat, ostopalvelut). Ylityksen syynä ovat lomapalkkajaksotukset, joita ei voida laskea etukäteen. Ne kirjataan tammikuun alussa ja museon kohdalla ne muodostivat noin 18 000 euron lisäkustannuksen.

Kirjasto

Kirjaston nettotulos on -1 535 773 euroa. Talousarvio alittui 12 817 eurolla (0,7 %). Tulot ylittyivät 23 594 eurolla ja menot 10 777 eurolla.

Vapaa-aika

Vapaa-aika koostuu nuorisotoiminnasta sekä liikunnasta ja urheilusta. Vapaa-ajan nettotulos on -2 205 003 euroa. Talousarvio ylittyi 24 813 eurolla (1,1 %). Nuorisotoiminta alitti talousarvionsa 43 089 eurolla johtuen siitä, että useita toimia oli täyttämättä kesän ja alkusyksyn aikana. Sen sijaan liikunta ja urheilu ylitti talousarvionsa 67 903 eurolla. Ylityksen pääasiallisena syynä on kaksi liikuntahanketta, jotka saivat Aluehallintovirastolta 36 000 euroa avustusta. Kaupungin oman osuuden on oltava 33 000 euroa. Hankkeita ei ollut budjetoitu. Toinen syy ylitykseen on palloiluhalli/uimahalli, joka ylitti talousarvionsa 32 365 eurolla lähinnä henkilöstökulujen vuoksi.

Muu sivistys

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Sivistystoimenjohtaja vastaa osastosta muu sivistys. Osastoon kuuluu sivistystoimialan hallinto, jonka tehtävänä on tukea toimialan kaikkia osastoja. Osastoon kuuluu myös Raaseporin Kulttuuriopisto (vapaa sivistystyö sekä taiteen perusopetus), aamu- ja iltapäivätoiminta, esiopetuksen ja koulujen sosiaalityö (koulukuraattorit) yhteistyö muiden opetuksen järjestäjien kanssa sekä kokonaisvastuu toimialan hanketoiminnasta. Osastolle kuuluu myös toimialansa henkilöstön täydennyskoulutuksen kehittäminen ja johtaminen.

Osasto tuottaa hallinnon palveluja, vastaa kaikista oppilaskuljetuksista, johtaa ja koordinoi talouden suunnittelua ja seurantaan sekä tukee osastoja kaikissa osaston- ja toimialan ylittävissä kysymyksissä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Talousarvion 2019 ja taloussuunnitelmakauden 2020–2021 aikana sivistystoimialalla on kaksi isoa painopistealuetta, jotka leimaavat koko toimintaa; varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ulottuvan yhtenäisen oppimispolun rakentaminen ja oppilas- ja opiskelijahuollon kehittäminen.

Opetushallitus on myöntänyt 15 000 euroa Raaseporin Kulttuuriopistolle opiston toimintakulttuurin yhtenäistämiseen. Tarkoituksena on vuoden 2019 aikana panostaa työhyvinvointiin ja kehittää yhteinen toimintakulttuuri, jossa hallinnon ja eri toimintapisteiden vastuuhenkilöiden välistä yhteistyötä laajennetaan ja osaamista lisätään. Yhteisiä täydennyskoulutuksia järjestetään koko henkilökunnalle. Raaseporin Kulttuuriopisto tulee toimimaan tilapäisissä tiloissa vuoden 2019 aikana ja tavoitteena on järjestää tarkoituksenmukaista musiikin opetusta näissä tiloissa.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa kehitetään siten, että oppilaan päivästä tulee yhtenäisempi. Yhteistyötä koulujen kanssa kehitetään.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Musiikin opetuksen järjestäminen tilapäisissä tiloissa	Opetustuntien määrä Oppilasmäärä
	Musiikkiopetusta on annettu asetettujen tavoitteiden mukaisesti: 222 tuntia ja 163 oppilasta.	
	Hyvinvointiin panostaminen ja toimintakulttuurin yhtenäistäminen	Henkilöstökysely, yhteisten täydennyskoulutusten määrä
	Kulttuuriopiston henkilöstö on aloittanut Feelitin syyskuussa 2019 ja seuranta tapahtuu tammikuussa 2020. Koko henkilöstö on osallistunut muuttuvan toimintakulttuurin koulutukseen ja kahteen täydennyskoulutukseen, ja pienemmät ryhmät ovat osallistuneet useampiin koulutuksiin.	
	Aamu- ja iltapäivätoiminnan kehittäminen tavoitteena oppilaan koulupäivän yhtenäistäminen.	Aamu- ja iltapäivätoiminnan päivitetty opetussuunnitelma hyväksytään sivistyslautakunnassa
	Aamu- ja iltapäivätoiminnan kehittämistyö on aloitettu. Henkilöstön yhteinen täydennyskoulutuspäivä järjestettiin elokuussa 2019. Täydennyskoulutukseen osallistui myös yksityisiä palveluntuottajia. Osana aamu- ja iltapäivätoiminnan kehittämistä kaupunginvaltuusto hyväksyi 23.9.2019 sivistystoimen organisaatiomallin uudelleenjärjestelyyn. Aamu- ja iltapäivätoiminta kuuluu 1.10.2019 alkaen suomenkielisen opetuspäällikön alaisuuteen. Oppilaiden koulupäivän yhtenäistämiseen tähtäävän toiminnan kehittämisen edellytykset paranevat, kun se kuuluu samaan osastoon. Suomenkielisen opetuspäällikön rekrytoinnin vuoksi kehittämistyö pysähtyi väliaikaisesti, mutta työ jatkuu vuonna 2020.	

Toimenpidesuunnitelma 2019–2021

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	Koulukuljetusten parantaminen ja tehostaminen	Koulukuljetusten kustannusten alentaminen. Tämä tehdään hankkimalla kaikki koulukuljetukset uudestaan. Ehdotuksen mukaan tämä tapahtuisi samalla, kun perustetaan yksikkö, joka vastaa kaupungin kaikesta logistisesta toiminnasta.
	Koulukuljetukset hankittiin keväällä 2019 ja uudet sopimukset tulivat voimaan elokuussa 2019. Kustannukset eivät laskeneet. Koko logistiikasta vastaavaa yksikköä ei luotu, koska katsottiin, että siitä ei tässä vaiheessa saada toimivaa kokonaisuutta.	

Analyysi toimenpiteistä

Kulttuuriopisto on panostanut toimintakulttuurin yhtenäistämiseen käynnistämällä Feelitin syyskuussa 2019, järjestämällä koko henkilöstön yhteisen täydennyskoulutuksen sekä panostamalla hyvinvointiin. Uusi vararehtori aloitti tammikuussa 2019. Kaupungin henkilöstökysely toteutettiin marraskuussa 2019 ja sen tulokset ovat parantuneet positiivisesti vuodesta 2018 alkaen. Kulttuuriopisto on onnistunut tarjoamaan musiikkiopetusta Karjaan Fokuksen väliaikaisissa tiloissa suunnitellusti.

Koulukuljetusreitit tarkistettiin ja 27 reitistä 13 avattiin muille kuin koululaisille. Säästöä ei saavutettu, mutta kustannusten nousu oli kohtuullista, kun otetaan huomioon, että edellinen hankinta tehtiin vuonna 2014. Yksi liikenteenharjoittajista, joka tuolloin voitti lähes kolmanneksen reiteistä, on mennyt konkurssiin, eivätkä hinnat olleet realistisia.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan kehittäminen on ottanut merkittävän askeleen oikeaan suuntaan, sillä toiminta kuuluu 1.10.2019 jälkeen sivistysjohtajan sijasta suomenkieliselle opetuspäällikölle. Eläkkeelle siirtymisen vuoksi rekrytoitiin uusi opetuspäällikkö, eikä kehittämistyötä ollut tarkoituksenmukaista jatkaa rekrytointikaudella.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Koulukuljetus/oppilas	2 105	2 241	2 458
Opetustuntien määrät, kansalaisopist.	17 109	18 000	17 067
Osallistujien määrä, kansalaisopist.	7 580	8 000	6 848
Viikkotuntien määrä/Musiikkiopist.	492	500	498

Muu sivistys

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	659 338	667 410		768 429	101 019	115,1 %
Maksutuotot	625 506	649 100		611 285	-37 815	94,2 %
Tuet ja avustukset	169 828	191 100		193 837	2 737	101,4 %
Muut tuotot	46 712	10 600		112 345	101 745	1059,9 %
Tuotot yhteensä	1 501 384	1 518 210	0	1 685 896	167 686	111,0 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				12,3 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-3 355 221	-3 484 060		-3 521 116	-37 056	101,1 %
Ostopalvelut	-4 100 298	-4 321 160		-4 418 367	-97 207	102,2 %
Aineet ja tavarat	-180 503	-156 530		-137 792	18 738	88,0 %
Avustukset	-174 950	-166 000		-166 720	-720	100,4 %
Muut kulut	-617 233	-716 460		-733 190	-16 730	102,3 %
Kulut yhteensä	-8 428 205	-8 844 210	0	-8 977 185	-132 975	101,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				6,5 %		
Toimintakate	-6 926 821	-7 326 000	0	-7 291 289	34 711	99,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				5,3 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	301 337	298 160		248 790		
Sisäiset kulut	-1 015 750	-1 061 700		-1 037 533		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Hallinto

Talousarvio: 2 324 030, talousarviototeutuma: 2 146 459 = 92,4 % (-177 571). Säästö johtuu lähinnä budjetoitua suuremmasta tulojen määrästä. Kotikuntakorvaukset ovat olleet 73 000 euroa budjetoitua suuremmat, ja erilaiset muut tulot ovat tuoneet 66 000 euroa.

Oppilaskuljetukset

Talousarvio: 1 980 000, talousarviototeutuma: 2 145 543 = 108,4 % (165 543). Ylitys johtuu syksyllä tehdystä uudesta hankinnasta. Kustannukset ylittyivät huomattavasti.

Kuraattoritoiminta

Talousarvio: 382 280, talousarviototeutuma: 370 470 = 96,9 % (-11 810). Alitus johtuu palvelujen oston alittumisesta.

Aamu- ja iltapäivätoiminta

Talousarvio: 920 930, talousarviototeutuma: 969 896 = 105,3 % (48 966). Ylitys johtuu siitä, että henkilöstökustannukset ylittyivät 68 245 eurolla, mikä johtuu useampien iltapäivätoiminnan ohjaajien palkkaamisesta.

Muu sivistys

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Raaseporin Kulttuuriopisto

Talousarvio: 1 718 760, talousarvion toteutuma: 1 658 921 = 96,5 % (-59 839). Vapaan sivistystyön oppilasmäärä on pienentynyt osaksi oppilasrekisteri Hellewin uudistuksen myötä, jonka takia peruuttaneita ei enää lasketa mukaan opiskelijamäärään. Lisäksi Raaseporin kaupungin liikunnan ohjatun toiminnan satsaus uusiin liikuntaryhmiin vähensi kansalaisopiston liikuntakurssien opiskelijoita noin 300 henkilöllä. Lyhytkurseja toteutui 19 kpl vähemmän ja oppilasmäärää tämä pienensi 237 henkilöllä, musiikin opinnoista hävisi 219 opiskelijaa. Tästä huolimatta kansalaisopisto on säästänyt 43 786 € netto. Musiikkiopiston toiminta on ollut talousarvion mukaista ja säästöä on kertynyt 16 053 € netto.

Varhaiskasvatus

Luottamuselin: **Sivistyslautakunta**

Vastuhenkilö: **Varhaiskasvatuspäällikkö Charlotte Lindh**

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Varhaiskasvatuksen toimiala koostuu varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia. Varhaiskasvatus on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kokonaisuus, joka koostuu kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta, joissa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Esiopetuksen tavoitteena on edistää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. Tavoitteena on myös, että lasten kehitykseen ja oppimiseen vaikuttavat ongelmat havaitaan, niihin puututaan ja ennalta ehkäistään näin mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tavoitteena on edistää lasten hyvinvointia. Laadukas varhaiskasvatus ja sujuva yhteistyö eri toimialojen ja asteiden välillä toimivat alustana pitkäjänteiselle ehkäisevälle työlle lasten hyvinvoinnin tukemiseksi.

Tavoitteellisessa tietoisessa eriasteiden ylittävässä työssä suositetaan yhtenäistä turvallista oppimisenpolkua lapselle varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen.

Esikoulun yhteistä ja yksilökohtaista oppilashuoltoa kehitetään arvioimalla ja rakenteita tarkastamalla.

Tuki varhaiskasvatuksessa toteutetaan kolmiportaisen tuen mukaisesti tavoitteena yhdenvertainen ja oikein kohdistettu tuki.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020–2021

Tavoitteena on edistää lasten hyvinvointia ja toimialoja ylittävää, eri asteiden välistä yhtenäisen oppimispolun rakentamista jatketaan ja kehitetään.

Kehittämistyö perustuu nykyisen toiminnan arviointiin.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintakulttuurin kehittäminen	Lapsen ja aikuisen oppimisen näkyväksi tekeminen pedagogisen dokumentoinnin kautta toteutuu joka lapsiryhmässä. Oppimisympäristöjä kehitetään lapsen oppimista ja kiinnostuksen kohteita tukevaksi Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen arviointimenetelmiä kehitetään
	Pedagoginen dokumentointi on toteutunut kaikissa lapsiryhmissä ja dokumentoitu tarkoitusta varten tehdyille projektilakanalle. Joissakin päiväkodeissa on lisäksi tehty mm. videodokumentointia. Toiminnalle on luotu arviointimenetelmät: Lapsiryhmäkohtaisesti käytetään ryhmävasua toiminnan arvioinnissa, ryhmävasu arvioidaan loka-marraskuussa, maaliskuussa ja kesäkuussa. Ryhmävasu sisältää varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteet. Kesäkuussa koko toimintakausi arvioidaan ja koostetaan	

Varhaiskasvatus

Luottamuselin: **Sivistyslautakunta**

Vastuhenkilö: **Varhaiskasvatuspäällikkö Charlotte Lindh**

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

		päiväkodeittain. Lapsen arviointi tehdään "mun vartti" lomakkeen pohjalta, kuukausittaisella keskustelulla lapsen kanssa. Sähköinen kysely huoltajille ja henkilökunnalle on tehty. Toimintaa kehitetään jatkuvasti arvioinnin perusteella ja uusi toimintakausi suunnitellaan edellisvuoden arvioinnin perusteella. Dokumentointi ja arviointi tukevat oppimisympäristöjen kehittämistä.	
		Esikoulun oppilashuollon kehittäminen	Esikoulun oppilashuolto arvioidaan ja rakenteita tarkastetaan.
		Esikoulun oppilashuoltosuunnitelma on käsitelty ja suunnitelman uusi rakenne hyväksytty oppilashuollon ohjausryhmässä. Esikoulun kuraattorin resurssia on suunnitteilla lisätä vuoden 2020 aikana.	
		Yhtenäistä oppimisenpolkua lapselle varhaiskasvatuksesta esikouluun ja edelleen perusopetukseen kehitetään	Yhteiset keskustelutilaisuudet (varhaiskasvatus-esikoulu-peruskoulu-toinen aste)
		Eri koulutusasteiden erityisopettajat ovat tavanneet ja esitelleet toimintatapojaan. Varjostus eri asteiden välillä on aloitettu ja tulee jatkumaan vuoden 2020 aikana. Kuntarajojen ylittävän täydennyskoulutusprojektin Framtidsdalenin yhteydessä järjestettiin lukuisia tapaamisia sivistystoimen eri osastojen välillä.	
		Kolmiportainen tuki varhaiskasvatuksessa	Kolmiportaisen tuen malli valmis, henkilöstökoulutusta järjestetty
		Kolmiportaisen tuen malli on valmis ja sivistyslautakunnan hyväksymä osa paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Varhaiskasvatuksen opettajille järjestettiin koulutusta elokuussa 2019. Kolmiportaisen tuen mallin implementointi kentällä jatkuu. Implementointi toteutetaan varhaiskasvatuksen erityisopettajien ja päiväkodinjohtajien tuella.	

Analyysi toimenpiteistä

Varhaiskasvatuksen vuoden 2019 toimintatavoitteet on saavutettu ja tavoitteiden osa-alueiden kehittämistyö jatkuu. Toimintakulttuurin kehittäminen systemaattisen arvioinnin kautta on uutta suomalaisessa varhaiskasvatuksessa ja tulee edelleen kehittymään. Ensimmäinen kansallinen arviointi valmistui syyskuussa 2019. Kunnan varhaiskasvatuksen arvioinnille ja kehitystyölle on perustettu työryhmä, joka koostuu päiväkodinjohtajista, erityisopettajasta ja päivähoitonsuunnittelijasta, työryhmää johtaa varhaiskasvatuspäällikkö. Kunnan varhaiskasvatukselle ja esikoululle on luotu arviointimenetelmät jatkuvan arvioinnin ja kehityksen pohjaksi. Esikoulun oppilashuolto ja asteiden väliselle yhteistyölle on luotu hyvät kehittämisedellytykset vuoden 2019 aikana. Kolmiportainen tuki luo pohjan lasten tuen yhtenäiseen näkemykseen ja lasten tasavertaisen tuen saantiin Raaseporissa.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
	Vuosina 2012-2018 syntyneet lapset	0	1 388
joista päivähoitossa	905	889	894
Vuonna 2011 syntyneet lapset	0		
joista esiopetuksessa	282	279	274
Lasten hoidon tuki (KELA)	312	320	312
Nettomeno/päivähoitolapsi	11 692	11 643	12 151

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	6 550			1 695	1 695	0,0 %
Maksutuotot	1 508 192	1 500 750		1 455 936	-44 814	97,0 %
Tuet ja avustukset	28 446			62 834	62 834	0,0 %
Muut tuotot	4 223	0		2 688	2 688	0,0 %
Tuotot yhteensä	1 547 411	1 500 750	0	1 523 153	22 403	101,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-1,6 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-10 871 322	-10 778 260	-350 000	-10 948 224	180 036	98,4 %
Ostopalvelut	-2 217 102	-2 262 060		-2 254 995	7 065	99,7 %
Aineet ja tavarat	-204 903	-253 300		-201 096	52 204	79,4 %
Avustukset	-1 213 675	-1 285 000		-1 305 138	-20 138	101,6 %
Muut kulut	-2 394 520	-2 517 550		-2 594 848	-77 298	103,1 %
Kulut yhteensä	-16 901 522	-17 096 170	-350 000	-17 304 301	141 869	99,2 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				2,4 %		
Toimintakate	-15 354 111	-15 595 420	-350 000	-15 781 148	164 272	99,0 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				2,8 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	2 740	0		1 720		
Sisäiset kulut	-4 332 218	-4 542 010		-4 448 950		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Hallinto

Talousarvio: 1 623 510, talousarviototeutuma 1 588 401 = 97,8 % (-35 108 euroa). Säästö johtuu lähinnä henkilöstökustannuksista.

Perhepäivähoito

Talousarvio: 1 191 010 (mukaan lukien talousarviomuutos 80 000), talousarviototeutuma: 1 136 782 = 95,4 % (-54 228 euroa).

Säästö johtuu osittain henkilöstökustannuksista, jotka alittuivat 32 496 eurolla 80 000 euron talousarviomuutoksen jälkeen. Palvelut ja materiaalit ovat alittuneet yhteensä 36 388 eurolla.

Päiväkodit

Talousarvio: 13 130 900 (mukaan lukien talousarviomuutos 270 000), talousarviototeutuma: 13 055 964 = 99,4 % (-74 936 euroa).

Henkilöstökulut alittuivat 71 172 eurolla 270 000 euron talousarviomuutoksen jälkeen. Materiaalit alittuivat 33 586 eurolla, muiden kustannusten ylittyessä 63 725 eurolla johtuen päivähoitomaksujen poistosta.

Opetus

Luottamuselin: **Sivistyslautakunta**

Vastuhenkilö: **Opetuspäällikkö Elisabet Ehrstedt / Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita**

Toimintakuvaus

Toimialan tavoitteena on tarjota laadukasta toimintaa ja opetusta turvallisessa ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisessa oppimisympäristössä, joka edistää lasten ja nuorten elinikäisen oppimisen jatkuvuutta. Toiminta kasvattaa terveeseen itsetuntoon ja ihmisyyteen sekä antaa lapsille ja nuorille hyvät tiedot ja valmiudet jatko-opintoihin ja laadukkaaseen elämään.

Perusopetusta Raaseporissa annetaan luokat 1-6 (14 kpl), luokat 7-9 (3 kpl) sekä luokat 1-9 (2 kpl) käsittävissä kouluissa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Koulutuksen alueella sivistystoimella on kaksi isoa tavoitetta: varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ulottuvan yhtenäisen oppimispolun rakentaminen ja hyvinvoinnin edistäminen. Yhtenäinen oppimispolku tarkoittaa sitä, että eri asteen toimijoilla on samanlainen käsitys huolenpidosta, kasvatuksesta, kasvusta ja oppimisesta. Oppimisen näkyväksi tekeminen on toimintakulttuurissa jatkuvasti läsnä.

Koulutuksen toinen painopistealue on hyvinvoinnin edistäminen. Toimiva oppilashuolto on tärkeä tekijä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa. Oppilashuollon rakenteita on tarkistettava ja eri oppilashuoltoryhmien tehtäviä täsmennettävä. Moniammatillinen yhteistyö turvaa oppilashuoltopalvelujen riittävyden.

Sitovat tavoitteet 2019

<i>TP</i>	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Sivistyksen yhtenäisen toimintakulttuurin kehittäminen	Yhteiset keskustelutilaisuudet (varhaiskasvatus-esikoulu-peruskoulu-toinen aste)
	Kesän aikana on laadittu aikataulu ja lomake varjostustilaisuuden tueksi. Varjostus toteutetaan pääosin lukuvuonna 2019–2020 siten, että vuosiluokkien 1–3 pedagogit käyvät lähinnä varhaiskasvatuksessa ja esikouluissa ja päivastoin. Vuosiluokkien 4–6 opettajat vierailevat ensisijaisesti vuosiluokilla 7–9, ja vuosiluokkien 7–9 opettajat vierailevat joko vuosiluokilla 4–6 tai lukioissa. Varjostuksen järjestämisestä vastaavat esimiehet. Varjostus on aloitettu ja se päättyy vuonna 2020.	
	Toimintakulttuurin kehittäminen • Oppimisen näkyväksi tekeminen	Arviointi lukuvuosisuunnitelmatyöskentelyn yhteydessä
	Ruotsinkielisten koulujen pedagogisten keskustelujen pohjaksi on laadittu materiaali (kriteerikortti). Muutamissa kouluissa kokeillaan PedaNetiä ja Wilmaa arviointivälineinä. Yhteinen täydennyskoulutusiltapäivä järjestettiin maaliskuussa Kiilan koulussa sekä marraskuussa Karjaan yhteiskoulussa (suomenkieliset opettajat). Ruotsinkielisten opettajien yhteiset täydennyskoulutukset järjestettiin helmi-, syys- ja marraskuussa. Kriteerikortit on esitelty rehtoreille ja niitä tullaan käyttämään yhteisissä pedagogisissa tapaamisissa (ruotsinkieliset koulut). Kaupungin tutoreista, opettajien ryhmästä sekä opetuspäälliköistä koostuva työryhmä on koostanut pedagogisten vinkkien kalenterin. Kalenterin tavoitteena on lisätä oppimisen näkyvyyttä niin oppilaille kuin opettajille ja huoltajille. Kalenteri on jaettu kaikille kunnan opettajille ja se toimii inspiraationa ja toiminnan näkyvyyden mittarina.	
	Toimintakulttuurin kehittäminen • Formatiivisen arvioinnin kehittäminen	Koulut käyttävät jatkuvasti digitaalisia työkaluja formatiivisessa arvioinnissa. Oppilas saa oikea-aikaisen palautteen oppimisestaan

Opetus

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Elisabet Ehrstedt / Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita

		Kaikki kaupungin ruotsinkieliset opettajat ovat työskennelleet kahdella eri kerralla (helmikuu, maaliskuu) formatiivisen arvioinnin parissa yli kouluasterajojen. Kolme koulua kokeilee formatiivista arviointia digitaalisesti Wilma-työkalun avulla. Kauden aikana rehtoriryhmässä on suunniteltu seuraavan lukuvuoden yhteisiä tilaisuuksia. Raaseporin ruotsinkielisten koulujen yhteisten kehittämispäivien suunnittelutyö on valmis ja toteutetaan (30. 9.2019 positiivinen psykologia, 19.11.2019 ja 6.2.2020 monipuolinen arviointi sekä hyvinvointi 27.4.2020) Suomenkielisissä kouluissa opettajat ovat osallistuneet Käänteiseen arviointiin		
		<table border="1"> <tr> <td data-bbox="245 629 879 725"> Toimintakulttuurin kehittäminen • Oppimisympäristöjen pedagoginen ja toiminnallinen kehittäminen </td> <td data-bbox="879 629 1536 725"> Toiminnallinen oppiminen lisääntyy kouluissa. </td> </tr> </table>	Toimintakulttuurin kehittäminen • Oppimisympäristöjen pedagoginen ja toiminnallinen kehittäminen	Toiminnallinen oppiminen lisääntyy kouluissa.
Toimintakulttuurin kehittäminen • Oppimisympäristöjen pedagoginen ja toiminnallinen kehittäminen	Toiminnallinen oppiminen lisääntyy kouluissa.			
		Toiminnallinen oppiminen on yksi opetussuunnitelman painopistealueista, ja toimintaa kehitetään jatkuvasti kouluissa. Kaupungin tutorit ovat ohjanneet opettajia tässä työssä.		
		<table border="1"> <tr> <td data-bbox="245 822 879 918"> Oppilashuollon kehittäminen ja tehostaminen </td> <td data-bbox="879 822 1536 918"> Oppilashuollon arviointijärjestelmän luominen </td> </tr> </table>	Oppilashuollon kehittäminen ja tehostaminen	Oppilashuollon arviointijärjestelmän luominen
Oppilashuollon kehittäminen ja tehostaminen	Oppilashuollon arviointijärjestelmän luominen			
		Kaupungin VIP-ryhmässä on kehitetty ensimmäinen oppilas- ja opiskelijahuollon arvioinnin mittaristo (hyvät mallit). Tulokset on kerätty ja koottu yhteen. Kaupungin hyvinvoinnin indikaattorit on koottu THL:n kansallisista arviointiaineistoista (Terveystiedon edistämisen aktiivisuus oppilaitoksissa TEA 2017) ja kouluterveyskyselystä 2019. Toiminnan vahvuudet ja kehittämisaalueet on tunnistettu. Tulokset tullaan käsittelemään rehtoreiden kanssa ja kehittämistavoitteet asetetaan lukuvuodelle 2020 – 2021.		

Analyysi toimenpiteistä

Toiminnan painopiste on edelleen opetussuunnitelman 2016 toimeenpanossa. Vuoden 2019 talousarviossa esille nostettuja osa-alueita tullaan kehittämään pitkäjänteisesti. Tässä työssä moniammatillinen yhteistyö sekä kaupungin omien tutorien panos ovat ensiarvoisen tärkeitä. Vuoden 2019 aikana on järjestetty useita yhteisiä jatkokoulutustilaisuuksia, joiden tavoitteena on lisätä Raaseporin koulujen tasa-arvoista opetusta.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin painopiste näkyy monin konkreettisin toimenpitein (mm. panostukset koulupihaviihtyvyyden lisäämiseen, oppilashuoltohenkilöstön ja koulujen opetushenkilöstön tapaamiset, opetussuunnitelman päivittäminen). Lasten ja nuorten parissa työskentelevä henkilöstö kokee haasteet entistä vaikeammiksi, ja että ne koskettavat yhä nuorempia lapsia. Konkreettisten mallien ja ohjauksen tarve on selvästi lisääntynyt.

Koulujen digitalisaatio (opetus ja oppiminen) alkaa olla luonnollinen osa koulujen arkea.

**TILINPÄÄTÖS 2019
KÄYTTÖTALOUS
Yhteenveto**

Opetus

Luottamuselin: **Sivistyslautakunta**

Vastuhenkilö: **Opetuspäällikkö Elisabet Ehrstedt / Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita**

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Oppilasmäärä yhteensä lk. 1-9	2 632	2 655	2 629
Nettomeno/oppilas yhteensä, sis.koulukulutukset	10867*	11 083*	11258*
Nettomeno/oppilas, opetus	6578*	6 617*	6749*
Tuntikehys/oppilas	2,16*	2,14*	2,19*
Sijoittuminen toisen asteen koulutukseen	100	100	99
* luku ei sisällä sairaalakoulua eikä valmistavaa opetusta			

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	203 586	178 800		154 170	-24 630	86,2 %
Maksutuotot	238			379	379	0,0 %
Tuet ja avustukset	320 659	309 000		405 644	96 644	131,3 %
Muut tuotot	192 880	175 000		158 960	-16 040	90,8 %
Tuotot yhteensä	717 363	662 800	0	719 153	56 353	108,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				0,2 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-15 963 090	-16 524 490		-16 507 570	16 920	99,9 %
Ostopalvelut	-4 631 325	-4 551 320		-4 585 522	-34 202	100,8 %
Aineet ja tavarat	-779 461	-679 280		-701 228	-21 948	103,2 %
Avustukset						
Muut kulut	-6 232 644	-6 808 690		-6 791 146	17 544	99,7 %
Kulut yhteensä	-27 606 520	-28 563 780	0	-28 585 466	-21 686	100,1 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				3,5 %		
Toimintakate	-26 889 157	-27 900 980	0	-27 866 313	34 667	99,9 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				3,6 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	167 455	175 000		138 595		
Sisäiset kulut	-10 453 138	-11 021 800		-11 033 687		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Oppilasmäärä on ollut 1 % alle budjetoidun, minkä vuoksi myös oppilaskohtaiset nettomenot ovat hieman budjetoitua korkeammat.

Ruotsinkielinen perusopetus

Talousarvio: 17 832 670, talousarviototeutuma 17 673 413 = 99,1 % (-159 257). Avustus- ja hanketulot ovat ylittyneet 58 966 eurolla, kun taas muut tulot (lähinnä vuokratulot) ovat alittuneet 21 499 eurolla. Maksetut palkat ovat alittuneet 162 359 eurolla

Opetus

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Elisabet Ehrstedt / Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita

---

Suomenkielinen perusopetus

Talousarvio: 10 068 310, talousarviototeutus 10 192 900 = 101,2 % (124 590). Avustus- ja hanketulot ovat ylittyneet 37 678 eurolla. Maksetut palkat ovat ylittyneet 145 439 eurolla, mikä katetaan osittain hankeavustuksilla. Suurin yksittäinen syy on kuitenkin se, että Karjaan Yhteiskoulussa on syyslukukauden alussa aloittanut erityisluokka, jota ei ollut budjetoitu.

Lukiot

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Elisabet Ehrstedt / Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita

Toimintakuvaus

Toimialan tavoitteena on tarjota laadukasta toimintaa ja opetusta turvallisessa ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisessa oppimisympäristössä. Lukio tarjoaa korkeatasoista yleissivistävää koulutusta, joka antaa hyvät valmiudet jatko-opintoihin ja muodostaa tärkeimmän väylän korkeakoulu- ja yliopisto-opintoihin. Koulutus kasvattaa terveeseen itsetuntoon ja ihmisyyteen sekä antaa nuorille hyvät tiedot ja valmiudet laadukkaaseen elämään.

Lukio tekee yhteistyötä muiden toisen asteen oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen sekä vapaan sivistystyön kanssa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Koulutuksen alueella sivistystoimella on kaksi isoa tavoitetta: varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ulottuvan yhtenäisen oppimispolun rakentaminen ja hyvinvoinnin edistäminen. Yhtenäinen oppimispolku tarkoittaa sitä, että eri asteen toimijoilla on samanlainen käsitys huolenpidosta, kasvatuksesta, kasvusta ja oppimisesta. Oppimisen näkyväksi tekeminen on toimintakulttuurissa jatkuvasti läsnä.

Koulutuksen toinen painopistealue on hyvinvoinnin edistäminen. Toimiva oppilashuolto on tärkeä tekijä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa. Oppilashuollon rakenteita on tarkistettava ja eri oppilashuoltoryhmien tehtäviä täsmennettävä. Moniammatillinen yhteistyö turvaa oppilashuoltopalvelujen riittävyyden.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Sivistyksen yhtenäisen toimintakulttuurin kehittäminen	Yhteiset refleктоivat keskustelutilaisuudet (varhaiskasvatus-esikoulu-peruskoulu-lukio)
	Opettajien varjostusta on suunniteltu. Lukio-opettajat varjostavat yläkoulujen opettajia tutustuakseen yläkoulujen toimintaan. Jälkeenpäin keskustelua kokemuksista. Kesän aikana on laadittu aikataulu ja lomake varjostustilaisuuden tueksi. Käyttöönotto tapahtuu syyslukukaudella. Varjostus toteutetaan pääosin lukuvuonna 2019–2020 siten, että vuosiluokkien 1–3 pedagogit käyvät lähinnä varhaiskasvatuksessa ja esikouluissa ja päinvastoin. Vuosiluokkien 4–6 opettajat vierailevat ensisijaisesti vuosiluokilla 7–9, ja vuosiluokkien 7–9 opettajat vierailevat joko vuosiluokilla 4–6 tai lukioissa. Valmistelut on tehty ja varjostus on aloitettu.	
	Kurssitarjonnan kehittäminen	Lukioiden vetovoiman lisääntyminen
	Karis-Billnäs gymnasium ja Ekenäs gymnasium tarjoavat kursseja Gnet-verkossa. Karjaan lukio tarjoaa kursseja GNetissä, Isoverstaassa sekä Länsi-Uudenmaan lukuverkostossa. Huomiota kiinnitetään monialaisiin opintoihin. Kestävästä kehityksestä on tultava osa koulujen toimintakulttuuria lukio-opintojen kiinnostavuuden lisäämiseksi. Oppilaskunta on aktiivisesti mukana toimintakulttuurin ja kurssisisällön suunnittelussa.	
	Opiskelijahuollon kehittäminen ja tehostaminen	Opiskelijahuollon arviointijärjestelmän luominen

Lukiot

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuuhenkilö: Opetuspäällikkö Elisabet Ehrstedt / Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita

	Ekenäs gymnasiumissa on tarjolla uusi oppilaiden hyvinvointia lisäävä Klar i sinnet -kurssi. Karjaan lukiossa on valmisteltu oppilashuoltoryhmän tietoiskuille vuosikello. Kaupungin oppilashuoltotiimi työskentelee oppilashuollon arvioinnin parissa. Hyvinvointiluentoja on järjestetty kaupungin kaikissa lukioissa. Kaupungin VIP-ryhmä on laatinut ensimmäisen mittaustyökalun oppilas- ja opiskelijahuollon arviointiin (hyvät mallit). Tämä on toteutettu päiväkodeissa, kouluissa ja muissa kaupungin yksiköissä, joissa työskennellään lasten ja nuorten parissa.	
	Erityisopetuksen kehittäminen lukioissa	Erityisopetuksen tarjonta (h)
	Uuden lukiolain (1.8.2019) myötä opiskelijoilla on oikeus erityisopetukseen lukioissa. Toteuttamissuunnitelma on laadittu. Lukion erityisopettajien työnkuvauksen laatiminen on aloitettu	Karjaan lukion erityisopetuksesta vastaa yksi koulun vakinaisista opettajista (erityisopetustunnit ovat osa opetusvelvollisuutta). Ekenäs gymnasiumin erityisopetuksesta vastaa EHS:n erityisopettaja ja Karis-Billnäs gymnasiumin erityisopetuksesta vastaa KSH:n erityisopettaja.

Analyysi toimenpiteistä

Vuoden 2019 aikana on järjestetty yhteisiä jatkokoulutustilaisuuksia, joiden tavoitteena on lisätä Raaseporin lukioiden tasa-arvoista opetusta. Lukioiden uusi opetussuunnitelma astuu voimaan 1.8.2021, ja työ on aloitettu. Työtä johtaa rehtoreista, koordinaattoreista sekä opetuspäälliköstä koostuva ryhmä.

Nuorten hyvinvointia lukioissa parantavaa työtä on tehty vuoden aikana. Työhön kuuluu mm. panostus viihtyvyyden ja osallisuuden parantamiseen, stressinkäsittelykurssien järjestäminen sekä tiiviimpi yhteistyö oppilashuoltohenkilökunnan ja koulujen opetushenkilökunnan kesken.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Opiskelijamäärä yhteensä	435	433	427
Nettomeno/opiskelija €	8 483	9 090	8 974
Lukion valinneiden osuus kaupungin peruskoulujen 9.luokan oppilaista, %	55	53	55
Oman lukion valinneiden osuus kaupungin peruskoulujen 9. luokan oppilaista, %	43	47	46
Ylioppilastutkinto ja päättötodistus kolmessa vuodessa, %	82	95	80

**TILINPÄÄTÖS 2019
KÄYTTÖTALOUS
Yhteenveto**

Lukiot

Luottamuselin: **Sivistyslautakunta**

Vastuhenkilö: **Opetuspäällikkö Elisabet Ehrstedt / Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita**

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot						
Maksutuotot	2 270	5 000		9 188	4 188	183,8 %
Tuet ja avustukset	26 927			34 092	34 092	0,0 %
Muut tuotot	36 154	1 500		15 563	14 063	1037,5 %
Tuotot yhteensä	65 351	6 500	0	58 843	52 343	905,3 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-10,0 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-2 509 949	-2 620 200		-2 563 376	56 824	97,8 %
Ostopalvelut	-548 796	-548 530		-543 495	5 035	99,1 %
Aineet ja tavarat	-58 067	-39 700		-50 597	-10 897	127,4 %
Avustukset	-29			-5	-5	0,0 %
Muut kulut	-638 532	-734 200		-732 742	1 458	99,8 %
Kulut yhteensä	-3 755 373	-3 942 630	0	-3 890 215	52 415	98,7 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				3,6 %		
Toimintakate	-3 690 022	-3 936 130	0	-3 831 372	104 758	97,3 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				3,8 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	4 395	1 500		4 230		
Sisäiset kulut	-1 033 282	-1 168 620		-1 133 297		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Lukiot, ruotsinkieliset

Talousarvio: 2 639 110, talousarviototeutuma: 2 566 268 = 97,2 % (-72 842). Tuki- ja avustustulot ovat ylittyneet 34 283 eurolla. Tähän sisältyvät myös hankkeen päättymistä seuraavana vuonna kertyneet tulot, joten vastaavia kustannuksia ei ole. Maksetut palkat ovat alittuneet 26 599 eurolla. Sisäinen ruokahuolto on alittunut 38 181 eurolla.

Lukio, suomenkielinen

Talousarvio: 1 297 020, talousarviototeutuma: 1 265 104 (-31 916). Tulot ovat olleet 18 060 budjetoitua suuremmat. Niitä vastaavat kuitenkin ennen kaikkea korkeammat matkakustannukset – ulkomaanmatkoja on tehty eri hankkeissa. Maksetut palkat ovat alittuneet 30 225 eurolla.

Museot

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuhenkilö: Museonjohtaja Dan Lindholm/Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Länsi-Uudenmaan maakuntamuseo on asiantuntijaorganisaatio, jonka visiona on toimia Raaseporin kaupungissa Länsi-Uudenmaan osaamispankkina sekä kulttuurihistoriallisena osaamiskeskuksena. Museo haluaa kokoelmiensa ja toimintansa pohjalta lisätä ymmärtämystä ja tietämystä seudulla kaupungin ja seudun historiasta ja siten myötävaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen. Museo välittää tietoa historiallisesta kulttuuriperinnöstä sellaisena kuin se on ilmennyt esineissä ja valokuvissa, arkistoasiakirjoissa ja suullisessa perinteessä. Tavoitteet saavutetaan aktiivisen tutkimus-, näyttely-, tiedotus-, informaatio- ja opetustoiminnan avulla.

Museo toimii Raaseporin kaupungin museona sekä Länsi-Uudenmaan maakuntamuseona. Museoviraston kanssa tehdyn sopimuksen mukaan museo on se viranomainen, joka ottaa kantaa Länsi-Uudenmaan kulttuuriympäristöä koskeviin kysymyksiin. Tähän toimintaan sisältyy kaupunkisuunnitteluun sekä maankäyttöön liittyviä asiantuntijatehtäviä että tarkastuksia, viranomaislausuntojen kirjoittamista, viranomaisneuvotteluita ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten korjauksia koskevaa neuvontaa. Lisäksi toimintaan kuuluu museotoiminnan koordinointi toiminta-alueella ja neuvontaa paikallismuseoille museoteknisissä kysymyksissä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Toiminnalla on kaksi päätavoitetta vuonna 2019. Tavoite numero yksi on yhteistyössä muiden ammattimuseoiden ja organisaatioiden kanssa kehittää toimintaa maakunnallisessa kulttuuriperintökeskuksessa Kokoelmakeskus Leirassa. Maakunnallinen kokoelmanäyttely, joka avattiin Leirassa 2018 kehitetään ja jalostetaan. Kokoelmanäyttelyn myötä, joka on ensimmäinen laatuaan Suomessa, saadaan kokoelmat saavutettavimmiksi laajemmalle yleisölle, mutta myös kertoa on museon päätehtävästä säilyttää museokokoelmia tuleville sukupolville. Tavoite kaksi on suunnitella uutta taidemuseota EKTA:n yhteyteen ja siihen liittyvää toimintaa.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Jatkaa maakunnallisen kulttuuriperintökeskuksen Kokoelmakeskus Leiran kehittämistä, erityisenä painopisteenä kokoelmanäyttelyn kehittämisessä.	Ryhmiä otetaan vastaan ainoastaan tilauksesta. Tavoitteena 50 ryhmää vuoden 2019 aikana.
	Maakunnallisen kulttuuriperintökeskuksen ja kokoelmanäyttelyn kehittäminen jatkui suunnitellusti yhteistyössä alueen muiden ammatillisten museoiden kanssa. Ryhmiä oli 15 ja vierailijoita 521, mikä on hieman suunniteltua vähemmän. Yhteistyö auktorisoitujen oppaiden kanssa aloitettiin, ja tavoitteena on laajentaa mahdollisuuksia ottaa vastaan kävijöitä näyttelyyn.	
	Suunnitella uutta taidemuseota EKTA:n yhteyteen.	Uuden taidemuseon suunnitelmat valmiina vuoden 2019 aikana.
	Uuden taidemuseon suunnittelu EKTA-museon yhteyteen yhteistyössä Albert de la Chapelles Konststiftelse -säätiön edustajien kanssa sujui suunnitellusti. Arkkitehtuurikilpailu järjestettiin sellaisen suunnitteluratkaisun löytämiseksi, joka tarjoaisi tilat säätiön taidekokoelmalle ja täydentäisi samalla toiminnallisesti ja rakenteellisesti korttelia, jossa on jo EKTA-museo ja Galleri Elverket siten, että ne muodostaisivat tulevaisuudessa yhdessä yhtenäisen "Kulttuurikorttelin". Voittajaehdotus julkaistiin 21.3. ja kilpailun voittanut arkkitehtitoimisto jatkoi rakennuksen suunnittelua. Kaupunginhallitus asetti kokouksessaan 15.4. hankkeelle työryhmän kaupunginjohtajan johdolla. Alueen asemakaavamuutos käynnistettiin rakennussuunnittelun rinnalla. Tulevan taidemuseon lopulliset suunnitelmat valmistunevat kuitenkin kevään 2020 aikana.	

Museot

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuuhenkilö: Museonjohtaja Dan Lindholm/Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Analyysi toimenpiteistä

EKTA:n sisääntuloaulan, jossa sijaitsevat myös kahvila ja museokauppa, laajennus sekä lattiamaton vaihto vanhassa näyttelyhallissa on mitä suuremmissa määrin vaikuttanut museon toimintaan. Hankkeen aikataulu ajoittui kesälle ja rakennushanke valmistui vasta lokakuussa, joten museon päänäyttelyä ei voitu avata suunnitellusti huhtikuussa, vaan se jouduttiin siirtämään syksyyn, mikä luonnollisesti vaikutti kävijämäärään. Kesä oli ensimmäinen, jolloin EKTA toimi kaupungin matkailuinfopisteenä, ja käytäntö toimi melko hyvin hankalasta tilanteesta huolimatta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö nimesi 1.11.2019 museon alueelliseksi vastuumuseoksi 1.1.2020 alkaen. Nimitys liittyy museolain uudistamiseen ja museoiden valtionosuuksien uudistamiseen. Alueelliset vastuumuseot korvaavat aiemmat maakuntamuseot.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Näyttelyt, pysyvät	7	7	7
Erikoisnäyttelyt	6	6	6
Näyttelykävijät yhteensä	14 221	15 000	13 649
Lausunnot yhteensä	219	150	154

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	67 515	30 000		26 720	-3 280	89,1 %
Maksutuotot	23 052	40 000		20 621	-19 379	51,6 %
Tuet ja avustukset	183 697			87 788	87 788	0,0 %
Muut tuotot	21 390			4 022	4 022	0,0 %
Tuotot yhteensä	295 654	70 000	0	139 151	69 151	198,8 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-52,9 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-576 334	-536 370		-582 438	-46 068	108,6 %
Ostopalvelut	-285 953	-155 850		-185 105	-29 255	118,8 %
Aineet ja tavarat	-45 088	-28 450		-29 304	-854	103,0 %
Avustukset						
Muut kulut	-264 481	-273 900		-276 036	-2 136	100,8 %
Kulut yhteensä	-1 171 857	-994 570	0	-1 072 883	-78 313	107,9 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-8,4 %		
Toimintakate	-876 203	-924 570	0	-933 732	-9 162	101,0 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				6,6 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	31 556			0		
Sisäiset kulut	-294 279	-317 580		-310 156		

Museot

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuhenkilö: Museonjohtaja Dan Lindholm/Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Tulot ylittyivät 69 151 eurolla. Nämä ovat tulleet Svenska kulturfondenin ja Museoviraston avustuksista. Menot ovat kasvaneet vastaavasti (palkat, ostopalvelut). Ylityksen syynä ovat lomapalkkajaksotukset, joita ei voida laskea etukäteen. Ne kirjataan tammikuun alussa ja museon kohdalla ne muodostivat noin 18 000 euron lisäkustannuksen.

EKTA:n sisääntuloaulan, jossa sijaitsevat myös kahvila ja museokauppa, laajennus sekä lattiamaton vaihto vanhassa näyttelyhallissa on vaikuttanut merkittävästi museon toimintaan. Erityisnäyttelyiden määrä järjestettiin suunnitellusti, mutta museon päänäyttely siirrettiin syksyyn, mikä luonnollisesti vaikutti huippusesongin kävijämäärään. Vierailijoiden määrä on poikkeustilanteesta huolimatta kohtuullisella tasolla.

Kirjastot

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuhenkilö: Kirjastopäällikkö Heidi Enberg/Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Kirjastotoiminta muotoutuu kirjastolain mukaan, jonka tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen, aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen, aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Syventynyt yhteistyö itäisen Uudenmaan yleisten kirjastojen kanssa toteutetaan osallistamalla aktiivisesti kehitystyöhön, toisin sanoen Raaseporin kirjaston henkilökuntaa osallistuu yhteisiin työryhmiin, joissa kehitystyö suunnitellaan. Yhtenä tavoitteena on toiminnan tehostaminen, jotta voidaan panostaa enemmän ulospäin suuntautuvaan työhön mm uuden verkkokirjaston sekä monipuolisemman markkinointimateriaalin kautta. Tehdään koko kirjastoverkoston kattava uusi markkinointistrategia.

Helle-yhteistyöalueen yhteisestä e-resurssikokoelmasta tulee monipuolisempi ja huomattavasti laajempi kuin nykyinen e-resurssikokoelma. Tavoitteena on kasvattaa e-resurssien käyttöä.

Yksi kirjaston tavoitteista on jo useamman vuoden ajan ollut tavata kaikki 1, 4 ja 7 luokkalaiset. Tämä työ jatkuu ja kehittyy sivistyksen ohjausryhmässä yhtenäisen oppimispolun kehittämiseksi, joka on yksi sivistyssektorin kahdesta keskeisestä painopistealueesta talousarvion 2019 ja taloussuunnittelujakson 2020-2021 osalta. Yhtenäinen oppimispolku tarkoittaa yleistä näkemystä terveydenhoidosta, kasvatuksesta, kasvusta ja oppimisesta kaikenikäisille.

Kirjastoauton palvelua parannetaan muuttamalla henkilöstöresurssien jakoa niin, että lisäapua on saatavilla kaikkein vaativimpien pysäkkien kohdalla.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Yhteistyö Itä-Uudenmaan yleisten kirjastojen kanssa on vakiintunutta ja toimivaa	Verkkokirjaston sisältö monipuolistuu
	Yhteistyö Itä-Uudenmaan kirjastojen kanssa on vakiintunut ja uusi monipuolisempi verkkokirjasto avattiin 1.10.	
	Kokoelmat ja palvelut näkyvämpiä ja tunnetumpia	10 tilaisuutta joissa kokoelmat ja palvelut nostetaan esille
	Kirjastot ovat järjestäneet yli 10 toiminnan sisältöä nostavaa tapahtumaa.	
	Suurempi ja monipuolisempi e-resurssikokoelma	E-resurssien käyttö kasvaa
	Kaksi uutta elokuvien suoratoistopalvelua on otettu käyttöön ja e-resurssien käyttö on lisääntynyt.	
	Yhtenäinen oppimispolku	Kaikki 1, 4 ja 7 luokkalaiset käyvät lukuvuoden aikana kirjastossa tai kirjastoautossa

Kirjastot

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuhenkilö: Kirjastopäällikkö Heidi Enberg/Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

		Yhtenäinen oppimispolku on vielä kesken, mutta suurin osa vuosiluokkien 1–4 ja 7 oppilaista on käynyt kirjastossa tai kirjastoautossa vuoden aikana.

Analyysi toimenpiteistä

Raaseporin henkilöstö osallistuu useisiin työryhmiin Helle-yhteistyöalueella. Näissä suunnitellaan mm. yhteistä markkinointimateriaalia, täydennyskoulutuksia, kirjastoaineistojen kuljetuksia jne. Kirjastojen väliset materiaalikuljetukset tapahtuvat tiiviimmin kesäkuun alusta lukien, jolloin yhteistyö uuden kuljetusyrittäjän kanssa alkoi. Tämä tarkoittaa sitä, että lainaajat saavat pääsääntöisesti toisesta kirjastosta varaamaansa aineiston aiempaa nopeammin. Uusi monipuolisempi verkkokirjasto avattiin yleisölle 1.10. Kirjaston markkinointi on järjestäytyneempää ja toiminta suunnitellaan valmiiksi seuraavalle kalenterivuodelle syksyn aikana.

Uusi elokuvien suoratoistopalvelu otettiin käyttöön hieman ennen vuodenvaihdetta 2018–2019 ja toinen elokuvien suoratoistopalvelu syksyllä 2019. Useimpien e-resurssien käyttö on lisääntynyt edellisiin vuosiin verrattuna.

Useimmat vuosiluokkien 1–4 ja 7 oppilaat ovat käyneet kirjastossa vuoden aikana, mutta on vaikea tietää varmuudella, ovatko kaikki tehneet niin ja onko jokin ryhmä jäänyt pois.

Mustion sivukirjasto suljettiin 16.9. kirjastorakennuksen purkamisen vuoksi. Kokoelman läpikäynti ja siirtäminen sekä kirjastotilan tyhjentäminen aloitettiin syyskuussa heti sulkemisen jälkeen.

Karjaan kirjastokokoelmien läpikäynti ja varaston tyhjennys aloitettiin syksyn aikana.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Aukiolotunnit	9 691	9 800	10 209
Fyysiset vierailut	196 491	205 000	207 242
Verkkokäynnit	29 961	25 000	24 770
Hankinta	9 145	10 000	9 246
Lainat	282 888	300 000	298 650

Kirjastot

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuuhenkilö: Kirjastopäällikkö Heidi Enberg/Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	5 502	3 000		6 764	3 764	225,5 %
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset	9 322			10 740	10 740	0,0 %
Muut tuotot	31 507	25 000		34 090	9 090	136,4 %
Tuotot yhteensä	46 331	28 000	0	51 594	23 594	184,3 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				11,4 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-710 311	-706 410		-701 411	4 999	99,3 %
Ostopalvelut	-213 424	-191 230		-208 728	-17 498	109,2 %
Aineet ja tavarat	-229 094	-233 100		-224 731	8 369	96,4 %
Avustukset						
Muut kulut	-446 100	-443 810		-452 497	-8 687	102,0 %
Kulut yhteensä	-1 598 929	-1 574 550	0	-1 587 367	-12 817	100,8 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-0,7 %		
Toimintakate	-1 552 598	-1 546 550	0	-1 535 773	10 777	99,3 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-1,1 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	13 427	10 000		10 695		
Sisäiset kulut	-583 638	-576 840		-586 660		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Yleistä:

Aukioloajat lisääntyivät, koska niihin sisältyvät itsepalvelutunnit lisääntyivät. Vierailut kasvoivat 10 000:lla edelliseen vuoteen verrattuna ja lainat 15 000:lla, vaikka ne eivät täysin saavuttaneet budjetoitua tavoitetta. Kotisivujen kävijämäärä jäi hieman alle budjetoitua; tilastoista puuttuvat maaliskuun tiedot, ja helmikuun aikana laskettiin vain muutamia käyntejä kotisivun vaihtamisen vuoksi. Hankinta nousi hieman edellisvuotta korkeammaksi, vaikka se ei saavuttanut budjetoitua tavoitetta.

Talous:

Tulot: 10 740 € valtion hankeavustuksia ja rahastovaroja sisältyi tilinpäätökseen sekä tulo- että menopuolella. Myyntitulot sekä muut tulot olivat 12 800 € budjetoitua suuremmat.

Palvelujen osto: Määräraha ylittyi hankekustannusten ja kuljetuskustannusten vuoksi kuljetusten määrän lisääntyessä sekä kameravalvonnan asentamisen vuoksi Tammisaaren kirjastoon, jolloin inhimillinen valvonta väheni.

Muut kulut: Tammisaaren kirjasto otti osan tiloista, kun kulttuuritoimisto muutti rakennuksesta vuoden 2018 lopussa. Tilat eivät olleet mukana vuoden 2019 talousarviossa. Sisäinen vuokra ylittyi siten 8 500 €.

Vapaa-aika

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuuhenkilö: **Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman**

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Liikunta on kunnallinen peruspalvelu ja jokaisen perusoikeus. Kunnallisen liikuntatoimen pääasiallisena tehtävänä on luoda edellytykset liikunnan harjoittamiseen, jolloin painopisteen muodostavat ajanmukaisten laitosten saavutettavuus ja niille asetettavat vaatimukset. Varsinaisen liikuntatoiminnan organisoivat pääasiassa aatteelliset liikuntajärjestöt. Kaupungin oma ohjattu toiminta on suunnattu alhaisella osallistumiskynnyksellä koko väestölle. Liikunnalla on myös tärkeä rooli maahanmuuttajien kotouttamisessa sekä osana yhtenäistä oppimispolkua.

Raaseporin nuorisotoiminnan tulee tukea nuorten kehitystä ja itsenäistymisprosessia. Nuorisotoimisto edistää aktiivista kansalaisuutta ja vahvistaa nuorten sosiaalista identiteettiä. Nuorisotoimisto tuottaa kunnallisia nuorisopalveluja kuten nuorisotalotoimintaa, pienryhmätoimintaa, leirejä ja tutustumisvierailuja. Muiden sivistystoimen osastojen kanssa tehtävän moniammatillisen yhteistyön kautta nuorisotoiminta on osa yhtenäistä oppimispolkua. Nuorisotoiminnan työpanokset ovat lisäksi oppilas- ja opiskelijahuollon kehittämisessä.

Hallintosäännön mukaan vapaa-aikalautakunta hallinnoi liikuntatoimintaa sekä tilaa yhdyskuntatekniseltä osastolta liikuntapaikkojen hoidon ja kunnossapidon.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Liikuntatoimen tavoitteena on aloittaa satsaus lisääntyvään ohjattuun liikuntaan ja liikuntaneuvontaan vuonna 2019 ja kartoittaa investointitarpeet pidemmällä tähtäimellä tulevia vuosia ajatellen kokonaisratkaisulla, joka palvelee kaikkia lajeja, kuntoilijoita ja myös nuorisotoimintaa. Liikuntaneuvonnan käynnistämistä varten jätetään sisään rahoitushakemus syksyllä 2018.

Uusi liikuntaparlamentti, joka aloittaa toimintansa syksyllä 2018 tulee ottamaan aktiivisen roolin kunnallisen liikuntatoimen suunnittelussa siltä osin kuin se koskee urheiluseuroja ja näin ollen lisätään asukkaiden osallisuutta. Vuonna 2017 aloitettu kaupungin avustuspolitiikan selvitystyö sekä vuokravapauden perusteet ja tilakustannukset viedään lautakunnan käsittelyyn kokonaispakettina, joka selventää ja tasapuolistaa pelisääntöjä kaikille tukien seuroja paremmin ja luoden pitkäjänteisyyttä keväästä 2019 eteenpäin.

Tammisaaren uimahallille tehdään perusteellinen selvitys ja kartoitus vuosina 2019-2020 ennen myöhempää saneerausta vuosina 2022-2023.

Yhteistyötä ulkopuolisten liikuntapaikkojen hoitajien kanssa lisätään ja siitä tehdään sopimus pohjaista.

Nuorisotoimisto seuraa vapaa-aikalautakunnan vahvistama toimintasuunnitelma ajalle 2018-2019. Nuorisotoimisto työskentelee aktiivisesti nuorisovaltuuskunnan kanssa ja järjestää nuorisoparlamentin. Tavoitteena on toimiva nuorisovaltuusto ja nuorison aktivoiminen yhteiskunnallisissa asioissa. Nuoriso-ohjaajat ja erityisnuoriso-ohjaajat tekevät aktiivista ja moniammatillista yhteistyötä koulujen ja muiden organisaatioiden kanssa tyydyttääkseen paikalliset tutkimusten pohjalta esiin nousseet tarpeet.

Nuorisotoimintaa tarjotaan Tammisaarella, Karjaalla, Pohjassa, Tenholassa ja Mustiolla. Nuorisotoimilla on aktiivinen yhteistyö koulujen, nuorisotyöpajojen, muiden kunnallisten yksiköiden kanssa sekä kolmannen sektorin, kuten yhdistysten ja seurakuntien kanssa.

Vapaa-aika

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Ohjattu liikunta tavoittaa suuremman osan suurimmassa tarpeessa olevasta väestöosasta ja kaupunki aloittaa liikuntaneuvonnan kehittämisen.	Kaupunki tekee rahoitushakemuksen voidakseen rakentaa yhdessä kolmannen sektorin kanssa oman mallin tehden liikuntaneuvonnasta systemaattisen työkalun sosiaali- ja terveystoimelle.
	Liikuntaneuvonnan rakentamiseen saatiin valtionavustusta, ja toiminta käynnistyi 2.9.2019. Vuoden 2019 aikana kirjattiin noin 75 asiakasta.	
	Yhdessä yhdyskuntateknisen toimen ja ulkopuolisten yhteistyökumppanien kanssa luodaan toimiva ja kustannustehokas malli liikuntapaikkojen hoitamiseen.	Kaupunki tekee riittävän määrän sopimuksia enemmän perifeerisiä liikuntapaikkoja hoitavien yhteistyökumppanien kanssa.
	Sopimuksia, joiden sopimuskausi on päättynyt, on uudistettu ja ehtoja täsmennetty.	
	Seuroille hyvin toimiva ja tasapuolisempi järjestelmä kaupungin liikuntapaikkojen käyttöä varten.	Uusi neuvoo-antava liikuntaparlamentti kytketään yhteen liikuntapaikkojen suunnitteluun sekä liikuntavuorojen jakoon ja jakoperusteet uudistetaan.
	Työ aloitettiin, mutta sitä ei saatu päätökseen vuoden 2019 aikana henkilöresurssien vuoksi. Työ on aloitettu uudelleen ja harjoitteluvuorojen myöntämismallia tullaan käsittelemään vapaa-aikalautakunnassa toukokuussa 2020.	
	Kaupungin nuorisotoimi tekee aktiivista yhteistyötä kaupungin perusopetuksen kanssa ja pohjaa tarjotun toimintansa todellisiin eri tutkimuksista nousseisiin tarpeisiin.	Koulukontakteja vahvistetaan ja luodaan moniammatilliset kontaktit koulujen henkilökuntaan. Nuoriso-ohjaajien ja erityisnuoriso-ohjaajien työnjako selkeytetään osana koko sivistystoimen painopistealueita.
	Nuorisotyöntekijöille ja erityisnuorisotyöntekijöille on laadittu uudet työnkuvaukset. Uusi malli on otettu käyttöön syksyllä 2019 ja sitä arvioidaan jatkuvasti. Yhteyksiä kouluihin on luotu aiempaa laajemmin, ja Kiilan koulun ja Ekenäs högstadieskolan välituntitoiminnan järjestämisen kokeiluja on suunniteltu ja käynnistetty vuonna 2020.	
	Vahvistaa nuorten mahdollisuutta vaikuttaa lähiyhteiskuntaan sekä lisätä heidän tietoa siitä	Nuorisovaltuusto tekee aktiivisesti lausuntoja eri asioista kaupungin eri lautakunnille.
	Nuorisovaltuusto on antanut lausuntoja muun muassa sisäilmakysymyksistä sekä seksuaalisen häirinnän ehkäisemistä koskevasta toimintasuunnitelmasta ja niihin puuttumisesta. Lautakuntien on aktiivisemmin pyydettävä nuorisovaltuustolta lausuntoja.	

Analyyysi toimenpiteistä

Kaupunginvaltuusto päätti 23.9.2019 pitämässään kokouksessa organisoida vapaa-aikaosasto uudelleen siten, että kirjasto- ja museotoiminta kuuluu 1.10.2019 alkaen muun koulutuksen alle.

Liikunta- ja nuorisotoiminnan kehittäminen vuoden 2019 aikana on ollut haastavaa johtuen siitä, että vapaa-aikapääällikkö lopetti eikä uutta pystytty rekrytoimaan syksyn aikana. Toimialajohtaja hoiti vapaa-aikapääällikön tehtäviä. Marraskuusta lähtien on palkattu liikunnasta ja terveystoiminnasta vastaava henkilö.

Liikuntaneuvonta on käynnistynyt hyvin ja jo suhteellisen lyhyen ajan jälkeen se on osoittautunut merkittäväksi tavaksi tukea kuntalaisten hyvinvointia. Liikuntaneuvonta on lakisääteinen kunnallinen palvelu ja Raaseporin malli on toiminut erittäin hyvin. Tällä hetkellä liikuntaneuvonnassa on noin 75 kirjautunutta asiakasta. He saavat vuoden ajan tukea ja yksilöllisiä neuvoja liikunnasta, ravitsemuksesta, terveydestä ja hyvinvoinnista. Liikunta on rakentanut viimeisen vuoden aikana vahvaa toimialojen rajat ylittävää yhteistyötä sekä kunnallisten että yksityisten hoitoyksiköiden kanssa. Hankkeen avulla on voitu palkata myös liikuntaneuvojia, jotka ovat ottaneet hoitaakseen osan liikunnanohjaajien ohjatusta toiminnasta heidän vapauttamisekseen neuvontaan. Hankkeen avulla on myös käynnistetty runsaasti uusia liikuntaryhmiä. Elokuussa liikunta jakoi liikuntaesitteen kaikkiin alueen noin 22 000 kotitalouteen. Nämä herättivät asukkaiden keskuudessa suurta huomiota kaupungin johtamaan toimintaan. Esite ilmestyy jatkossa vuosittain elokuussa. Tavoitteena on, että liikuntaneuvonnasta tulee pysyvä osa kunnan palveluja.

Liikunta on usean vuoden ajan tehnyt vahvaa yhteistyötä maahanmuuttajatoimiston kanssa. Vuodesta 2016 lähtien aluehallinnon tuella on aktiivisesti edistetty kotouttamista liikunnan avulla. Vuoden 2019 aikana hanketta on hallinnoinut liikunta. Hankkeen tavoitteena on ollut tukea maahanmuuttajan matkaa suomalaiseen kulttuuriin ja liikuntakulttuuriin pitkäjänteisesti sekä tukea kotoutumista ja osallistumista yhteiskuntaan.

Nuorisotoimintaa on kehitetty, mutta valitettavasti toteutusta on vaikeuttanut se, että sijaisena ja iltatyöntekijänä toimimisesta kiinnostunutta henkilöstöä on vaikea löytää. Toinen erityisnuorisotyöntekijäavakanssi oli täyttämättä koko vuoden.

Nuorisovaltuuston työstä on keskusteltu, eikä työ vielä toimi optimaalisesti. Nuorisovaltuustolla on ollut edustajia kaikissa lautakunnissa.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Uimahallikäynnit/vuosi	94 508	95 000	101 299
Uimaopetus kouluille/osallistujamäärä per vuosi	7 090	7 000	7 970
Nuorisotalojen käynnit/vuosi	13 498	14 000	10 251
Ohjattu toiminta/osallistujat (vesitoiminnot, kuntosali, ei kouluja)	20 765	20 000	24 669
Ohjattu nuorisotoiminta/osallistujat	3 637	3 500	1 951
Erytisnuorisotoiminta/ osallistujien määrä per vuosi	0	100	0

Vapaa-aika

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	377 857	415 900		427 524	11 624	102,8 %
Maksutuotot	35 035	33 500		33 696	196	100,6 %
Tuet ja avustukset	0			41 800	41 800	0,0 %
Muut tuotot	409 786	429 200		378 767	-50 433	88,2 %
Tuotot yhteensä	822 678	878 600	0	881 787	3 187	100,4 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				7,2 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-898 584	-909 950		-918 121	-8 171	100,9 %
Ostopalvelut	-754 618	-752 620		-808 879	-56 259	107,5 %
Aineet ja tavarat	-255 041	-268 650		-269 637	-987	100,4 %
Avustukset	-138 310	-160 000		-160 215	-215	100,1 %
Muut kulut	-727 694	-967 570		-929 938	37 632	96,1 %
Kulut yhteensä	-2 774 247	-3 058 790	0	-3 086 790	-28 000	100,9 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				11,3 %		
Toimintakate	-1 951 569	-2 180 190	0	-2 205 003	-24 813	101,1 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				13,0 %		

Mistä:

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Nuoriso

Talousarvio: 678 930, talousarviototeutuma: 635 841 = 93,7 % (-43 089 euroa). Alitus johtuu siitä, että useita toimia oli täyttämättä kesän ja alkusyksyn aikana. Tämä näkyy hyvin selkeästi nuorisotalokäyntien ja ohjatun nuorisotoiminnan tunnusluvuissa. Palkkamäärärahat alittuivat 48 912 eurolla.

Liikunta ja urheilu:

Talousarvio: 501 260, talousarviototeutuma: 1 569 163 = 104,5 % (67 903 euroa). Ylityksen suurimpana syynä on kaksi liikuntahanketta, jotka saivat aluehallintovirastolta 36 000 euroa avustusta. Kaupungin oman osuuden on kuitenkin oltava 33 000 euroa. Hankkeita ei ollut budjetoitu. Toinen syy ylitykseen on palloiluhalli/uimahalli, joka ylitti talousarvionsa 32 365 eurolla, josta palkkojen osuus on 24 670 euroa ja loput erilaisia palveluita. Ilahduttavaa on, että uimahallikäynnit palasivat normaalille tasolle vuonna 2018 tapahtuneen notkahduksen jälkeen. Ohjatussa toiminnassa on ollut lähes 20 % aiempaa enemmän osallistujia – syynä ovat lähinnä liikuntahankkeet ja liikuntaryhmien määrän kasvu.

Toimiala: Tekniikka

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl

Perustietoa sektorista

Tekninen toimiala on valtuustotasolla jaettu kahdeksaan sitovuustasoon: (kaupunginvaltuuston sitovuustasot) 1) Tekninen hallinto 2) Yhdyskuntatekniikka 3) Mittaus ja kiinteistönmuodostus 4) Kaavoitus 5) Rakentaminen ja ympäristö 6) Tilahallinto 7) Siivous ja ruokahuolto 8) Jätelautakunta.

Tekniseen toimiala käsittää seuraavat toimintaosastot: 1) Hallinto 2) Yhdyskuntatekniikka 3) Kaavoitus- ja ympäristö 4) Tilahallinto ja 5) Jätelautakunta

Tekninen lautakunta vastaa koko toimialan toiminnoista, talousarviosta sekä henkilökunnasta lukuunottamatta rakennus- ja ympäristöviranomaistoimintaa sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaa. Kaavoituslautakunta on asiantuntijalautakunta kaavoituskysymyksissä, ympäristö- ja rakennuslautakunta hoitaa rakennus- ja ympäristöluvut ja jätelautakunta on koko (läntisen) Uudenmaan viranomaislautakunta.

Pääasialliset tehtävät:

- Edistää Raaseporin kaupungin kasvua ja viihtyisyyttä.
- Vastata maapolitiikasta, kiinteistöjen myynnistä ja aluesuunnittelusta.
- Vastata yleisten alueiden hoidosta ja kunnossapidosta.
- Edistää ja ylläpitää turvallista infrastruktuuria ja hyviä liikenneyhteyksiä.
- Koordinoida investointien suunnittelua ja toteutusta yhdessä muiden toimialojen kanssa.
- Vastata kaupungin rakennetun kiinteistökannan/toimitilojen kunnossapidosta ja kiinteistöstrategian toimeenpanosta¹
- Vastata kaupungin ruokahuollon- ja siivouspalveluiden tuottamisesta toimialojen tarpeiden mukaan.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

- Teknisen toimialan päämäärät;
  - kuntalaisten eduksi; tavoitteena tyytyväinen asiakas
  - muiden toimialojen kanssa; tavoitteena tyytyväinen tilaaja
  - toimialan sisäisesti; tavoitteena toimivat sisäiset työtavat
- Teknisen toimialan hyvä ja selkeä johtaminen, selkeät toimenkuvaukset ja vastualueet
- Teknisen toimialan ja kaupungin muiden toimialojen kiinteä yhteistyö
- Taloudellisen tilanteen mukaan mitoitettu motivoitunut ja osaava henkilökunta.
- Vaihtoehtoisia tuotantotapoja palvelutuotannolle, markkinoiden aktiivinen hyväksikäyttö uusinvestoinneissa ja ruuhkahuippujen tasaamisessa.
- Oikein mitoitettu asiakaspalvelu sekä osastoilla että kaupungin kotisivuilla.
- Selkeä kaavoitus, nopeat rakennusluvut sekä tonttien oikea-aikainen markkinointi ja myynti.
- Kyky reagoida nopeasti tuleviin tarpeisiin ja kysyntään.
- Hankekehitys jatkuvaa, kehitysprojektien tehokas läpivienti.
- Hankkeiden toteutuksen aikataulut, työvaiheiden suunnittelu ja etukäteismarkkinointi aluetta luovutettaessa.
- Kiinteistöstrategian toimeenpano ja toimivat kiinteistönkehitystoimenpiteet
- Hyvä yhteistyö teknisen keskuksen, Raaseporin Veden, Tammisaaren Energian ja muiden verkkorakentajien kanssa:

¹ *Kiinteistöstrategian määrittelmä ja sisältö; Raasepori omistaa runsaat 200 rakennusta (kiinteistöä, joilla on rakennuksia). Kiinteistöstrategien muodostuu seuraavista kokonaisuuksista:*

1) *Toimenpideohjelma kaupungin rakennetuille kiinteistöille, ns. kiinteistösalkutus määrittelee mm. kohteen kunto- ja hoitoluokituksen, kehitystoimenpiteet ja -tavoitteet sekä sisältää kohdetiedot*

2) *Pitkän tähtäimen ohjeellinen Investointisuunnitelma sekä rakennetuille kiinteistöille että kunnallisteknisille rakenteille*

3) *Sisäisten (pääoma)vuokrien määrittely salkku- ja kiinteistökohtaisesti; määritelty laskentamenetelmä kaupungin omille käyttäjille sekä esim. Sote-kiinteistöjen osalle*

Toimiala: Tekniikka

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl

- Investointien samanaikainen toteuttaminen muiden toimijoiden kanssa, kun se on mahdollista.
- (Yhteisten) hankintamenettelyjen kehittäminen.
- Hyvä yhteistyö alueellisten ja valtion viranomaisten kanssa.

Kaupunginvaltuuston hyväksymän toimenpideohjelman 'Raasepori 2020 osa I' sopeuttamistoimenpiteiden 6.6.2016 § 60 tavoitteena on kehittää teknisen toimialan toimintoja niin, että seuraavat taloudelliset vaikutukset saavutetaan; 300 000 € ns yleissäästötavoite vuonna 2019 sekä ns. kiinteistöstrategian toimeenpanon tuloksena 400 000€ toimintavuosien 2017-2020 aikana (133 333 €/toimintavuosi), sopeuttamistarve koko toimialan osalta on yhteensä 433 000 € vuodelle 2019 vuoden 2018 talousarviosta. Sopeuttamisohjelma on 3 vuotinen, viimeinen sopeuttamiskausi on 2019.

Kaupunginvaltuuston hyväksymän toimenpideohjelman 'Raasepori 2020 osa II' sopeuttamistoimenpiteiden 14.4.2018 § 35 tavoitteena on edelleen keskittää kaupungin toimintoja omiin kiinteistöihin. Kokonaissäästötavoite keskittämiseksi on asetettu 175 000 euroa vuodelle 2019. Kiinteistöjen tehostettu käyttö kaupungin omaan toimintaan on kiinteistöstrategian mukaista. Valtuuston päätöksen mukaan työllisyysosasto muuttaa ulkoisista tiloista omiin tiloihin vuoden 2019 aikana ja Tunabon päiväkodin toiminta siirretään Snappertunan koulun tiloihin 1.8.2019. Tyhjiin jäävät tilat Snappertunassa myydään kiinteistöstrategien perusteiden mukaisesti. Näillä toimenpiteillä ei ole tilahallinnolle kustannusvaikutuksia, säästöt syntyvät tiloja käyttävien yksiköiden osalle, tilahallinto saavuttaa säästöjä käyttökulujen osalta, kun ko. kiinteistöt on myyty.

Tammiharjun alue on keskeisessä roolissa kaupungin hallinnon sijoittumisen suhteen uuden kaupungintalon valmistuttua syksyllä 2018. Alueen 16 rakennuksen käyttöä tehostetaan keskittämällä kaupungin toimintoja alueelle. Tammiharjun alueen kehittäminen ns. hallintokeskittämäksi on tulevien toimintavuosien haaste. Alueelle on tarkoituksenmukaista keskittää kunnallisia- ja palvelutoimintoja, pelkästään jo kiinteistökannan tehokkaan käyttöasteen ja yleisten palveluiden parantamiseksi keskitetyksi samalle alueelle.

Kaupungin kiinteistöjen sisäinen pääomavuokra päivitetään vuodelle 2019 yleisesti kunnissa käytössä olevaa käypää tasoa. Maakuntahallinnon- ja mahdolliset sotetoimintojen muutokset edellyttävät, että kaupungin kiinteistöjen (ulkoinen) vuokrataso on oikea. Talousarviossa 2019 noudatettu sisäisen pääomavuokran määräysperiaate vastaa maakunnan tilakeskuksen laskentamallia- ja periaatteita.

Kaupungin hallintohenkilökunta on ollut "hajasijoitettuna" siihen saakka, kun uusi kaupungintalo on otettu käyttöön syksyllä 2018. Ne rakennukset, jotka jäävät tyhjiksi hallinnon siirtämisen jälkeen, pyritään ottamaan muuhun käyttöön (esim koulujen korjausten aikaisiin ns. väistötiloiksi) tai vaihtoehtoisesti niistä luovutaan kiinteistöstrategian mukaisesti. Siirtymävaiheessa saattaa syntyä ylimääräisiä kiinteistökustannuksia, tavoitteena on keskittää kaupungin toimintoja kaupungin omiin kiinteistöihin mahdollisimman tehokkaasti. Tyhjiin jäävät kaupungin kiinteistöt rasittavat tilahallinnon taloutta. Kun 'loppukäyttäjää' ei ole, vastaa tilahallinto tyhjen rakennusten käyttökuluista. Uuden kunnantalon valmistuttua, on odotettavissa, että kustannukset juuri tyhjiin jäävien rakennusten osalta kasvavat. Ns. siirtymäkauden aikana, siis hallintokuntien muuttaessa uuteen kaupungintaloon, aiheutuu noin 50-100 000 euron kustannukset tyhjiin jäävistä kiinteistöistä ennen, kun uutta toimintaa on saatu kiinteistöihin tai niistä on muilla tavoin luovuttu.

Kaavoitusohjelma ja rakentamisen toteutussuunnitelmat päivitetään vastaamaan ajankohtaista tarvetta. Tonttimaan kaavoittaminen yritystoiminnalle on painopisteenä toimintavuonna 2019. Karjaan ja Tammisaaren välinen yleiskaava vahvistuessaan edesauttaa työpaikka-alueiden asemakaavoittamista, lisäksi Skogbyn ja Horsbäckin alueita kehitetään. Paikkakunnalle muuttoa edistetään kiinnostavalla tontti- ja asuntotarjonnalla sekä tehokkaalla, avoimella tonttien markkinoinnilla. Luonto, vesistöt ja ruukkimiljööt ovat Raaseporin vahvuus!

Tovön ja Risön alueelle kaavoitetaan loma-asuntotontteja vuoden 2019-2020 aikana, joilla on merkitystä kaupungin kiinteistömyyntitulojen kannalta. Edelliset vuosien kokemusten mukaan pääpaino tontinmuodostuksessa (kaavoituksessa) tulee olla työpaikka- ja teollisuustonttien kaavoituksessa sekä Tammisaaren ja Karjaa keskustan alueen kerrostalovarannon kasvattamisessa. Vallalla oleva asumisen trendi on että ihmiset haluavat asua taajamien keskustoissa palveluiden lähellä.

Kiinteistönmyynti, sekä rakentamattomat maa-alueet, että rakennukset, on keskitetty mittaus- ja kiinteistönmuodostusosastolle. Myyntiprosessi valmistellaan siten, että kohteen myynnille on päätöstä tehtäessä vaadittavat tiedot, riittävä taustatieto myyntipäätöksen tekoon sekä ostajaehdokkaalle. Saumaton yhteistyö raakamaanhankinnan (maapolitiikka) – kaavoituksen - luvituksen ja kiinteistönmyynnin osalta on tärkeää ja kytkeytyy

Toimiala: Tekniikka

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl

koko toimialan yhteisiin toiminnallisiin- ja taloudellisiin tavoitteisiin. Kiinteistömyynnistä saatu myyntivoitto on vuodelle 2019 asetettu 1,37 miljoonaa euroon, kun se aiemmin on ollut 1,7 meur.

Kiinteistöjen (rakennetut ja rakentamattomat) myyntiprosessia kehitetään edelleen. Tavoitteena on, että tarvittavat myyntipäätökset ja siihen liittyvä valmistelu on hyvissä ajoin tehtynä, jotta myynnissä on useita erityyppisiä kohteita samanaikaisesti. Ns. myyntisalkun (=poistosalkun) tulee olla riittävän kattava, jotta erityyppisiä kohteita on jatkuvasti myynnissä. Kiinteistöjen myynnistä saadaan sekä suoranaisia myyntituloja sekä toisaalta säästöjä ylläpitokustannuksista ja laskennallinen rakennuksiin liittyvä korjausvelka vähenee kiinteistömässä pienentyessä. Kiinteistömyynnin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet liittyvät käytännössä koko teknisen toimialan toimintaan.

Kaupunki parantaa kiinteistöjen, katujen ja yleisten alueiden hoidon taloudellisuutta ja tehokkuutta edelleen kehittämällä kaupungin teknisten toimintojen välistä yhteistyötä. Kaupungin palvelutuotannossa hyödynnetään palvelutuotantomarkkinoita ja otetaan käyttöön uusia toimintamalleja esim. ruuhkahuippujen tasaamisessa. Teknisen toimen tavoite on edelleen tiivistää teknisen henkilöstön yhteistyötä yhdyskuntatekniikan ja tilahallinnon osastojen välillä, tehtäväkuvauksia, työnjohtoa ja kustannusseurantaa tarkennetaan. Toimintatapoja tulee muuttaa kautta linjan, jotta taloudellinen sopeuttaminen on mahdollista. Toimintavuoden 2019 aikana selitetään, onko löydettävissä synergiaetuja siirtämällä kaupungin katuvalaistuksen hallinnointi, hoito ja investoinnit kokonaan Tammisaaren Energian hoidettavaksi.

Kaupungin lähivuosien investointitarpeen vuoksi priorisoidaan investointihankkeiden valvontaa ja tähän tarkoitukseen keskitetään enemmän resursseja. Vuoden 2019 alussa palkataan yksi projekti-/työnjohtaja, jonka pääasiallisena työtehtävänä on investointien projektien johto ja työprosessien koordinointi. Henkilöllä tulee olla tekninen pätevyys rakennetekniikassa ja energiatehostamisessa. Toimenpiteestä seuraa pienempi konsulttitarve kyseisillä työalueilla. Lisääntyneet palkkakulut rasittavat investointitalousarvioita.

Tavoitteena on että rakennusvalvonta ja ympäristötoimisto toimivat läheisessä yhteistyössä muun teknisen toimen kanssa ja koko toimiala pyrkii näin hyödyntämään osastojen välisiä synergiaetuja. Viranomaistoimintojen mahdolliseen alueellistamiseen varaudutaan, Raasepori on näiltä osin valmis keskustelemaan yhteistyöstä Inkoon ja Hangon kanssa.

Vuoden 2019 alusta Länsi-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan jätehuolto-yhtiöt ovat fuusioituneet yhdeksi jätehuolto-yhtiöksi, Raasepori toimii uuden jätehuoltolautakunnan isäntäkuntana toistaiseksi. Uuden 'Uudenmaan jätelautakunnan' toimintaa on kuvattu tarkemmin kyseisen osaston alla erillisessä osiossa.

Investoinnit 2019

Investoinnit esitellään talousarvion investointiosassa.

Strategian jalkauttaminen teknisen toimialan tavoitteisiin

Kaupunginvaltuuston 4.6.2018 § 45 hyväksymän strategian toimeenpano huomioidaan toimialan osastojen tavoitteissa. Strategiassa esitetyt toimenpiteet on pyritty käsittelemään konkreettisina toimenpiteinä osana koko toimialan toimintaa. Strategian painopistealueet ja 'jalkauttaminen' lähivuosien ajalle tekniselle toimialalle ovat:

- Vuorovaikutus alueen jo toimivien yritysten ja mahdollisten etabloituvien yritysten kanssa. Koskee maapolitiikkaa, rakennusmaan- ja rakennusten myynti, kaavoitus, palvelutuotanto ja rakentaminen.
- Vaikuttaa työpaikkojen ja kasvun mahdollistamiseen toteuttamalla suunniteltuja hankkeita, kuten esim Länsi Uudenmaan Keskusasema (Västra Nylands Centralstation), toimivat liikennejärjestelyt vt 25 ja raideliikenteen (rantarata ja Hanko-Hyvinkää rata) vaikutusalueella, edesauttaa kaupan hankkeiden toteuttamista, edesauttaa teollisuuden hankkeiden toteuttamista.
- Aktiivisia toimenpiteitä hiilidioksidineutraalisuuteen vuoteen 2035 mennessä
- Toimivaan viranomaistoimintaan panostetaan, sujuva luvitus (rakennusluvut, poikkeusluvut ja ympäristöluvut).
- Kiinteistöstrategian jatkuva tiukka noudattaminen, toiminnan keskittäminen omiin rakennuksiin, oikein mitoitettu sisäinen vuokrajärjestelmä, jota voidaan käyttää myös mahdollisessa maakuntauudistuksessa, tarpeettomista rakennuksista luovutaan.
- Tekninen toimiala osallistuu palveluverkkoselvityksen laadintaan yhdessä muiden toimialojen kanssa

Toimiala: Tekniikka

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl

kaupungin eri palveluista (palvelutarjonta, koulutus, päiväkodit, perusturva jne.). Palveluverkkoselvitys koskee kaikkia toimialoja ja sen laatimisesta pitää sopia.

- o Palveluverkkoselvitysten mukaan laaditaan maankäytön kehityskuva (=suunnitelma) joka toimii yleiskaavoituksen tausta-aineistona
- Energia- ja ilmasto-ohjelman päivitys ja ohjelman aktiivinen käyttö sekä paluu aktiiviseksi HINKU-kunnaksi.

Toimenpiteitä

- Toimintavuoden 2019 aikana käynnistettiin valmistelut maapoliittisen ohjelman päivittämiseksi. Toimintavuoden aikana valmisteltiin merkittäviä maanomistusjärjestelyjä strategisesti tärkeiden maa-alueiden saamiseksi kaupungin omistukseen vt 25 läheisyydessä yleiskaavoitetulla alueella.
- Palveluverkkoselvitys valmistui toimintavuoden 2019 aikana. Palveluverkkoselvitys on jatkoa vuonna 2016 käynnistetylle kiinteistöstrategialle, jonka tarkoituksena on tehostaa kaupungin hallitsemien tilojen käyttöä, tuoda suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteisyyttä liittyen päätöksentekoon ja osaltaan luoda valmiuksia esim. mahdollisen maakuntareformin tuloon, jolloin osa kiinteistöistä siirtyy maakunnan käyttöön.
- Kiinteistöjen (rakennusten) sisäinen vuokranmääritys on otettu käyttöön ja sen määrityspäätökset päivitetään tarvittaessa
- Asuttopoliittisen ohjelman laadinta käynnistettiin toimintavuoden aikana osana kiinteistöstrategian ja palveluverkkoselvityksen toimeenpanoa. Seuraavana toimenpiteenä laaditaan maankäytön kehityskuva, joka toimii tuleva (yleis)kaavoituksen tausta-aineistona
- Vuoden 2020 investointitalousarvion huomioitiin talousarviovalmistelussa erillinen määräraha energiatehokkuutta parantavien toimenpiteiden toteuttamiseksi
- Länsi Uudenmaan keskusasema, Karjaan matkakeskus valmistui pääasiassa toimintavuoden aikana, muodostaen merkittävän eri joukkoliikennemuotojen ns. solmupisteen, jonka tavoitteena on tehdä raideliikenteestä entistäkin houkuttelevampi vaihtoehto esim. työmatkaliikenteelle
- Teknisen toimialan prosessikuvaukset eri tasoilla on pääasiassa määritelty, hanke näiden tarkempien kuvausten osalta jatkuu

Analyysi toimenpiteistä

Tekninen lautakunta käsitteli 22.1.2019 § 4 koko teknisen toimialan käyttösuunnitelmaa (lukuun ottamatta rakennus- ja ympäristöviranomaistoimintaa sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaa), jossa talousarvion taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet määriteltiin. Kaavoituslautakunta toimi asiantuntijalautakuntana kaavoituskysymyksissä, ympäristö- ja rakennuslautakunta vastasi rakennus- ja ympäristöluvista ja jätelautakunta toimii koko (läntisen) Uudenmaan viranomaislautakuntana. Tekninen lautakunta hyväksyi 22.1.2019 lisäksi erikseen kiinteistöjen (§ 8) sekä yhdyskuntateknisten hankkeiden (§ 7) investointimäärärahan sekä käyttökulujen käyttösuunnitelman.

Teknisen toimialan taloudellinen tulos vuodelta 2019 on positiivinen. Positiiviseen tulokseen vaikuttavat useat seikat. Aiempien vuosien säästötoimenpiteet vaikuttavat, toimintaa on sopeutettu ja yleinen varovaisuus toiminnassa vaikuttavat tulokseen. Käyttökulujen osalta vuoden aikana tehtiin yksi talousarviomuutos, katujen kunnossapito, (Kv 14.10.2019 § 104) + 200 000 euroa. Henkilöstön osalta osa viroista ja toimista on eläköitymisten ja yleisen vaihtuvuuden nimissä ollut täyttämättä toimintavuoden aikana. Säästöjä on saavutettu mm. metsänhoidossa, tilojen hoidossa (siivous) ja kustannukset kiinteistönhoidossa ovat olleet budjetoitua alhaisemmat. Ruokahuollon kustannukset ylittivät budjetoidut määrärahat, talousarviomuutos ei kuitenkaan tullut kyseeseen.

Ostopalveluissa säästöä oli noin 130 000 euro, joka johtuu osittain ns. ylivuotisten korjaushankkeiden ajoituksesta toimintavuosien välillä sekä varovaisuudesta hankintojen osalta. Edellisvuoteen verrattuna ostopalvelut ovat nousseet, tämä johtuu talvikunnossapidosta ja rakennusten sisäilman seurannasta ja suoritetuista toimenpiteistä. Osa kiinteistöjen korjauksista ja kunnostuksista siirtyvät tulevalle vuodelle, haasteena näissä yli toimintavuoden menevissä saneeraushankkeissa on ns. tasejatkuvuus, jolloin määrärahojen käyttö jakautuu eri toimintavuosille.

Kaavoitus on ollut sujuvaa ja on jatkanut vuonna 2019 aktiivista yhteistyötä keskeisten viranomaisten, kuten Uudenmaan ELY-keskuksen ja Uudenmaan liiton kanssa. Kaavoituksen painopiste on ollut keskeisen yleiskaavan (Karjaan läntinen- ja Horsbäckin yleiskaavat) eteenpäin viemisessä.

Toimintavuoden 2019 aikana teknisellä toimialalla tehtiin 3 talousarviomuutosta; yhdyskuntatekniikan käyttötalousarviomuutos (Kv 14.10.2019 § 104), investointitalousarvion osalta investointimäärärahasiirto edelliseltä

Toimiala: Tekniikka

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl

toimintavuodelta Karjaan uuden päiväkodin hankkeelle (Kv 11.3.2019 § 6) ja Länsi Uudenmaan keskusaseman (Karjaan matkakeskus) hankkeelle (11.3.2019 § 5).

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	8 928 205	9 727 120		9 709 162	-17 958	99,8%
Maksutuotot	847 764	711 500	25 000	680 675	-55 825	92,4%
Tuet ja avustukset	67 232	155 300		195 206	39 906	125,7%
Muut tuotot	20 896 267	22 847 910	0	22 825 515	-22 395	99,9%
Tuotot yhteensä	30 865 970	33 766 830	25 000	33 726 477	-65 353	99,8 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				9,3 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-10 592 305	-10 849 330	-25 000	-11 003 472	-129 142	101,2%
Ostopalvelut	-8 074 244	-8 667 750	-200 000	-8 743 140	124 610	98,6%
Aineet ja tavarat	-6 350 703	-6 562 730		-6 329 657	233 073	96,4%
Avustukset	-202 261	-228 520		-224 551	3 969	98,3%
Muut kulut	-4 185 557	-5 339 280		-5 173 590	165 690	96,9%
Kulut yhteensä	-29 405 071	-31 647 610	-225 000	-31 474 411	398 199	98,8 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				7,0 %		
Toimintakate	1 460 900	2 389 220	-200 000	2 252 066	332 846	117,3 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				54,2 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	23 666 432	25 826 370		25 816 750		
Sisäiset kulut	-1 174 960	-1 993 800		-2 011 415		

Analyysi taloudesta

Käyttökulut

Teknisen toimialan toiminta osoittaa 331 887 euron ylijäämää suhteessa budjetoituus nettotalousarvioon.

Muita osastoja voidaan yleisellä tasolla kuvata seuraavasti;

Yhdyskuntatekninen osasto käytti 2 535 341 euroa tienpitoon ja 636 404 euroa puisto-osaston toimintaan. Katujen ylläpito ostopalveluna maksoi 19 622 euroa budjetoitua vähemmän. Tievalaistuksen sähkökustannukset olivat 414 164 euroa, mikä oli enemmän kuin viime vuonna. Ajoneuvojen polttoainekustannukset olivat 100 174 euroa. Puisto-osastolle asetetut vaatimukset mm. leikkipuistojen seurannasta ja hoidosta kasvavat koko ajan. Yhdyskuntateknisen osaston toimintakate oli 3 579 603 euroa.

Kiinteistö- ja mittausosastolle kirjatut kiinteistömyyntitulot (myyntivoitto) oli 1 230 956 euroa. Osasto myi tai vuokrasi vuoden aikana yhteensä 26 tonttia. Vuonna 2018 määrä oli 33 tonttia (v 2017/ 45 tonttia, 2016/ 23 tonttia, 2015/ 20 tonttia, 2014/ 49 tonttia ja vuonna 2013 49 tonttia). Mittausosaston – ja kiinteistönmyynnin toimintakate kokonaisuutena oli + 2 203 170 euroa (budjetoitu 2 263 310 euroa).

Metsätalouden puutavaranmyyntitulot olivat 647 953 euroa (talousmetsät ja puistometsät), myynti ylitti talousarvion 39 466 eurolla.

Tilahallinto-osaston (kiinteistönhoito) toimintakate oli + 7 708 176 euroa, (budjetoitu + 7 288 000 euroa) joka johtuu pääasiassa siitä, että hallinto on täyttänyt aiemmin tyhjiällä olevia kiinteistöjä tehokkaasti kaupungintalon rakentamisen aikana. Lisäksi kiinteistöhoitossa on säästetty budjetoituista kiinteistönhoidon kustannuksista.

Toimiala: Tekniikka

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl

Vastaavasti myös siivouksen ja ruokahuollon toimintakate oli 281 396 euroa (budjetoitu 84 190 euroa) joka johtuu alemmista budjetoiduista toiminnan kustannuksista ruokahuollossa (mm henkilöstökustannukset ja raaka-aineet).

Kaavoituksen toimintakate oli 626 313 euroa, joka noudattaa pääasiassa talousarviota. Kaavoituksen ostopalvelujen määrärahat toteutettiin myönnettyjen varojen puitteissa, kaavoituksessa käytettiin yhteensä 212 784 euroa ostopalveluihin.

Rakennusvalvonnan nettotulos oli -232 474 euroa. Tulojen toteutuma oli 97,5 % ja menot olivat 38 724 euroa enemmän kuin talousarvio edellytti. Ympäristönsuojelun tulot toteutuivat 96,8 % eli 6 846 euroa alle talousarvion. Ympäristönsuojelun toimintakate oli + 68 874 euroa talousarvioon verrattuna. Eteläkärjen ympäristöterveydenhuollon (ympäristöterveydenhuolto ja eläinlääkärihuolto) kustannukset alittivat talousarvion yhteensä 64 534 eurolla.

Yhdyskuntateknisen toimialan hallinnon tulot jäivät budjetoidusta, tulot (pienvenesataman tulot ja toiminnan tulot) jäivät alle budjetoidun 10 486 eurolla.

Sopeuttamistoimenpiteet, toimenpideohjelma toimintavuosille 2017-2019

Toimintavuoden 2016 aikana laadittiin ns. kiinteistöstrategia, jossa kaupungin rakennukset luokiteltiin eri salkkuihin, joille on määritelty salkkukohtainen sisäinen vuokra sekä hoitotasoluokitus. Kiinteistöstrategian toimeenpanoa jatkettiin vuoden 2017 aikana. Kiinteistöstrategian yhteydessä määriteltiin myös ne kiinteistöt, joista luovutaan. Sisäiset vuokrat päivitettiin toimintavuoden 2018 aikana, vuokran määräysperiaate vastaa yleisesti kunnissa olevaa tasoa ja on myös ns. maakuntamallin mukainen.

Kaupungin oma omakotitalotonttivaranto on hyvä, Raaseporin kaupungilla on yhteensä noin 120 pientalotonttia myytävissä eri puolilla kaupunkia (kaupungin maalla olevat tontit). Kiinteistöjen myynnillä on moninainen vaikutus teknisen toimen talouteen, toisaalta saadaan myyntituloja mutta merkittävä vaikutus on käyttökulujen pienenemisellä sekä ns. korjausvelan poistumisella.

Teknisen toimen toimenpideohjelman mukaiset toimenpiteet liittyivät valmisteluihin ns. Toli-kiinteistön toimintojen siirtämisestä tyhjillään olevaan kaupungin kiinteistöön Karjaalla sekä Snappertunan päiväkotitoimintojen siirtämisestä koulun tiloihin. Muutokset Snappertunan ko. toiminnoissa mahdollistavat, että kiinteistökantaa voidaan myynnin kautta vähentää.

Investoinnit 2019

Investointimäärärahoja käytettiin seuraavasti (investoinnit esitetty erikseen kustannuksittain investointiluettelossa);

Yhdyskuntatekniikka;

Tekninen keskus käytti 94,7 % vuoden 2019 investointivaroista, eli 6,885 miljoonasta käytettiin 6,52 miljoonaa.

Leikkipuistojen korjauksiin ja laitteiden uusimiseen ym. oli varattu kokonaismäärärahan yht. 130 000 euroa. Työt kaupungin leikkipuistojen ja uimarantojen päivittämisen ja uusimisen parissa jatkui. Toimintavuoden hankkeita olivat, Bromarvin uimarannan pukukoppi saneerattiin ja uimalaituri ja wc uudistettiin. Karjaan ns Parkour ulkoliikuntapaikkaa kohennettiin. Simmoksen terassille haettiin ja myönnettiin toimenpidelupa 9/2019 ja työt aloitettiin. Stallörsparkenin alueetta siistittiin mm parantalla kulkuväyliä. Kokonaismäärärahasta käytettiin 129 502 euroa.

Liikuntapaikkojen määräraha (200 000 euroa) osoitettiin markkinakentän kaukalon uudistamiseen, valmistui talven 2019/2020 aikana, ulkokuntosali toteutettiin Karjaalle kesän 2019 aikana. Tammisaaren palloiluhallin lattian uusiminen suoritettiin kesän 2019 aikana. Österbyn urheilukentän parantamistöitä suoritettiin kuluneen vuoden aikana, mm. uusittiin pukukoppirakennukset. Kokonaismäärärahaa käytettiin yhteensä 220 392 euroa.

Vieras- ja pienvenesatamien kunnostamiseen ja uusien pienvenesatamien rakentamiseen oli varattu yhteensä 250 000 euroa. Gumnäsin alueelle rakennettiin pienvenelaituri, vuokravenepaikkoja tulee noin 12 kpl, asennus suoritettiin kesällä 2019. Barkensuddenin alueella on puurakenteisia laiturirakenteita. Rannan puoleiset, lähimpänä rantaa olevan laiturin puukansi uudistettiin ja veneiden kiinnityksiä, esim. peräpaaluja vahvistettiin. Rågön laiturin kansi- ja tukirakenteita uusittiin ja laiturin ankkurointiketjut vaihdettiin. Norra hamnen laituriin asennettiin portit, pienehkö ruoppaustyö suoritettiin ko. alueella riittävän vesisyvyyden saavuttamiseksi. Flyet ranta-alueelle asennettiin kelluva laituri. Ormnäsin kiinteän laituri rakennelman paalut poistettiin syystalvella 2019. Pienvenesataman

Toimiala: Tekniikka

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl

kokonaismäärärahasta käytettiin 218 859 euroa. Södra viken ruoppaukselle ja laitureiden parantamiselle myönnettiin lupa, aluehallintoviraston päätös 100/2019.

Katuverkon investointiohjelma oli yhteensä 2.0 miljoonaa euroa ja summa käytettiin seuraavasti:

Perusparannuskohteita ja katuvalaistusta parannettiin investointiohjelman mukaisesti yhteensä 2 001 045 euroa, joka jakautui seuraavasti:

- 692 000 € katujen perusparantamiseen ja asfaltointiin
- 255 000 € kuluneen asfaltin pintaukseen, paikkauksiin
- 923 000 € uudisrakentamiseen
- 131 000 € valaistuksen rakentamiseen ja uusimiseen

Liikennejärjestelyt vt 25

Valtatie 25:n nk. kehityskäytävän liittymien liikennejärjestelyihin on vuosittain varattu määrärahaa. Vuodelle 2019 on varattu 800 000 euron kokonaismääräraha ja taloussuunnitelmassa vuodelle 2020 1,0 milj. euroa ja vuodelle 2021 0,8 milj. euroa. Määrärahat on varattu ensisijaisesti Lepin liikennejärjestelyihin. Raaseporin kaupungilla on neuvotteluja käynnissä Lepin alueen maankäytön kehittämistä. Alueen kaupallisten hankkeiden toteuttaminen edellyttää liikennejärjestelyjä, nykytilanne ei vastaa kasvaneen liikenteen tarpeita. Kaupunginhallitus päätti 17.6.2019 § 247 osoittaa 100 000 euroa tiesuunnitelman laadintaa vuosille 2019 ja samaten vuodelle 2020. Tiesuunnittelu Lepin alueella laaditaan yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa, kulut puolitetaan. Vuoden 2019 tiesuunnitteluun käytettiin yhteensä 91 797 euroa.

Investoinnit sisälsivät myös Karjaan rautatiesillan peruskorjauksen ja sen yhteyteen toteutettavan asemanseudun (ns. matkakeskuksen) toteuttamiseksi. Hanke toteutetaan yhteishankkeena Liikenneviraston kanssa. Rakennustyöt käynnistyivät toukokuussa 2018 ja jatkuvat helmikuulle 2020 saakka. Hankkeen kokonaisaikataulu on noin 6 kk myöhässä johtuen pääasiassa hankalasta talvesta 2018/2019, liikenteellä olevasta rautatiealueesta työmaalla, hissien toimituksesta, sekä tilaajan rinnakkaistöistä. Teknisesti työt etenivät pääasialla suunnitellusti, ST-urakkaan liittyvät muutokset ja niistä aiheutuneet kustannukset ovat huomioitu vuoden 2019 talousarviossa. Hankkeelle osoitettu määräraha vuodelle 2019 oli 2 300 000 euroa, toteutuskustannukseksi muodostui 2 307 532 euroa ja hankkeen kokonaiskustannukseksi vuoden 2019 päättyessä yhteensä 5 114 586 euroa. Hankemäärärahan muutos johtuen ns. tasejatkuvuudesta (2018 määrärahan siirtäminen 2019 vuodelle) tehtiin Kaupunginvaltuustossa 11.3.2019 § 5.

Uusien asuin- ja teollisuusalueiden investointimääräraha käytettiin Rödmossenin ja Naapurinkadun katuinfran toteuttamiseen ja Gammelbodan satama-alueen hankesuunnitelmaan. Hankkeille varattiin 200 000 euroa, käyttö oli yhteensä 165 933 euroa.

Maankäyttösopimusten toimeenpanoon osoitettiin yhteensä 200 000 euroa. Fiskarsin kadunrakentaminen tapahtuu maankäyttösopimuksen liitteenä olevan rakentamishankkeen mukaisesti, kohteina olivat vuonna 2019; valaistus Isidorintielle ja Malcolmintielle, tiesuunnitelman laadinta Säästötielle, Marskintielle ja Marskinkujalle, kevyen liikenteen väylän parantaminen ja valaiseminen välillä tori/pysäköintialue – kortteli 26/Tröskhuset sekä Hälleforsintien leventäminen kävelysillalta veitsitehtaalle välisellä osuudella. Billnäsin maankäyttösopimuksen mukaiset työt jatkuivat 2019. Edellä mainittuihin hankkeisiin käytettiin yhteensä 202 867 euroa.

Vuodelle 2019 (-2021) on varattu investointimääräraha (220 000 euroa) projekti-hankkeiden toteuttamiseksi. Se käytettiin seuraavien hankkeiden toteuttamiseksi; Pohjan keskustan alueen kehittäminen, torin alueella suoritetaan maisemointitöitä ja uudistettiin pysäköintikatoksia. Ulkoilureitin toteuttaminen Ormnäs – Jägarbackenin välille hyväksytyyn puistosuunnitelman mukaisesti, jota myöhemmin jatketaan Tammiharjun alueelle. Liikenneturvallisuussuunnitelma päivitetään vuoden 2019 aikana. Liikenneturvallisuutta parannettiin kuluneen vuoden aikana mm ns. koulukortteleiden alueella, Fleminginkadun varrella (perusparannusmäärärahasta).

Teknisen toimialan panostuksiin sisältyy kalateiden rakentaminen Mustionjokeen (6 vuotta 105 000 euroa/vuosi, hanke yhteensä noin 5,5 miljoonaa euroa), Raaseporin kaupungin rahoitusosuutta tuleville vuosille on tarkennettu kokonaismäärärahan puitteissa. Hankkeelle on myönnetty merkittävä ulkopuolinen (EU) maksuosuus, Raaseporin kaupunki on mukana EU-hankkeessa (IP-Life hanke) jonka tavoitteena on kalateiden rahoittaminen Mustionjoessa. Vuoden 2017 saatiin tarvittavat luvat kahden alimman (Äminnefors ja Billnäs) kalatien rakentamiseksi. Rakennustyöt käynnistyivät 2018 molempien kalateiden osalta. Äminnen kalatien rakentaminen on osoittautunut huomattavan haastavaksi viereisen voimalaitosrakennuksen vedenalaisten rakenteiden huonokuntoisuudesta johtuen. Hankkeelle osoitettu määräraha vuodelle 2019 (Raaseporin maksuosuus) oli 495 000 euroa, toteutumiskustannukseksi muodostui vuodelle 966 250 euroa. Merkittävä poikkeaman kustannuksessa johtuu Äminnen työmaan viivästymisestä ja

Toimiala: Tekniikka

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl

lisätöiden aiheuttamista kustannuksista. Myös merkittävä osa myönnettyistä tuista myönnetään vasta vuoden 2020 aikana, jolloin kaupungin kokonaiskustannukset tasaantuvat. Saatavia vuodelle 2020 on noin 215 000 euroa Uudenmaan ELY:stä ja noin 126 000 euroa EU:sta. Hankkeelle on osoitettu yhteensä 1 295 000 euroa koko hankekauden 2016-2020 aikana, ennuste on, että koko hankkeen kustannukset **ylittyvät noin 100 000 – 200 000 eurolla**, hankkeen taloudelliset loppuseuraamukset selviävät vuoden 2020 aikana.

Bromarvin saaristosataman kehittämiseen ja toteuttamiseen oli varattu yhteensä 680 000 euroa (300 000 euroa/2017; 290 000 euroa/2018 ja 90 000 euroa/2019) yhdessä kyläyhdistyksen sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Raaseporin kaupungin nettomääräraha vuodelle 2019 oli 90 000 euroa, jotka käytettiin hankkeen viimeistelytöihin keväällä 2019, yhteensä 89 976 euroa.

Karjaan uusi päiväkot (1 150 000 euroa vuodelle 2019, kokonaismääräraha 3 250 000 euroa)

Hankkeen suunnittelu ja valmistelevat työt käynnistettiin 2017 ja rakentaminen käynnistyi vuonna 2018. Uusi päiväkot käsittää 5 osastoa ja korvaa pienempiä päiväkotiyksiköitä, kuten Sandbo (Sannäs skola), Nalle ryhmäperhepäiväkot ja Lövkulla ryhmäperhepäiväkot. Päiväkot 'Karusellen' valmistui kesäkuussa 2019. Toimintavuosien välisten investointimäärärahojen käytöstä johtuen, tehtiin vuoden 2019 aikana määrärahamuutos toimintavuosin välillä, toimintavuoden 2018 määrärahasta siirrettiin kaupunginvaltuuston päätöksellä (11.3.2019 § 6) 500 000 euroa toimintavuodelle 2019. Hankkeen kokonaiskustannukset olivat 3 130 733 euroa, eli hanke toteutettiin kokonaismäärärahan puitteissa

Fokus (200 000 euroa vuodelle 2019, kokonaismääräraha arvioitu olevan 5 000 000 €, toteutus vuosille 2020-2021)

Kaupungin kiinteistöille Karjaan keskustassa on laadittu hankesuunnitelma. Sen mukaan Fokus peruskorjataan esim. kirjastotoiminnan, kaupungin asukkaiden palvelupisteen ja kokoustilojen osalta. Hanke toteutetaan vuosien 2019–2021 aikana ja siihen on varattu yhteensä 5,0 milj. euroa. Kaupunginhallitus hyväksyi hankesuunnitelman 17.6.2019 § 248, jonka mukaisesti hanke toteutetaan toisen osapuolen kanssa yhteishankkeena, kaupunki on osakkaan keskinäisessä perustettavassa kiinteistöosakeyhtiössä. Kaupungin ja perustetun säätiön välinen aiesopimus hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 2.12.2019 § 451. Kaupungin rahoitusosuus vuodelle 2020 ja 2021 suoritetaan kiinteistöosakeyhtiön kautta sijoituksena, esim. osakemerkintänä. Hankkeelle osoitetusta määrärahasta 200 000 euroa käytettiin 50 132 euroa hankkeen esiselvityksin sekä nykyisen Fokus rakennuksen kunto- ja haitta-ainetutkimuksiin.

Mustion koulukeskushankkeelle osoitettiin 150 000 euroa vuodelle 2019. Mustion koulun, päiväkodin ja kirjaston hankesuunnitelman laatimiseksi on asetettu työryhmä, jonka tehtävänä oli laatia hankesuunnitelma kaksikielisen kunnallisen palveluiden toteuttamiseksi tavoitteiden mukaisesti. Hankesuunnitelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 29.4.2019 § 172, hankkeen kokonaiskustannusarvioksi asetettiin 5,3 milj. euroa, lisäksi anotaan tukea liikuntasalin osuudelle (arvio noin 300 000 euroa). Hanke on tarkoitus toteuttaa vuosien 2020 ja 2021 aikana. Ko. alueella on laadittu asemakaavamuutos.

Katarinaskolan (150 000 euroa vuodelle 2019, kokonaismääräraha investointisuunnitelman mukaan 5 600 000 euroa, toteutus arviolta vuosille 2022-2023)

Katarinaskolanin saneeraamiseen, laajentamiseen ja selvitysten toteuttamiseksi on perustettu hankeryhmä. Esiselvitystyön tavoitteena on toimia jatkosuunnittelun pohjana, jolle oli esitetty määräraha vuodelle 2019. Esiselvityksen yhteydessä laaditaan nykyisen koulurakennuksen kattava kuntotarkastus, tarveselvitys oppilasmäärästä ja vastaavista tilatarpeista, toteutussuunnitelma ja tarkennettu kustannusarvio hankkeelle. Haitta-aine- ja kuntokartoitus valmistui alkuvuoden 2019 aikana. Riippuen rakennuksen kunnosta ja suunnittelun toiminnan sopivuudesta rakennukseen päätetään saneerauksen laajuudesta erikseen. Katarinaskolanin hankesuunnitelma on osa ns. palveluverkkoselvitystä. Suunnittelumäärärahasta käytettiin 66 756 euroa kuntokartoitukseen ja rakennuksen teknisen kunnan määrittelyyn jatkosuunnittelun pohjaksi.

Koulujen piha-alueet (100 000 euroa)

Koulujen piha-alueiden parantamistoimenpiteiden suunnitelma laaditaan sivistystoimen ja teknisen toimen yhteishankkeena. Koulupihat, joiden viihtyvyyttä parannettiin 2019, olivat Österbyn koulu, Seminarieskolan ja Pohjan kirkonkylän ala-aste. Määräraha käytettiin yhteensä 120 250 euroa mainittujen koulun pihojen ja rakennelmien uusimiseen ja parantamiseen.

Rakennusten sprinklerointiin ei ole esitetty erillistä määrärahaa vuoden 2019 investointitalousarviossa. Vuoden 2018 hankkeesta, Tenholan palvelukodin sprinklerointihanke ulottui osaltaan vuoden 2019 puolelle, josta syystä määrärahaa käytettiin kuluneella vuodella.

Ruokahuoltoselvitys, toimeenpano vuonna 2019

Toimiala: Tekniikka

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl

Österbyn koulun keittiön saneeraus ja laajennus käynnistettiin maaliskuussa ja se valmistui vuoden loppuun mennessä. Määräraha hankkeelle oli yhteensä 1 730 000 euroa investointitalousarviossa. Saneeraus käsitti nykyisen Österbyn koulun valmistuskeittiön saneerauksen ja laajennuksen sekä keittiökalustuksen uusimista. Österbon päiväkodin jakelukeittiössä tehtiin tarvittavat muutokset liittyen ruoanjakeluun. Osoitetusta määrärahasta käytettiin 1 090 313 euroa kuluneen vuoden aikana.

Teknisen lautakunnan hallinnoitavaksi myönnetty investointimääräraha oli 1 300 000 euroa. Yksittäisen kohteen määrärahan ylittäessä 200 000 euroa hyväksytään se kaupunginhallituksessa. Määräraha aktivoidaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä tarjouskierroksen ja valmiin suunnittelun jälkeen. Hankekohtainen määräraha sekä toteutuksen aikataulu tarkennetaan erillisin päätöksin. Työohjelma vuodelle 2019 käsiteltiin erillisenä pykälänä, jonka liitteenä on työohjelma, joka sisältää alla mainitut investointihankkeet. Erillisenä pykälänä käsiteltävä Teknisen lautakunnan alaisen investointien työohjelma sisältää myös suuremmat käyttökuluista kustannettavat korjaukset.

Hallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Hallintopalvelupäällikkö Jens Rosendal

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Osasto vastaa koko toimialan kokonaisvaltaisesta hallinnosta ja tukitoimista. Osasto johtaa ja koordinoi taloussuunnittelun ja vastaa toimialan koko talousseurannasta.

Kanslia vastaa asiakäsittelystä, asiakaspalvelusta, toimialan taloushallinnosta sisältäen laskutuksen ja ostoreskontra, ennusteet ja tilastot sekä controller-toiminnon. Kanslia hoitaa koko toimialan yhteisiä hallinnollisia toimintoja. Muilla osastoilla on omia ja läheisiä kansliatoimintoja varten oma hallinnollinen henkilökunta.

Investointisuunnitteluuyksikkö vastaa kaupungin kaikkien toimialojen investoinneista. Tämä merkitsee vastuuta talousarvion laatimisesta sekä kaupungin investointibudjetin koordinoinnista ja täytäntöönpanosta kokonaisuudessaan.

Ajoneuvohallintoyksikkö vastaa kaupungin ajoneuvokannasta. Avustaa ajoneuvojen hankinnoissa, pitää yllä rekisteriä sekä seuraa käyttökustannuksia.

Kaupungin pienvenesatamat hoidetaan nettoyksikkönä osaston alaisuudessa.

Pelastustoimi hoidetaan ostopalveluna Länsi-Uudenmaan pelastuslaitokselta / Espoon kaupunki. Osasto hallinnoi toimintaa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Uuteen kaupungintaloon muuton seurauksena tulee toimialarajat ylittävä yhteistyö tehostumaan.

Investointi- ja ajoneuvohallintoyksiköiden toimintaa kehitetään edelleen vuonna 2019. Tavoitteena on, että yksiköt saavat selemmän roolin työssään kaupungin investointien ja ajoneuvojen parissa. Kaupungin lähivuosien investointitarpeen vuoksi priorisoidaan investointihankkeiden valvontaa ja tähän tarkoitukseen keskitetään enemmän resursseja. Vuoden 2019 alussa palkataan yksi projekti-/työnjohtaja, jonka pääasiallisena työtehtävänä on investointien projektien johto ja työprosessien koordinointi. Henkilöllä tulee olla tekninen pätevyys rakennetekniikassa ja energiatehostamisessa. Toimenpiteestä seuraa pienempi konsulttitarve kyseisillä työalueilla. Lisääntyneet palkkakulut rasittavat investointitalousarvioita.

Pienvenesatamat pyrkivät lisäämään venepaikkojen määrää. Rakennetaan uusi 10–20 paikkainen laituri Pohjaan, Gumnäsiin. Barckenin niemen laiturit siistitään ja panostetaan turvallisuuteen Metsästäjänmäen laitureilla. Talvisäilytys jäsenellään.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Tehokkaat kansliatoiminnot	Budjetoitujen tunnuslukujen saavuttaminen.
	Toimialan yhteisten kansliatoimintojen hoito on toteutettu suunnitelman mukaisesti. Teknisen lautakunnan asioiden määrä ja sisäänostotositteet sekä laskut olivat talousarvion mukaiset.	
	Investoinnit toteutetaan sovitussa ajassa ja pidetään annetuissa investointimäärärahoissa.	Investointibudjettia seurataan joka kuukausi.
	Investointihankkeiden toteutumia esitetään erikseen. Investointitalousarviota seurataan kuukausittain, ja investointisuunnitteluuyksikkö ohjaa ja valvoo hankkeita, jotta ne toteutuvat suunnitelmien mukaisesti. Vuonna 2019 investointitalousarviosta toteutui 86 % ja useimmat investointihankkeet valmistuivat tai ovat meneillään asetetun aikataulun mukaisesti ja pysyivät talousarviomäärärahan puitteissa.	

Hallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Hallintopalvelupäällikkö Jens Rosendal

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

	Ajoneuvohallinnon kehittäminen. Kehitys yhdessä muiden toimialojen kanssa.	Yksikölle tehdään toimintakuvaus.
	Sosiaali- ja terveydenhuollon ajoneuvojen tukitoiminnasta keskusteltiin vuoden aikana. Keskustelut johtivat selkeämpään tehtävänjakoon ajoneuvohallinnon ja ajoneuvojen käyttäjien välillä. Palveluleasingsopimuksista keskusteltiin ja selvitystä jatketaan vuoden 2020 aikana. Kaupungin työntekijöille otettiin marraskuussa käyttöön kaksi uutta sähköautoa. Sähköautojen hankinta johti toiminnankuvaustyön lykkäämiseen vuoteen 2020.	
	Venepaikkojen vuokrauksen lisääminen	85 % venepaikoista vuokrattuna.
	Barckenin niemen toisen laiturin ulkopuolelta poistettiin 39 paikkaa, kun taas Pohjan Gumnäsiin tuli 12 uutta vuokrapaikkaa lisää. Vuokrausaste on tällä hetkellä 79%, mikä on kasvua vuoteen 2018 verrattuna (76 %). 85 %:n talousarviotavoitetta ei saavutettu, koska Södra vikenin ja Barckenin niemen (248 venepaikkaa) vuokra-aste on vain 52 % ja Flyetin (22 venepaikkaa) 36 %. Muissa venesatamissa vuokraus tapahtuu suunnitelman mukaan.	

Analyysi toimenpiteistä

Muutto uuteen kaupungintaloon on tehostanut kansliatoimintoja. Koko hallinnon sijainti saman katon alla mahdollistaa tehokkaamman, toimialarajat ylittävän, työskentelyn. Vuotta ovat leimanneet myös merkittävät muutokset taloushallinnon ja asianhallinnan IT-ohjelmissa. Tekninen lautakunta on kokouksessaan 21.5.2019 § 90 valinnut teknisen toimialan hallintopalvelupäällikön. Työ uuden kuntatieto-ohjelman vaatimien valmistelujen suorittamiseksi jatkui vuoden aikana. Teknisen toimialan prosessikuvaustyö käynnistyi ja toiminnan pääprosessit on päätetty.

Investointisuunnitteluosastoon on rekrytoitu projektipäällikkö, ja yksikkö sai vahvistusta 1.9.2019. Tämä helpottaa investointihanketyötä erityisesti kiinteistöpuolella.

Kaupungin työntekijöille otettiin marraskuussa käyttöön kaksi uutta sähköautoa. Hankinta on osa strategian toimintaohjelmaa ja alussa niitä saa käyttää kaupungin oma henkilökunta. Kun järjestelmä toimii sisäisesti, myös asukkaat voivat mahdollisesti alkaa käyttää niitä. Käyttö on lähtenyt hyvin käyntiin ja sitä arvioidaan vuonna 2020. Kaupungin ajoneuvovakuutukset on tarkistettu ja ajoneuvosopimukset on päivitetty. Joidenkin ajoneuvojen leasingkausi on päättynyt. Kaupunki on lunastanut nämä ajoneuvot, ja ne on rekisteröity kaupungille. Uusia ajoneuvoja hankitaan silloin, kun se on toiminnan kannalta tarkoituksenmukaista.

Pohjan Gumnäsin uusi laituri asennettiin toukokuussa ja se tarjoaa 12 uutta venepaikkaa vuokralle. Pohjoissataman edustalla olevan pienvenesataman venelaiturit varustettiin porteilla. Tekninen lautakunta päivitti veneiden talvisäilytystä koskevat säännöt ja maksut. Päivitetyt talvisäilytyspaikat ja vuokrauksen periaatteet astuivat voimaan niin, että ne koskevat jo tämänhetkistä talvikautta.

Hallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Hallintopalvelupäällikkö Jens Rosendal

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019		
Tekn ltk kokouksia / vuosi	12	12	12		
Tekn ltk käsiteltyjä asioita / vuosi	203	200	200		
Ostotositteita lkm/v	18 932	20 000	19 059		
Tehtyjä laskuja lkm	14 937	18 000	15 326		
Pienvenesatamat					
Venepaikkojen määrä	870	877	843		
Vuokrattujen osuus %	76	85	79		
Pelastuslaitos					
Liikenneonnettomuuksia	118	100	84		
Rakennuspalojen määrä	12	18	9		
Vaaratilanteita rakennukset	23	30	14		
Hälytysajot, autom. palohälytys	113	150	100		
Talous					
	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama Toteutuma- %
Tuotot					
Myyntituotot	114 836	153 500		136 753	-16 747 89,1 %
Maksutuotot				65	
Tuet ja avustukset					
Muut tuotot	11 408	10 000		16 196	6 196 162,0 %
Tuotot yhteensä	199 244	303 500	0	258 265	-45 236 85,1 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				29,6 %	
Kulut					
Henkilöstökulut	-495 763	-516 490		-495 449	21 041 95,9 %
Ostopalvelut	-1 910 497	-1 969 190		-1 964 764	4 426 99,8 %
Aineet ja tavarat	-12 584	-24 900		-12 965	11 935 52,1 %
Avustukset					
Muut kulut	-15 416	-25 700		-27 763	-2 063 108,0 %
Kulut yhteensä	-2 434 259	-2 536 280	0	-2 500 941	35 339 98,6 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				2,7 %	
Toimintakate	-2 235 014	-2 232 780	0	-2 242 676	-9 896 100,4 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				0,3 %	
Mistä:					
Sisäiset tuotot	1 041			14 147	
Sisäiset kulut	-42 073	-55 680		-57 429	

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Tulopuoli jäi budjetoidun tason alle, mikä johtuu osittain siitä, että pienvenesatamien tulot alittuivat 25 000 eurolla. Tämä johtuu siitä, että Södra vikenin ja Barckenin niemen (248 venepaikkaa) vuokra-aste on vain 52 % ja Flyetin (22 venepaikkaa) vuokra-aste on vain 36 %.

Hallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Hallintopalvelupäällikkö Jens Rosendal

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Flyetin ja Ormnäsin laiturien purkaminen toteutettiin syksyn aikana ja kustannukset rasittivat käyttötalousarviota. Pienvenesatamien nettotulos jäi siten noin 50 000 euroa budjetoitua heikommaksi.

Talousarviossa oli 140 000 euron määräraha valmistukseen omaan käyttöön. Kyse on kustannuksista, jotka lisätään investointitalousarvioon. Budjetoituun summaan sisältyi 70 000 euroa investointisuunnitteluosion uutta henkilöresurssia varten. Uusi projektipäällikkö aloitti työnsä 1.9.2019, minkä vuoksi henkilöstökustannukset jäivät budjetoitua pienemmiksi ja tulot pieneivät samassa suhteessa. Menettelyllä ei siis ollut vaikutusta nettotalousarvioon.

Suurin osa kustannuksista muodostuu pelastuslaitoksen maksuosuuksista, jotka jäivät noin 40 000 euroa budjetoitua pienemmiksi.

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström Yhteen veto

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Toimintakuvaus

Yhdyskuntatekniikan toimialueeseen kuuluvat:

- kadut, tiet ja yleiset alueet, puistot, uimarannat, satamat sekä kaatopaikat ja maankaatopaikat sekä niihin liittyvien investointien toteutukseen osallistuminen
- kaupungin kiinteistöjen lähialueiden hoidon koordinointi osana muuta kunnossapitotoimintaa
- pienvenesatamien kunnossapito hallinto-osaston tasomäärityksen mukaisesti
- urheilualueiden tekninen hoito ja kunnossapito sivistystoimen tasomäärityksen mukaisesti
- talous- ja puistometsien hoito
- katu- ja kaivuluparekisterin hallinnointi
- teknisen toimen päivystystoimintojen koordinointi
- aktiivinen asiakaspalvelu
- osallistuminen investointien toteuttamiseen yhdessä muun teknisen toimialan kanssa

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Yhdyskuntateknisen toimialueen toiminta on vuoden 2016 hallintosäännön muutoksien jälkeen nyt vakiintumassa liikunta-alueiden hoidon ja kiinteistöjen ulkoalueiden koordinaatiovastuun siirtyttyä yhdyskuntatekniseen yksikköön. Työnjohdon tehtävät ovat laajentuneet ja monipuolistuneet ja henkilöresursseja on yhdistetty toisten osastojen kanssa.

Henkilöstöresurssin tasapainottaminen on tulevana budjettivuonna tärkeä painopiste. Oma tuotantoa keskitetään edelleen keskustoihin ja pyritään käyttämään joustavasti urakoitsijoita. Yhteistyö tilahallinnon ja yhdyskuntatekniikan välillä on lisääntynyt, mutta sitä täytyy edelleen syventää eri toimin. Yhteistyö liikelaitosten kanssa konkretisoituu yhteisen varikkotoiminnan kautta. Uusi talvikunnossapidon urakkakausi 2018-2022 alkaa.

Sähköinen työajan- ja ajoneuvon seuranta on otettu käyttöön vuonna 2018. Järjestelmän kehittämistä jatketaan toimittajan kanssa ja laajennetaan kunnossapidon henkilöstöön, tavoitteena 90% kattavuus. Järjestelmän tuottaman tiedon käyttötavoille muodostetaan rutiinit.

Osasto on aktiivisesti mukana ELY-keskuksen ja Liikenneviraston alueella käynnistämässä hankkeissa, mm. Hanko-Hyvinkää ratasuunnitelmasta, VT25:n liikennejärjestelyjen kehittämistarpeista nousevien kohteiden toteutussuunnittelussa. Omassa toiminnassa jatketaan kaupungin vanhojen soranotto- ja maanläjityspaikkojen ennallistustoimintaa nyt neljättä vuotta.

Yhdyskuntatekninen toimialue

Puistojen ja katujen kunnossapidon määrärahat pysyvät kokonaisuutena katsoen suurin piirtein edellisvuoden tasolla. Talousraami kasvaa kunnossapidon korvamerkittyjen kustannusvarausten myötä. Jo edellisvuonna käyttöön otettu hulevesijärjestelmän kunnossapidon korvaus sekä liikunta-alueiden kunnossapidon tarkistetun määrärahan ohella varaudutaan Brandalin soranottoalueen ennallistushankkeeseen.

Ostopalveluille ja katuvalaistukselle on osoitettu määräraha, joka perustuu aiempien vuosien kuluihin. Talvikunnossapidon urakkahinnoissa tapahtui nousua, johon tulee varautua. Toimintavuosien (2018-) 2019 aikana selvitetään, onko saatavissa synergiaetuja siirtämällä katuvalaistuksen hallinto, kunnossapito sekä investoinnit kokonaisuudessaan Tammisaaren Energialle. Mikäli selvitykset osoittavat, että synergioita sekä taloudellisia säästöjä on saatavissa, ehdotetaan että katuvalaistusinfrastruktuuri ja kunnossapito siirretään kolmannelle osapuolelle.

Varikkotoiminnan selvitys viedään loppuun toimintavuoden aikana ja laaditaan liikelaitosten mahdollisen fuusion huomioiva tilojen käyttösuunnitelma investointisuunnitelmineen.

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström Yhteenveto

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Henkilöstö

Teknisen henkilöstön vahvuus on mitoitettu siten, että perusvalmius kunnossapitotöissä voidaan ylläpitää ja osallistua pienempien investointien toteuttamiseen myös omana työnä kuten ennenkin. Henkilöstömäärärahassa varaudutaan pitkän supistamisjakson jälkeen mahdollisuuteen suorittaa harkittuja rekrytointeja kunnossapitoon. Yhteistoimintaneuvottelujen supistusvelvoite -1 htv yhdyskuntatekniikan osalta on toteutunut vuonna 2018. Jatkoa pohjustetaan laatimalla koko tilahallinnon ja yhdyskuntatekniikan henkilöstön kattava henkilöstöresurssisuunnitelma.

Rekrytoinnit teknisiin töihin tapahtuu ensi sijassa nykyisestä henkilökunnasta mahdollisuuksien mukaan, mutta myös tarkoin harkittu uusrekrytointi on ensi vuonna mahdollista. Henkilöresursoinnissa on mitoituksen ohella kiinnitettävä huomiota siihen, että kaupunki säilyttää riittävän määrän monipuolista teknistä ammattiosaamista ja toimintakykyä paitsi tuotannossa, myös työnjohdossa, joka on erityisen tärkeää tilanteessa, jossa yksikön vastuualue on kasvanut. Yksikkö on käyttänyt jo pitkään sesonkityöntekijöitä viherpuolella. Jatkossa mahdollisuutta samaan tutkitaan väylien hoidossa, täydentämään myös siellä töiden sesonkipainotteisuutta ja työaikajärjestelyjä.

Yhdyskuntatekniikan työnjohto vastaa nyt myös liikunta-alueiden työnjohdosta sekä kiinteistöjen ulkoalueiden hoidon koordinoinnista. Lisäksi yksikön työnjohtoon on delegoitu tiettyjä viranomaistehtäviä toiselta ympäristöosastolta. Tämä toiminta on vakiintumassa ja henkilöstön osaaminen kehittyy – sitä tulee myös jatkossa tukea.

Kokemukset sähköisestä työajan seurannasta ovat olleet positiivisia ja järjestelmä laajennetaan vähittäin koskemaan koko teknisten töiden henkilökuntaa. Sähköinen työajanseuranta tuottaa ajantasaista tietoa eri kustannusten syntypaikoista ja sitoo toiminnan tiiviimmin kiinni taloudelliseen suunnitteluun. Myös urakoitsijoiden työtuloksen seuranta mahdollistaa paremman työn laadun valvonnan ja asiakaspalvelun ja tuottaa tietoa eri urakka-alueista.

Liikenneväylät ja kiinteistöjen lähialueiden talvikunnossapito

Liikenneväylien ja kiinteistöjen lähialueiden hoidon ja kunnossapidon tavoitteena on tuottaa kuntalaisille Etelä-Suomen vaihteleviin säihin sopeutuvaa, taloudellista kadunpitoa ja kiinteistöjen piha-alueiden kunnossapitoa.

Merkittävin yksittäinen kuluerä yhdyskuntateknisessä palvelutuotannossa on liikenneväylien talvikunnossapito. Talven töitä tuotetaan sekä omana tuotantona että ostopalveluina. Talvikunnossapito on jaettu noin pariinkymmeneen hoitourakkaan eri urakka-alueille. Talvikunnossapidon (kadut ja yleiset alueet) kustannukset ovat luonnollisesti riippuvaisia keliolosuhteista ja lumen määrästä, mutta kustannusten hallinta on aktiivista olosuhdetta valvovan päivystävän työnjohdon kautta.

Uuden urakkakauden (syksy 2018- kevät 2022) kilpailutus toteutettiin keväällä 2018. Hinnoissa tapahtui nousua, mutta toisaalta urakoihin on sisällytetty jonkin verran aiemmin lisätyönä teetettyä työtä. Hoitourakat toteutetaan yksikköhintaperusteisesti (ts. €/km teoreettinen auras kilometri).

Yhdyskuntatekniikan työnjohto vastaa myös kaupungin omassa käytössä olevien kiinteistöjen talvikunnossapidon koordinoinnista ja suunnittelusta ja osallistuu palvelujen tuotantoon. Sekä omana työnä tuotettavia että ostopalveluin hoidettavia urakoita on tiivistetty ja yhdistelty.

Päivystystyön taloudellisuutta kehitetään edelleen mm. tiivistämällä työnjohtoa sekä yhteydenpitoa urakoitsijoiden ja kaupungin henkilökunnan välillä sekä karsimalla edelleen valmius- ja päivystystyötä.

Alueurakointia, käsittäen kaiken ulkoaluehoidon, on suunniteltu ja urakka-alueet muodostettu 2018 ja kilpailutetaan 2018 ja otetaan uutena tuotantotapana käyttöön vuoden 2019 aikana sopivissa kohteissa kaupungin alueella. Tämä edellyttää, että se herättää myös markkinoiden kiinnostuksen.

Liikenneväylien kesäaikainen kunnossapito, hiekoitushiekan poisto, pinnantasaus, liikennemerkkien hoito tapahtuu vastaavasti omaa tuotantoa ja ostopalveluita yhdistellen.

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström Yhteen veto

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Viheralueiden ja puistojen hoito

Puistojen ja viheralueiden kunnossapidossa tehtävänä on ylläpitää Raaseporin miellyttävää kaupunkikuvaa, johon kuuluvat kauniit ja hyvin hoidetut yleiset alueet, puistot ja uimarannat. Yksikkö hoitaa myös kaupungin yleisiä leikkipaikkoja, joita ylläpidetään standardien SFS-EN 1176 ja SFS-EN 1177 mukaisesti. Yksikkö suorittaa mm. koulujen ja päiväkotien pihojen katsastuksia.

Leikkipuistojen ja päiväkotien pihojen leikkitelineiden tarkastukselle kehitetään rutiineja yhteistyössä kiinteistöyksikön kanssa ja henkilöstön osaamista pyritään lisäämään. Puistojen hoidon työnjohtajat hoitavat myös tiettyjä ympäristönsuojelun viranomaistehtäviä osana työtehtäviään.

Talvikautena puistohenkilökunta on mukana kaupungin lumivalmiusryhmässä ja suorittaa mm. lumenluonti- ja liukkauden estotoimenpiteitä, ylläpitää puistoirtaimistoa, konekantaa ja oksii katupuuta. Toimintaresurssissa on mukana runsaasti oppisopimusoppilaita, kesätyöläisiä, siviilipalvelushenkilöitä ja henkilöstöä kuntouttavasta työtoiminnasta ja se on leimallista koko työyhteisölle. Tämä resurssimahdollisuus huomioidaan jatkossa myös muissa töissä.

Liikunta-alueiden hoito ja kunnossapito

Liikuntapaikkojen hoitotyö jakautuu tilahallinnon ja yhdyskuntatekniikan kesken. Henkilökunta on siirtynyt sivistystoimesta yhdyskuntatekniikan alaisuuteen ja on osa yksikön yhteistä henkilökuntaa. Uusi, vuosina 2017-2018 sisään ajettu uusi työnjako teknisen keskuksen ja sivistystoimen välillä perustuu kummankin vahvuuksiin ja yhteistyöhön. Siten liikunta-alueiden hoitoon liittyvää ammattitaito ja toiminnan tuntemus kaupungin sisällä lisääntyy.

Liikunta-alueiden hoidon kulut syntyvät teknisessä toimessa ja vapaa-aikatoimi varaa vastaavan määrärahan omaan talousarvioonsa. Kunnossapidon kulut (mukaan lukien henkilökustannukset) laskutetaan vapaa-aikatoimelta. Näin teknisen toimen näkökulmasta liikunta-alueiden hoito on kustannusneutraali.

Vapaa-aikatoimen talousarvioon ehdotetaan vapaa-ajanlautakunnalle 20 000 euron korotusta teknisen toimen kunnossapidon talousarvioon. Perusteluina muutokset henkilökunnassa, jossa mitoitus nyt 4 hlöä, joista yksi henkilö työskentelee osa-aikaisesti, eli työvoimamitoitus on tällä hetkellä 3,6 htv. Nyt osa-aikaisesti työskennellyt hlö jää pois, tulisi korvata kokoaikaisella työntekijällä. Lisäksi talviurheilukauden sekä kesän palloilukauden tarpeet vaativat sesonkityöntekijöitä, jotta vakinaisen henkilökunnan työnajat pysyvät kohtuullisina.

Määrärahan käyttöön tehdään muutoksia tähän vuoteen verrattuna. Menolisäyksiä on nähtävissä koneiden leasing-palveluostoihin, mutta se voidaan kattaa määrärahan piirissä. Nämä voidaan siis kattaa tilitason muutoksilla. Lisäksi Karjaan tekonurmen lämmittämiseen tai vaihtoehtoisesti kemikaalisulatuksen tulee varautua entistä pienemmällä summalla. Muilta osin määrärahan käyttöön teknisessä toimessa pysyy suurelta osin entisenlaisena.

Liikuntapaikkojen, niiden kunnan ja kunnossapitotarpeen sekä kunnossapidon tuotantovaihtoehtojen kartoitusta jatketaan toimintavuonna 2019. Vuonna 2017 laadittua kunnossapitotyön vuosikelloa viedään käytäntöön ja samalla alueiden hoitoa suunnitellaan yhä taloudellisemmaksi ja henkilökunnan yhteiskäyttöä varsinkin päivystystyössä lisätään.

Konekanta

Kaupungin konekanta on verrattain vanhaa. Raskasta konekanta karsitaan. Painopiste on monikäyttöisissä ja joustavissa, yhteiskäyttöisissä koneissa. Vuonna 2017 laadittua konekannan kehittämissuunnitelmaa noudattaen matalan käyttöasteen koneista luovutaan vuosina 2018-2020 osin rotaation kautta ja konekanta uudistetaan. Sähkön ja polttonesteiden hinnan on arvioitu pysyvän nykytasolla vuonna 2019.

Sopeuttaminen ja tehostaminen

Kunnossapidon työnjohdon osaamista ja resurssia on edellä kuvatun mukaisesti jaettu muiden osastojen käyttöön organisaatiouudistusten myötä. Liikunta-alueiden hoito (1,0 tv), ympäristöhoidon viranomaistehtävät (0,25 tv), kiinteistöjen lähialueiden hoito (0,25 tv) ovat resurssit, jotka ovat yhdyskuntatekniikasta siirtyneet jaetuiksi resursseiksi. Siirtymäkauden jälkeen on kuitenkin todettavissa, että muutokset ovat olleet onnistuneita ja osastojen väliset yhteiset työntekijät parantavat informaationkulkua. Tällaisia muutoksia on kannatettavaa tehdä harkiten jatkossakin.

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström Yhteenvedo

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Vuonna 2019 tehostamistoimet liittyvät sähköiseen työajan- ja -panoksen seurannan kehittämiseen ja sähköisen järjestelmän raporttien hyödyntämiseen ja analysointiin. Saman järjestelmän kautta tulevan urakoitsijan työpanostiedon ottaminen osaksi työnjohdon rutiineja parantaa mahdollisuuksia valvoa työn sopimuksen mukaista suorittamista. Yhteisen työnjohdon lisääminen vihertöissä on seuraava askel yhteisissä resursoinneissa.

Kunnossapidon tasoa pyritään sopeuttamaan taloudellisten edellytysten mukaan, hoidon tasoa joudutaan mahdollisesti alentamaan siellä, missä se ei aiheuta kohtuutonta haittaa kuntalaisille. Tätä arvioidaan tilanteittain, olosuhteiden mukaan. Kunnossapitotoiminnassa on jo otettu käyttöön hoitoluokituksia esim. viheralueiden hoidossa, tarvittaessa priorisointia tulee jatkaa. Kunnossapidettävien alueiden ja kohteiden määrä kasvaa hiljalleen, resurssien pienenessä.

Ylimääräisistä, korjaavista säästö- sopeuttamistoimenpiteistä tehdään tarvittaessa erillinen selvitys ja päätösehdotus kustannusvaikutuksineen.

Metsätalous

Kaupungin metsiä hoidetaan metsätaloussuunnitelman mukaisesti ekoloogisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla. Taloudellinen tulos talousmetsien toiminnasta vastanne suurin piirtein vastaavilta yksityisesti omistetuilta metsiltä odotettua tulosta. Talousmetsien hakkuuvolyymit sopeutetaan ehdotukseen metsätaloussuunnitelmaksi suunnittelukaudella.

Puistometsien hoidossa painotetaan turvallisuutta, esteettisyyttä ja biodiversiteettiä. Puistometsien hoitosuunnitelman laatiminen jatkuu. Koneellisen hakkuun osuus puistometsiessä lisääntyy.

Yksityistiet

Tekninen lautakunta on vuoden 2018 aikana tehnyt päätöksen, jolla 11 tien kunnossapito siirretään kiinteistön omistajille ja muille tien osakkaille. Päätös merkitse yksityisteiden avustusrahan korotusta. Raaseporissa on kaikkiaan 616 km avustukseen oikeuttavaa yksityistietä. Avustus per kilometri on 370 euroa, mikä merkitsee, että yksityisteiden kokonaisavustus vuonna 2019 on 227 920 euroa. 24 420 euron korotus suhteessa vuoden 2018 tasoon otetaan katujen kunnossapidon määrärahasta.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Varikkotoimintojen keskittäminen Tammiharjuun ja Karjaan varikolle	Saatetaan loppuun varikkoselvitys ja laaditaan tilojen käyttösuunnitelma ja siihen liittyvä investointitarveselvitys.
	Varikkoselvitys käsiteltiin teknisessä lautakunnassa ja palautettiin valmisteluun. Keskeisellä sijalla ovat Raaseporin veden ratkaisut toimitilojen suhteen. Työtä jatketaan 2020.	
	Yhteisen henkilöresurssoinnin kehittäminen yhdessä tilahallinnon kanssa.	Henkilöstöresurssisuunnitelman laatiminen, tulevaisuuden rekrytointitarpeiden tunnistaminen.
	Henkilöstöresurssisuunnitelma laaditaan vuonna 2020. Alueurakkamallissa syntyy paljon luontevaa yhteistyötä osastojen välillä, hyödynnetään sitä edelleen.	
	Työmenetelmien kehittäminen yhdessä tilahallinnon kanssa.	Yhteisten resurssien nimeäminen ja uusien toimintatapojen käyttöönotto niissä toiminnoissa, joissa tehostaminen on mahdollista.
	Alueurakkamallin kehittäminen ja yhteiset resurssit Pohjassa sekä kunnossapitourakoinnin saralla toteutuivat suunnitellusti.	

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström Yhteen veto

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

	Alueurakat	Kiinteistöjen ulkoalueiden alueurakoiden käynnistäminen keväällä 2019.
	Hankintaprosessi on käynnissä vuodenvaihteessa 2019-2020.	
	Sähköinen työajan ja työsuorituksen seuranta	Henkilöstökattavuus 90 % Talvikunnossapidon urakoitsijat 100% Raporttien aktiivinen hyödyntäminen
	Henkilöstökattavuus 100% varikkohenkilökunnasta. Tuntilaput sähköisesti. Urakoitsijat 100%.	
	Puisto- ja viheralueiden hoitoluokitukset	Paikkatietoaineistojen ja laatumääritelmien tuottaminen
	Fiskars, Tenhola, Bromarv, Mustio ja osia keskusta-alueista, hoitoluokitukset laadittu.	
	Talvikunnossapidon uuden kauden kehittämiskohteet	Taloudellisuuden ohjaaminen Aurusvaurioiden korjaaminen, valvonta GPS-laitteiden käyttöönotto, aineiston hyödyntäminen Sopimusmuutosten vieminen käytäntöön
	Toteutunut suunnitellusti. Liikenneturvallisuuden kehittäminen gps-seurannan kautta (ajonopeudet).	
	Liikenneväylien hoidon sesonkiloonteisuus ja resursointi	Työaikapankkijärjestelmän arviointi Kevät-kesäresurssitarpeiden arviointi
	Työaikapankin arviointi siirtyi keväälle 2020, talvikunnossapitokauden päätteeksi. Kevät-kesäresurssseja ostetaan tarvittaessa ostopalveluna.	
	Metsätalous Kaupungin metsiä hoidetaan ekoloogisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla. Hoitosuunnitelma lähi-, virkistys- ja puistometsille.	Hakkuut suunnitelmien mukaan: Talousmetsät 13 000 m3 Puistometsät 1 500 m3
	Talousmetsiä on hakattu 11 470 m3 ja puistometsiä 1 803 m3.	

Toimenpidesuunnitelma 2019–2020

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit / euro
	Yhteinen henkilöstöresurssi	Henkilöstöresurssisuunnitelma
	Yhteisen henkilöstöresurssin kehittäminen erilaisia pienin toimenpitein jatkuu. Henkilöstön, osaamisalueiden ja työnjohtajärjestelyiden selkeyden kannalta aidosti yhteinen resurssi on vaikea saavuttaa. Sesonkiloonteisuutta tulee lisätä edelleen.	
	Viherhoidon toimintatapojen kehittäminen	Alueurakat Yhteinen työnjohto

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström Yhteen veto

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

	Alueurakat on valmisteltu. Yhteinen työnjohto toteutuu varikkotasolla yhteistyön kautta. Yhteistyötä korostetaan edelleen.	
	Sähköinen työajan ja työsuorituksen seuranta	Henkilöstökattavuus 90 % Talvikunnossapidon urakoitsijat 100% Raporttien aktiivinen hyödyntäminen
	Tavoitteet saavutettu. Raporttien hyödyntämistä kehitetään jatkuvasti.	

Analyyysi toimenpiteistä

Henkilöstöressurssin tasapainottaminen on ollut kuluneena budjettivuonna tärkeä painopiste erityisesti viheralueiden hoidossa. Henkilöstön pitkäaikainen jaksaminen erityisesti vihertöissä on ollut huolenaihe, johon on pyritty löytämään ratkaisuja.

Keskusta-alueilla käynnissä olleet suuret investoinnit (Karjaan matkakeskus ja silta ja Tammisaarella kiertoliittymätyömaa) valmisteluineen, liikennejärjestelyineen ja jälkitöineen ovat vaatineet osallistumista myös kunnossapidon henkilöstöltä. Erityisesti matkakeskus on uusi kohde monipuolisine teknisine järjestelmineen.

Palvelusopimuksissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia toimintavuoden aikana. Palveluhankinnoissa pyritään pidempiaikaisiin raamisopimuksiin ja osastojen väliseen yhteistyöhön. Vuoden aikana on valmisteltu alueurakkamallia yhteistyössä tilahallinnon kanssa. Kokemuksen valmistelutyön aikana ovat olleet positiivisia – paikallisen markkinan mukaan saaminen edellyttää urakka- ja sopimusmallien jatkuvaa kehittämistä.

Yhteistyö liikelaitosten kanssa konkretisoituu yhteisen varikkotoiminnan kautta. Vuoden aikana on valmisteltu yhteistä varikkoselvitystä Raaseporin veden ja Tammisaaren energian kanssa, tavoitteena löytää yhteistoiminnan hyötyjä ja ratkaisuja Tammisaaren alueen varikkotilanteeseen.

Talvikunnossapidon urakkakausi 2018-2022 on käynnissä. Kevät 2019 oli talvikunnossapidon kustannusten kannalta raskas, syksy taas täysin lumeton.

Sähköinen työajan- ja ajoneuvonseuranta otettiin käyttöön vuonna 2018 ja järjestelmän kehittämistä jatkettiin v. 2019 järjestelmätoimittajan kanssa ja laajennettiin kunnossapidon henkilöstöön. Nyt mukana ovat kaikki työntekijät. Nopsa-järjestelmä tuottaa työntekijöiden mobiiliapplikaation kautta antamista tuntikirjauksista automaattisesti tuntikirjanpidon projektikohtaisine tilitietoineen. Yksikkö on tukenut myös sivistyssektorin, kiinteistösektorin, metsänhoidon ja Raaseporin veden tuntikirjanpidon kehittämistä, tavoitteena saada tekniselle alalle käyttöön yhteinen järjestelmä.

Osasto on aktiivisesti mukana ELY-keskuksen ja Liikenneviraston alueella käynnistämässä hankkeissa, mm. Hanko-Hyvinkää ratasuunnitelma, VT25:n liikennejärjestelyjen kehittämistarpeista nousevien kohteiden toteutussuunnittelussa.

Liikenneturvallisuus ollut suuri teema toimintavuonna. Laadittu Raaseporin liikenneturvallisuussuunnitelma 2020 joka viedään alkuvuodesta lautakuntakäsittelyyn ja on perustettu moniammatillinen liikenneturvallisuuden työryhmä kaupunkiin. Kunnossapidossa asia näyttäytyy esim. nopeusnäyttötäulujen ilmestymisenä katukuvaan.

Omassa toiminnassa jatketaan kaupungin vanhojen soranotto- ja maanlajituspaikkojen ennallistustoimintaa ja on jonkin verran mukana satama-alueiden kunnossapidossa.

Tekninen päällikköpäivystys päättyi toimintavuonna. Syy toiminnan päättämiseen on taloudellinen, sekä vähäinen tarve päivystyksen vaatimiin käytännön järjestelyihin nähden.

Yhdyskuntatekninen toimialue

Puistojen ja liikunnan määrärahan osalta toiminta pysyi raamissa erityisen talouskurin ansiosta. Jo edellisvuonna käyttöön otettu hulevesijärjestelmän kunnossapidon korvaus sekä liikunta-alueiden kunnossapidon tarkistetun

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström Yhteenveto

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

määrärahan ohella varaudutaan Brandalin soranottoalueen ennallistushankkeeseen, joka on jatkunut vuonna 2019.

Ostopalveluille ja katuvalaistukselle oli osoitettu määräraha, joka perustuu aiempien vuosien kuluihin. Talvikunnossapidon urakkahinnoissa tapahtui nousua 2018 hankinnassa ja lisäksi runsasluminen sydäntalvi 2019 aiheuttivat lisämäärärahatarpeen liikenneväylien kunnossapitoon.

Toimintavuoden 2019 aikana on selvitetty synergiaetuja siirtämällä katuvalaistuksen hallinto, kunnossapito sekä investoinnit kokonaisuudessaan Tammisaaren Energialle. Selvitykset osoittavat, että synergioita sekä taloudellisia säästöjä on saatavissa, ehdotetaan että katuvalaistusinfrastruktuuri ja kunnossapito siirretään kolmannelle osapuolelle 2020.

Henkilöstö

Teknisen henkilöstön vahvuus on mitoitettu siten, että perusvalmius kunnossapitotoissa voidaan ylläpitää ja osallistua pienempien investointien toteuttamiseen myös omana työnä kuten ennenkin. Muutokset ovat hyvin pienipiirteisiä. Liikunta-alueiden hoidossa osa-aikainen työntekijä on eläköitymisen myötä korvautunut kokoaikaisella ja puistoalueiden hoidossa on täydennetty henkilökuntaa sijaisjärjestelyin.

Konekanta

Kaupungin konekanta on verrattain vanhaa. Raskasta konekanta karsitaan. Painopiste on monikäyttöisissä ja joustavissa, yhteiskäyttöisissä koneissa. Vuonna 2019 päivitettyä konekannan kehittämissuunnitelmaa noudattaen matalan käyttöasteen koneista luovutaan osin rotaation kautta ja konekanta uudistetaan. Sähkön ja polttonesteiden hinnat nousivat lievästi vuonna 2019.

Metsätalouden hoito

Tavoiteltu toimintakate on voitu saavuttaa pienemmällä hakkuumäärällä, 13 300 m³, (budjetoitu 14 500 m³) osin tukkivaltaisen puulajijakauman ja osin suuren energiapuumäärän ansiosta: 12 995 m³ puuta, jonka arvo 74 400 euroa, hakkuutähteiden ja kaadettujen kokopuiden muodossa, ja joka ei sisälly tuloutettuihin tai suunniteltuihin hakkuumääriin. Energiapuun määrä vastaa 1 000 m³ (1 miljoona litraa) kevyttä polttoöljyä. Pystykaupan myynnin tuoma säästö budjetoiduissa menoissa.

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström Yhteenvedo

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Katuverkosto			
Katuverkoston pituus (km)	256	257	252,7
Kevyen liikenteen väyläverkoston pituus (km)	44,3	43,5	53,1
Katuverkosto (€/km)	6 846	7 022	7 730
Yksityistiet, avutukset (€/km)	327	370	368
Valopisteiden määrä (kpl)	9 752	9 720	9 832
Katuvalaistus (€/valopiste)	51,08	41,2	51,79
Puistot			
Hoidetut viheralueet (ha)	79,0	79,0	79,0
Puistojen kunnossapito (€/viheralueet ha)	8 287	7 928	7 760
Hoidetut kävelytiet (km)	13,0	13,0	13,0
Leikkikenttiä (kpl)	37	37	37
Leikkupuistojen kunnossapito (€/leikkipuisto)	17 693	16 928	16 568
Uimarantoja (kpl)	19	19	19
Uimarantojen kunnossapito (€/uimaranta)	34 456	32 965	32 263
Metsätalous			
Metsäpinta-alaa (ha)*	2 400	3 500	3 500
Puistometsää (ha)*	500	1 200	1 200
Myytyä puutavara metsä+puisto m ³	12 700	14 500	13 273

*uusi laskutapa 2019

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	618 642	1 058 730		1 095 501	36 771	103,5 %
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset	11 983	10 000		18 760	8 760	187,6 %
Muut tuotot	545 594	95 500		80 737	-14 763	84,5 %
Tuotot yhteensä	1 284 799	1 274 230	0	1 293 399	19 169	101,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				0,7 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-1 661 863	-1 659 870		-1 684 632	-24 762	101,5 %
Ostopalvelut	-1 477 514	-1 523 540	-200 000	-1 627 538	96 002	94,4 %
Aineet ja tavarat	-858 080	-895 250		-878 582	16 668	98,1 %
Avustukset	-201 661	-227 920		-224 551	3 369	98,5 %
Muut kulut	-427 478	-478 860		-457 700	21 160	95,6 %
Kulut yhteensä	-4 626 596	-4 785 440	-200 000	-4 873 003	112 437	97,7 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				5,3 %		
Toimintakate	-3 341 797	-3 511 210	-200 000	-3 579 603	131 607	96,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				7,1 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	451 109	424 230		437 708		
Sisäiset kulut	-249 237	-282 620		-283 103		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Budjetoidut tulot ylittyivät vuoden aikana, mikä johtuu lähinnä puun myynnistä. Metsänhoidon myyntitavoite ylittyi 28 000 eurolla. Budjetoitu myynti voitiin saavuttaa budjetoitua pienemmällä hakkuumäärällä. Liikuntapaikkojen hoidon sisäiset tuotot seurasivat kustannuksia ja olivat 13 000 euroa budjetoitua suuremmat. Oman henkilöstön käyttö investointihanketyössä vastasi budjetoitua.

Talvikunnossapidon korkeat kustannukset kuormittivat talousarviota. Liikenneväylien toimintakate jäi 54 000 euroa budjetoitua heikommaksi, mikä johtuu runsaslumisen talven 2018–2019 aiheuttamasta kriittisestä kustannuspaineesta. Tiukalla talousarviokurilla ja toiminnan sopeuttamisella taloudellisiin realiteetteihin ylitys saatiin minimoitua. Valtuusto myönsi syksyn toiminnan toteuttamisen mahdollistamiseksi 200 000 euron lisämäärärahan.

Muu yhdyskuntatekninen toiminta (puistojen hoito ja liikuntapaikkojen hoito) pysyi annettujen talousarviomäärärahojen rajoissa, ja yksityisteiden tuet maksettiin suunnitellusti. Metsätalouden kustannukset jäivät 130 000 euroa budjetoitua pienemmiksi henkilöstökustannusten ja pystykaupan vähenemisen vuoksi. Konekannan leasingkustannukset alenivat ja jäivät 25 000 euroa budjetoitua pienemmiksi. Nämä kustannukset kasvavat konekannan uusimisen myötä.

Tammisaaren Pohjoissataman satamatori valmistui kesän aikana, mikä tarkoittaa 200 metrin lisäystä katuverkkoon. Katuverkon tunnuslukujen osalta on myös tehty korjaus niihin 3,5 kilometrin yksityisteihin, joiden osalta tekninen lautakunta vuonna 2018 päätti lopettaa ylläpidon. Vuoden aikana on myös tullut 8,8 kilometriä kevyen liikenteen väyliä jakautuen seuraavasti: Karjaan ja Äminneforsin välinen ratavalli, Ormnäsin ja Metsästäjänmäen välinen ulkoilureitti, satamatori, Tammisaaren Fleminginkatu, Karjaan Ratakatu ja Karjaan Esikunnankatu. Toteutuneet investoinnit merkitsevät samalla lisääntyntä ylläpitotarvetta. Puiston tunnusluvut säilyvät ennallaan.

Mittaus- ja kiinteistömuodostus

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Mittauspäällikkö Roger Nyberg

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Kaupungin maapolitiikka, kaupungin maaomaisuuden hallinta, mittaus toiminta, kiinteistömuodostus, karttapalvelu. Rakennettujen ja rakentamattomien kiinteistöjen myynti.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Tarjota kaavoitukselle riittävä ja tarkoituksenmukainen raakamaavaranto. Suorittaa kiinteistötoimituksia ja pitää kiinteistörekisteriä asemakaavoitetulla alueella. Vastata asemakaavoituksen käynnistämiseksi ja toteuttamiseksi tarvittavien sopimusten ja maankäytösopimusten laatimisesta. Laatia karttatuotteita sekä ylläpitää kaupungin kartastoa. Suorittaa maastomittauksia. Vastata kaupungin maapolitiikasta, maa-alueiden ostopista. Vastata rakennettujen ja rakentamattomien kiinteistöjen myynnistä. Vuonna 2019 painotetaan kiinteistömistuksen jatkuvaa kehittämisestä ja edellytysten luomista yritysten etabloitumiselle.

Yksi vuoden 2019 painopisteistä on jatkaa kaupungille tarpeettomien kiinteistöjen myyntiä myyntitulojen saamiseksi ja säästää samalla kiinteistöjen ylläpitokustannuksissa. Muita painopisteitä ovat toimialarajat ylittävän yhteistyön tehostaminen toiminnan keskittämiseksi, myydä kiinteistöjä ja vähentää käyttökuluja. Joka kohteesta tehdään erillinen myyntipäätös ja tasearvo ja muut tekijät otetaan huomioon. Kiinteistömyynnille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että erityisiä kehityshankkeita voidaan myydä vuosittain. Edellytyksenä on, että kohteita voidaan jalostaa asemakaavoituksella ja maaperän kunnostuksilla, mikä johtaa investointimäärärahan tarpeeseen. Vuoden 2017 tilinpäätöksessä on jäljellä 183 469,87 euro varauksesta kaatopaikkojen maasaneerauksesta.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Pyrkiä lisäämään varsinaisia asuintonttiluovutuksia.	12 luovutettua tonttia/vuosi. 300 000 euroa myyntiä, vaihtoehtoisesti 15 000 euroa vuokraa.
	Vuonna 2019 on luovutettu 3 uutta asuintonttia/rakennuspaikkaa, myyty 7 aiempaa vuokratonttia, joista 2 on kerrostalotonttia, myyty 1 lisäalue tontille sekä myyty 2 vapaa-ajan rakennuspaikkaa. Myyntisumma on yhteensä noin 618 000 euroa ja myyntivoitto noin 484 000 euroa.	
	Kiinteistömyynti, myyntisalkun ja epätavallisten kohteiden toteutus. Kiinteistömyynnin prosessien edelleen kehittäminen tilahallinnon kanssa.	1 370 000 euroa myyntivoittoa. Myyntitulot muodostuvat eri kohteista, kehityshankkeista, omasta tonttutuotannosta sekä myyntisalkusta.
	Vuonna 2019 on viidessä poistosalkussa olevasta kohteesta tehty myyntipäätös, 2 ostoa on saatu päätökseen 661 500 euron summalla. Yksi maanvaihtokauppa on saatettu päätökseen; kokonaisarvo 300 000 euroa. Kiinteistöjä on myyty yhteensä 1 678 455 eurolla, ja myyntivoitto oli 1 230 956 euroa.	
	Raakamaan aktiivinen hankinta ja oman maan kuntoon saattaminen asemakaavoitusta varten.	Maa-alueiden osto 500 000 euro / vuosi maapoliittisen ohjelman mukaisesti. Maaperän saneeraus rakennustarkoituksiin.
	Vuoden aikana on hankittu Rödgrundin rakennuksia aiemmalta vuokralleottajalta. Bäljarsissa on saatettu päätökseen yksi maanvaihto, joka tuo kaupungille lisämaata noin 14 ha. Päätös maanvaihdosta Horsbäckissä on tehty, maanvaihto tuo kaupungille noin 47 ha suunniteltavaa maata. Myös joitakin pienempiä maa- ja vesialueita on hankittu vuoden aikana. Maa- ja vesialueita on hankittu yhteensä 372 926 eurolla. Maansaneerauksen varautumisrahaston määräraha tulisi tarkistaa.	
	Maavuokrat lisätään pääomavuokraan	Maavuokrat, 652 000 euroa, sisällytetään osaksi kaupungin sisäistä vuokraa.

Mittaus- ja kiinteistömuodostus

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Mittauspäällikkö Roger Nyberg

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

	Maanvuokraus on kaupungin sisäisten vuokrien kolmas ja viimeinen osa. Maanvuokra on 0,50 euroa/m ² valtioneuvoston kunnan ja maakunnan välisen vuokran määräytymisestä antaman asetuksen mukaisesti. Sisäiset vuokratulot tulevat tilahallinnolle, joka puolestaan maksoi mittausyksikölle maanvuokrien osuuden, 652 000 euroa. Sisäisten maanvuokrien laskutus suoritettiin kertasuorituksena toisen vuosineljänneksen aikana.

Toimenpidesuunnitelma 2018–2020

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit / euro
	Toimenpideohjelma Raasepori 2020 pyrkii kiinteistöjen käyttökustannusten vuosittaiseen vähentämiseen myynnin kautta.	Käyttökustannussäästöt 400 000 euroa kolmen vuoden aikana (säästöt syntyvät tilahallinnossa).
	Kiinteistöjen poisto myymällä tai purkamalla vuosina 2017–2019 on alentanut käyttökustannuksia vuonna 2019 noin 112 000 eurolla. Kumulatiivinen käyttökustannussäästö vuosina 2017–2019 on noin 157 000 euroa. 400 000 euron tavoitetta ei saavutettu.	

Analyysi toimenpiteistä

Tonttien luovutus asuntorakentamiskäyttöön on yhä kohtalaista. Vuoden aikana ei avattu yhtään uutta asuinalueita myytäväksi. Skogbyssä ja Bäljarsissa on tontteja datakeskuksia varten. Korkeusjärjestelmä N2000 otettiin käyttöön 1.4.2019. Erityisesti keskityttiin myyntisalkun kohteiden ja rakennuspaikkojen myyntiin. 6 kohdetta ilmoitettiin ja 6 kohdetta myytiin vuoden aikana. Kiinteistömyynnin kokonaistulot eivät saavuttaneet budjetoitua tavoitetta.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Luovutetut tontit (vuokra + myydyt)	33	30	26
Tonttivaranto, pientalotontit	109	120	100
Tonttivaranto, kerrostalotontit	12	12	12
Tonttivaranto, työpaikkatontit	40	40	40
Muodostettuja tontteja, toimitus/muod.lkm	49/26	50/25	48/33
Tontteja tonttijaoissa	19	40	21
Rakennusten merkitseminen	71	60	48
Myydyt rekisteriotteet	985	1 000	850
Myydyt kartat	925	1 200	800
Kaupungin maaomaisuus (ha)	5 860	5 900	5 898
Maaomaisuuden bruttotulot (€/ha)	351	491	476
Myyntivoitot käyttöomaisuudesta (€)	1 089 992	1 370 000	1 230 956

Mittaus- ja kiinteistömuodostus

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Mittauspäällikkö Roger Nyberg

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	23 033	27 500		20 454	-7 046	74,4 %
Maksutuotot	200 894	167 500		133 220	-34 280	79,5 %
Tuet ja avustukset						
Muut tuotot	1 831 721	2 702 000	0	2 652 959	-49 041	98,2 %
Tuotot yhteensä	2 056 942	2 897 000	0	2 808 821	-88 179	97,0 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				36,6 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-433 073	-423 910		-423 618	292	99,9 %
Ostopalvelut	-103 120	-152 030		-130 505	21 525	85,8 %
Aineet ja tavarat	-7 239	-7 900		-7 700	200	97,5 %
Avustukset						
Muut kulut	-53 236	-49 850		-42 648	7 202	85,6 %
Kulut yhteensä	-596 668	-633 690	0	-604 471	29 219	95,4 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				1,3 %		
Toimintakate	1 460 275	2 263 310	0	2 204 350	-58 960	97,4 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				51,0 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	4 533	654 500		656 302		
Sisäiset kulut	-57 022	-73 580		-72 994		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Kiinteistöjen myynti vuonna 2019 ei saavuttanut budjetoitua tavoitetta. Kaupungin kiinteistöjen bruttomyynti oli vuoden aikana 1 678 455 euroa. Tästä summasta myyntivoittoa on 1 230 956 euroa. Talousarvion tavoitteena oli 1,87 miljoonan euron bruttomyynti sekä 1,37 miljoonan euron myyntivoitto. Tulot kasvoivat kuitenkin vuoteen 2018 verrattuna. Vuonna 2019 tehtiin päätös yhden osakehuoneiston myynnistä.

Maankäyttösopimuksia ei langennut maksettaviksi vuoden aikana. Maanvuokratulot kasvoivat hieman vuoteen 2018 verrattuna ja ylsivät nyt 759 463 euroon. Muun toiminnan tuotot laskivat vuoteen 2018 verrattuna. Tulot jäivät hieman alle budjettitavoitteen kokonaisuuden. Kustannukset pysyivät annetun talousarviomäärärahan rajoissa, mutta kiinteistömyyntituottojen vuoksi toimialan nettotulos jäi 60 140 euroa budjetoitua heikommaksi.

Tunnuslukutaulukossa näkyy myös, että vakinainen toiminta supistui vuodesta 2018 johtuen lupien myöntämistä koskevien otteiden pienemmästä myynnistä ja uusien rakennusten merkitsemisten pienemmästä määrästä. Kiinteistömyyntiä on edelleen painotettu myyntituottojen ja rakennusten käyttökustannussäästöjen saavuttamiseksi. Kun myyntikohteet vähenevät sekä laadullisesti että määrällisesti, taloutta ei enää voi tasapainottaa tällä tuloerällä. Tästä näkyi jo selviä merkkejä vuonna 2019.

Tilahallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Tilahallinto-osastoon kuuluvat kiinteistöhallinto, siivous ja ruokahuolto. Talousarviorakenteessa kiinteistöhallinta muodostaa oman kokonaisuuden ja toisen kokonaisuuden muodostavat siivous ja ruokapalvelut

Kiinteistöhallinto vastaa kaupungin 209 rakennuksesta, joiden pinta-ala on noin 173 000 m², sisältäen leasingkohteet ja liikuntarakennukset. Lisäksi kiinteistöhallinnolla on kokonaisvaltainen vastuu kaupungin 840 vuokra-asunnon vuokrauksesta. Näistä 216 vuokra-asuntoa on suorassa omistuksessa.

Osaston henkilöstö osallistuu investointien toteuttamiseen yhteistyössä teknisen toimialan piirissä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Tilahallinnon tavoitteena on yhdessä muiden toimialojen kanssa käyttää niin tehokkaasti kuin mahdollista kaupungin rakennuksia, ylläpitää niitä kiinteistösalkkujon mukaisesti ja toteuttaa tarkoituksenmukaiset tilat käyttäjille. Myyntiprosessi jatkuu niille rakennuksille, jotka eivät ole optimaalisessa käytössä. Näin saavutetaan noin 133 000 euron säästöt per vuosi, toimenpideohjelman 2017-2019 tavoitteiden mukaan.

Toimintaa ohjaa pitkälti muiden toimialojen tilaukset yksikölle, jossa toimipisteet sijaitsevat Pyrkimyksenä on käyttää kaupungin omia rakennuksia niin suuressa määrin kuin mahdollista.

Käyttöä koskeva sisäinen vuokra perustuu vuosien 2015 ja 2016 todellisiin menoihin plus nk. markkinalisään. Sähkö-, lämmitys-, vesi-, puhtaanapito-, kiinteistönhuolto- ym. kustannusten lisäksi tulee yleiskustannuslisä, joka on 0,70 €/m² tai 0,90 €/m² riippuen rakennuksen koosta. Sitä korotetaan 0,05 €/m² vuodesta 2018 alkaen. Yleiskustannuslisä kattaa työnjohdon, päivystystoiminnan, autojen leasingvuokrat, vakuutukset, sisäiset ICT-palvelut, ajoneuvojen varaosat, polttoainekustannukset jne.

Vuokriin ja vastikkeisiin ulkoisille vuokranantajille 2019 on budjetoitu 1 504 250 euroa. Vuoden 2017 tilinpäätös osoitti summan olevan 1 646 000 euroa. Erotus johtuu siitä, että tilahallinto on tehostanut omien rakennusten käytön muuttamalla niihin kaupungin omaa toimintaa.

Oman henkilöstön henkilöstökulut rasittavat käyttötalousarviota summalla, joka vastaa noin 13 % kiinteistöosaston yhteenlasketuista kustannuksista.

Toimenpideohjelma Raasepori 2020, osa 1

Kiinteistöyksikkö hoitaa kiinteistöylläpidon kiinteistösalkkujon mukaisesti ja yksikön tavoitteena on sopeuttaa toiminta siten, että ei-tarkoituksenmukaisessa käytössä olevat rakennukset voidaan myydä tai mahdollisesti purkaa. Näin saavutettaisiin noin 133 000 euron säästöt per vuosi, toimenpideohjelman 2017–2019 tavoitteiden mukaan.

Toimenpideohjelma Raasepori 2020, osa 2

Pyrkimyksenä on käyttää kaupungin omia rakennuksia niin suuressa määrin kuin mahdollista. Työllisyysosasto muuttaa ulkoisista tiloista kaupungin omiin kiinteistöihin. Sopimuksen irtisanominen merkitsee noin 150 000 euroa alempia vuokratulujia. Tunabo daghem -päiväkodin toiminta muuttaa Snappertuna skolan rakennukseen 1.8.2019 alkaen. Tunabo daghem -päiväkoti jää tyhjilleen ja rakennus on poistosalkussa myytävänä. Nettovaikutus tilahallinnon osalta on +/- 0, säästö syntyy "tilaajalla", eli sosiaali- ja terveystoiminnassa sekä sivistystoiminnassa. Säästöt kiinteistön ylläpidossa saavutetaan, kun kyseinen rakennus, joka kuuluu RP osa II piiriin, on myyty.

Tehostamistoimenpiteet 2019

Tilahallinto käyttää tällä hetkellä ulkoisia konsultteja tietyissä tehtävissä. On tärkeää, että on olemassa mahdollisuus sekä vahvistaa toimintaa erikoispuolella ja saada käyttöön lisäresursseja tarvittaessa. Konsulttien käytön haittapuolena on, että pätevyys ja kokemus voivat kadota. Konsultteja on käytetty usean vuoden ajan toteuttamaan investointihankkeita kehysmäärärahan puitteissa käytön tehostamiseen ja sisäilmaa varten. Tilahallinto ehdottaa, että

Tilahallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

teknisen toimialan henkilöstöä vahvistetaan hanke-/työnohjaajalla, jolla on tekninen pätevyys konstruktitekniikassa ja energiatehostamisessa, ja käytetään vähemmän konsultteja kyseisillä työaloilla.

Kiinteistöhallinto

Kiinteistöhuollon hoitaa kuuden (6) pooli. Joka poolilla on oma vastuuhenkilö. Kiinteistöhoitajalla on huollettavanaan noin 5–7 rakennusta. Toimintavuoden 2017 aikana 13 urheilurakennuksen hoito siirtyi tilahallinnolle. Urheilurakennuksille asetetaan pääomavuokra 1.1.2019 lähtien. Urheilurakennusten rakennusten vuokra on siten tasa-arvoinen kaupungin muiden rakennusten kanssa. Tammisaaren uima- ja pallohalli jää sivistystoimen omaan budjetointiin.

Kevään 2018 aikana tilahallinto on teettänyt kiinteistöhoiton teknisen työn sekä ulkoalueella tapahtuvan työn mittauksen voidakseen paremmin resursoida poolien työnjaon, saadakseen tasattua työtaakan sekä tehostakseen työtä ja vähentääkseen ajoreittejä työpisteille. Mittaus on johtanut uudenlaiseen työnjakoon poolien sisällä.

Kiinteistöhuollon ja kiinteistöjä koskevan tiedon arkistoinnin helpottamiseksi osasto käyttää sähköistä palveluohjelmaa Granlund Manager. Aikaisemmin vain murto-osalla kaupungin henkilökunnasta on ollut mahdollisuus tehdä työtilaus sekä vikailmoitus elektronisesti. Tämä on muuttunut ja nyt on koko kaupungin henkilökunnalla mahdollisuus ilmoittaa asioista kiinteistöyksikölle palveluohjelman kautta.

Kaupungin kiinteistöstrategian käyttöönoton yhteydessä tarkistettiin ja merkittiin kaupungin kaikki rakennukset eri salkkuihin, kunnosta, käyttötarkoituksesta ja käyttöasteesta riippuen. Salkkuja on seitsemän (7). Salkkujen nimet ovat: kehitys, käyttö, korjaus, ylläpito, poisto, vuokra-asunnot ja hankinta. Rakennukset on myös pisteytetty teknisen kunnan perusteella. Uutta vastaavilla rakennuksilla on kuntoluokka 5 ja huonossa kunnossa olevilla kuntoluokka on 1. Useimmat poistosalkussa olevat rakennukset kuuluvat kuntoluokkaan 1. Tämä salkkuluokittelu on lähtökohtana sille, miten rakennusta tulevaisuudessa hoidetaan ja korjataan. Poistosalkussa oleva rakennus ei käsitä saneerausta (vain välttämätön), kun taas korjaussalkussa olevalle rakennukselle tehdään korjaussuunnitelma (pitkän tähtäimen suunnitelma PTS).

Kiinteistöyksiköllä on jo ennestään puitesopimus pienempiä rakennusteknisiä töitä ja lvi-töitä suorittavien yritysten kanssa. Puitesopimukset kilpailutettiin ja uusittiin keväällä 2018. Sopimukset ovat voimassa kolme vuotta yhden vuoden optiolla. Myös sähkö-, lvi- ja arkkitehtisuunnittelussa on käytetty puitesopimussuunnittelutoimistoja. Myös nämä on keväällä 2018 kilpailutettu ja uusittu kolmeksi vuodeksi yhden vuoden optiolla. Puitesopimuksia on solmittu myös 2018 koskien valvontapalveluita sekä rakennuttajakonsultaatioita. Valvoja/rakennuttajakonsultti valvoo teknisen toimialan rakennushankkeita sekä infran rakentamista.

Kiinteistöhallintoyksikkö priorisoi tehokasta ylläpitoa ja ilmastointikoneiden ja -kanavien kunnossapitoa sisäilmaongelmien minimoimiseksi. Kaupungilla on oma sisäilmaryhmä, joka kokoontuu kerran kuussa. Ryhmä koostuu kaupungin edustajien lisäksi kiinteistöyksikön ja työsuojelun edustajista ja Eteläkärjen ympäristöterveyden edustajista ja työterveyshuollon edustajista. Kiinteistöyksikön tavoitteena on, että aikaisessa vaiheessa puuttua asiaan ja selvittää syyt oireisiin rakennuksissa ja tarvittaessa käyttää asiantuntijapalveluita.

Maanvuokra implementoidaan vuonna 2019 kolmantena ja viimeisenä osana pääomavuokraa. Toimenpide on tilahallinnolle kustannusneutraali, koska summa maksetaan mittausyksikölle (meno) ja lisätään sisäiseen vuokraan (tulo). Lisääntyneet vuokratulot käsitellään erillisenä menona/tulona kaupungin hallinnossa, pääomavuokraa ei käytetä korjaustoimintaan koko summan osalta. Pääomavuokra budjetoidaan erilliselle tilille. Näin tehdään helpottamaan seuranta ja turvaamaan se, että käyttövuokra peittää käyttökustannukset. Käyttövuokra kattaa leasingvuokrat.

Muuten päivitys on tehty kaupunginhallituksen päätöksen 11.12.2017 § 552 mukaisesti. Vuoden 2019 talousarviossa tuottovaatimus on 3,3 % – 6 % ja se muodostuu 3,3 %:n korkotasosta ja 0 – 1,7 - 2,7 %:n korjausvastuuosuudesta (riippuen kiinteistön tilanteesta kiinteistösalkussa).

Uuteen kaupungintaloon muuton aiheuttama kierto

Suurempia muutoksia toiminnassa on Raaseporin uuden kaupungintalon käyttöönotto Tammiharjun alueella, joka valmistui syksyllä 2018. Hallintorakennus on rahoitettu sale-and-leaseback -menetelmällä. Rakennukseen muuttaa tekninen keskus, sivistyksen hallinto, ICT-osasto, sosiaali- ja terveystoimen hallinto, henkilöstö- ja talousosasto,

Tilahallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

kaupunginkanslia, työsuojeluvaltuutettu ja pääluottamusmiehet. Kustannusten odotetaan olevan noin 510 000 euroa/vuosi, josta 310 000 leasingvuokraa ja 200 000 käyttökustannuksia.

Kaupungin tekninen keskus sekä musiikkiopisto ovat tällä hetkellä kaupungin omistamassa Lönnbergin kiinteistössä, Elina Kurjenkatu 11 Karjaalla. Lönnbergin kiinteistöön muuttaa työllisyysosasto ulkoisista tiloista. Työllisyysosasto vuokraa puusepänerastastoiminnalle osan 1. kerrosta Knipnäsin verstarakennuksesta. Musiikkiopisto muuttaa Fokuksen tyhjiin tiloihin.

Sivistystoimi on tällä hetkellä Karjaan varikolla sekä Grabbegårdenissa. Karjaan varikolle muuttaa yhtiö Raaseporin vuokra-asunnot Oy:n henkilökunta ulkoisista tiloista. Grabbegårdenin toiseen kerrokseen muuttaa perusturvan sosiaali palvelutoiminnan palvelupiste Karjaalla.

Perusturva on toiminut Villa Ormnäsissä osoitteessa Ormnäsintie 3, Tammisaari. Kiinteistön käyttöaste Raaseporin uuteen kaupungintaloon muuton jälkeen = 0 %. Kiinteistö on poistosalkussa ja se on myytävää.

Knipnäsin tilojen vuokraaminen päättyy siirtymiseen uuteen kaupungintaloon. Kun Knipnäissä sijainnut toiminta keskitetään F-taloon, merkitsee se, että sisäinen vuokra siirtyy Axxellille. Sisäistä vuokratuloista tulee siis ulkoisia.

Vanha kaupungintalo Kustaa Vaasan kadulla Tammisaarella laitetaan myyntiin.

Radiostudion toisessa kerroksessa Pitkädulla tilat jäävät tyhjilleen.

Tyhjät kiinteistöt, jotka ovat myytävänä poistosalkussa rasittavat tuntuvasti tilahallinnon talousarviota. Rakennuksille on vuonna 2019 budjetoitu sopeutettu käyttökustannus pitämään rakennuksen lämpimänä ja kevyesti kunnossapidettynä.

Karjaan uusi päiväkotikaruselli (Pappilankatu 7) valmistuu keväällä 2019. Päiväkotiin Nalle ryhmäperhekoti, Sandbo päiväkotikaruselli (Sannäs skola) ja Lövkulla ryhmäperhekoti, joka vuokrataan ulkoisesti.

Muita tulevia investointihankkeita ovat Katarina skolon suunnittelu ja rakentaminen sekä Mustio-hanke. Molemmat hankkeet edellyttävät, että sivistystoimi on ensin tehnyt tarveselvityksen.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Toimenpideohjelma Raasepori 2020 pyrkii kiinteistöjen käyttökustannusten vuosittaiseen vähentämiseen myynnin kautta.	Säästöt käyttökustannuksissa 3 vuoden aikana 400 000 euroa, mikä on noin 133 000 euroa/vuosi.
	Kiinteistöjen poisto myymällä tai purkamalla vuosina 2017–2019 on alentanut käyttökustannuksia vuonna 2019 noin 112 000 eurolla. Kumulatiivinen käyttökustannussäästö vuosina 2017–2019 on noin 157 000 euroa. 400 000 euron tavoitetta ei saavutettu.	
	Kiinteistömyynti, myyntisalkun ja epätavallisten kohteiden toteutus.	1 370 000 euron myyntivoittoa. Kiinteistömyynnin hoitaa mittausosasto yhteistyössä tilahallinnon kanssa.
	Vuoden 2019 aikana viidestä poistosalkussa olevasta kohteesta on tehty myyntipäätös. Kiinteistöjä on myyty yhteensä 1 678 455 eurolla ja myyntivoitto oli 1 230 956 euroa.	
	Urheilurakennukselle asetetaan pääomavuokra.	Pääomavuokran (noin 190 000 euroa) implementointi osana kaupungin sisäisiä vuokria.

Tilahallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

	Liikuntarakennusten pääomavuokra otettiin käyttöön 1.1.2019. Tämän myötä pääomavuokra kuuluu osana kaikkien kaupungin rakennusten sisäiseen vuokraan.	
	Säännöllisiä seuranta- ja "vastaus"kokouksia toimialojen kanssa	- vähintään 2 kertaa vuodessa - oikein sopeutettu palvelutaso - tulevien muutosten esisuunnittelu - talousseuranta - palatutetta toimialoilta/toimialoille
	Säännöllisiä 2 kertaa vuodessa järjestettyjä palautetilaisuuksia toimialoittain kattaen palvelutason, tulevien muutosten esiselvityksen, talousseurannan ja toimialoilta saadun palautteen.	
	Maavuokra lisätään pääomavuokraan.	Maavuokrat, 652 000 euroa, sisällytetään osaksi kaupungin sisäistä vuokraa.
	Maanvuokraus on kaupungin sisäisten vuokrien kolmas ja viimeinen osa. Maanvuokra on 0,50 euroa/m ² Valtioneuvoston kunnan ja maakunnan välisen vuokran määräytymisestä antaman asetuksen mukaisesti. Sisäiset vuokratulot tulevat tilahallinnolle, joka puolestaan maksoi mittausyksiköille maanvuokrien osuuden, 652 000 euroa. Sisäisten maanvuokrien laskutus suoritettiin kertasuorituksena toisen vuosineljänneksen aikana.	
	Varikkotoimintojen keskittäminen Tammiharjuun ja Karjaan varikolle.	Saatetaan loppuun varikkoselvitys ja laaditaan tilojen käyttösuunnitelma ja siihen liittyvä investointitarveselvitys.
	Varikkoselvitys tehdään yhteistyössä yhdyskuntatekniikan ja vesilaitoksen kanssa. Varikkoselvitys on työn alla. Kiinteistöyksikkö toimii Tammissaaren, Karjaan ja Pohjan varikoilla.	
	Yhteisen henkilöresurssoinnin kehittäminen yhdessä yhdyskuntatekniikan kanssa	Henkilöstöresurssisuunnitelman laatiminen, tulevaisuuden rekrytointitarpeiden tunnistaminen.
	Tilahallinnolla ja yhdyskuntatekniikalla on yhteinen hankejohtaja.	
	Työmenetelmien kehittäminen yhdessä tilahallinnon kanssa	Yhteisten resurssien nimeäminen ja uusien toimintatapojen käyttöönotto niissä toiminnoissa, joissa tehostaminen on mahdollista
	Yhteinen selvitys alueurakoista alueella 1 Tenhola–Bromarv ja alueella 2 Mustio–Fiskari.	
	Sähköinen työajan ja työsuoritteiden seuranta	Henkilöstökattavuus 90 % Raporttien aktiivinen hyödyntäminen
	Työajan ja työpanoksen sähköinen seuranta otettu käyttöön, henkilöstön kattavuus 90 %.	

Toimenpidesuunnitelma 2019–2020

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit / Euro
	Toimenpideohjelma Raasepori 2020 pyrkii kiinteistöjen käyttökustannusten vuosittaiseen vähentämiseen myynnin kautta.	Säästöt käyttökustannuksissa 3 vuoden aikana 400 000 euroa, mikä on noin 133 000 euro/vuosi.

Tilahallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

	Kiinteistöjen poisto myymällä tai purkamalla vuosina 2017–2019 on alentanut käyttökustannuksia vuonna 2019 noin 112 000 eurolla. Kumulatiivinen käyttökustannussäästö vuosina 2017–2019 on noin 157 000 euroa. 400 000 euron tavoitetta ei saavutettu.	
	Varikkotoiminnan keskittäminen	2+1 teknistä varikkoa Yhteistyötä yli osastorajojen
	Kiinteistöyksikön varikkotoiminta Tammisaaren, Karjaan ja Pohjan varikoilla. Osastojen rajat ylittävä yhteistyö aloitettu.	
	Raasepori 2020:een liittyvä yhteistoimintamenettely perustuu pääasiassa taloudellisesta tilanteesta johtuviin palvelurakenteen muutoksiin. Korvaavat tilat Toli-kiinteistölle Karjaalla. Strategian mukaan toiminta keskitetään omiin tiloihin.	Säästö noin 150 000 euroa ulkoisissa kustannuksissa.
	Niin kutsuttu Lönningbergin kiinteistö toimii Tolin kiinteistössä aiemmin sijainneen toiminnan korvaavana tilana.	
	Tunabo daghem muuttaa Snappertuna skolan kiinteistöön.	Vuotuinen säästö noin 25 000 euroa sen jälkeen, kun kiinteistö on myyty.
	Tunabo daghem on muuttanut Snappertuna skolaan ja kiinteistö on myyty.	

Analyysi toimenpiteistä

Tilahallinto priorisoi tervettä sisäilmaa, viihtyisiä tiloja ja terveellistä ravintoa. Yhteistyö kiinteistö-, ruokahuolto- ja toimitilahuoltoyksiköiden kanssa toimii hyvin.

Kaupungin sisäilmaryhmä käsittelee ilmoituksia rakennuksista, joissa koetaan oireita, jotka mahdollisesti liittyvät sisäilmaan. Ryhmä ottaa kantaa korjaustoimenpiteisiin, seuraa tilannetta, käy kohteessa ja käyttää tarvittaessa asiantuntija-apua. Ryhmään kuuluu edustajia sivistystoimesta, työterveyshuollosta, työsuojeluvaltuustosta, työsuojelusta, Eteläkärjen ympäristöterveydestä sekä tilahallinnosta.

Kiinteistökunnossapitoa hoitaa kuusi (6) poolia. Kiinteistönhoidossa on otettu käyttöön sähköinen ajanseurantaohjelma.

Palveluverkkoselvitys, joka koski toimintaa ja kaupungin kiinteistömassaa, tehtiin yhteistyössä toimialojen kanssa. Kiinteistömassan osille on otettu käyttöön sähköiset pelastussuunnitelmat yhteistyössä käyttäjien kanssa. Työ jatkuu vuonna 2020. Toimialojen kanssa järjestettiin kaksi tiedotus- ja palautetilaisuutta vuonna 2019.

Ilmastovaikutusten vähentäminen on keskiössä uusiutuvassa rakentamisessa ja saneerauksessa huomioitavalla energiansäästöllä mm. lämmöntalteenoton ilmanvaihtolaitteistolla, eristyspaksuuden lisäämisellä ja energiaa säästävillä ikkunoilla sekä neliötehokkaalla suunnittelulla.

Tekniselle lautakunnalle myönnettiin perusparannuksiin 1,3 miljoonan euron määräraha, jota lautakunta hallinnoi.

- Tammisaaren nuorisotalon julkisivupaneelit ja ikkunat uusittiin. Hanke alkoi 2018.
- Ekta-rakennusta laajennettiin kahvila-, sisäänkäynti- ja infotiloilla.
- Seminariskolanin liikuntasali kattotyöt käynnistyivät.
- Tammiharjun J-rakennuksen kattomateriaali uusittiin.

Tilahallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

- Raaseporin vuodeosaston hissi uusittiin.
- Fysion altaan tekniikka uudistettiin.
- Tammisaaren uima- ja palloiluhallin kuntotarkastus tehty.
- EHS:n opetuskeittiö uudistettiin.
- Iloq-lukitusjärjestelmä otettiin käyttöön useissa rakennuksissa.
- Ekenäs gymnasiumin loisteputkivalaisimet korvattiin LED-valaisimilla.
- Tammisaaren palloiluhallin lattia uusittiin.

1,3 miljoonan euron määrärahasta käytettiin 1,16 miljoonaa euroa näihin perusparannushankkeisiin.

Perusparannushankkeiden lisäksi tekninen lautakunta hoitaa investoinnit, joiden sitovuustaso on valtuusto.

- Karjaan uusi päiväkotikatu Karuselli valmistui. Päiväkodissa on 5 osastoa ja noin 1 200 m². Uudisrakennus valmistui määräajassa ja talousrajojen puitteissa. Kuivaketju10-periaatteet otetaan huomioon suunnittelussa ja uudisrakentamisessa.
- Mustion koulukeskuksen suunnittelutyö käynnistyi vuonna 2019 ja hanke jatkuu vuonna 2020.
- Katarinaskolanin kuntotarkastus on tehty.
- Uuden Fokus-rakennuksen suunnittelu käynnistyi.
- Österby skolan valmistuskeittiö ja Österbo daghemin jakelukeittiö saneerattiin ruokahuoltoselvityksen ja kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti.
- Österby skolan, Seminarieskolanin ja Pohjan kirkonkylän koulun pihoille asennettiin uudet laitteet.

Merkittäviä käyttöä rasittavia korjauksia olivat Kiilan päiväkodin kattomateriaalin ja salaojan uusiminen, Pohjan kirkonkylän märkätilojen saneeraus, Fiskarin eläkeläisasuntojen ja Pinjaisten eläkeläisasuntojen julkisivujen maalaus sekä Karjaan yhteiskoulun märkätilojen ja pukuhuoneiden saneeraus. Asiantuntija-avun, analyysien ja sisäilmamittausten hankinta kuormittaa yhä enemmän toimintaa.

Kiinteistömäärän korjausvelan hallinta perustuu kiinteistömäärän tiivistämiseen. Tilahallinto tekee mittausyksikön kanssa yhteistyötä poistosalkun kohteiden myynnissä. Bromarvhemmet ja Villa Ormnäs myytiin vuoden aikana. Kiinteistömyynnin kokonaistulot eivät saavuttaneet budjetoitua tavoitetta.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Kiinteistömassa/oma (m ²)	156 430	158 000	156 268
Ulkopuoliset vuokratut tilat (m ²)	11 089	9 312	10 007
Vuokratut tilat (m ²)	10 011	15 131	14 662
Kiinteistökulut (€/m ² /mån)	5,35	5,84	5,74
Toimintakate (€/m ² /mån)	3,36	3,33	3,55
Poistot (€/m ² /mån)	1,34	1,37	1,39
Kiinteistökulut (€/as/mån)		38,16	37,69

Tilahallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	14 305	6 200		12 037	5 837	194,2 %
Maksutuotot				65	65	0,0 %
Tuet ja avustukset	21 179			27 087	27 087	0,0 %
Muut tuotot	18 469 864	19 987 130		20 037 782	50 652	100,3 %
Tuotot yhteensä	18 558 648	20 063 330	0	20 168 962	105 632	100,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				8,7 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-1 604 651	-1 594 010		-1 559 377	34 633	97,8 %
Ostopalvelut	-2 803 255	-3 116 910		-3 141 827	-24 917	100,8 %
Aineet ja tavarat	-3 895 802	-3 960 940		-3 767 598	193 342	95,1 %
Avustukset						
Muut kulut	-3 096 767	-4 103 470		-3 991 984	111 486	97,3 %
Kulut yhteensä	-11 400 475	-12 775 330	0	-12 460 786	314 544	97,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				9,3 %		
Toimintakate	7 158 173	7 288 000	0	7 708 176	420 176	105,8 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				7,7 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	15 442 064	16 925 420		16 936 101		
Sisäiset kulut	-287 065	-981 810		-994 155		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Tilahallinnon toimintakate oli runsaat 400 000 euroa budjetoitua parempi. Sisäiset vuokratulot laskutettiin talousarvion mukaisesti, kun taas muut tulot ylittivät budjetoidun tavoitteen noin 100 000 eurolla. Tämä johtuu mm. siitä, että kaupungin kiinteistöihin on tullut uusia vuokralaisia vuoden 2019 talousarvion laadinnan jälkeen. Lisäksi oman työn lisääminen kaupungin investointikohteissa on johtanut siihen, että hankemäärärahoihin kohdentuva osuus henkilöstökustannuksista on noussut. Maanvuokran implementointi kolmantena ja viimeisenä osana sisäistä vuokraa sekä liikuntarakennuksille asetettu pääomavuokra nostavat tuloja vuoteen 2018 verrattuna.

Kustannukset jäivät runsaat 300 000 euroa alle budjetoidun. Tämä johtuu siitä, että syksyn lämmityskustannukset olivat normaalia alhaisemmat ja että Båssaboda daghemin vanhan osan leasing-aika päättyi ja rakennus siirtyi kaupungille. Näin ollen leasingvuokrien kustannukset pienenevät. Ostopalvelujen käyttö noudatti budjettia. Suurin osa käyttökorjauksista toteutettiin kesän aikana ja sisäilmaongelmien ennaltaehkäisyyn panostettiin merkittävästi.

Vuoden aikana Bromarvhemmet-päiväkodin (940 m²) ja Villa Ormnäsin (896 m²) myynti saatiin päätökseen, joten vuoden aikana myytiin 1 836 m² kiinteistömassaa. Uutta kiinteistömassaa on Karusellin päiväkotia (1 273,5 m²) Båssaboda daghemin vanha osa (399,5 m²), joka siirtyi leasatuista kaupungin omistamiin kohteisiin. Näin ollen kaupungin omistama kiinteistömassa pieneni 162 m² vuoden aikana. Vaikka Båssaboda daghemin vanha osa siirtyi leasatuista kaupungin omistamiin kohteisiin, on leasatut tilat lisääntyneet 4 651 m², mikä johtuu kaupungintalon (5 050 m²) leasingkauden alkamisesta 1.2.2019. Kiinteistömassa leasingkohteineen 31.12.2019 on 170 930 m². Vuokrattujen tilojen osuus väheni 1 082 m², mikä johtuu Karjaan Toli-kiinteistön vuokrasopimuksen päättymisestä.

Tunnusluvut, jotka indikoivat kiinteistöyksikön tuottavuutta, osoittavat toiminnan tuottavuuden olleen budjetoitua parempaa. Rakennusten poistot olivat 2,61 miljoonaa euroa verrattuna 2,52 miljoonaan euroon vuonna 2018. Poistojen kasvu johtuu siitä, että vuoden aikana on valmistunut useita investointihankkeita.

Toimintakuvaus

Kiinteistöhallinnosta, toimitila- ja ruokahuollosta tuli omat toiminnot tilahallinto-osastoon. Talousarviorakenteessa kiinteistöhallinta muodostaa oman kokonaisuuden ja toisen kokonaisuuden muodostavat siivous ja ruokapalvelut

Tilahallinto-osasto vastaa 98 000 m² suuruisen alan siivouksesta. Siivouspinta-ala vaihtelee toiminnan hygieniatasosta riippuen. Toimitilahuoltoyksikön tuotanto on sidoksissa sivistyksen ja terveydenhuollon toimintaan kiinteistöissä.

Toimitilahuoltotoimintaan sisältyy kaksi er toimitilahuoltopakettia:

Toimitilahuoltopaketti 1, joka sisältää siivouspalvelun ma-pe hintaan 21,95 €/tunti, sama hinta kuin vuonna 2017 ja 2018. Paketti on käytössä kaikissa kouluissa, päiväkodeissa, terveysasemilla, toimistotiloissa ym. Paketti sisältää myös liinavaatteiden pesupalvelun ja ruokahuollolle yhteisiä keittiötehtäviä.

Toimitilahuoltopaketti 2 sisältää siivouspalvelun ma-su, eli 7 päivää viikossa. Siivoushintaan 23,95 €/tunti sisältyy: perussiivous, kaikki materiaali kuten roskapussit, wc-paperi, saippua, konepalvelu, ohjaus ym. Tällä hetkellä ainoastaan sivistystoimi tilaa toimitilahuoltopakettia toiminnalleen Karjaan liikuntahallissa. Sosiaali- ja terveystoimialalla ei nykytilanteessa ole toimitilahuoltopaketti 2 tilauksia

Muuton yhteydessä huonekalut erikoispuhdistetaan tukitoimenpiteenä hyvän sisäilman edistämiseksi.

Raaseporin kaupungin ruokahuoltorakenteella on tällä hetkellä 1 keskuskeittiö, 9 valmistuskeittiötä ja 37 erisuuruista jakelukeittiötä, jotka tuottavat vuosittain yhteensä 1 600 000 ruoka-annosta. Lisäksi ostetaan vuosittain ulkopuoliselta tuottajalta noin 143 000 annosta. Ruokahuollon päätavoite on valmistaa ravinteikasta ja hyvää ruokaa taloudellisesti edulliseen hintaan, jossa henkilöstökulujen osuus ruokahuoltoyksikön kokonaisbudjetista ei ylitä 50 %: a. Tavoitteena on lisäksi, että keittiöt mahdollisuuksien mukaan käyttävät lähellä tuotettuja raaka-aineita. Raaseporin kaupungilla on toimitussopimus Kuntahankinnat Oy:n kanssa.

Ruokahuoltoyksikkö valmistaa suurimman osan Raaseporin ruoasta omana toimintana. Ruoka ostetaan kuitenkin Hagahemmet-kotiin, Raaseporin vuodeosastolle sekä Mäntykoto ja Langansböle päiväkoteihin HUS Tukipalvelulta. Ateriahinnat vaihtelevat aika tavalla, koska ruokahuollon asiakkaita on pikkulapsista vanhuksiin, joilla kaikilla on eri tarpeet ja suositukset ja jotka syövät erisuuruisia aterioita eri määriä vuorokaudessa. Tuotantokustannuksista riippumatta sovelletaan samoja ateriahintoja. Tämä merkitsee, että Raaseporissa esiintyviä tuotantokustannusten vaihteluita ei huomioida sisäisessä laskutuksessa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää tietyistä ateriahinnoista, jotka koskevat suoraan ruokahuoltoyksikköä. Nämä hinnat ovat:

- aamiainen, ateria, iltapala toimintayksikössä, euro/annos

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Toimitilahuolto

Raaseporin hallinnon muutto Raaseporin uuteen kaupungintaloon ja hallintotoimien keskittäminen tuo siivoukseen säästöä, koska henkilöstö sijoittuu yhteen työpisteeseen, säästö noin 15 000 euroa/vuosi. Karjaan uusi päiväkoti Karuselli valmistuu 2019, toiminta muuttuu sinne 1.8.2019. Uudisrakennus keskittää toimitilahuollon toimintaa, mutta merkitsee samalla, että siivottavana on suurempia pintoja, joten ei säästöä. Tunabo daghem muuttaa Snappertuna skolan kiinteistöön 1.8.2019. Koska päiväkoti ja koulu sijaitsevat samassa rakennuksessa, voidaan toimitilahuolto hoitaa yhdellä (1) jaetulla keittiöapulainen/siivooja -toimella.

Toimitilahuollon painopiste on siivoustyöajan tehostamisessa, eli että siivotaan oikeaan aikaan oikeilla välineillä ja työtavoilla. Mitoittamalla toimitilahuolto oikein pidetään kiinteistöstä huolta ja rakennusmateriaalien elinikä pitenee.

Siivouksen tavoitteena on luoda kaupungin tiloihin turvallinen, terveellinen ja viihtyisä ympäristö sekä lisätä ympäristöystävällisten siivousaineiden käyttöä. Käytetyistä siivousaineista noin 80 %:lla on joutsenmerkki. Joutsen on Pohjoismaiden tunnetuin ja virallinen ympäristömerkintä.

Jousen arvioi tarvikkeen tai palvelun vaikutusta ympäristöön koko sen elinkaaren ajan, raaka-aineesta jätteeksi. Se asettaa kovia ilmasto- ja ympäristövaatimuksia sekä toiminnallisia että laadullisia vaatimuksia. Jousen ottaa huomioon kaikki ympäristötekijät, kuten esim. ilmastovaikutuksen, kemikaalit, biologisen monimuotoisuuden, päästöt ilmaan, veteen ja maaperään sekä jätteenkäsittelyn. Jousen tiukentaa vaatimuksia jatkuvasti, jotta kehitys kulkisi kohti kestävästä yhteiskunnasta. Toimitilahuolto noudattaa ekologisia arvoja, joihin kuuluvat vähäinen vesimäärä, ekologiset siivousaineet sekä siivoustavat, joissa käytetään mikrokuituliinoja ja moppeja.

Toimenpideohjelman 2017–2019 mukaan on siivouksen toiminta sopeutettava. Ennen vuotta 2019 tämä on tehty kahdella (2) työvuodella ja toimitilahuolto on saavuttanut tavoitteensa.

Ruokahuolto

Tavoitteena on valmistaa ravitsevaa ja hyvää ruokaa taloudellisesti edulliseen hintaan, mutta myös poistaa ja vähentää lisäaineita sekä valita ekologisia vaihtoehtoja, kun se on mahdollista. Keskeisiä muutoksia ruokahuollossa toteutetaan kaupunginhallituksen ruokahuoltorakennetta koskevan päätöksen 20.8.2018 § 315 mukaisesti. Karjaan uuden, 5 lapsiryhmää käsittävän Karuselli-päiväkodin valmistuminen 2019 lisää ruokahuollon henkilökuntaa marginaalisesti. Tunabo daghem -päiväkodin muutto 2019 johtaa keittiöhenkilökunnan pienenemiseen. Kouluja ei lakkauteta eikä Fiskarin koulun keittiön muutosta keskuskeittiöstä jakelukeittiöksi toteuta, joten toimenpideohjelman taloudelliset tavoitteet ruokahuollossa eivät toteudu.

Kasvislounaiden osuus yksikön ruokalistalla on 1–2 viikossa, koska kala- tai puuropäivät luetaan kasvispäiviksi. Tavoitteena on viimeistään viiden vuoden kuluessa voida tarjota lounailla kasvisvaihtoehto kouluissa.

Vähentämällä lihankulutusta vaikutetaan ilmastomuutokseen positiiviseen suuntaan. Raaseporin kaupunki on HINKU-kunta, jonka tavoitteena on vähentää CO₂-päästöjä. Tavoitteena on kehittää uusia kasvisruokia ja palautteen perusteella ottaa ne ruokalistoilta ja tehdä täten ympäristöteko.

Ekologisia tuotteita käytetään ja tavoitteena on lisätä kotimaisten ekologisten tuotteiden osuutta vuonna 2019.

Liha ja lihatuotteet hankittiin erikseen vuoden 2017 hankinnassa samoilla kriteereillä, jotka koskevat suomalaisia maanviljelijöitä ja karjankasvatusta. Lihaprosentti on tarkennettu hankinnan yhteydessä. Raaseporin omassa tuotannossa käytetyt puolivalmisteet ovat pihvejä, murekkeita ja jossain määrin kiusauksia. Näiden tuotteiden hankinnassa kriteerejä ovat tiukennettu.

Hedelmiä otetaan yhä enenemässä määrin kaupungin kouluihin ja päiväkoteihin.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Toimitilahuolto Uusia työtapoja ja erikoisosaamista otetaan käyttöön toimitilahuollossa sisäilman parantamiseksi.	Auttaa parantamaan sisäilmaa.
	Uusia työmenetelmiä ja uusia työvälineitä sekä digitaalinen siivousseurantaohjelma on otettu käyttöön.	
	Ruokahuolto Ruokahuoltoselvitys osa 1 implementoidaan.	Seuraavat keittiöt saneerataan: Österby skola ja siihen liittyvät valmistuskeittiöt.
	Österby skolan valmistuskeittiö ja Österbo daghemin jakelukeittiö on saneerattu.	
	Hedelmiä otetaan kaupungin kouluihin ja päiväkoteihin suuremmissa määrin.	Lisätään hedelmien määrä päiväkotien- ja koululapsille.

	Kaupungin koululaisille tarjottiin yksi hedelmä päivässä ruokahuollon suuntaviivojen mukaisesti. Hedelmän tarjoaminen päättyi syyskuussa tiukan talousarvion vuoksi.	
	Säännöllisiä seuranta- ja "vastaus"kokouksia toimialojen kanssa	- vähintään 2 kertaa vuodessa - oikein sopeutettu palvelutaso - tulevien muutosten esisuunnittelu - talousseuranta - palautetta toimialoilta/toimialoille
	Säännöllisiä 2 kertaa vuodessa järjestettyjä palautetilaisuuksia toimialojen kanssa kattava palvelutason, tulevien muutosten esiselvityksen, talousseurannan ja toimialoilta saadun palautteen.	

Toimenpidesuunnitelma 2019–2020

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit / Euro
	Toimitilahuolto Siivoustoiminnan sopeuttaminen Raasepori 2020 -prosessin yhteydessä, muutoksia kaupungin palvelurakenteessa.	Toimintavuodelle 2019, 60 000 euroa. Yllä olevien toimenpiteiden mukaan.
	Toimitilahuollon sopeuttaminen on tapahtunut toimialojen tilausten ja kaupungin palvelurakenteen muutosten mukaisesti. Kustannukset eivät alentuneet verrattuna aikaisempiin vuosiin.	
	Ruokahuolto Ruokahuoltotoiminnan sopeuttaminen Raasepori 2020 -prosessin yhteydessä, muutoksia kaupungin palvelurakenteessa.	Toimintavuodelle 2019, 26 000 euroa. Yllä olevien toimenpiteiden mukaan.
	Ruokahuollon sopeuttaminen on tapahtunut toimialojen tilausten ja kaupungin palvelurakenteen muutosten mukaisesti. Kustannukset eivät alentuneet verrattuna aikaisempiin vuosiin.	

Analyysi toimenpiteistä

Toimitilahuolto

Toimitilahuollon sopeuttaminen on tapahtunut toimialojen tilausten mukaisesti. Raaseporin hallinnon muutto Raaseporin uuteen kaupungintaloon ja hallintotoimien keskittäminen tuo toimitilahuollolle säästöjä, kun henkilökunta on sijoitettuna yhteen työpisteeseen. Karjaan uusi päiväkotikiinteistö valmistui 2019 ja toiminta muutti sinne 1.8.2019. Uudisrakennus keskitti toimitilahuollon toimintaa, mutta merkitsee samalla, että siivottavana on suurempia pintoja, joten säästöä ei synny. Tunabo daghem muutti Snappertunan kouluun 1.8.2019. Koska päiväkotikiinteistö ja koulu sijaitsevat samassa rakennuksessa, voidaan toimitilahuolto hoitaa yhdellä (1) jaetulla keittiöapulainen/siivooja-toimella.

Toimitilahuollon painopisteenä on siivoustyöajan tehostaminen, mikä tarkoittaa, että siivous tapahtuu oikeaan aikaan, oikeilla välineillä ja oikeilla työtavoilla. Mitoittamalla toimitilahuolto oikein pidetään kiinteistöstä huolta ja rakennusmateriaalien elinikä pitenee. Hyvän sisäilman parantamiseksi ja ehkäisevässä tarkoituksessa on toimitilahuolto ottanut työohjelmaansa käyttöön erikoissiivouksia. Toimitilahuolto on päivittänyt koko Raaseporin alueen siivousmitoitusta ja ottanut käyttöön digitaalisen laadunseurantaohjelman. Ohjelma on otettu käyttöön siivouksen seurannan helpottamiseksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kaikissa yksiköissä siivouksen hoitavat hoitoapulaiset. Vuoden 2019 aikana on toteutettu suunnittelu, joka käsittää 16 hoitoavustajan siirtymisen vanhustenhuollosta toimitilahuoltoon. Siirtämällä hoitoavustajia sosiaali- ja terveystoimialalta toimitilahuoltoyksikköön henkilöstö saa työnohjausta ja toimitilahuollon ohjausta ja kiinteistöjen kunnossapito yhtenäistyy.

Raaseporin mielenterveyskeskuksessa siivouksen hoiti koko vuoden ajan HNS-Desiko. Kaupungilla on toimintaa noin 15 %:ssa rakennuksesta, loput rakennusmassasta vuokraa HUS.

Kehityskeskustelut toimitilahuollon henkilökunnan kanssa tiimikokouksina ja keskustelutilaisuuksina oli onnistunut tapa, jota tullaan jatkamaan. Henkilöstölle on järjestetty useita koulutuksia sisältäen sujuvampia työmenetelmiä, uusia välineitä ja alan uutisia. Yhteistyössä Axxellin kanssa on syksyllä 2019 käynnistetty siivoojien koulutusohjelma, jonka osallistujamäärä on ollut suuri.

Toimitilahuolto on ottanut käyttöön uuden ympäristöystävällisiä siivousaineita ja siivousvälineitä käsittävän ajattelun. Ympäristömerkityt tuotteet ja kestävä siivous vaikuttavat positiivisesti terveyteen ja ympäristöön. Jätteen lajittelua painotetaan. Hygieniatasoon on panostettu intensiivisesti seuraamalla laatua ja päivittämällä siivousmitoitusta.

Toimitilahuollon toiminta on sopeutettava toimenpideohjelman 2017–2019 mukaisesti. Vuoteen 2019 mennessä tämä on tapahtunut kahdella henkilötyövuodella.

Ruokahuolto

Ruokahuolto tuotti vuonna 2019 yhteensä 1 432 423 ruoka-annosta. Suurin asiakasryhmä ovat koululaiset. Raaseporin kaupungin keskihinta kouluruoalle on 3,47 euroa per kouluateria. Ruokahuollolla on 9 valmistuskeittiötä ja 40 jakelukeittiötä. Ruokahuoltoselvityksen tuloksena Österby skolan ja Österbo daghemin keittiöiden saneeraukset on suoritettu 2019.

Karjaan uusi päiväkoti Karuselli valmistui 2019 ja toiminta muutti sinne 1.8.2019. Uudisrakennus keskitti ruokahuollon toimintaa. Sandbo daghemin ja Karjaan ryhmäperhepäiväkodin toiminta siirtyi uusiin tiloihin. Tunabo daghem muutti Snappertunan kouluun 1.8.2019. Koska päiväkoti ja koulu sijaitsevat samassa rakennuksessa, voidaan toimitilahuolto hoitaa yhdellä (1) jaetulla keittiöapulainen/siivooja-toimella. Västerby daghemin toiminta muutti Österby daghemiin. Toiminnan keskittämisestä syntyi säästöjä ruokahuollon toiminnalle. Björkebo daghemin valmistuskeittiö muuttui jakelukeittiöksi, ruoka toimitetaan Seminarieskolanista.

Ruokahuoltoyksikkö oli mukana Kuntahankinnoissa ajanjaksolla 1.8.2017–31.1.2020. Elintarvikkeiden hankinta tehdään yhdessä Hangon kaupungin kanssa. Ruokahuoltoyksikön päätavoite on valmistaa ravitsevaa ja hyvää ruokaa taloudellisesti edulliseen hintaan ja että henkilöstökulujen osuus ruokahuoltoyksikön kokonaisbudjetista ei ylitä 50 %. Tavoitteena on lisäksi, että keittiöt mahdollisuuksien mukaan käyttävät lähellä tuotettuja raaka-aineita. Kouluissa ja päiväkodeissa vuonna 2019 tarjotusta ruoasta noin 70 % valmistettiin alusta pitäen kaupungin valmistuskeittiöissä.

Henkilökunnalle on järjestetty koulutusta ja luentoja sekä kehityskeskusteluja vuonna 2019.

Raaseporin kaupungin ruokahuollon suuntaviivat valmistuivat 2019. Ilmastovaikutukset ovat keskeisellä sijalla, joten kaupunki on ruokahuollon suuntaviivojen puitteissa keskittynyt kolmeen painopistealueeseen: luomuelintarvikkeiden osuuden kasvattamiseen, ruokahävikin vähentämiseen ja kasvisruoan tarjoamiseen vaihtoehtona. Kasvisruoka-aterian ilmastokuormitus on noin 0,5 kg hiilidioksidia ja liha-aterian noin 2 kg hiilidioksidia. Yksi hedelmä päivässä otettiin käyttöön kaikissa kouluissa, ja ruokahävikkiä seurataan ja raportoidaan päivittäin kaupungin kaikkien koulujen ruokasaleissa. Koulujen teemaviikot ja kaupungin vanhustenhuollon teemapäivät ovat olleet ajankohtaisia vuonna 2019.

Tärkeä osa työtä on kysyä ja saada mielipiteitä niiltä, jotka päivittäin syövät Raaseporin kaupungin tarjoamaa ruokaa. Mielipiteillä on merkitystä ja ne otetaan huomioon työssä. Ruokaraadin kautta kuluttajalla on mahdollisuus vaikuttaa ja ottaa vastuuta ruoasta ja ruokaympäristöstä. Jokaisen yksikön ruokaraadissa on oltava oppilaiden, ruokahenkilökunnan ja pedagogisen henkilökunnan edustajia. Ruokaraati pidetään vähintään kaksi kertaa kouluvuoden aikana, siitä tehdään pöytäkirja ja tieto toimitetaan ruokahuoltopäällikölle ja kyseiselle emännälle. Kutsun ruokaraatiin esittävät koulujen rehtorit.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Toimitilahuolto			
Siivouspaketti 1	22,23	21,95	22,11
Siivouspaketti ulkoinen	23,90	23,90	23,90
Siivoustunteja	134 507	131 500	133 484
Kulut (€/asukas/kuukausi)		8,91	8,93
Ruokahuolto			
Kulut (€/asukas/kuukausi)		15,54	16,18
<i>Annokset (kpl)</i>			
Päiväkodit	454 868	462 420	454 906
Koulut	541 303	564 740	547 530
Vanhainkodit	311 212	315 546	313 156
Kotihoiva	4 989	4 745	6 185
Muut	109 697	110 000	110 646
Yhteensä	1 422 069	1 457 451	1 432 423
<i>Annoshinnat (€)</i>			
Päiväkodit/kokopäivähoito	5,55	5,55	5,55
Päiväkodit/kokopäivähoito dieetti	6,13	6,13	6,13
Koulut/lounas, alaaste	3,42	3,42	3,42
Koulut/dieettilounas yläaste/lukio	3,46	3,46	3,46
Koulut/dieettilounas	3,95	3,95	3,95
Vanhainkodit/vuorokausihinta	13,73-23,12	13,73-23,12	13,73-23,13
Eläkeläinen lounas	5,80	5,80	5,80
Eläkeläinen päivätoiminta	7,00	7,00	7,00
Kotihoiva	5,80		5,80

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	7 950 967	8 030 190		7 959 438	-70 752	99,1 %
Maksutuotot	6 438	6 000		1 288	-4 712	21,5 %
Tuet ja avustukset	2 448	9 300		13 078	3 778	140,6 %
Muut tuotot	36 939	53 280		35 531	-17 749	66,7 %
Tuotot yhteensä	8 016 892	8 098 770	0	8 019 245	-79 525	99,0 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				0,0 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-4 925 760	-4 992 710		-5 067 980	-75 270	101,5 %
Ostopalvelut	-913 054	-958 910		-1 018 688	-59 778	106,2 %
Aineet ja tavarat	-1 568 301	-1 657 540		-1 656 052	1 488	99,9 %
Avustukset						
Muut kulut	-516 510	-573 800		-557 922	15 878	97,2 %
Kulut yhteensä	-7 923 624	-8 182 960	0	-8 300 641	-117 681	101,4 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				4,8 %		
Toimintakate	93 268	-84 190	0	-281 396	-197 206	334,2 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-401,7 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	7 752 518	7 821 720		7 762 380		
Sisäiset kulut	-384 266	-420 040		-423 707		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Toimitilahuollon ja ruokahuollon toiminnan taloudessa on havaittavissa tiettyjä poikkeamia. Siivous- ja ateriapalvelujen tuotot jäivät noin 80 000 euroa suunniteltua pienemmiksi ja kustannukset ylittivät talousarvion vajaalla 120 000 eurolla. Tämä tarkoittaa, että toimintakate jäi vajaat 200 000 euroa budjetoitua heikommaksi. Negatiivinen toimintakate syntyi kokonaisuudessaan ruokahuollon toiminnassa, kun taas toimitilahuollon tilinpäätös vastaa budjetoitua. Ruokahuollon sisäiset hinnat eivät siis ole olleet riittävän korkeat kattamaan kasvaneita kustannuksia.

Toimitilahuollossa tulot ja kustannukset olivat budjetoitua pienemmät ja toimintakate seurasi talousarviota. Toimitilahuolto pyrkii intensiivisesti edistämään säästäväistä ja tehokasta linjaa laadusta tinkimättä. Henkilökunta on hyvin tietoinen Raaseporin säästötoimenpiteistä ja tämä on vahva selitys hyvään tulokseen. Esim. materiaaliapuolella tehtiin merkittävä 30 000 euron säästö suhteessa talousarvioon. Toimitilahuollon tunnusluku, siivouspaketti 1, oli 22,11 vuonna 2019. Yksikkö tuotti 133 484 siivoustuntia vuoden aikana ja velotti asiakkaitaan näistä palveluista 2 951 352,12 euroa. Siivoustunteihin eivät sisälly erilaiset erikoissiivoukset, mikä on selitys sille, että tunnusluku on budjetoitua korkeampi. Pyhäsiivouksesta laskutettiin 23,90 euron tuntihinta, mikä riitti kattamaan korkeammat henkilöstökulut.

Ruokahuollolla oli talousarviohaasteita vuoden aikana. Kustannukset nousivat vajaat 150 000 euroa budjetoitua korkeammiksi, kun tulot jäivät noin 50 000 euroa budjetoidun tavoitteen alle. Tämä johtuu mm. kaupungin ruokahuollon uusien suuntaviivojen käyttöönotosta sekä siitä, että henkilökunnan palkkoja on korotettu. Österbo daghemin jakelukeittiön ja Österby skolan valmistuskeittiön korjauksen aikana myös ostopalvelujen kustannukset nousivat. Suhteessa talousarvioon laskenut koulujen ja päiväkotien annosmäärä johti osaltaan siihen, että tulot jäivät budjetoitua pienemmiksi. Ruokahuollon ateriainnat pysyivät samalla tasolla koko vuoden, joten ne eivät kattaneet kustannusten nousua.

Kaavoitus

Luottamuselin: Kaavoituslautakunta / Tekninen lautakunta
Vastuuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store

TILINPÄÄTÖS 2019
KÄYTTÖTALOUS
Yhteenvedo

Toimintakuvaus

Kaavoituksen päätavoite on toteuttaa kaupungin hyväksymä kaavoitusohjelma talousarviossa asetettujen mittaustulokuvien mukaisesti, tavoitteena kaupungin tarpeeksi suuri ja kiinnostava tonttitarjonta, joka sisältää sekä asuin-, palvelu- että yritystontteja. Taloudellisesti kestävä asunto- ja elinkeinopolitiikka edellyttää pitkäjännitteistä ja riittävää tonttituotantoa kaupungin omalla maalla. Kaavoitus osallistuu aktiivisesti hankkeisiin, jotka koskevat asunto- ja elinkeinoelämäpolitiikkaa.

Tavoitteiden saavuttamiseksi on kaupungin jatkuvasti lisättävä pinta-alaa keskusta-alueilla ja muilla kaupungille strategisesti tärkeillä alueilla oikeusvaikutteisilla yleiskaavoilla. Tämä antaa kaupungille paremmat mahdollisuudet vaikuttaa itse yksityiskohtaiseen suunnitteluun. Alueita, joilla on oikeusvaikutteinen yleiskaava, voi kaupunki suunnitella ilman maakuntakaavan suoraa ohjausta ja täten käyttää tehokkaammin hyväkseen kaavoitusmonopoliaan. Lisäksi mahdolliset valitusprosessit lyhenevät, koska valitusoikeus korkeampaan oikeusasteeseen on rajoitettu alueilla, joilla on oikeusvaikutteinen yleiskaava.

Suunnittelun resursoinnissa huomioidaan suuremman määrän tarve käydä tarkemmin läpi asemakaavojen ajantasaisuus. Uusien kaavahankkeiden rajauksissa huomioidaan aina ympäröivien kaavojen ajankohtaisuus ja päivitystarve.

Keskeisenä tavoitteena on, että suunnitteluprosessissa syvennetään suunnittelun yhteistyötä yli toimiala- ja osastorajojen. Tarkoituksena on niin aikaisessa vaiheessa kuin mahdollista selvittää suunnitelmien kokonaistaloudelliset vaikutukset huomioiden infrastruktuurin rakentaminen ja muu kunnallinen palvelu.

Yksikkö vastaa yleisten kaavoitustehtävien lisäksi, kuten esim. yleis- ja asemakaavojen laatiminen, myös luvista 171 §, 137 § ja 137a § mukaisesti

Yksikkö valvoo kaupungin etuja maakuntasuunnittelussa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Talousarviovuoden 2019 aikana aloitetaan laatia kehityskuvaa maankäytölle Raaseporin koko maantieteellisellä alueella. Hanke on kirjattu kaupungin uuteen strategiaan ja sen tulee strategiapäätöksen mukaisesti perustua palveluverkkoselvitykseen. Kehityskuva tulee toimimaan ohjeellisena kaupungin tuleville yleiskaavoituksille.

Kehityskuvan laatiminen strategian mukaisesti edellyttää lisäresurssia, uutta suunnitteluvirkkaa kaavoitusyksikössä, joka huolehtisi yleiskaavoituksesta. Viran puitteissa voitaisiin edistää myös kyläyleiskaavoitusta.

Kehityskuvatyo huomioidaan tulevien kaavoitusohjelmien suunnittelussa.

Skogbyn teollisuusalueen asemakaavoitus jatketaan voimassa olevan yleiskaavan mukaisesti.

Tammisaaressa jatkuu Tammiharjun alueen suunnittelu. Rautatienkatu-Liljedahlinkatu -asemakaava uusille kerrostalotonteille valmistuu. Karjaan alueella jatkuu Asemanmäen alueen suunnittelu ja Karjaan keskusta-alueen asemakaavaa valmistellaan hyväksyttäväksi. Suunnittelussa otetaan huomioon mahdollisuus käyttää joukkoliikennettä/pendelöintiä.

Nämä asuntokaavahankkeet antavat muiden muassa kaupungille mahdollisuuden harjoittaa kestävä ja pitkäkantoista asuntopolitiikkaa. Tavoitteena on luoda toimivia palveluyksiköitä aivan kaupunkien keskustaan, jossa eri käyttäjäryhmiltä tuleva ja eri asumismuotojen kysyntä otetaan huomioon. Asuntopolitiikka muotoutuu kaupungissa poikkialoitteisesti ja taloudelliset seuraukset arvioidaan konsernitason tasolla.

Suunnittelun painopiste asetetaan myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin ympäristöihin ja asemakaavojen ajankohtaisuuden tarkasteluun, m.m. Billnäsin ruukin vaiheen II ja Fiskarsin ruukin, Malcolmintien suunnittelu jatkuu.

Tonttitarjonnan turvaamiseen tähtäävät panostukset tapahtuvat saattamalla valmiiksi sopivia, jo käynnissä olevia suunnittelukohteita, Båssastranden kaavoitetaan merenläheiseen asumiseen käsittäen noin 50 omakotitalotonttia.

Kaavoitus

Luottamuselin: Kaavoituslautakunta / Tekninen lautakunta
Vastuuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store

TILINPÄÄTÖS 2019
KÄYTTÖTALOUS
Yhteenveto

Toimintaan sisältyy kaupungin edun valvominen menneillään olevassa maakuntakaavaprosessissa.

Suunnittelupalvelujen ostojen määräraha pidetään 170 000 euronä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Poikkeamislupien ja suunnittelutarveratkaisujen valmistelu jatkuu olevan toimintatavan mukaisesti.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Skogbyn teollisuusasemakaava hyväksytty.	Päätös hyväksymisestä valtuustossa.
	Suunnitelma hyväksytty ja lainvoimainen. Ei valituksia.	
	Asuntopoliittisia panostuksia keskustassa: Rautatienkatu-Liljedahlinkatu katu, Karjaan keskustan asemakaava valmis.	Päätös hyväksymisestä valtuustossa.
	Rautatienkatu–Liljedahlinkatu hyväksytty ja lainvoimainen. Ei valituksia.	
	Tovö-Risön ranta-asemakaavan esillepano	1-2 esillepanojaksoa
	Hanke jatkuu vuonna 2020. Inventoinnit (luonto ja arkeologia) tehty.	
	Kehityskuvan laatimisen aloitus, hankinta, OAS.	Päätös lautakunnassa viranhaltijasalla.
	Ei aloitettu. Odottaa palveluverkkoselvitystä ja vaatii henkilöstöresursseja.	

Toimenpidesuunnitelma 2019–2020

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit / Euro
	Tontitarjonta yrityksen perustamiseksi Malmkullassa, Lepissä, Bäljarsissa, Horsbäckissä ja Skogbyssä. Yrityksen perustamismahdollisuudet keskipisteenä datakeskusten perustaminen ja logistiikkayritykset.	Tonttiluovutukset ja työpaikat, yhteisö- ja kiinteistövero
	Malmkullan, Bäljarsin ja Skogbyn suunnitelmat hyväksytty ja saaneet lainvoiman. Horsbäck ja Läpp odottavat osayleiskaavan vahvistamista.	
	Kehityssalkun edellyttämät kaavamutokset. Kohdetta siirretään tarvittaessa salkkujen välillä kaupungin tulojen optimoimiseksi	Noin 5 kohdetta
	Kohteet eivät ole siirtyneet salkkujen välillä sen logiikan mukaan, että kohteita kehitettäisiin kehityssalkussa. Eräät ”kehittämisen” puitteissa tehdyt kaavamutokset, esim. Vanha sauna.	

Kaavoitus

Luottamuselin: Kaavoituslautakunta / Tekninen lautakunta
Vastuuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store

TILINPÄÄTÖS 2019
KÄYTTÖTALOUS
Yhteenveto

	Kiinnostavan tonttivarannon luominen saaristoon, Tovö ja Risö.	8-10 rakennuspaikkaa / 500 000 euroa
	Selvityksiä on tehty. Suunnittelu jatkuu vuonna 2020. Hanke on osa kaupungin toimenpidesuunnitelmaa.	

Analyysi toimenpiteistä

Vaikka toiminta on saavuttanut budjetin matemaattisten mittareiden osalta, henkilöstöresurssit eivät ole riittäneet suhteessa asetettuihin sanallisiin talousarviotavoitteisiin. Etenkään keskusta-alueiden yleiskaavoitus ei ole edennyt. Keskusta-alueiden yleiskaavoituksen on kaavoitusohjelman mukaan perustuttava koko Raaseporia koskevaan kehityskuvaan. Kehityskuva perustuu puolestaan kaupungin tulevaan strategiaan ja palveluverkkoselvitykseen. Kaupungin palveluverkkotyö oli valmisteilla vielä koko talousarviovuoden ajan.

Yksikköä rasittavat ranta-asemakaavoitus ja poikkeusvalmistelut, ja ne syövät resursseja kärkihankkeista, jotka ovat erityisen tärkeitä kaupungin kehitykselle etenkin elinkeinoelämää ajatellen. Kaavoitus kärsii jatkuvasti 1–2 suunnittelijan alimiehityksestä suhteessa muihin saman kokosiin kuntiin Uudellamaalla.

On erityisen tärkeää, että kaupungilla/kaavoituksella on henkilöstöresursseja edunvalvontaan seudullisissa yhteyksissä: maakuntasuunnittelu ja sen toteutuminen ovat merkityksellisiä kaupungin omalle tulevalle kaavoitukselle. Oikeusvaikutteisen yleiskaavan puuttuminen strategisesti tärkeiltä alueilta tekee kaupungin maankäytön suunnittelusta erityisen haavoittuvaa seudullista suunnittelua vasten. Lisäksi valituskäytäntö pitenee kaksinkertaiseksi.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Vireillä olevat kaavat	18	7	14
Yleiskaavat, ehdotukset esillä/jaksoa	2	2	0
Asemakaavat, ehdotukset esillä/jaksoa	19	7	17
Hyväksytyt yleiskaavat		1	2
Hyväksytyt asemakaavat	9	6	9
Uusia suunnitteilla olevia tontteja	65	30	52
Poikkeuslupia	77	100	70

Kaavoitus

Luottamuselin: Kaavoituslautakunta / Tekninen lautakunta
Vastuuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store

TILINPÄÄTÖS 2019 KÄYTTÖTALOUS Yhteenveto

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	5 056			7 139	7 139	0,0 %
Maksutuotot	77 273	73 000		76 140	3 140	104,3 %
Tuet ja avustukset						
Muut tuotot						
Tuotot yhteensä	85 329	73 000	0	84 279	11 279	115,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-1,2 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-482 390	-440 740	0	-469 600	-28 860	106,5 %
Ostopalvelut	-260 259	-246 110	0	-212 784	33 326	86,5 %
Aineet ja tavarat	-2 091	-3 000		-2 206	794	73,5 %
Avustukset						
Muut kulut	-16 934	-27 010		-26 002	1 008	96,3 %
Kulut yhteensä	-761 675	-716 860	0	-710 592	6 268	99,1 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-6,7 %		
Toimintakate	-676 346	-643 860	0	-626 313	17 547	97,3 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				-7,4 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	3 860			6 380		
Sisäiset kulut	-60 719	-72 920		-75 204		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Kaavoitus seurasi laadittua talousarviota, ja toiminta-avustus oli reilut 15 000 euroa budjetoitua parempi. Tulot nousivat vuoden 2018 tasolle ja ylittivät budjettitavoitteen reilulla 10 000 eurolla. Kustannukset pysyivät annetuissa määrärahoissa. Henkilöstökulut ja ostopalvelut jaettiin uudelleen ja osa ostopalveluun budjetoidusta määrärahasta käytettiin omien henkilöstöressurssien sijasta.

Toiminta saavutti talousarvion tunnuslukujen osalta. Hyväksytyjen asemakaavojen ja yleiskaavojen määrä ylitti talousarviotavoitteen ja tason vuonna 2018. Myös useimmat muut mittarit ylittävät budjetoidun tason.

Rakentaminen ja ympäristö

Luottamuselin: Ympäristö- ja rakennuslautakunta

Vastuuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store / Ympäristötarkastaja Maria Eriksson Yhteenveto

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Toimintakuvaus

Ympäristösuojelu

Ympäristöyksikkö hoitaa kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain mukaisia tehtäviä ja ympäristönsuojelua koskevien erillislakien (mm. ympäristönsuojelulaki, jätelaki, vesilaki, luonnonsuojelulaki, maa-aineslaki, vesihuoltolaki, maankäyttö- ja rakennuslaki, maastoliikennelaki) mukaisia tehtäviä. Ympäristöviranomaisen myöntää lupia, käsittelee ilmoituksia, valvoo erilaisia toimintoja sekä antaa lausuntoja. Neuvonta, valistus ja ympäristön tilan seuranta sekä ympäristönsuojelun edistäminen ja kehittäminen muodostavat tärkeän osan tehtävistä.

Ympäristöterveydenhuolto

Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunta Hangon kaupungissa toimii kunnan terveydensuojeluviranomaisena ja järjestää lakisääteistä eläinlääkäripalvelua.

Rakennusvalvonta

Yksikkö hoitaa rakennusvalvontaviranomaisen tehtäviä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti.

Rakennusvalvontayksikön toimintaan kuuluu neuvonta ja valvonta rakentamisen ohjaamiseksi voimassa olevien kaavojen ja rakennusjärjestyksen mukaan. Se vastaa mm. rakennuslupien asianmukaisesta käsittelystä, toimenpideluvista sekä rakennusasioita koskevista lausunnoista. Se tekee katselmuksia ja maastoon merkinnät haja-asutusalueella.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Ympäristösuojelu

Tavoitteena on, että kunnan asukkaille turvataan terveellinen, viihtyisä ja virikkeitä antava sekä luonnontaloudellisesti kestävä elinympäristö. Ympäristöyksikkö panostaa kestäväen kehityksen edistämiseen yhteistyössä kaupungin muiden sektorien kanssa.

Priorisointi valvonnassa ja ehkäisevässä toiminnassa ja lupakäsittelyssä. Valvonta perustuu riskinarviointiin, ja valvontaa tehdään aikaisempaa suunnitelmallisemmin. Valvontaohjelman mukaisista tarkastuksista ja raporttien tarkastuksista peritään maksu ympäristönsuojelulain ja uudistetun taksan mukaisesti. Ympäristölupahakemukset ja maa-aineslupahakemukset käsitellään 6 kuukauden sisällä, rekisteröinti-ilmoitukset käsitellään 90 päivän sisällä.

Raaseporin joki -hanke on yksi hallituksen kärkihankkeista vesien ja merien suojelussa. Ympäristöministeriön rahoittama hanke jatkuu. Tarkoituksena on parantaa Barösundin rannikkovesialuetta, joka kuuluu maan huonoimmassa kunnossa oleviin merialueisiin.

Muutokset lainsäädännössä edellyttävät merkittävää työpanosta ja koulutusta riittävän osaamisen säilyttämiseksi.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan tavoitteena on, kaupungin hallintosäännön mukaisesti, ylläpitää oikein resursoitua ja joustavaa lupakäsittelyä, jonka käsittelyajat ovat lyhyet. Uusi rakennusjärjestys on vuoden 2018 lain voimassa. Se mahdollistaa entistä yksinkertaisemman lupakäsittelyn.

Vuoden 2019 aikana pyritään siihen, että suurin osa lupahakemuksista jätetään sähköisesti, verkkopohjaisen Lupapiste-liitännän kautta. Luvan hakemismahdollisuus paperisessa muodossa säilyy, mutta itse käsittely ja arkistointi tapahtuvat Lupapisteiden kautta. Siirtymällä sähköiseen lupakäsittelyyn on painopiste siirtynyt rakennustarkastajilta lupakäsittelijöille. Lupakäsittelijät hoitavat nykyisin suurimman osan lupavalmistelusta, kun taas rakennustarkastajat vastaavat lupien myöntämisestä, katselmusten tekemisestä sekä yleisestä valvonnasta omilla geografisilla vastuualueillaan. Lupavalmistelijoiden ja rakennustarkastajien tulee, huolimatta vastuualueistaan, olla joustavia ja heidän on myös voitava jakaa resursseja niille osa-alueille, joilla rakennustoimintaa on eniten, jotta lupa-asioiden käsittely ja katselmuksien tekeminen voidaan optimoida.

Rakennusvalvontaviranomainen tulee vuonna 2019 vähentämään katselmuksia asettaakseen etusijalle lupa-asioiden käsittelyn ja lupien myöntämisen. Luvaton rakentaminen vie myös yhä enemmän rakennusvalvojen aikaa kuin aikaisemmin. Piha- ja katukatselmuksia voidaan pitää joka toinen vuosi jokavuotisen toteutuksen sijasta, jotta resursseja saadaan jaettua lisää ja asettaa lupakäsittely etusijalle.

Rakentaminen ja ympäristö

Luottamuselin: Ympäristö- ja rakennuslautakunta

Vastuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store / Ympäristötarkastaja Maria Eriksson Yhteenveto

Yksikkö tulee vuoden 2019 aikana panostamaan koulutukseen, esimerkiksi rakennusjuridiikassa, konsernihallintoasioissa ja yleisessä hallintokäytännössä. Maankäyttö- ja rakennusjuristin puute aiheuttaa viivästyksiä päivittäisessä työssä, koska rakennusvalvonnan on itse hoidettava ja vastattava juridisesti monimutkaisten asioiden oikeellisuudesta, mm. naapuririitoja koskevilla asioilla.

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Ympäristösuojelu Ympäristöluvat ja maa-ainesluvut käsitellään viivytyksettä.	Pyrkimyksenä on, että keskimääräinen käsittelyaika lyhenee.
	Vuonna 2019 on myönnetty kuusi ympäristölupaa ja kaksi maa-aineslupaa. Lupien käsittelyaikoja pystyttiin merkittävästi lyhentämään aikaisempiin vuosiin verrattuna.	
	Tarkastuksia tehdään valvontasuunnitelman mukaisesti.	15 kpl valvontasuunnitelman mukaisia ympäristölupatarkastuksia.
	Valvontasuunnitelman mukaisia ympäristölupatarkastuksia on tehty 20.	
	Lausunnot annetaan pyydettyssä ajassa.	Vuodessa annetaan 100 lausuntoa.
	320 lausuntoa on annettu. Lausuntojen määrä on huomattavasti ennakoitua suurempi johtuen monista vireillä olevista kaavoista, poikkeusluvista ja jätevesijärjestelmien uudistamisen toimenpideluvista.	
	Rakennusvalvonta Saavuttaa talousarvion mittaluvut rakennuslupapäätösten määrän suhteen.	320 kpl rakennuslupapäätöstä
	Rakennuslupien määrä saavutti budjetin.	
	Saavuttaa talousarvion mittaluvut ilmoituspäätösten määrän suhteen.	250 kpl ilmoituspäätöstä
	Käsiteltyjen ilmoitusten määrä on budjetoitua pienempi. Näyttää siltä, että budjetoitu taso on liian korkea. Yhtenä toimenpiteenä voisi olla ilmoituksenvaraisten toimenpidelupien kynnyksen tarkistaminen.	
	Tavallisen koulutuksen lisäksi rakennustarkastajat ja lupakäsittelijät osallistuvat koulutustilaisuuksiin, jotka koskevat hallintojuridiikkaa, hallintopakkoa tai vastaavia aiheita.	Vähintään yksi suoritettu kurssi tästä aiheesta.
	Rakennusvalvonta on osallistunut sisäiselle kurssille mainitulla teemalla.	
	Sähköisen arkiston ja siihen liittyvän asiakaspalvelun käyttöönotto.	Toimivan palvelukokonaisuuden laatiminen.
	Otettu käyttöön	

Rakentaminen ja ympäristö

Luottamuselin: Ympäristö- ja rakennuslautakunta

Vastuuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store / Ympäristötarkastaja Maria Eriksson Yhteenveto

Analyysi toimenpiteistä

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Rakennusvalvonta

Lupahakuprosessi sekä hakemusten arkistointi tapahtuvat yhä enemmän sähköisen Lupapiste-portaalin kautta. Paperimuodossa olevien hakemusten skannauksen Lupapisteelle hoitaa rakennusvalvonnan henkilöstö. Lupa-arkiston skannaaminen on jatkunut uusiin tiloihin muuton yhteydessä. Nämä työt ovat vaatineet resursseja varsinaisen toiminnan ohessa. Yksikön kaikki virat ovat olleet täytettyinä vuoden aikana, mikä on lyhentänyt lupajonoja. Osan vuodesta puolikas henkilöresurssi on rakennusvalvonnassa työskennellyt poikkeuslupavalmistelujen parissa.

Ympäristöyksikkö

Ympäristötoimisto on panostanut vuoden 2019 aikana valvontaan, ennaltaehkäisevään toimintaan sekä lupakäsittelyyn. Suunniteltu valvonta ja lausunnot ovat tärkeitä välineitä ympäristöongelmien ennaltaehkäisyssä. Käyttösuunnitelmaan tehtiin kesäkuussa 2019 muutos siten, että ympäristönsuojelun tuottoa korotettiin 25 000 eurolla. Ympäristönsuojelun henkilöstökustannusten määrärahaa korotettiin vastaavalla summalla. Tämän ansiosta lupavalmistelu pystyttiin hoitamaan joustavasti ylimääräisen ympäristötarkastajan avulla ja maa-aineslupien ja ympäristölupien käsittelyaikoja pystyttiin merkittävästi lyhentämään aikaisempiin vuosiin verrattuna. Viemärijärjestelmän uudistamiseen liittyvä neuvonta on vaatinut paljon resursseja vuoden aikana.

Raaseporinjoki-hankkeessa laadittiin toimenpidesuunnitelma joen valuma-alueen ravinnekuormituksen vähentämiseksi. Joen pääuoman luonnollista puhdistusta koskeva alustava suunnitelma tehtiin yhteistyössä ojitussyhteisön kanssa. Noin 110 ha peltoalaa käsiteltiin maanparannusaineilla, joilla on vesienhoitovaikutus. Vesien laadun ja maaperän seuranta aloitettiin. Lisärahoitusta pyydettiin paikallisilta säätiöiltä ja Uudenmaan ELY-keskukselta. Hanke eteni suunnitellusti vuonna 2019.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Rakennusvalvonta			
Myönnettyjä rakennuslupia	416	320	317
Bruttokustannukset/myön.rakennuslupa	1 429,10	1 861,41	2 001,18
Bruttokustannukset/asukas	21,52	21,35	23,02
Toimenpidelupia	271	180	317
Ilmoitukset	150	250	169
Suoritettut katselmukset	691	450	718
Ympäristö			
Ympäristölupatarkastukset	30	15	20
Maa-aineslupatarkastukset	24	25	12
Jätelain mukaiset tarkastukset	47	40	13
Muut ympäristötarkastukset	96	20	77
Ympäristötarkastukset, yhteensä	197	100	122
Käsitellyt maisematyöluvat	18	15	27
Lausunnot	322	100	320
Päätökset ja rekisteröinnit	62	30	44
Lausunnot ja päätökset, yhteensä	384	130	364
Käsitellyt ilmoitukset	257	50	148
Ympäristönterveys- ja eläinlääkärihuolto			
Nettokust. ympäristönterv.huolto	213 720	244 000	179 688
Eläinlääkärihuolto			
Nettokustannukset eläinlääkärihuolto	201 744	220 000	220 562

Rakentaminen ja ympäristö

Luottamusein: Ympäristö- ja rakennuslautakunta

Vastuuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store / Ympäristötarkastaja Maria Eriksson Yhteenveto

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	11 017	0	0	1 463	1 463	0,0 %
Maksutuotot	563 159	465 000	25 000	469 897	-20 103	95,9 %
Tuet ja avustukset	26 321	136 000	0	132 421	-3 579	97,4 %
Muut tuotot	740	0	0	2 310	2 310	0,0 %
Tuotot yhteensä	612 404	606 000	25 000	613 271	-17 729	97,2 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				0,1 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-842 164	-860 060	-25 000	-910 525	-25 465	102,9 %
Ostopalvelut	-593 207	-676 410	0	-630 823	45 587	93,3 %
Aineet ja tavarat	-6 606	-13 200	0	-4 553	8 647	34,5 %
Avustukset	-600	-600	0	0	600	0,0 %
Muut kulut	-50 982	-75 250	0	-69 557	5 693	92,4 %
Kulut yhteensä	-1 493 558	-1 625 520	-25 000	-1 615 458	35 062	97,9 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				8,2 %		
Toimintakate	-881 155	-1 019 520	0	-1 002 187	17 333	98,3 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				13,7 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	11 307	0	0	3 732	0	0
Sisäiset kulut	-86 213	-102 760	0	-104 822	0	0

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Vuosi sujui hyvin ja useimmat tunnusluvut nousivat budjetoitua korkeammalle tasolle. Monet suorituksista jäivät kuitenkin pienemmiksi kuin vuonna 2018. Esimerkiksi myönnettyjen rakennuslupien määrä väheni 99:llä vuoteen 2018 verrattuna ja ympäristötarkastuksien määrä väheni 75:llä. Tämä heijastuu suoraan toimintatuloihin, jotka laskivat vajaalla 100 000 eurolla vuoteen 2018 verrattuna ja jäivät noin 20 000 euroa budjetoidun alle. Ympäristöministeriön avustus Raaseporinjoki-hankkeelle maksetaan vuodenvaihteessa ja se vastaa talousarvion tasoa.

Kustannukset alittivat talousarvion noin 17 000 eurolla. Suurin syy oli se, että ympäristöterveyden kustannukset jäivät noin 65 000 euroa alle budjetoidun. Rakennusvalvonnan kustannukset olivat vajaat 40 000 euroa budjetoitua korkeammat johtuen henkilöstökustannusten kasvusta. Osa henkilöstökustannusten kasvusta syntyi lomapalkan jaksotuksen yhteydessä ja sitä on vaikea ennustaa. Ympäristönsuojelun kustannukset noudattivat korjattua talousarviota. Ympäristöterveyden toiminnan alhaisempien kustannusten ansiosta toimintakate oli noin 17 000 euroa budjetoitua parempi.

Jätelautakunta

Luottamuselin: Länsi-Uudenmaan jätelautakunta

Vastuuhenkilö: Jäteasiainpäällikkö Christine Perjala

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Toimintakuvaus

Länsi-Uudenmaan jätelautakunta ja Porvoon seudullinen jätelautakunta yhdistetään ja muodostavat Uudenmaan jätelautakunnan, joka aloittaa toimintansa 1.1.2019. Uudenmaan jätelautakunta on 12 kunnan yhteinen lautakunta (Askola, Pornainen, Porvoo, Hanko, Karkkila, Inkoo, Lohja, Loviisa, Raasepori, Sipoo, Siuntio ja Vihti). Lautakunta hoitaa ja päättää niistä jätteenkäsittelyn viranomaistehtävistä, jotka jätelain mukaan kuuluvat kuntien tehtäviin ja jotka kunnat ovat antaneet edelleen jätelautakunnan hoidettaviksi. Toiminta tapahtuu läheisessä yhteistyössä jäteyritys Rosk'n Roll Oy Ab:n ja kuntien ympäristönsuojeluyksiköiden kanssa.

Raaseporin kaupunki toimii jätelautakunnan isäntäkuntana, toiminta on määritelty sopimuksessa yhteisestä jätelautakunnasta. Henkilökunnan sijoitus on sekä läntisellä että itäisellä Uudellamaalla.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Uudenmaan jätekäsittely toimii tarkoituksenmukaisella tavalla. Fuusio entisten lautakuntien Länsi-Uudenmaan jätelautakunta ja Porvoon seudullinen jätelautakunta välillä tapahtuu vuodenvaihteessa 2018–2019 ja uusi yhteinen jätelautakunta, Uudenmaan jätelautakunta, aloittaa toimintansa. Uuden jätelautakunnan vastuulla on yli 228 000 asukkaan jätteiden käsittely läntisellä ja itäisellä Uudellamaalla.

Jätteidenkäsittelyviranomainen hoitaa jätteidenkäsittelyä koskevat viranomaistehtävät kuntien osalta. Yksi tärkeimmistä painopisteistä vuonna 2019 on ottaa käyttöön yhteiset jätteenkäsittelymääräykset ja yhteinen jätetaksa koko jätelautakunnan alueella.

Jätelain mukaan jätelautakunta vastaa jätteenkuljetusrekisteristä. Lautakunnalla on ennestään kattava rekisteri niistä sekajättekuljetuksista, joista kunta vastaa. Uuden kattavan jätekuljetusrekisterin lietekuljetuksille tekeminen on menneillään. Kun lautakunnat on fuusioitu, on entisten lautakuntien rekisterit yhdistettävä. Rekisterin rakentaminen vaatii suuria panostuksia.

Lautakunnan henkilöstö kasvaa lautakuntien fuusion myötä. Voidakseen täyttää jätelain jätelautakunnille asettamat vaatimukset tullaan palkkaamaan kaksi uutta viranhaltijaa, jotka työssään käyttävät julkista valtaa. Tämän lisäksi tarvitaan myös uusi assistentin toimi. Jättekuljetusrekisterin lietekuljetuksille tekemistä ja nykyisten rekistereiden yhdistämistä varten tulee palkata määräaikaista projektityöntekijöitä. Jos lietekuljetukset eivät siirry kunnalliseen kuljetusjärjestelmään, tulee lautakunnalle tarve palkata arviolta 5 henkilöä, joiden tehtävänä on ainoastaan lietekuljetusrekisterin rakentaminen.

On sovittu, että Porvoon seudullisen jätelautakunnan viranhaltijoiden virkasuhteet siirtyvät Raaseporin kaupungille (isäntäkunta) kun Uudenmaan jätelautakunta muodostetaan.

Jätelautakunnan kaikki kustannukset katetaan sillä perusmaksulla, jonka kunnallisen jäteyritys Rosk'n Roll Oy perii. Raaseporin kaupungille ei aiheudu mitään kustannuksia jätelautakunnan toiminnasta. Henkilökunta käsittää neljä viranhaltijaa ja kaksi tointa sekä määräaikaista projektityötoimia.

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Jätteenkäsittelymääräykset ja jätetaksa ovat yhtenäiset koko uuden lautakunnan alueella.	Jätteenkäsittelymääräykset ja jätetaksa on hyväksytty uudessa lautakunnassa ennen 30.4.2019.
	Toukokuussa 2019 jätelautakunta hyväksyi koko jätelautakunnan aluetta koskevat jätehuoltomääräykset ja jätetaksan. Molemmat astuivat voimaan 1.7.2019.	

Jätelautakunta

Luottamuselin: Länsi-Uudenmaan jätelautakunta

Vastuuhenkilö: Jäteasiainpäällikkö Christine Perjala

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

	Kuljetusrekisterin luominen lietteen kuljetuksille edistyy.	Aikaisempien lautakuntien kuljetusrekisterit on yhdistetty ja uusia tietoja voidaan syöttää uuteen rekisteriin.
	Osa kuljetusyrittäjistä ei toimita lain edellyttämiä lakisäätteisiä tietoja ja suuri osa lähetetyistä tiedoista on puutteellisia. Tämän seurauksena rekisterin rakentaminen tapahtuu hitaasti ja sitoo henkilöresursseja.	

Analyysi toimenpiteistä

Toiminnan aloittaminen uuden jätelautakunnan ja jätehuoltoviranomaisen kanssa on sujunut suunnitellusti. Kahden aiemman viranomaisen henkilöstön yhdistäminen onnistui hyvin, vaikka suuri osa uudesta henkilöstöstä siirtyi pidemmälle vapaalle ja heille palkattiin sijaisia. Työ molempien toimipisteiden (Lohja ja Porvoo) asioiden samanlaisen toimintatavan seuraamiseksi jatkuu tavoitteena, että kaikkia jätelautakunnan toimialueen asukkaita kohdellaan yhdenvertaisesti.

Tunnusluvut						
	TP 2018	TA 2019		TP 2019		
Kokousten määrä	3	5		4		
Käsitellyt asiat	17	40		24		
Viranhaltijapäätökset	80	200		282		
Talous						
	TP 2018	TA 2019	Talousarvion muutos	TP 2019	Poikkeama	Toteutuma- %
Tuotot						
Myyntituotot	190 348	451 000		476 376	25 376	105,6 %
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset	5 301			3 860	3 860	0,0 %
Muut tuotot						
Tuotot yhteensä	195 649	451 000	0	480 236	29 236	106,5 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				145,5 %		
Kulut						
Henkilöstökulut	-146 642	-361 540		-392 293	-30 753	108,5 %
Ostopalvelut	-13 339	-24 650		-16 212	8 438	65,8 %
Aineet ja tavarat						
Avustukset						
Muut kulut	-8 236	-5 340		-15	5 325	0,3 %
Kulut yhteensä	-168 216	-391 530	0	-408 519	-16 989	104,3 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				142,9 %		
Toimintakate	27 432	59 470	0	71 717	12 247	120,6 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				161,4 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-8 365	-4 390		0		

Jätelautakunta

Luottamuselin: Länsi-Uudenmaan jätelautakunta

Vastuhenkilö: Jäteasiainpäällikkö Christine Perjala

TILINPÄÄTÖS 2019

KÄYTTÖTALOUS

Yhteenveto

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Henkilöstökustannukset nousivat noin 30 000 euroa budjetoitua korkeammiksi, kun taas ostopalvelujen kustannukset alittivat talousarvion. Henkilöstökustannusten ylittyminen johtuu hyvin vaikeasti ennakoitavissa olevasta lomapalkan jaksottamisesta. Jätelautakunta ei enää vuokraa tiloja tilahallinnolta, joten budjetoidut sisäiset vuokratkustannukset ovat poistuneet. Toiminnan kustannukset laskutetaan Rosk'n Rollilta voimassa olevan jätelautakunnan kustannusten laskutusta koskevan sopimuksen mukaisesti.

Taloutta ja tunnuslukuja ei tule verrata aikaisempiin vuosiin (ennen vuotta 2019), koska Uudenmaan jätelautakunta on 1.1.2019 toimintansa aloittanut uusi lautakunta. Porvoon alueellinen jätelautakunta ja Länsi-Uudenmaan jätelautakunta yhdistettiin ja muodostettiin Uudenmaan jätelautakunta.

INVESTOINNIT	Viimeinen kustannus- arvio	Käyttö aikaisempi a vuosina	Alkuperäinen talousarvio 2019	Talousarvio sis. muutokset	Toteutuma 2019	Poikkeama 2019	Käyttö yhteensä	Tilanneraportti 31.12.2019
Maa- ja vesialueet, kiinteistöt								
Menot / Maa-alueiden osto			-500 000	-500 000	-372 926	127 074		
Tulot / Tasearvo maa-alueiden ja rakennusten myynnistä			500 000	500 000	446 319	-53 681		Ostetut tontit ja maa-alueet: 3 kpl Maa-alueen vaihto: 2 kpl Myytyjä tontteja ja maa-alueita: 14 kpl Myytyjä rakennuksia: 2 kpl
Bromarhemmet					197 637			
Villa Ormnäs					52 790			
Maa-alueet					195 891			Kaupunki ja Domargården asunnon omistajat suorittivat maa-alueen vaihdon kesäkuussa. Kaupunki on maksanut 196 500 euron välirahan kiinteistön omistajille. Syyskuussa on toteutettu maa-alueen vaihto Varubodenin kanssa. Syyskuussa toteutettiin noin 5 307 m ² :n suuruisen alueen kauppa Mustiolla 27 416 eurolla sekä 2 033 m ² :n suuruisen alueen kauppa (Bostads Ab Karis Panorama) 45 802 eurolla.
Netto			0	0	73 393	73 393		Bromarhemmet myytiin helmikuussa, ja Villa Ormnäs elokuussa. Loput tuloista koostuu muiden maa-alueiden tasearvoista.
Rakennukset								
Karjaan uusi päiväkot								
Työt aloitettu kesällä 2018 ja rakennus valmistuu kesällä 2019. Sivistyslautakunta on tilannut uuden päiväkodin joka sisältää 6 osastoa ja korvaa Sandbo-päiväkodin (sis. osasto Myrorna), Lövkulla-ryhmäperhepäiväkodin ja Nalle-ryhmäperhepäiväkodin.								Päiväkoti Karusellin työt noudattivat aikataulua ja se valmistui kesäkuussa 2019. Päiväkotiin kuuluu 5 osastoa jaettuna noin 1 200 m ² :lle. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä jäit noin 500 000 euroa määrärahaa käyttämättä. Jotta vuoden 2019 hankemääräraha riittäisi, siirrettiin käyttämätön määräraha vuodelta 2018 toimivuodelle 2019. Määrärahan siirto toimivuosien välillä hyväksyttiin valtuustossa 11.3.2019 § 6 ja se ei vaikuta hankkeen kokonaisbudjettiin.
Menot	-3 250 000	-1 613 582	-1 150 000	-1 650 000	-1 517 151	132 849	-3 130 733	
Fokus								
Kaupungin kiinteistöille Karjaan keskustassa on laadittu hankesuunnitelma. Sen mukaan Fokus peruskorjataan ainakin kirjastotoiminnan, kaupungin asukkaiden palvelupisteen ja kokoustilojen osalta. Hanke toteutetaan vuosien 2019–2021 aikana. Saneerauskustannukset tarkennetaan rakennesuunnittelun yhteydessä. Vuonna 2019 tehdään hankesuunnitelma, selvitys haitallisista aineista sekä kokonaissuunnittelu.								Kaupunginhallitus on 17.6.2019 § 248 hyväksynyt nk. uuden Fokustalon hankesuunnitelman. Karjaan keskustakiinteistöille on laadittu selvitys ja Fokustalo on kuntokartoitettu ja sille on tehty hankesuunnitelma. Kuntokartoitus osoittaa, että rakennus on huonossa kunnossa ja hankesuunnitelmasta käy ilmi, että rakennus esitetään korvattavan uudisrakennuksella. Hankemääräraha sisältää uudisrakennuksen ja Fokuksen purkamisen. Investointimääräraha käytetään yhteisen kiinteistöosakeyhtiön osakkeiden ostamiseen. Kaupungin maksuosuus kiinteistöosakeyhtiölle tapahtuu osapuolten välisen sopimuksen mukaan. Kaupunginhallitus hyväksyi 2.12.2019 § 451 Raaseporin kaupungin ja Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar -säätiön välisen aiesopimuksen. Uusi kiinteistöosakeyhtiö toimii rakennuttajana. Vuoden 2019 käyttämätön määräraha huomioidaan vuoden 2021 talousarviokäsittely yhteydessä.
Menot	-5 000 000		-200 000	-200 000	-50 132	149 868	-50 132	
Mustion koulukeskus								
Molempia kieliryhmiä palvelevalle kunnalliselle palvelurakennukselle osoitetaan määräraha vuodelle 2019. Rakennuksessa on päivähoito kahdella kielellä, esikoulu, koulu vi 1-6, kirjasto ja voimistelusalit. Vuonna 2019 vahvistetaan hankesuunnitelma ja rakentamisen ehdotetaan alkavan 2020 ja valmistuvan 2021.								Asetettiin työryhmä laatimaan hankesuunnitelma Svartå skola -koulu, Mustion koulu, päiväkotia, neuvola ja kirjastoa varten. Työryhmä on tehnyt hankesuunnitelman kunnallisen palvelun toteuttamiselle tavoitteiden mukaan. Hankesuunnitelma hyväksyttiin sivistyslautakunnassa 16.4.2019 § 42 ja teknisessä lautakunnassa 16.4.2019 § 72. Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 29.4.2019 § 172 varata vuoden 2020 talousarvioon ja vuoden 2021 taloussuunnitelmaan yhteensä 5,3 miljoonaa euroa Mustion molemmille kieliryhmille tarkoitettua kunnallisen palvelun rakennusta varten. Rakennus on suunniteltu Askersgårdeniin ja hankkeen toteuttaminen edellyttää purkamista. Purkulupa myönnettiin 13.11.2019. Hankesuunnitelman pohjalta laaditaan toimeenpanosuunnitelma sekä eritelty kustannusehdotus hankkeelle. Rakentamisen suunnitellaan alkavan 2020 ja päättyvän 2021. Tekninen lautakunta valitsi pää- ja arkkitehtisuunnittelijan kokouksessaan 11.6.2019 § 102 ja rakennesuunnittelijan kokouksessaan 22.10.2019 § 162. Vuoden 2019 käyttämätön määräraha huomioidaan vuoden 2021 talousarviokäsittely yhteydessä.
Menot	-4 000 000	-9 371	-150 000	-150 000	-80 432	69 568	-89 803	
Katarinaskolan								
Tarveselvitys sekä Katarinaskolan saneerauksen ja lisärakennuksen jatkettu suunnittelu Karjaalla vuoden 2019 aikana. Tämä määräraha käytetään esisuunnitteluun liittyen varsinaiseen kouluprojektiin mutta myös väistötilojen suunnitteluun. Hanke on tarkoitettu toteutettavaksi vuosina 2022–2023. Hankintavalmistelut tehdään 2020.								On asetettu hanketyhmä suunnittelemaan Katarinaskolan saneerauksen, lisärakentamisen ja selvitykset. Alustavan selvityksen tarkoituksena on muodostaa pohja jatkosuunnittelulle. Alustavan selvityksen yhteydessä laaditaan kattava nykyisen koulurakennuksen kuntotarkastus, oppilasmäärien tarveselvitys ja vastaava tilatarve, toimeenpanosuunnitelma ja eritelty kustannusehdotus hankkeelle. Haitta-aine- ja kuntokartoitus valmistui alkuvuoden 2019 aikana. Riippuen rakennuksen kunnosta ja suunnittelun toiminnan sopivuudesta rakennuksen päätetään saneerauksen laajuudesta erikseen. Tarvittavat selvitykset ja tarkastukset (hankesuunnitelma) tehdään vuoden 2019 aikana siten, että niitä voidaan käyttää pohjana koulurakennuksen saneeraukselle toimivuosina 2022-2023. Korvaavat tilat on selvityksissä otettava huomioon.
Menot	-5 600 000	-6 886	-150 000	-150 000	-66 756	83 244	-73 642	

INVESTOINNIT	Viimeinen kustannus- arvio	Käyttö aikaisempin a vuosina	Alkuperäinen talousarvio 2019	Talousarvio sis. muutokset	Toteutuma 2019	Poikkeama 2019	Käyttö yhteensä	Tilanneraportti 31.12.2019
Ruokahuoltouudistus								
Kaupunginhallitus päätti 20.8.2018 § 315 että Tammisaaren alueen olemassa olevat valmistus- sekä jakelukeittiot saneerataan ja uusitaan seuraavan 10-vuotiskauden aikana. Olemassa olevien valmistuskeittiöiden saneerauksen ja uusimisen lasketaan toteutuvan seuraavassa aikataulussa: Österby skola 2019, sitten alustavasti Ekenäs högstadieskola 2021, Höjdens skola 2023 ja Seminarieskolan 2025. Lisäksi tulee jakelukeittiöiden saneeraus toteuttaa rinnakkain valmistuskeittiöiden kanssa siten, että jakelulogistiikka on huomioitu uusittujen valmistuskeittiöiden mitoituksessa. Vuodelle 2019 ehdotetaan Österby skolanin uusimisen lisäksi, että Österbo daghemin jakelukeittio saneerataan.								Tekninen lautakunta on kokouksessaan 19.3.2019 § 47 hyväksynyt Österby skolan sekä Österbo päiväkodin jakelukeittion saneerauksen ja laajentamisen hankesuunnitelman ja kustannusarvion. Kaupunginhallitus hyväksyi suunnitelman kokouksessaan 1.4.2019 § 111. Saneeraus käsitti nykyisen valmistuskeittiön saneerauksen ja lisärakentamisen sekä keittiövarustuksen uusimisen. Österbo daghem -päiväkodin jakelukeittiössä tehtiin muutoksia, jotka ovat välttämättömiä ruoan jakelua ajatellen. Työt aloitettiin kesäkuussa ja ne valmistuivat syyskuun aikana.
Menot	-4 700 000	-46 903	-1 730 000	-1 730 000	-1 090 313	639 688	-1 137 216	
Koulupihat								
Koulujen pihaympäristön parantamiseen ehdotetaan määrärahaa. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä.								Suunnitelma parantaa koulujen pihalueita laadittiin yhteishankkeena sivistystoimen ja teknisen sektorin välillä. Koulupihat, joita vuoden 2019 työohjelma koski, olivat Österby skola, Seminarieskolan ja Pohjan kirkonkylän ala-aste. Työt toteutettiin kesän aikana ja valmistuivat syksyn alkupuolella.
Menot			-100 000	-100 000	-120 250	-20 250		
Sprinklerit, Tenhola palvelukoti								
Tenholan palvelukotiin asennetaan sprinklerijärjestelmä.								Tenholan palvelukoti on saanut sprinklerijärjestelmän. Suurin osa työstä tehtiin 2018 ja valmista oli tammikuussa 2019. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä jäi määrärahasta käyttämättä 27 059 euroa ja hankkeen kokonaiskustannukset pysyivät täten hankkeen talousarvion puitteissa.
Menot	-100 000	-72 941		0	-9 943	-9 943	-82 884	
Peruskorjaukset								
Eri rakennusten korjaustöihin varataan vuosittain korjausmääräraha, joka jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä. Määräraha käsittää myös toimenpiteet Tammiharjun alueella. Yksittäiset projektit jotka ylittävät 200 000 € hyväksytään kaupunginhallituksessa.								Tekninen lautakunta käsitteli 22.1.2019 § 5 rakennusten työohjelmaa. Lautakunta vahvisti määrärahan lopullisen jakamisen kokouksessaan 19.11 § 177. Ajankohtaisia hankkeita vuonna 2019 olivat:
Menot			-1 300 000	0	0	0		Tammisaaren nuorisotalo: Työt aloitettiin kesällä 2018 ja valmistuivat syksyllä 2019. Uusi hissi Raaseporin vuodeosastolle: Hissi toimitettiin marraskuussa. LED-valaistus rakennuksiin: Ekenäs gymnasiumiin asennettiin LED-valaisimet. Tammisaaren museo: Työt valmistuivat lokakuussa. Fysion terapia-allas: Työt ovat valmistuneet. Iloq-järjestelmä: Bässaboda daghem, Langansböle daghem, Pohjan kirjasto, Labyrintenin päiväkotii, Lönnbergsin kiinteistö ja Tammisaaren paloasema varustettiin iloq-järjestelmällä. Österby skola: Tekninen lautakunta hyväksyi hankesuunnitelman kokouksessaan 16.4.2019 § 71, mutta keskeytti hankintaa 17.9.2019 § 148. J-talo: Työt valmistuivat lokakuussa. Tammiharjun rakennukset: L-M-talojen ikkunat ja O-talon sadevesikourut uusittiin. I- ja H-taloihin asennettiin kaukolämpö. Lämmitys, Österby skola J-talo: Uimahalli: Uimahalli on suunniteltu saneerattavaksi 2023–2024. Yllätysten välttämiseksi ja suunnittelutyön helpottamiseksi suoritettiin kuntotarkastus ja haitallisten aineiden tutkimus. Ekenäs högstadieskolan opetuskeittiö: Ekenäs högstadieskolan opetuskeittiön keittiökalustuksen uusiminen aloitettiin joulukuussa 2018. Työt valmistuivat vuoden 2019 alussa. Vuoden 2018 määrärahasta jäi 35 341 euroa käyttämättä, mikä merkitsee, että hanke pysyi talousarvionsa puitteissa. Seminarieskolan: Tekninen lautakunta päätti 17.9.2019 § 148 keskeyttää maalämmön hankinnan Österby skolanin ja sen sijaan toteuttaa Seminarieskolanin kattohankkeen. Tekninen lautakunta valitsi urakoitsijan ja uudelleenjakasi määrärahan kokouksessaan 1.10.2019 §§ 154 ja 155. Työt alkoivat syksyllä ja valmistuvat helmikuussa 2020. Hanke hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 7.10.2020 § 338. Tenholan paloasema: kuntokartoitus ja haitallisten aineiden tutkimus tehtiin joulukuussa.
Nuorisotalo, Tammisaari		-454 750		-330 000	-287 031	42 969	-741 781	
Uusi hissi Raaseporin vuodeosastolle				-120 000	-118 058	1 942	-118 058	
LED-valaistus rakennuksiin				-25 000	-23 050	1 950	-23 050	
Tammisaaren museo		-12 477		-140 000	-134 041	5 959	-146 518	
Fysion terapia-allas				-100 000	-84 653	15 347	-84 653	
Iloq lukitusjärjestelmä		-160 603		-60 000	-57 389	2 611	-217 992	
Lämmitys, Österby skola				-15 000	-12 396	2 604	-12 396	
J-talo				-150 000	-83 277	66 723	-83 277	
Tammiharjun rakennukset				-100 000	-104 660	-4 660	-104 660	
Uimahalli				-20 000	-16 784	3 217	-16 784	
Seminarieskolanin katto		-260 000		-200 000	-198 840	1 160	-198 840	
Ekenäs högstadieskola		-52 605		-20 000	-18 368	1 632	-70 973	
Tenholan paloasema		-520 000		-20 000	-20 119	-119	-20 119	
Yhteensä			-1 300 000	-1 300 000	-1 158 665	141 335		
Rakennukset yhteensä			-4 780 000	-5 280 000	-4 093 642	1 186 358		

INVESTOINNIT	Viimeinen kustannus- arvio	Käyttö aikaisempi a vuosina	Alkuperäinen talousarvio 2019	Talousarvio sis. muutokset	Toteutuma 2019	Poikkeama 2019	Käyttö yhteensä	Tilanneraportti 31.12.2019
Infrastruktuuri								
Puistolaitteet ja leikkipuistot								
Määräraha käsittää julkisten alueiden rakenteiden kunnostamisen ja korjaamisen. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä. Vuonna 2019 uusitaan Stallörsparkenin WC.								Seuraavat hankkeet toteutettiin toimintavuoden aikana: Kulkuyhteys hiekkarannan ja Simmiksen välillä, terassirakenne toimenpidelupa 9/19, työ aloitettu Bromarvin uimarannan pukukopit saneerataan, uimalaituri ja wc:n uusinta: Valmis Karjaan parkourrata (ulkoliikuntapaikka) saneeraus: Työt jatkuvat 2020 aikana. Useiden leikkipuistojen leikkitehneet uusittiin Yleisillä alueilla uusittiin ja vaihdettiin tarpeen mukaan penkkejä, istutusruukkuja ja pienempiä roska-astioita Loput investointimäärärahasta käytettiin uusimaan yllä mainittuja laitteita ja varusteita Folkhälsan myönsi materiaalikustannukset kattavan tuen Bromarvin ulkokuntosalille.
Menot			-130 000	-130 000	-145 440	-15 440		Tekninen lautakunta on 19.2.2019 § 31 päättänyt muuttaa investointisuunnitelmaa. Ne varat, jotka oli varattu uuden yleisen käymälän rakentamiseen, kohdistetaan parantamaan kulkuyhteyttä hiekkarannan ja Simmiksen wc:n välillä, terassin rakentamiseen Kniplan rantaan sekä säilytettävien rantarakennelmien korjaukseen.
Tulot			0	0	15 938	15 938		
Netto			-130 000	-130 000	-129 502	498		
Vapaa-aika kohteet								
Määräraha käsittää urheilurakennukset ja -laitokset sekä vapaa-aika- ja liikuntalaitokset. Ajankohtaisia hankkeita ovat Markkinakentän kaukalo, ulkoilmakuntosali Karjaalla ja Tammisaaressa sekä Tammisaaren palloiluhallin lattia. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä.								Tekninen lautakunta otti määrärahan haltuunsa 22.1.2019 § 4. Österbyn utheilukentän ja Pohjan kaukalon jälkityöt valmistuivat 2019. Markkinakentän kaukalo valmistui kesällä ja sijoitettiin pysyvästi syysmarkkinoiden jälkeen. Karjaan ulkokuntosali valmistui kesän aikana. Tammisaaren ulkokuntosali toteutetaan vasta vuonna 2020. Tekninen lautakunta valitsi toimittajan kokouksessaan 21.5.2019 § 84. Lattia uusittiin kesällä.
Menot			-200 000	0	0	0		
Pohjan kaukalo	-100 000	-94 988		0	-8 107	-8 107	-103 095	
Österbyn urheilukenttä	-70 000	-65 947		0	-5 635	-5 635	-71 582	
Markkinakentän kiekkokaukalo	-110 000			-30 000	-34 258	-4 258	-34 258	
Ulkoilmakuntosali Karjaalla ja Tammisaaressa	-145 000			-50 000	-53 853	-3 853	-53 853	
Tammisaaren palloiluhallin lattia				-120 000	-118 538	1 462	-118 538	
Yhteensä			-200 000	-200 000	-220 392	-20 392		
Pienvenesatamat								
Määräraha sisältää uuden laiturin Pohjan Gumnäsissä (noin 10-20 venepaikkaa), Barckens uudenin laitureiden peruskorjauksen ja portit Pohjoissataman laitureille.								Gumnäsän alueelle asennettiin toukokuussa pienvenelaituri, jossa on 12 vuokraa paikkaa. Barckenin niemellä on puisia laiturirakennelmia. Laiturin rannanpuoleisin puukansi uusittiin ja veneiden kiinnityksiä, esim. peräpaaluja, vahvistettiin. Rågö laiturin kansi- ja tukirakennelmat uusittiin ja kettingit on vaihdettu. Pohjoissataman edustalla olevan pienvenesataman venelaitureille on asennettu portit. Uusien laitureiden vieressä tehtiin ruoppaustöitä helmikuussa. Laitureiden turvavarustus päivitettiin vuoden aikana. Aluehallintovirasto on päätöksellään 100/2019 myöntänyt luvan Etelärannan kunnostamiseen ja ruoppaukseen. Flyetiin asennettiin kellova 22-paikkainen laiturin, ja Ormnäsän kelluvan laiturin valmistelu aloitettiin. Ormnäsän laiturin asennetaan vuonna 2020.
Menot			-250 000	-250 000	-218 859	31 141		
Liikenneväylät, perusparannukset ja uudisrakentaminen								
Määräraha käytetään väylien perusparantamiseen, uudisrakentamiseen ja asfaltointiin. Päätavoite on vähentää sanerausvelkaa. Määrärahan jakamiseen laaditaan erillinen työohjelma. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä. Määräraha sisältää liikenneväylien vuotuisen määrärahan lisäksi myös satamatorin rakentamisen ja risteysjärjestelyjen Alingsäsinkadun ja Karjaan rautatieasian liittymän parantamisen.								Tekninen lautakunta jakoi 22.1.2019 § 6 määrärahan seuraavasti: uudisrakentaminen 1 000 000, päällysty 800 000 ja katuvalaistus 200 000. Suurimmat yksittäiset hankkeet vuonna 2019 olivat: • Kiertoliittymä Fleminginkatu/Raaseporintie ja Fleminginkadun kevyen liikenteen väylä. Kiertoliittymän työt valmistuivat kesän aikana. • Satamatorin ja siihen liittyvä kevyen liikenteen väylä. Tekninen lautakunta valitsi urakoitsijan Satamatorin kiveykselle kokouksessaan 16.4.2019 § 65. Työt valmistuivat kesän aikana. • Ratakatu ja Alingsäsinkatu kuuluu Karjaan ylikulkuksien hankkeeseen. Ratakadun osuus Kauppiankatu - Heikinkatu valmistuu 2020. • Esikunnankatu, urakatyöt ovat valmistuneet. Asfaltointi ja jälkityöt tehdään suunnitellusti 2020. Karjaan ja Äminneforsin välinen kevyen liikenteen väylä valmistui toukokuussa.
Menot			-2 000 000	-2 000 000	-2 001 045	-1 045		

INVESTOINNIT	Viimeinen kustannus- arvio	Käyttö aikaisempi a vuosina	Alkuperäinen talousarvio 2019	Talousarvio sis. muutokset	Toteutuma 2019	Poikkeama 2019	Käyttö yhteensä	Tilanneraportti 31.12.2019
Liikennejärjestelyt VT 25								
Valtatien 25 liikennejärjestelyt nk. kehityskäytävään. Määräraha varataan Lepin liikennejärjestelyille. Ohikulkutien ja vt 25 risteysjärjestelyt katsotaan yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan vaiheittain. Suunnitelmat poistaa tasearvot Hanko-Hyvinkää radalta voi johtaa kaupungin osallistumiseen kustannuksiin. Määräraha aktivoidaan kaupunginhallituksen erillisellä päätöksellä, kun kustannusvaikutus on selvä.								Liikennejärjestelyillä koskien vt 25, mt 111 ja katuverkkoa on kiire, alueen tiesuunnittelu aloitettiin vuoden 2019 alussa, rakentaminen aloitetaan luultavasti jo vuonna 2020. Kaupungin hankkeeseen varaama rahoitusosuus on osa nk omarahoitussuutta. Lisäksi ehdotetaan, että Uudenmaan ELY-keskus ja Liikennevirasto osallistuvat rahoitukseen. Kaupunginhallitus päätti 14.1.2019 § 15, että investointimääräraha voidaan käyttää Lepin alueen katusuunnitteluun. Tiesuunnitelman kokonaiskustannus (vaihe I ja II) tarkentuu kun suunnittelu käynnistyy ja risteysalueen perustukset sekä tekniset ja liikenteelliset ratkaisut ovat selvillä. Kaupunginhallitus päätti 17.6.2019 § 247, että hankkeen tiesuunnitelman laatimista varten varataan 200 000 euron suunnittelumääräraha. Määrärahasta 100 000 euroa jaetaan vuonna 2019 ja 100 000 euroa vuonna 2020. Kaupungin osallistumisen edellytyksenä on, että Uudenmaan ELY-keskus osallistuu 50 %:lla. Tiesuunnitelman esisuunnitteluvaihe valmistui kesäkuussa. Varsinainen tiesuunnittelu aloitetaan elokuussa.
Menot			-800 000	-800 000	-91 797	708 203	-91 797	
Karjaan rautasilta, Ratakadun peruskorjaus								
Karjaan rautatiesillan korjaaminen, kevyen liikenteen tunnelin pidentäminen ratapihan alitse sekä niihin kuuluva Ratakadun viereisen liikennealueen rakentaminen. Työn aikana tasejatkuvuus on otettava huomioon. Hanke on yhteisrakennushanke Liikenneviraston kanssa ja valmistuu vuoden 2019 aikana. Valitut tekniset ratkaisut nk. ST-urakassa (urakoitsija hoitaa suunnittelun yhdessä kaupungin kanssa ja rakentaa hyväksytyjen suunnitelmien mukaisesti) ja kustannusvaikutukset huomioidaan vuoden 2019 talousarviossa.								Rakennustyöt pääsivät käyntiin 2018 ja hanke valmistuu helmikuussa 2020. Hankkeen toteuttamiseen oli kuluvalle vuodelle ehdotettu 2 000 000 kokonaisuudella. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä jäi noin 300 000 euroa määrärahasta käyttämättä. Jotta vuoden 2019 määräraha riittäisi, siirretään käyttämätön määräraha vuodelta 2018 toimivuudelle 2019. Määrärahan siirto toimivuuden välillä hyväksyttiin valtuustossa 11.3.2019 § 5 ja se ei vaikuttanut hankkeen kokonaisbudjettiin.
Menot	-4 950 000	-2 807 054	-2 000 000	-2 300 000	-2 307 532	-7 532	-5 114 586	
Uusia asuin- ja teollisuusalueita								
Asuin- ja teollisuusalueiden lisärakentaminen tarpeen ja tonttikysynnän mukaan. Tekninen lautakunta jakaa määrärahan erillisillä päätöksillä.								Tekninen lautakunta otti määrärahan haltuunsa 22.1.2019 § 4. Katuinfran toteuttamiseen Rödmosseinin asemakaava-alueella ja Naapurikadun alueella Karjaalla varataan määrärahasta 120 000 euroa. Työt jatkuvat 2020 aikana.
Menot			-200 000	0	0	0		
Gammelbodan pienvenesatama	-50 000			-80 000	-31 116	48 884	-31 116	Gammelbodan pienvenesataman konseptisuunnitteluun ja valmistaviin katuinfratöihin varataan 80 000 euroa. Tekninen lautakunta totesi kokouksessaan 19.11.2019 § 175, että kaupungin ei tule edetä suunnitelmassaan niiden nykyisessä muodossa.
Rödmosseinin	-370 000	-83 058		-120 000	-134 817	-14 817	-217 875	
Yhteensä			-200 000	-200 000	-165 933	34 067		
Maankäyttösopimukset								
Hankkeille, joissa kaupunki on solminut maankäyttösopimuksen. Ajankohtaiset hankkeet 2019 ovat Billnäs ja Fiskari. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä.								Tekninen lautakunta on 22.1.2019 § 7 hyväksynyt Fiskarsin asemakaava-alueen laajentamishankkeen. Työt tehtiin syksyn aikana. Billnäs maankäyttösopimuksen mukaiset työt jatkuivat 2019 aikana. Tekninen lautakunta otti määrärahan haltuunsa 22.1.2019 § 4.
Menot			-200 000	0	0	0		
Fiskarsin maankäyttösopimus				-100 000	-77 681	22 319		
Billnäs maankäyttösopimus				-100 000	-125 187	-25 187		
Yhteensä			-200 000	-200 000	-202 867	-2 867		
Projektit								
Vuodelle 2019 ehdotetaan määrärahaa Pohjan keskustalle, ulkoilureitille joka koskee Ormnäs - Estholmen ja myöhemmin Tammiharjun alueelle sekä liikenneturvatoimenpiteille, yhteensä 220 000 euroa. Liikenneturvatoimenpiteet tarkoittaa liikennepäristön parantaminen liikenneturvallisuussuunnitelman mukaisesti lautakunnan priorisointien mukaan. Määrärahaa uudelle tietyhdelle Mustion ruukissa ehdotetaan 2020 ja Ramsholmen-Gåsörenin luonnonpolulle ja sillalle 2021. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä.								Vuosille 2019 varattiin investointimääräraha seuraavien hankkeiden toteuttamiseen: Pohjan keskusta-alueen kehittäminen, torialueen katusuunnitelma ja suunnitelman yhteydessä pieniä toimenpiteitä viihtyisyyden parantamiseksi: Tekninen lautakunta hyväksyi katusuunnitelmaehdotuksen 22.10.2019 § 166. Ulkoilureitin toteutus välillä Ormnäs ja Metsästäjänmäki hyväksytyin puistosuunnitelman mukaan: Osuus Jägarbacken-Ormnäs on valmis. Määrärahasta varattiin 50 000 euroa liikenneturvallisuustoimenpiteisiin. Liikenneturvallisuustoimenpiteet tarkoittavat liikennepäristön parantamista teknisen lautakunnan priorisointien mukaisesti liikenneturvallisuussuunnitelman tavoitteissa. Hanke noudattaa hyväksyttyä liikenneturvallisuussuunnitelmaa vuodelta 2010 mm. Tammiharjun koulualueen ja Horsbäckin osalta. Kyseinen liikenneturvallisuussuunnitelma päivitettiin vuonna 2019 ja käsitellään 2020 aikana. Tekninen lautakunta otti määrärahan haltuunsa 22.1.2019 § 4.
Menot			-220 000	0	0	0		
Pohjan keskusta	-65 000			-30 000	-12 062	17 938	-12 062	
Ulkoilureitti Ormnäs - Estholmen	-180 000			-140 000	-77 401	62 599	-77 401	
Liikenneturvatoimenpiteet				-50 000	-36 514	13 486		
Yhteensä			-220 000	-220 000	-125 977	94 023		

INVESTOINNIT	Viimeinen kustannus- arvio	Käyttö aikaisempi a vuosina	Alkuperäinen talousarvio 2019	Talousarvio sis. muutokset	Toteutuma 2019	Poikkeama 2019	Käyttö yhteensä	Tilanneraportti 31.12.2019
Mustion kalatiet								
Kalateiden rakentamiseen Mustionjokeen varataan vuosille 2016-2021 yhteensä 1,3 milj. €:n määräraha. Kalateiden rakennushanke on ELY-keskuksen sekä Raaseporin, Lohjan, Vihdin, Karkkilan ja Lopen kuntien yhteishanke. Lisäksi hankkeeseen saadaan rahoitusta valtiolta ja EU:lta. Hankkeen rakennuttajana toimii Raaseporin kaupunki. Rakentaminen alkaa vuonna 2018. Korotettu määräraha vuodelle 2019 huomioitu talousarviossa Äminnen voimalaitoksen odottamattomien olosuhtein johdosta. Kaikkien rahoittajien ehdotetaan vastaavan lisäkustannuksista.								Billnäsin kalatie on valmistunut syyskuussa, testaus ja säätö käynnistettiin lokakuussa. Äminneforsin kalatie valmistuu tammikuussa 2020. Äminnen kalatien rakentaminen on osoittautunut huomattavan haastavaksi viereisen voimalaitosrakennuksen vedenalaisten rakenteiden huonokuntoisuudesta johtuen. Lisärahoitusta saatu Ympäristöministeriöstä 215 000 euroa. EU-tuen (Freshabit) kolmas erä maksettiin lokakuussa. EU-tuesta on jäljellä 126 000 euroa, mikä maksetaan vuonna 2020.
Menot	-1 295 000	-1 353 861	-495 000	-495 000	-1 650 826	-1 155 826	-3 004 687	
Tulot		660 494		0	684 576	684 576	1 345 070	
Netto	-1 295 000	-693 367	-495 000	-495 000	-966 250	-471 250	-1 659 617	
Bromarvin saaristosatama								
Bromarvin saaristosatamaa parannetaan vuosina 2017–2019. Hankkeelle on osoitettu yhteensä 0,68 miljoonan määräraha, josta 90 000 euroa on varattu vuodelle 2019. Hanke on monen eri toimijan yhteishanke: paikallinen rahoitus (yksityisiä avustuksia ym.), yksityisiä yrityksiä (kauppa, kalastajat ym.), Leader/Pomoväst, Ely-keskuksen tuki kalastuselinkeinon kehittämiseksi ja Interreg. Hankkeen kokonaiskustannukset on arvioitu 1,5 miljoonaksi euroksi. Kaupungin maksuusuuus 2019 on alueen lopputyöt, esim. asfaltointi ja kunnallistekniikan valmiiksi saattaminen.								Raaseporin nettomääräraha vuodelle 2019 oli 90 000 euroa. Määräraha on osa hankkeen nk. kunnallisesta maksuusuuudesta. Määräraha käytetään rakentamaan laituri ja torialue. Suurin osa rakennustöistä tehtiin 2018, lopputyöt valmistuivat keväällä 2019.
Menot	-790 000	-950 800	-90 000	-90 000	-89 976	24	-1 040 775	
Tulot		249 535	0	0	0	0	249 535	
Netto	-790 000	-701 265	-90 000	-90 000	-89 976	24	-791 241	
Infrastruktuuri yhteensä			-6 585 000	-6 885 000	-6 520 129	364 871		
Muut investoinnit								
Numeerinen pohjakartta								
Pohjakartta kaavoitukseen ja maankäyttöön.								Pohjakarttaa täydennetään ja se pidetään jatkuvasti ajan tasalla ja uusi pohjakartta kaavotusta varten laaditaan tarvittaessa. Uusia kartoja ei hankittu vuonna 2019.
Menot			-30 000	-30 000	0	30 000		
Sijoitukset								
Menot			0	0	0	0		
Tulot			0	0	50 000	50 000		Bab Karis Panorama Asunto Oy liikkoiitiin 2019
Netto			0	0	50 000	50 000		
Bruttoinvestoinnit			-11 895 000	-12 695 000	-11 687 210	1 007 790		
Tulot			500 000	500 000	1 196 833	696 833		
Nettoinvestoinnit			-11 395 000	-12 195 000	-10 490 378	1 704 622		

INVESTOINNIT	Viimeinen kustannus- arvio	Käyttö aikaisempi a vuosina	Alkuperäinen talousarvio 2019	Talousarvio sis. muutokset	Toteutuma 2019	Poikkeama 2019	Käyttö yhteensä	Tilanneraportti 31.12.2019
LIKELAITOKSET: Raaseporin Vesi	Vuodet 2016-2018							
Vedenottamoiden täydennys								
Menot		-18 779	-25 000	-25 000	-20 650	4 350	Uv-lamppu asennettu Ekerön vedenottamolla	
Johtoverkon laajennus asuin- ja teollisuusalueille								
Menot		-963 180	-300 000	-300 000	-166 836	133 164	Pintavesiputkien saneeraus ja hulevesien viivytysäällön asennus Karjaan rautatiesillan uusimisen yhteydessä. Hulevesiputken lisäys Snäcksundintieellä.	
Tulot		66 837						
Netto		-896 343					Rödmossenin 1. vaihe valmis. Tärnbynkadulla ja Dragsvikin alueella täydennykset tehty.	
Johtoverkon saneeraus, pintavesijohtojen laajennusrakentaminen								
Menot		-1 436 641	-700 000	-500 000	-683 832	-183 832	Saneeraus tehty seuraavilla kaduilla: Kaksoskuja, Esikunnankatu, Ojakatu, Sjösångintie, Pormestarinkatu, Pohjanlahdenkatu sekä Latokartanonkatu, Naapurinkatu ja Chicagokatu osittain. Talousvesi- ja pintavesiputket uusittu Karjaan vesitornin kohdalla	
Karjaan vesitorni, saneeraus								
Menot		-40 065	-750 000	-950 000	-813 083	136 917	Saneeraustyö aloitettu keväällä ja käytännössä loppuun tehty joulukuussa 2019.	
Tammisaaren-Karjaan yhdysjohto								
Menot		-22 610	-360 000	-360 000	-6 779	353 221	Urakkahankinta tehty, urakoitsija valittu ja työ aloitettu joulukuussa 2019.	
Viemäripumppuasemien täydennys								
Menot		-132 204	-25 000	-25 000	-924	24 076	Rengastien jätevedenpumppaamon katon uusiminen tehty. Södra vikenin jätevedenpumppaamon putkien uusiminen tehty. Aktiivihiihtosuodattimen asennus Karjaan paloaseman jätevedenpumppaamoon.	
Puhdistuslaitoksien täydennys								
Menot		-61 840	-25 000	-25 000	-18 049	6 951	Selvitys Skeppsholmenin vaihtoehtoisesta kemikaalisyötöstä. Koeajo tehty.	
Raaseporin Vesi								
Menot			-2 185 000	-2 185 000	-1 710 153	474 847		
Tulot			0	0	0	0		
Netto			-2 185 000	-2 185 000	-1 710 153	474 847		
Bruttoinvestoinnit sis. liikelaitokset			-14 080 000	-14 880 000	-13 397 363	1 482 637		
Tulot sis. liikelaitokset			500 000	500 000	1 196 833	696 833		
Nettoinvestoinnit sis. liikelaitokset			-13 580 000	-14 380 000	-12 200 530	2 179 470		

6.5 Rahoitus, verotulot, valtionosuudet, talousarviolainat

Verotulot

(1 000 euroa)	TP 2018	TA 2019	TP 2019	poikkeama	toteuma %
Kunnallisvero	97 092	97 092	98 558	1 466	102 %
Yhteisövero	4 435	4 922	4 120	-802	84 %
Kiinteistövero	11 344	11 470	11 418	-52	100 %
Yhteensä	112 871	113 484	114 096	612	101 %

Valtionosuudet

(1 000 euroa)	TP 2018	TA 2019	TP 2019	poikkeama	toteuma %
Kunnan peruspalveluiden valtionosuus (ilman tasauksia)	45 630	45 300	45 334	34	100 %
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	9 578	9 300	9 307	7	100 %
Järjestelmämuutoksen tasaus	-5	1 220	1 203		
Opetus ja kulttuuritoiminnan muut valtionosuudet	-1 310	-1 300	-1 344	-44	103 %
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus					
Yhteensä	53 893	54 520	54 500	-20	100 %

Talousarviolainat

(1 000 euroa)	TP 2018	TA 2019	TP 2019	poikkeama	toteuma %
Raaseporin kaupunki	60 823	64 855	67 344	2 489	104 %
Raaseporin Vesi	5 677	4 761	4 761	0	100 %
	66 500	69 616	72 105	2 489	104 %

6.6 Tuloslaskelma 31.12.2019

ulkoinen

	SISÄLTÄEN LIIKELAITOKSET	
	TP 2019	TP 2018
Toimintatuotot	28 747 645,76	28 743 694,90
Myyntituotot	9 829 756,28	9 824 429,91
Maksutuotot	9 537 892,84	9 628 536,55
Tuet ja avustukset	2 090 779,93	2 256 808,38
Muut toimintatuotot	7 289 216,71	7 033 920,06
Valmistus omaan käyttöön	315 919,57	267 439,30
Toimintakulut	-197 935 055,15	-192 678 025,88
Henkilöstökulut	-83 410 472,52	-81 553 849,29
Palkat ja palkkiot	-66 119 067,46	-64 031 108,36
Henkilösivukulut	-17 291 405,06	-17 522 740,93
Eläkekulut	-15 289 562,80	-15 254 826,39
Muut henkilösivukulut	-2 001 842,26	-2 267 914,54
Palvelujen ostot	-89 106 785,90	-86 075 504,88
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-10 772 818,16	-10 714 609,97
Avustukset	-8 762 355,23	-8 694 683,62
Muut toimintakulut	-5 882 623,34	-5 639 378,12
Toimintakate	-168 871 489,82	-163 666 891,68
Verotulot	114 095 487,38	112 870 600,51
Valtionosuudet	54 500 118,00	53 892 643,00
Rahoitustuotot ja -kulut	782 064,82	642 089,61
Korkotuotot	1 686 809,53	1 738 512,44
Muut rahoitustuotot	457 924,37	444 626,88
Korkokulut	-1 358 298,13	-1 533 649,41
Muut rahoituskulut	-4 370,95	-7 400,30
Vuosikate	506 180,38	3 738 441,44
Poistot ja arvonalentumiset	-6 679 916,00	-6 428 536,21
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 679 916,00	-6 414 502,51
Arvonalentumiset	0,00	-14 033,70
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		
Tilikauden yli-/alijäämä	-6 173 735,62	-2 690 094,77

6.7 Tase 31.12.2018

VASTAAVAA	SISÄLTÄEN LIIKELAITOKSET	
	31.12.2019	31.12.2018
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet	83 369,61	148 200,04
Aineettomat oikeudet	83 369,61	148 200,04
Aineelliset hyödykkeet	133 198 385,22	127 566 740,31
Maa- ja vesialueet	17 714 867,11	17 571 420,81
Rakennukset	61 876 794,83	59 414 132,79
Kiinteät rakenteet ja laitteet	49 542 145,74	43 138 208,95
Koneet ja kalusto	325 423,23	384 301,77
Muut aineelliset hyödykkeet		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 739 154,31	7 058 675,99
Sijoitukset	38 278 993,04	38 333 193,04
Osakkeet ja osuudet	36 390 144,61	36 440 144,61
Muut lainasaamiset	1 221 812,68	1 221 812,68
Muut saamiset	667 035,75	671 235,75
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 255 015,53	1 177 984,53
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1 255 015,53	1 177 984,53
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	96 923,52	97 404,92
Aineet ja tarvikkeet	96 923,52	97 404,92
Saamiset	32 623 085,96	34 666 332,94
Pitkäaikaiset saamiset	26 304 250,00	27 330 790,00
Lainasaamiset	26 304 250,00	27 171 500,00
Muut saamiset	0,00	159 290,00
Lyhytaikaiset saamiset	6 318 835,96	7 335 542,94
Myyntisaamiset	2 984 335,92	3 121 025,70
Lainasaamiset	1 017 250,00	1 167 250,00
Muut saamiset	2 217 483,94	3 040 041,00
Siirtosaamiset	99 766,10	7 226,24
Rahoitusarvopaperit	11 388,94	11 388,94
Osakkeet ja osuudet	11 388,94	11 388,94
Rahat ja pankkisaamiset	3 416 961,30	6 258 392,83
VASTAAVAA YHTEENSÄ	208 964 123,12	208 259 637,55

VASTATTAVAA	31.12.2019	31.12.2018
OMA PÄÄOMA	61 758 037,13	67 938 757,80
Peruspääoma	71 555 877,43	71 555 877,43
Arvonkorotusrahasto	802 327,88	809 312,93
Muut omat rahastot	606 182,23	606 182,23
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-5 032 614,79	-2 342 520,02
Tilikauden yli-/alijäämä	-6 173 735,62	-2 690 094,77
PAKOLLISET VARAUKSET	225 083,75	260 283,75
Eläkevaraukset	67 300,00	102 500,00
Muut pakolliset varaukset	157 783,75	157 783,75
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 255 015,53	1 177 984,53
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 255 015,53	1 177 984,53
Muut toimeksiantojen pääomat	0,00	0,00
VIERAS PÄÄOMA	145 725 986,71	138 882 611,47
Pitkäaikainen	62 496 404,23	59 200 897,92
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	57 601 209,65	54 494 543,92
Lainat julkisyhteisöiltä	228 187,35	299 405,13
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00
Saadut ennakot	73 387,81	64 599,45
Muut velat	4 593 619,42	4 342 349,42
Lyhtyaikainen	83 229 582,48	79 681 713,55
Joukkovelkakirjalainat	40 000 000,00	43 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	14 202 608,04	11 631 255,35
Lainat julkisyhteisöiltä	73 056,75	74 460,59
Lainat muilta luotonantajilta	687 234,89	797 547,38
Saadut ennakot	217 204,18	244 141,14
Ostovelat	10 984 620,80	8 268 373,59
Muut velat	2 917 489,63	3 105 642,20
Siirtovelat	11 147 368,19	15 560 293,30
VASTAATTAVAA YHTEENSÄ	208 964 123,12	208 259 637,55

7. Liitetiedot

7.1. Arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja –menetelmä

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET JA -MENETELMÄT

Tietojen vertailu edellisvuotisiin

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 19.9.2016 muutetun hallintosäännön. Organisaatiota muutettiin ja jaettiin neljään sektoriin; Konsernihallinto, Sosiaali- ja terveydenhuolto, Sivistys ja Tekniikka. Sektorit jaettiin 32 toimialaan sitovin nettomäärärahoihin kaupunginvaltuuston sitovuustasolla. Talousarviossa ja kirjanpidollisesti uudelleenorganisointi noudatettiin tilikaudelta 2017 lähtien. Tiedot vuosien 2019 ja 2018 ovat siten vertailukelpoisia.

Hyödykkeiden arvostus, pysyvät vastaavat

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 26.10.2009 §:ssä 177 poistosuunnitelman "Suunnitelman mukaiset pysyvien vastaavien poistot Raaseporin kaupungissa." Kaupunginvaltuusto korjasi poistosuunnitelmaa 20.5.2013 kirjanpitolautakunnan ohjeen mukaisesti siten, että suunnitelmaan otettiin mukaan uusi ryhmä "Rakennusten peruskorjaus" poistoaikana 20 vuotta kohtaan "Aineelliset hyödykkeet", "rakennukset ja rakennelmat". Lisäksi muutettiin hallintosäännön lukua 3 § 4 Poistosuunnitelman hyväksyminen siten, että peruskorjausten menot poistetaan oman ryhmän mukaan poistosuunnitelman kohdassa rakennukset ja rakennelmat. Pysyvien vastaavien hyödykkeet on taseessa merkitty hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla, ja ne kirjataan tilikauden kuluna taloudellisen elinikänsä aikana etukäteen laaditun poistosuunnitelman mukaan. Poistosuunnitelma on liitetietojen kohdassa 7.4 ja suunnitelman mukaiset poistot kohdassa 7.5.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien osakkeet on taseessa merkitty hankintamenoon.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus (varastot) on taseessa merkitty hankintamenoon.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on taseessa merkitty nimellisarvoon.

Suoriteperuste

Merkittävät maksuperusteiset kirjaukset on korjattu ja kirjattu suoriteperusteen mukaisesti.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET SEKÄ MENETELMÄT

Konsernitaseen laatimisessa on noudatettu kunnan arvostus- ja jaksotusperiaatteita. Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu pariarvomenetelmää käyttäen. Olennaiset keskinäiset saamiset ja velat on eliminoitu. Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin omasta pääomasta. Tytäryhteisöjen poistosuunnitelmia on sovellettu sellaisinaan konsernissa vuodesta 2014 lähtien. Poistot ovat sovitettu yhtiön harjoittamaan toimintaan ja noudattavat täten konsernin laskentatoimiperiaatteita.

7.2 Toimintatuotot

	TP 2019	TP 2018
Konsernihallinto	1 306 125,91	1 530 622,66
Sosiaali- ja terveydenhuolto	10 165 498,17	10 574 275,53
Sivistys	4 240 836,52	4 146 368,58
Tekniikka	7 593 807,60	7 073 035,12
Raaseporin Vesi		
Liikevaihto	5 932 875,58	5 883 885,69
Muut varsinaisen toiminnan tuotot	62 389,75	69 273,16
Eliminoiteja		
Raaseporin kaupunki	-176 231,32	-160 975,54
Raaseporin Vesi	-377 556,45	-372 790,29
Yhteensä	28 747 745,76	28 743 694,91

Palvelujen ostot

	2019	2018
Asiakaspalvelujen ostot	69 758 228,49	67 335 595,76
Muiden palvelujen ostot	19 348 557,41	18 739 909,12
Yhteensä	89 106 785,90	86 075 504,88

7.3 Satunnaiset erät sekä pysyvien vastaavien myyntivoitot

Myyntivoitot ja tappiot käyttöomaisuudesta

Myyntivoitot ja -tappiot	TP 2019	TP 2018
Myyntivoitot		
maa- ja vesialueista	1 132 984,18	526 992,05
rakennuksista	97 972,17	563 000,00
kiinteät rakenteet ja laitteet		
koneista ja kalustosta	1 612,90	23 025,81
osakkeista ja osuuksista	0,00	151 825,31
Myyntivoitot yhteensä	1 232 569,25	1 264 843,17
Myyntitappiot		
maa- ja vesialueista	0,00	4 312,52
rakennuksista	0,00	10 096,40
kiinteät rakenteet ja laitteet		
muut osakkeet ja osuudet	22 700,20	11 137,22
Myyntitappiot yhteensä	22 700,20	25 546,14

Satunnaiset tuotot ja kulut

Satunnaiset tuotot ja kulut	TP 2019	TP 2018
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		
	0,00	0,00

7.4 Suunnitelman mukaiset poistot

Käyttöomaisuuslaji	Poistoaika (vuotta)	Poisto- menetelmä	Suosittu haarukka (vuotta)
Aineettomat hyödykkeet		tasapoisto	
Kehittämismenot	4		2 - 5
Aineettomat oikeudet	10		5 - 20
<i>Muut pitkävaikutteiset menot</i>		tasapoisto	
Perustamis- ja järjestelymenot			
Tutkimus- ja kehittämismenot			
Konserniliikearvo			
Liikearvo	4		2 - 5
ATK-ohjelmistot	4		2 - 5
Muut	4		2 - 5
Yhteiset koulut	20		
Aluehälytyskeskus, osuus kalustohankintaan			
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet	ei poistoa		ei poistoa
Rakennukset ja rakennelmat		tasapoisto	
Hallinto- ja laitosrakennukset	40		20 - 50
Tehdas- ja tuotantorakennukset	25		20 - 30
Talousrakennukset	18		10 - 20
Vapaa-ajan rakennukset	25		20 - 30
Asuinrakennukset	40		30 - 50
Rakennusten peruskorvaukset	20		20 - 50
Kiinteät rakenteet ja laitteet		tasapoisto	
Kadut, tiet, torit ja puistot	18		15 - 20
Sillat, laiturit ja uimalat	20		10 - 30
Muut maa- ja vesirakenteet	25		15 - 30
Vedenjakeluverkosto	35		30 - 40
Viemäriverkko	35		30 - 40
Kaukolämpöverkko	25		20 - 30
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistus	18		15 - 20
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	11		10 - 12
Maakaasuverkko	22		20 - 25
Muut putki- ja kaapeliverkot	18		15 - 20
Sähkö-, vesi-, yms. laitojen koneet ja laitteet	15		10 - 20
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	18		15 - 20
Liikenteen ohjauslaitteet	12		10 - 15
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	12		10 - 15
Koneet ja kalusto			
Rautaiset alukset	18		15 - 20
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	11		8 - 15
Henkilö-, paketti- ja kuorma-autot			
Paloautot ja ambulanssit			
Muut kuljetusvälineet	6		4 - 7
Muut liikkuvat työkoneet	7		5 - 10
Traktorit ja maansiirtokoneet			
Muut raskaat koneet	12		10 - 15
Muut kevyet koneet	7		5 - 10
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	10		5 - 15
Atk-laitteet	4		3 - 5
Työkoneet ja laitteet			
Muut laitteet ja kalusteet	4		3 - 5
Muut aineelliset hyödykkeet			
Luonnonvarat			
Taide- ja arvoesineet	ei poistoa		
Keskeneräiset hankkeet	ei poistoa		
Sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	ei poistoa		

7.5 Pysyvät vastaavat
PYSYVIEN VASTAAVIEN MUUTOKSET

Pysyvät vastaavat	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet						
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot (ATK-ohj.)	Yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja kesk.er.h.	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	19 962,89	128 237,15	148 200,04	17 571 420,81	59 414 132,79	43 138 208,95	384 301,77	0,00	7 058 675,99	127 566 740,31
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	36 514,32	36 514,32	392 127,81	3 618 601,51	5 878 418,61	57 389,02	0,00	3 406 311,85	13 352 848,80
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	15 938,00	0,00	0,00	684 575,89	700 513,89
Vähennykset tilikauden aikana Överf.->driften	0,00	0,00	0,00	248 681,50	160 361,78	33 075,46	0,00	0,00	0,00	442 118,74
Sirot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	2 119 870,41	4 170 921,80	0,00	0,00	-6 290 792,21	0,00
Tilikauden poisto	6 546,93	94 797,82	101 344,75	0,00	3 115 448,10	3 346 855,59	116 267,56	0,00	0,00	6 578 571,25
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	13 415,96	69 953,65	83 369,61	17 714 867,12	61 876 794,83	49 542 145,74	325 423,23	0,00	3 739 154,31	133 198 385,23
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12	13 415,96	69 953,65	83 369,61	17 714 867,12	61 876 794,83	49 542 145,74	325 423,23	0,00	3 739 154,31	133 198 385,23
Eliminoinnit (kaupunki ja liikelaitokset)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	13 415,96	69 953,65	83 369,61	17 714 867,12	61 876 794,83	49 542 145,74	325 423,23	0,00	3 739 154,31	133 198 385,23

Pysyvät vastaavat	Sijoitukset					Muut laina- ja muut saamiset			
	Osakkeet tytäryhteisöt	Kuntayhtymä- osuudet	Osakkeet osakkuus- ja muut omistus- yhteys-yritykset	Liikelaitosten peruspääoma- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Muut laina- saamiset	Muut saamiset	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	20 795 946,05	11 402 159,04	5 227,95	0,00	4 236 811,57	36 440 144,61	1 221 812,68	798 550,50	2 020 363,18
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8 000,00	8 000,00
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	50 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	50 000,00	0,00	4 200,00	4 200,00
Sirot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden poisto	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	20 745 946,05	11 402 159,04	5 227,95	0,00	4 236 811,57	36 390 144,61	1 221 812,68	802 350,50	2 024 163,18
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	20 745 946,05	11 402 159,04	5 227,95	0,00	4 236 811,57	36 390 144,61	1 221 812,68	802 350,50	2 024 163,18
Eliminoinnit (kaupunki ja liikelaitokset)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-135 314,75	-135 314,75
Kirjanpitoarvo 31.12.	20 745 946,05	11 402 159,04	5 227,95	0,00	4 236 811,57	36 390 144,61	1 221 812,68	667 035,75	1 888 848,43

7.6 Osakkeet ja osuudet

Osakkeet ja osuudet	TP 2019	Lukumäärä	TP 2018
Tytäryhteisöosakkeet ja -osuudet, tili 1201			
Asunto Oy Dönsbyntie	47 136,92	111 330	47 136,92
Asunto Oy Karjaan Panorama	0,00	0	50 000,00
Kiinteistö Oy Bäljarsinpuisto	6 896,00	1 293	6 896,00
Kiinteistö Oy Karjaan kaupungin vuokratilat	1 218 521,53	1 449	1 218 521,53
Kiinteistö Oy Tranan	8 438,44	15 000	8 438,44
Karjaan Teollisuuskiinteistöt Oy	33 637,58	20	33 637,58
Kiinteistö Oy Knipnäs	24 891,76	148	24 891,76
Kiinteistö Oy Koskenkylänraitti	35 319,47	1 500	35 319,47
Kiinteistö Oy Pohjantie	126 921,50	15 000	126 921,50
Raseborgs hyresbostäder Ab	123 632,85	2 001	123 632,85
Tammisaaren Energia Oy	19 118 050,00		19 118 050,00
Raaseporin Kehitys Oy	2 500,00	100	2 500,00
Tytäryhteisöosakkeet ja -osuudet, yhteensä	20 745 946,05		20 795 946,05
Kuntayhtymäosuudet, tili 1203			
HUS	9 219 057,05		9 219 057,05
Kärkulla	662 453,22		662 453,22
Länsi-Uudenmaan Ammattikoulutuskuntayhtymä	976 026,12		976 026,12
Eteva	163 832,74		163 832,74
Västra Nylands Folkhögskola	379 018,88		379 018,88
Uudenmaan liitto	1 771,03		1 771,03
Kuntayhtymäosuudet yhteensä	11 402 159,04		11 402 159,04
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet, tili 1205			
Kiinteistö Oy Jägarbacken	5 227,95	300	5 227,95
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet, yhteensä	5 227,95		5 227,95
Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet, tili 1207			
Fastighets Ab Trollet	0,00		
Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet, yhteensä	0,00		0,00

Osakkeet ja osuudet	TP 2019	Lukumäärä	TP 2018
Muut osakkeet ja osuudet, tili 1210			
Asunto Oy Gumnäsintie	21 191,68	504	21 191,68
Asunto Oy Såg	13 510,28	389	13 510,28
Asunto Oy Ringvägen	4 271,96	254	4 271,96
Asunto Oy Björknäsgatan 24	92 113,37	86	92 113,37
Asunto Oy Björknäsgatan 37	38 262,75	73	38 262,75
Asunto Oy Jaktvägen 11	44 031,60	311	44 031,60
Asunto Oy Prästängsgatan 11-13	43 560,67	37	43 560,67
Asunto Oy Raseborgsvägen 20	27 919,20	224	27 919,20
Asunto Oy Torngatan 4	42 383,36	40	42 383,36
Asunto Oy Tuna	10 292,09	658	10 292,09
Asunto Oy Kiilantie 29	8 913,96	53	8 913,96
Asunto Oy Karjaan Naapurikatu 26	15 439,65	918	15 439,65
Asunto Oy Tallmoparken	0,00	0	0,00
Kiinteistö Oy Kaptensvägen 8	1 681,88	10	1 681,88
Kiinteistö Oy Axxell	768 152,63	5 950	768 152,63
Axxell Utbildning Ab	203 200,00	200	203 200,00
Kunta-Asunnot Oy	1 154 960,73	6 867	1 154 960,73
L-U Jätehuolto Oy	289 619,61	4 305	289 619,61
Varuboden	26,91	8	26,91
Ab Det finlandssvenska kompetenscentret	1 600,00	20	1 600,00
Sosiaalitalo Oy	6 000,00	30	6 000,00
Osuuspankki Raasepori	100,00		100,00
Kuntarahoitus Oyj	27 276,22	25 630	27 276,22
Karjaan Puhelin Oy	40 410,35	2 820	40 410,35
Karjaan TV	3 027,38	18	3 027,38
Tammisaaren TV	504,56	3	504,56
Lohjan Puhelin	5 524,97	55	5 524,97
Salon seudun puhelin Oy	50,46	1	50,46
Pohjan näyttelyosuuskunta	840,95		840,95
Metsäliitto	30 000,00		30 000,00
Pohjan Palvelutalosaatiö	36 496,35		36 496,35
Skåldön vesiosuuskunta	500,00		500,00
Kuntien Tiera Oy	29 065,00	29 065	29 065,00
Novago Ab Oy / Yrityspalvelut Oy	56 854,20	29 156	56 854,20
Raaseporin Jäähalli Oy Ab	650 000,00		650 000,00
Katternö Kärnkraft Oy Ab	561 529,25	230	561 529,25
KuntaPro Oy	4 375,00	25	4 375,00
Muut osakkeet ja osuudet, yhteensä	4 233 687,02		4 233 687,02
Osakkeet ja osuudet yhteensä	36 387 020,06		36 437 020,06

Sijoitukset rahamarkkina- instrumentteihin	Lukumäärä	TP 2019	Markkinaarvo 31.12.		Ero
			€/ kpl	yhteensä	
Aktia (A)	25 308	0,00	9,00	236 376,72	236 376,72
M-Real (B)	1 260	2 829,00	5,12	7 547,40	4 718,40
Neo Industrial (B)	100	66,50	2,03	204,00	137,50
Sampo Oyj	100	94,19	38,41	3 891,00	3 796,81
Nordea	5 052	8 399,25	7,27	36 648,88	28 249,63
Sijoitukset rahamarkkina- instrumentteihin yhteensä		11 388,94		284 668,00	273 279,06

7.7 Vaihtuvat vastaavat, saamiset

Saamisten erittely	TP 2019		TP 2018	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Raaseporin kaupunki				
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Asiakassaamiset		81 701,86		76 640,44
Lainasaamiset	26 304 250,00	1 017 250,00	27 171 500,00	1 167 254,00
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
Yhteensä	26 304 250,00	1 098 951,86	27 171 500,00	1 243 894,44
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Asiakassaamiset		44 891,49		511 220,38
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
Yhteensä	0,00	44 891,49	0,00	511 220,38
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Asiakassaamiset				0,00
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset yhteensä	26 304 250,00	1 143 843,35	27 171 500,00	1 755 114,82

7.8 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman muutokset	TP 2019	TP 2018
Raaseporin kaupunki		
Peruspääoma 1.1	71 555 877,43	71 555 877,43
Peruspääoman lisäykset/vähennykset tilikauden aikana		0,00
Peruspääoma 31.12	71 555 877,43	71 555 877,43
Arvonkorotusrahasto 1.1.	808 063,47	810 667,96
Muutokset	-6 985,05	-2 604,49
Arvonkorotusrahasto 31.12.	801 078,42	808 063,47
Kiinteistörahasto	507 742,26	507 742,26
Tammisaaren 450- vuotisjuhlarahasto 1.1.	97 876,41	97 925,64
Muutokset	0,00	-49,23
Tammisaaren 450- vuotisjuhlarahasto 31.12.	97 876,41	97 876,41
Ekenäs seminariums minnesfond 31.12.	563,56	563,56
Yli-/alijäämä aikaisemmilta tilikausilta	-9 051 519,25	-5 777 561,19
Tilikauden yli-/alijäämä	-6 789 112,83	-3 273 958,06
Oma pääoma yhteensä (Raaseporin kaupunki)	57 122 506,00	63 918 603,88
Raaseporin Vesi		
Peruspääoma 1.1	9 975 546,55	9 975 546,55
Peruspääoman lisäykset tilikauden aikana		
Peruspääoma 31.12	9 975 546,55	9 975 546,55
Arvonkorotusrahasto 31.12.	1 249,46	1 249,46
Yli-/alijäämä aikaisemmilta tilikausilta	4 018 904,46	3 435 041,17
Tilikauden yli-/alijäämä	615 377,21	583 863,29
Oma pääoma yhteensä (Raaseporin Vesi)	14 611 077,68	13 995 700,47

Oman pääoman muutokset	TP 2019	TP 2018
Raaseporin kaupunki ja liikelaitokset		
Peruspääoma 1.1	71 555 877,43	71 555 877,43
Peruspääoman lisäykset/vähennykset tilikauden aikana		0,00
Peruspääoma 31.12	71 555 877,43	71 555 877,43
Arvonkorotusrahasto 1.1.	809 312,93	811 917,42
Muutokset	-6 985,05	-2 604,49
Arvonkorotusrahasto 31.12.	802 327,88	809 312,93
Kiinteistörahasto	507 742,26	507 742,26
Tammisaaren 450- vuotisjuhlarahasto 1.1.	97 876,41	97 925,64
Muutokset	0,00	-49,23
Tammisaaren 450- vuotisjuhlarahasto 31.12.	97 876,41	97 876,41
Ekenäs seminariums minnesfon 31.12.	563,56	563,56
Yli-/alijäämä aikaisemmilta tilikausilta	-5 032 614,79	-2 342 520,02
Tilikauden yli-/alijäämä	-6 173 735,62	-2 690 094,77
Oma pääoma yhteensä (Raaseporin kaupunki ja liikelaitokset)	61 758 037,13	67 938 757,80
Arvonkorotusrahasto		
	TP 2019	TP 2018
Raaseporin kaupunki		
Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Maa- ja vesialueet 1.1.	808 063,47	810 667,96
Muutokset	-6 985,05	-2 604,49
Maa- ja vesialueet 31.12.	801 078,42	808 063,47
Osakkeet ja osuudet 31.12.		
Arvonkorotusrahasto yhteensä (Raaseporin kaupunki)	801 078,42	808 063,47
Raaseporin Vesi		
Arvonkorotusrahasto 1.1.	1 249,46	1 249,46
Maa- ja vesialueet 31.12.	1 249,46	1 249,46
Arvonkorotusrahasto yhteensä (Raaseporin Vesi)	1 249,46	1 249,46
Raaseporin kaupunki ja liikelaitokset		
Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Maa- ja vesialueet 1.1.	809 312,93	0,00
Muutokset	-6 985,05	-2 604,49
Maa- ja vesialueet 31.12.	802 327,88	-2 604,49
Osakkeet ja osuudet 31.12.	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto yhteensä (Raaseporin kaupunki ja liikelaitokset)	802 327,88	-2 604,49

7.9 Pakolliset varaukset

Erittely pakollisista varauksista	TP 2019	TP 2018
Raaseporin kaupunki		
Pakolliset varaukset eläkkeisiin 1.1.	102 500,00	102 500,00
Muutos vuoden aikana	-35 200,00	0,00
Pakolliset varaukset eläkkeisiin 31.12.	67 300,00	102 500,00
Tiedot perustuvat Kuntien Eläkevakuutuksen laskelmiin 17.2.2020 koskien muutoksia vuonna 2019.		
Pakolliset varaukset eläkkeisiin kaikkiaan	67 300,00	102 500,00
Raaseporin kaupunki		
Muut pakolliset varaukset 1.1.	157 783,75	183 469,87
Muutos vuoden aikana - Pohjoissatama - kaupunginvaltuusto 9.6.2014 § 72	0,00	-25 686,12
Muut pakolliset varaukset 31.12.	157 783,75	157 783,75
Tammisaaren valt päätti 17.10.2005 § 17 ottaa käyttööbudjettiin 1 400 000 € määrärahan Österbyn entisen kaatopaikan maisemointiin. Karjaan valt päätti 20.6 2005 § 51 ottaa käyttööbudjettiin 680 000 € määrärahan Bäljarsin ja Mustion entisten kaatopaikkojen maisemointiin. Tämä kirjanpitolautakunnan kuntajaoston suosituksen mukaisesti. Varaus puretaan toteutuneita menoja vastaan.		
Österbyn ent. kaatopaikan maisemointiin tehty 2 100 000 € varaus vuonna 2010		
Muut pakolliset varaukset kaikkiaan	157 783,75	157 783,75

7.10 Vieras pääoma

Pitkäaikainen vieras pääoma	01.01.2019	Uusia lainoja	Lyhennys	31.12.2019	
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta					
Kotimaiset talletuspankit					
Kaupunki	22 324 795,37	14 800 000,00	4 232 748,28	32 892 047,09	
Raaseporin Vesi	1 818 707,48		438 597,24	1 380 110,24	
	24 143 502,85	14 800 000,00	4 671 345,52	34 272 157,33	
Kuntarahoitus Oy					
Kaupunki	38 124 137,42	0,00	6 461 901,00	31 662 236,42	
Raaseporin Vesi	3 858 159,00		477 541,00	3 380 618,00	
	41 982 296,42	0,00	6 939 442,00	35 042 854,42	
Lainat julkisyhteisöiltä					
Valtio	163 900,69		25 951,62	137 949,07	
Kuntien Eläkevakuutus	209 965,00		46 670,00	163 295,00	
	66 499 664,96	14 800 000,00	11 683 409,14	69 616 255,82	
Pitkäaikainen vieras pääoma, lyhennykset 2020					
Kaupunki				10 959 609,41	
Raaseporin Vesi				827 249,44	
				11 786 858,85	
Lainat jotka lankeavat maksettaviksi 5 vuoden tai pidemmän ajan kuluttua				Saldo 31.12.2023	31.12.2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta					
Kaupunki				13 771 223,74	19 376 540,46
Raaseporin Vesi				1 404 258,00	1 659 577,04
				15 175 481,74	21 036 117,50
Lainat julkisyhteisöiltä				10 121,27	26 021,27
				15 185 603,01	21 062 138,77
Lyhytaikainen vieras pääoma				31.12.2019	31.12.2018
Sekkitililimiitti 10 000 000 €, Osuuspankki Raasepori				2 488 805,94	
Konsernitili, Osuuspankki Raasepori				687 234,89	797 547,38
Nordea (kuntatodistus)				13 000 000,00	18 000 000,00
Danske Bank Abp (kuntatodistus)				15 000 000,00	17 000 000,00
OP Yrityspankki Oyj (kuntatodistus)				15 000 000,00	5 000 000,00
Kuntarahoitus Oy (kuntatodistus)				0,00	0,00
				46 176 040,83	40 797 547,38

7.11 Vastattavat, siirtovelat

Erittely siirtoveloista	TP 2019	TP 2018
Raaseporin kaupunki		
Valtionosuusennakot	0,00	
Korkojaksotukset	138 712,36	159 909,71
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	10 778 057,02	11 919 043,24
Verojen jaksotukset	0,00	3 256 242,29
Siirtovelat yhteensä	10 916 769,38	15 335 195,24
Raaseporin Vesi		
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	200 640,23	194 007,85
Korkojaksotukset	29 958,58	31 090,21
Siirtovelat yhteensä	230 598,81	225 098,06
Yhteensä	11 147 368,19	15 560 293,30

7.12 Vastuusitomukset, leasingvastuut ja muut taloudelliset vastuut

Vastuusitoumukset	TP 2019	TP 2018
Takaussitoumukset muille		
Alkuperäinen pääoma	21 548 349,08	21 548 349,08
Jäljellä oleva pääoma	11 068 497,86	11 970 574,08
Takaussitoumus / Kuntien takauskeskus		
Takausvastuu	166 111 968,00	158 999 314,00
Kattamaton takausvastuu		
Rahaston mahdollinen takausvastuu	109 291,00	102 149,72
Rahoitusvastuu (osuus kertyneestä alijäämästä)		
Eteva kuntayhtymä	2 502,63	0,00
Leasingvastuu	TP 2019	TP 2018
Danske Finance Oy Ab		
-leasingvastuu yhteensä	4 358 173,35	5 847 016,65
-maksettavaksi tuleva erä seuraavana tilikautena	1 907 191,95	1 950 623,45
-mistä rahoitusleasingvastuu kohdistuen kiinteistöihin	2 686 446,02	3 891 887,35
Kuntarahhoitus Oyj		
-leasingvastuu yhteensä	2 127 902,89	2 123 383,28
-maksettavaksi tuleva erä seuraavana tilikautena	300 799,30	300 149,42
-mistä rahoitusleasingvastuu kohdistuen kiinteistöihin	300 799,30	300 149,20
3 Step IT (OP-Pankki)		
-leasingvastuu yhteensä	1 330 632,23	1 223 225,72
-maksettavaksi tuleva erä seuraavana tilikautena	715 914,33	625 814,15
	7 816 708,47	9 193 625,65
Johdannaisopimukset	TP 2019	TP 2018
Koronvaihtosopimus 1 (Raaseporin Vesi), 74842		
Sopimuksen alkamispäivä 1.8.2006		
Jäljellä oleva pääoma 31.12.	1 500 000	1 625 000
Sopimuksen päättymispäivä 2.8.2021		
Vaihtuva korko 6 kk Euribor (pankki hoitaa)		
Kiinteä korko 4,25 % (kaupunki hoitaa)		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-131 123	-197 599
Yksittäisen lainan, Raaseporin Vesi turvaaminen korkoriskiltä		
Koronvaihtosopimus 2, 700316/824427		
Sopimuksen alkamispäivä 2.1.2008		
Jäljellä oleva pääoma 31.12.	6 389 610	7 012 987
Sopimuksen päättymispäivä 2.1.2020		
Vaihtuva korko 6 kk Euribor (pankki hoitaa)		
Kiinteä korko 4,284 % (kaupunki hoitaa)		
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-25 283	-330 015
Yksittäisen lainan (aiemmin Tammisaaren Energia) turvaaminen korkoriskiltä		

Koronvaihtosopimus 4, 32845700SA-7802R Sopimuksen alkamispäivä 7.2.2013 Jäljellä oleva pääoma 31.12. Sopimuksen päättymispäivä 7.2.2023 Vaihtuva korko 3 kk Euribor (pankki hoitaa) Kiinteä korko 1,735 % (kaupunki hoitaa) Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan) Vakuus kaupungin kuntatodistusta vastaan	10 000 000	10 000 000
Koronvaihtosopimus 5, 32066 Sopimuksen alkamispäivä 19.2.2013 Jäljellä oleva pääoma 31.12. Sopimuksen päättymispäivä 20.2.2023 Vaihtuva korko 3 kk Euribor (pankki hoitaa) Kiinteä korko 1,341 % (kaupunki hoitaa) Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan) Yksittäisen lainan korkoriskiltä suojautuminen	4 421 064	5 684 220
Koronvaihtosopimus 6, 310933 Sopimuksen alkamispäivä 31.12.2013 Jäljellä oleva pääoma 31.12. Sopimuksen päättymispäivä 30.12.2019 Vaihtuva korko 3 kk Euribor (pankki hoitaa) Kiinteä korko 3,17 % (kaupunki hoitaa) Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan) Yksittäisen lainan (aiemmin Tammisaaren Energia) turvaaminen korkoriskiltä	0	427 000
Koronvaihtosopimus 7, 396448 Sopimuksen alkamispäivä 22.5.2015 Jäljellä oleva pääoma 31.12. Sopimuksen päättymispäivä 23.5.2022 Vaihtuva korko 6 kk Euribor (pankki hoitaa) Kiinteä korko 0,508 % (kaupunki hoitaa) Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan) Yksittäisen lainan korkoriskiltä suojautuminen	4 631 584	5 473 688
Koronvaihtosopimus 8, 1525822/2090283 Sopimuksen alkamispäivä 30.6.2015 Jäljellä oleva pääoma 31.12. Sopimuksen päättymispäivä 31.12.2021 Vaihtuva korko 3 kk Euribor (pankki hoitaa) Kiinteä korko 0,275 % (kaupunki hoitaa) Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan) Yksittäisen lainan korkoriskiltä suojautuminen	875 000	1 312 500
Koronvaihtosopimus 9, 1525825/2090286 Sopimuksen alkamispäivä 30.9.2015 Jäljellä oleva pääoma 31.12. Sopimuksen päättymispäivä 30.3.2022 Vaihtuva korko 6 kk Euribor (pankki hoitaa) Kiinteä korko 0,398 % (kaupunki hoitaa) Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan) Yksittäisen lainan korkoriskiltä suojautuminen	526 315	736 842
Koronvaihtosopimus 10, 423021 Sopimuksen alkamispäivä 19.11.2015 Jäljellä oleva pääoma 31.12. Sopimuksen päättymispäivä 19.11.2020 Vaihtuva korko 3 kk Euribor (pankki hoitaa) Kiinteä korko 0,149 % (kaupunki hoitaa) Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan) Vakuus kaupungin kuntatodistusta vastaan	8 000 000	8 000 000
	-671 131	-739 678
	-122 777	-179 322
	0	-9 315
	-76 425	-86 933
	-7 198	-11 339
	-5 749	-8 259
	-43 823	-65 080

Koronvaihtosopimus 11, 1482848 Sopimuksen alkamispäivä 24.5.2017 Jäljellä oleva pääoma 31.12.	3 421 055	3 947 370
Sopimuksen päättymispäivä 24.5.2022 Vaihtuva korko 6 kk Euribor (pankki hoitaa) Kiinteä korko 0,194 % (kaupunki hoitaa) Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan) Vakuus kaupungin kuntatodistusta vastaan	-25 007	-28 916
Koronvaihtosopimus 12, 3108723 Sopimuksen alkamispäivä 24.5.2017 Jäljellä oleva pääoma 31.12.	3 421 055	3 947 370
Sopimuksen päättymispäivä 24.5.2022 Vaihtuva korko 6 kk Euribor (pankki hoitaa) Kiinteä korko 0,110 % (kaupunki hoitaa) Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan) Vakuus kaupungin kuntatodistusta vastaan	-28 818	-19 480
Koronvaihtosopimus 13, 50880193SA-BHCO Sopimuksen alkamispäivä 15.6.2018 Jäljellä oleva pääoma 31.12.	4 210 529	4 736 842
Sopimuksen päättymispäivä 19.11.2025 Vaihtuva korko 6 kk Euribor (pankki hoitaa) Kiinteä korko 0,731 % (kaupunki hoitaa) Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan) Yksittäisen lainan korkoriskiltä suojautuminen	-150 209	-89 567
Koronvaihtosopimus 14, 108437 Sopimuksen alkamispäivä 22.11.2018 Jäljellä oleva pääoma 31.12.	8 000 000	8 000 000
Sopimuksen päättymispäivä 15.12.2027 Vaihtuva korko 6 kk Euribor (pankki hoitaa) Kiinteä korko 0,801 % (kaupunki hoitaa) Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan) Vakuus kaupungin kuntatodistusta vastaan	-369 776	-69 748
Koronvaihtosopimus 15, 2041373/3573450 Sopimuksen alkamispäivä 29.10.2019 Jäljellä oleva pääoma 31.12.	6 800 000	0
Sopimuksen päättymispäivä 29.3.2029 Vaihtuva korko 6 kk Euribor (pankki hoitaa) Kiinteä korko -0,119 % (kaupunki hoitaa) Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan) Yksittäisen lainan korkoriskiltä suojautuminen	37 821	0
Muut taloudelliset vastuut		

Kaupunginvaltuusto päätti 4.12.2017 § 139, että Raaseporin kaupunki osallistuu ammattikorkeakoulun Yrkeshögskolan Novia biotalouden tutkijakollegion perusrahoitukseen enintään 150 000 eurolla per vuosi vuosina 2018-2022. Kaupungin maksuosuuden ehtona on, että Yrkeshögskolan Novia saa tutkijakollegiolle 250 000 €/v muuta perusrahoitusta. Kaupungin maksuosuus määräytyy 400 000 €/n/v kokonaisperusrahoituksen perusteella.

7.13 Palkkamenojen kehitys

Palkkakustannusten kehitys (verotilityksen muk.)	TP 2019	TP 2018	
Palkat päätoimesta			
Raaseporin kaupunki	65 706 304	62 060 594	
Raaseporin Vesi	980 324	956 077	
Palkat sivutoimesta			
Raaseporin kaupunki	58 265	1 088 620	
Raaseporin Vesi	0	5 454	
Luontoisedut			
Raaseporin kaupunki	328 404	310 090	
Raaseporin Vesi			
Eläkkeet			
Raaseporin kaupunki	16 212	15 980	
Raaseporin Vesi			
Työkorvaukset	2 200 671	2 045 493	
Lähdeveronalaiset palkat	2 733	0	
Palkkamenot yhteensä	69 292 913	66 482 308	
Henkilöstökulut	TP 2019	TP 2018	+/- %
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	67 222 323,45	65 134 655,17	3,2
Palkkoihin liittyvät korvaukset	-1 103 255,99	-1 103 546,83	0,0
	66 119 067,46	64 031 108,34	3,3
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	15 289 562,80	15 254 826,39	0,2
Muut henkilösivukulut	2 001 842,26	2 267 914,54	-11,7
Tuloslaskelman mukaan yhteensä	83 410 472,52	81 553 849,27	2,3
Aktivoidut henkilöstökulut	68 561,22	67 256,61	1,9
Henkilöstökulut yhteensä	83 479 033,74	81 621 105,88	2,3

7.14 Henkilöstökulut

Henkilöstökulut	TP 2019	TP 2018
Raaseporin kaupunki		
Palkat ja palkkiot	66 295 497,94	64 215 908,60
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	15 091 383,85	15 057 875,66
Muut henkilösivukulut	1 974 008,60	2 235 729,68
Henkilöstökorvaukset	-1 097 636,11	-1 090 405,95
Henkilöstökulut yhteensä tuloslaskelman mukaan	82 263 254,28	80 419 107,99
Raaseporin Vesi		
Palkat ja palkkiot	926 825,51	918 746,57
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	198 178,95	196 950,73
Muut henkilösivukulut	27 833,66	32 184,86
Henkilöstökorvaukset	-5 619,88	-13 140,86
Henkilöstökulut yhteensä tuloslaskelman mukaan	1 147 218,24	1 134 741,30
Eliminoinnit		
Raaseporin Vesi		
Yhteensä	0,00	0,00
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	83 410 472,52	81 553 849,29
Aktivoidut henkilöstökulut		
Raaseporin kaupunki	0,00	0,00
Raaseporin Vesi	68 561,22	67 256,61
Yhteensä	68 561,22	67 256,61
Henkilöstökulut yhteensä sis. aktivoidut kulut	83 479 033,74	81 621 105,90

7.15 Tilintarkastajien palkkiot

Tilintarkastusyhteisö BDO Audiator Ab	TP 2019	TP 2018
tilintarkastuspalkkiot	30 568,31	51 143,38
tilintarkastajien antamat lausunnot	1 200,00	0,00
tilintarkastuslautakunnan sihteerinä toimiminen	2 396,90	11 898,41
muut palkkiot	8 335,50	52 306,23
Totalt	42 500,71	115 348,02

Kohtaan Muut palkkiot sisältyy Raaseporin kaupungin arvonnäköverotuksen läpikäynti koskien tilikautta 2018, Knipnäs, Bromarvin saaristosatama sekä uusi fokustalo. Lausunto on annettu Lape-projektista.

7.16 Muut liitetiedot

1. Pysyviin vastaaviin kuuluvan omaisuuden, eli omaisuuden, jonka poisto on aloitettu ennen 1.1.2009, osalta noudatetaan kunkin entisen kunnan poistosuunnitelmaa, ja 1.1.2009 jälkeen aktivoidun omaisuuden suhteen noudatetaan Raaseporin poistosuunnitelmaa. Suunnitelmaa on tietysti osin muutettu ja täydennetty kaupunginvaltuuston päätöksellä 20.5.2013.
2. Kaupungin vaatimukset Lemminkäinen Oy:lle asfalttikartelliasianssa ovat olleet 550 796,23 euroa, sekä korot noin 112 000 euroa (ilman viivästyskorkoja). Helsingin käräjäoikeus antoi 28.11.2013 asiassa tuomionsa ja tuomitsi yhtiön korvauksiin. Lemminkäinen Oyj on 9.1.2014 maksanut 369 098,72 euroa korvauksia, oikeudenkäyntikuluja ja korkoja, joita ei vielä ole kirjattu. Vastapuoli valitti tuomiosta Helsingin hovioikeuteen. Hovioikeuden 20.10.2016 antama ratkaisu asfalttikartellioikeudenkäynnissä oli Raaseporin kaupungille – kuten myös monelle muulle kuntakantajalle – huomattavasti käräjäoikeuden ratkaisua epäedullisempi. Kaupunginhallitus päätti 21.11.2016, että Raaseporin kaupunki hakee valituslupaa korkeimmalta oikeudelta voidakseen hakea muutosta Helsingin hovioikeuden asfalttikartelliasianssa antamaan tuomioon. Kaupungin anomus valitusluvasta Korkeimpaan oikeuteen hylättiin, mutta Lemminkäisen (nykyään YIT) anomus (jossa kaupunki on vastaaja) jäi odottamaan ratkaisuja asioissa, joissa Korkein oikeus oli 6.9.2017 antanut valitusluvan.

Osapuolet ovat kesän ja syksyn 2019 aikana hakeneet asiassa sovintoratkaisua. Kaupunginhallitus päätti 21.10.2019 § 371 hyväksyä YIT Oyj:n kanssa tehdyn sovintosopimuksen erillisellä sopimuksella. Kun sopimus on hyväksytty, osapuolilla ei ole keskenään vaatimuksia asiassa. Sovinnon myötä konsernipalveluissa on vuonna 2019 kirjattu 83 211,46 euron tulo, mikä on lopullinen tulos saatujen vahingonkorvausten ja maksettujen oikeudenkäyntikulujen jälkeen. Prosessi on näin ollen päättynyt.

3. Kaupungilla on seuraavat sopimukset, jotka koskevat maankäyttöä, suunnitteluvarauksia sekä esisopimuksia, joihin sisältyy taloudellisia velvoitteita:

Fiskars Oyj, sopimus kunnallistekniikan rakentamisesta, 26.4.2011, ei maankäyttömaksua, sen sijaan vuosittaiset suoritukset, jotka rahoitetaan kaupungin investointibudjetista. Rakennuttamisohjelma päivitetään vuosittain. Maankäyttösopimuksen mukainen rakennuttaminen on jatkunut kahdeksan vuotta. Sopimus on täytetty, kun suunnitelma on toteutunut.

Kauppasatama, asemakaavamuutos (uusi prosessi), kaavahanke 7727, kaava voimassa 1.6.2018, tulevat velvoitteet koskien joukkoa infrastruktuuritoimenpiteitä (suunnitteluvaraussopimus, liite A), kesäkuu 2014. Tulot ovat peräisin KM-tonttien tulevasta luovutuksesta (ennakkosopimus). Aikaisemmat kustannukset saastuneiden maa-ainesten poisviennistä läheisiltä kortteleilta perustuvat yllä mainittuun sopimukseen.

Billnäs Bruk Ab, kaavahanke 7659, maanomistaja maksaa osan kaavoituskustannuksista osapuolten välisen aiesopimuksen mukaisesti, kuitenkin enintään 90 000 euroa. Asemakaava on lainvoimainen. Vuoden 2017 aikana on laskutettu 40 382 euron suuruinen maankäyttömaksu. Kaupunki on maankäyttösopimuksessa 28.8.2015 sitoutunut parantamaan alueen katuja ja kevyen liikenteen väyliä sekä vastaamaan niiden ylläpidosta. Rakennuttamisohjelma tullaan päivittämään.

Asemakaavamuutos Västra Nylands yrkesskolan alueelle, kaavahanke 7691 (Kustregionens utbildningsfastigheter), 18.3.2015, kaupungin velvoitteet katujen rakentamista koskien ovat sidoksissa myönnettyihin rakennuslupiin. Katuja ei vielä ole rakennettu sopimuksen mukaisesti. 190 000 euron suuruinen maankäyttömaksu on laskutettu kokonaisuudessaan.

Gammelboda Stranden, asemakaava, kaavahanke 7619, maankäyttösopimus (12.2.2018). Asemakaava voimassa 10.4.2018. Vuoden 2018 aikana on laskutettu 53 736 euron suuruinen maankäyttömaksu. Koska kaava-alue on uusi, kaupungin on siksi rakennettava alueelle infra. Rakennuttamista ei ole vielä tehty.

Ab Predium Hamn Oy, asemakaavamuutos (sekä uusi asemakaava), kaavahanke 7761, maankäyttösopimus (31.5.2018). Asemakaava voimassa 27.8.2018 Vuoden 2019 aikana laskutetaan 65 400 euron suuruinen maankäyttömaksu. Kaupungilla ei velvoitteita infran toteuttamisen suhteen.

Osuuskauppa Varuboden-Osla Handelslag, asemakaavamuutos, kaavahanke 7757, maankäyttösopimus (17.5.2019). Asemakaava voimassa 16.8.2019. Ei maankäyttömaksua. Sen sijaan vastapuoli sitoutuu osallistumaan 70 000 euron kiertoliittymän (Rautatienkatu) rakentamiskustannuksiin, mikä laskutetaan rakentamisen edetessä. Kaupunki vastaa Viherlehdonkadun ja Rautatienkadun osien rakentamisesta (mm. viimeksi mainittuun katuun liittyvä kevyen liikenteen väylä).

4. Kaupunki on solminut kaksi rahoitus sopimusta Danske Finance Oyj:n kanssa koskien kahta Karjaan tehostetun palveluasumisen yksikön rahoittamista, jäännösarvovastuu per 31.12.2019 6 257 345,16 euroa ja senioriasuntoja, jäännösarvovastuu per 31.12.2019 3 128 098,11 euroa. Varsinainen leasingaika on viisi (5) vuotta (päätyy 30.9.2021), optio pidentää sopimuksia jopa 25 vuotta. Sisäisten palvelujen ja perusturvatoimialan välillä on laadittu vuokrasopimus. Perusturvatoimiala vastaa huoneistojen edelleenvuokrauksesta.

Kaupunki on solminut rahoitus sopimuksen Danske Finance Oyj:n kanssa koskien uuden paloaseman rakentamista Karjaalle, jäännösarvovastuu per 31.12.2019 3 963 548,08 euroa. Varsinainen leasingaika on viisi (5) vuotta (päätyy 31.12.2021), optio pidentää sopimuksia jopa 25 vuotta. Raaseporin kaupungin ja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen välillä on laadittu vuokrasopimus vastaavalle ajalle.

Kaupunki on solminut rahoitus sopimuksen Danske Finance Oyj:n kanssa koskien psykiatrian ja mielenterveyshoidon yhteisen rakennuksen pystyttämistä Tammisaareen, jäännösarvovastuu per 31.12.2019 7 678 487,18 euroa. HUSin ja kaupungin välillä on solmittu 30-vuotinen vuokrasopimus per 1.12.2017. HUS vuokraa 86 % tiloista toimintaansa varten. Rakennus valmistui lokakuussa 2017 ja kaupunginvaltuusto on valtuuttanut kaupunginhallituksen tekemään kiinteistöleasing sopimuksen, arvoltaan korkeintaan 8 000 000 euroa. Varsinainen leasingaika on viisi (5) vuotta, optiona sopimuksen jatkaminen jopa 25 vuotta.

Yllämainittujen leasingkohteiden yhteenlaskettu jäännösarvovastuu oli 21 027 478,44 euroa per 31.12.2019.

Kaupunki on 25.4.2017 solminut rahoitusleasing sopimuksen Kuntarahoitus Oyj:n kanssa. Sopimus koskee Tammiharjun päärakennuksen saneerauksen rahoittamista kaupungin hallintoa varten. Rakentaminen alkoi elokuussa 2017 ja se valmistui syyskuussa 2018. Leasingaika on 25 vuotta, korkoehdot tarkistetaan 10 vuoden kuluttua ja jäännösarvovastuu per 31.12.2019 oli 2 127 902,89 euroa.

5. Kuntien verovajeen kompensoimiseksi vuonna 2019 hallitus päätti syksyllä 2019 aikaistaa kertaluonteisen valtionosuuskompensaation vuodesta 2020 vuoteen 2019. Tämä tarkoittaa Raaseporin kaupungin osalta sitä, että vuoden 2019 valtionosuudet ylittävät budjetoidun summan 1,2 miljoonalla eurolla.

7.17 Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista ja tositteista

Päiväkirja

Pääkirja

Tuloslaskelma

Tase

Kirjanpitoerittelyt

Käytetyt tosittelajit

Raaseporin kaupunki

tositenumerot

001	Avaava tase	000001 - 000000
002	Muistiotositteet	004001 - 005263
003	Jako PT-tuotannon johtotehtävät	003001 - 003000
004	Jako PT-tuotanto tilaajayksiköille	003101 - 003099
009	Käyttömiasuus	009001 - 009011
015	Tiliotetapahtumat	015001 - 015450
030	Palkat	030001 - 030093
035	Toimeentulotuet	035001 - 035258
047	Ostoreskontra, suoritukset	047001 - 049252
100	Myyntireskontra, talousosasto	100001 - 100143
210	Ostoreskontra, Rondo R8	210001 - 256857
300	Myyntireskontra, sosiaalitoimisto	300001 - 300458
315	Myyntireskontra, terveydenhoito	315001 - 333882
320	Myyntireskontra, ulkopaikkakuntalaisten käynti	110001 - 110399
360	Myyntireskontra, musiikkiopisto	520001 - 521126
380	Myyntireskontra, hammashoito	380001 - 398973
400	Myyntireskontra, kansalisopisto	540001 - 543064
430	Myyntireskontra, koulutoimisto	430001 - 430899
450	Myyntireskontra, sis.palv.muut	450001 - 450423
460	Sisäinen laskutus	460001 - 460213
500	Myyntireskontra, museotoiminta	500001 - 500042
510	Myyntireskontra, kulttuuritoiminta	511001 - 511027
520	Myyntireskontra, vanhuushuolto	350001 - 365396
530	Myyntireskontra, vuokrat Sophiehemmet	115001 - 115220
540	Myyntireskontra, päivähoito	400001 - 407002
550	Myyntireskontra iltapäivähoito	116001 - 117320
560	Myyntireskontra, liikuntatoiminta	560001 - 560548
600	Myyntireskontra, yhdyskuntatekn.	600001 - 604356
700	Myyntireskontra, vuokrat	700001 - 703264
801	Myyntireskontra, suoritukset	800001 - 803142

Raaseporin Vesi

001	Tilinavaus	000001 - 000000
002	Muistiotositteet	002001 - 002119
009	Käyttömiasuus	009001 - 009012
013	Sonet varasto, Tammisaari	013060 - 013121
015	Tiliotetapahtumat	015001 - 015312
030	Palkat	030001 - 030053
047	Ostoreskontra, suoritukset R8	049001 - 049248
210	Ostoreskontra, Rondo R8	210001 - 212428
601	Myyntireskontra, suoritukset	600001 - 600525
800	Myyntireskontra, vesilaskutus Komartek	800001 - 827163
810	Myyntireskontra, muu työlaskutus	860001 - 860363

8. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET SEKÄ MENETELMÄT

Konsernin sisäiset liiketapahtumat ja tuet

Konserniyhteisöjen sisäiset tulot ja menot sekä saatavat ja velat on eliminoitu. Konserniyhteisöjen ja kunnan osaomistamien kuntayhtymien sisäiset menot ja tulot on myös eliminoitu lukuunottamatta pienet tapahtumat jotka eivät vaikuttaisi mainittavasti konsernitilinpäätöksen sisältöön. Olennaiset sisäiset katteet on vähennetty.

Keskinäisten omistusten eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty hankintamenomenetelmällä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Koy i Fab Knipnäsän 750 000,- lainanlyhennysrahasto on taseessa laskettu kokonaisuudessaan pois omasta pääomasta vähemmistöosuuksiksi, koska lainanlyhennysrahaston pääoman on maksanut vähemmistö.

Suunnitelman mukaiset poistot

Tytäryhteisöjen poistosuunnitelmia on sovellettu sellaisinaan konsernissa vuodesta 2014 lähtien. Poistot on sovitettu yhtiön harjoittamaan toimintaan ja noudattavat täten konsernin laskentatoimiperiaatteita.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Poistoerot ja varaukset

Poistoerot ja varaukset tytäryhteisöjen taseissa on konsernitaseessa jaettu omaan pääomaan ja piilevään verovelkaan ja muutokset niissä on konsernituloslaskelmassa jaettu piilevään verovelkaan ja tilikauden tulokseen.

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Toimintatuotot

	TP 2019	TP 2018
Raaseporin kaupunki yhteensä (sis. valm omaan käyttöön) (katso 7.2.)	29 064	29 011
Liikevaihto		
Kuntayhtymät	70 985	66 068
Tammisaaren Energia Oy + muut yhteisöt	19 337	18 476
Vuokra- sekä muut kiinteistötulot kiinteistöyhtiöissä	3 187	3 140
Eliminoinnit konsernissa		
Raaseporin kaupunki	-368	-354
Kiinteistöyhtiöt	-316	-331
Kuntayhtymät	-1 617	-1 604
Tammisaaren Energia Oy + muut yhtiöt	-4 212	-4 317
Yhteensä	116 060	110 089

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja tappiot

	TP 2019	TP 2018
Raaseporin kaupunki	katso 7.3	0
Kuntayhtymät		
Myyntivoitot		
maa- ja vesialueista	0	5
rakennuksista	2	934
muut	10	11
Myyntivoitot yhteensä	12	950
Myyntitappiot	1	1

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

	Aineettomat hyödykkeet	Aineelliset hyödykkeet						Yhteensä
	Aineettomat oikeud. ja muut pitkäaik.menot.	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja irtaimisto	Muut aineelliset hyöd.	Ennakkomaksut ja kesken.er.hank.	
Poistamaton hankintameno 1.1.	2 240	20 050	95 565	46 799	23 979	10 944	10 620	207 957
lisäykset tilikaudella	111	392	5 213	5 880	2 644	778	8 784	23 691
rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	30	16	0	0	684	730
vähennykset tilikauden aikana	1	283	183	33	12	0	13	524
siirrot erien välillä	518	14	3 888	3 950	546	0	-8 883	-485
tilikauden poisto	493	0	5 135	3 597	3 134	604	0	12 470
arvonalennukset ja yhtiöittämistuloksen eliminointi	33	0	69	3	0	0	0	73
Poistamaton hankintameno 31.12.	2 341	20 173	99 249	52 980	24 022	11 118	9 824	217 366
Arvonkorotukset								
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	0	0	0	0	0	0	0
Lisäpoistot konsernitilinpäätöksessä	0	0	0	0	0	0	0	0
Konsernitilinpäätös 31.12.	2 341	20 173	99 249	52 980	24 022	11 118	9 824	217 366

Sijoitukset

	Sijoitukset			Muut laina- ja muut saamiset		Yhteensä
	Kunta-yhtymän- osuudet	Osakkeet omistusyht. yhteisöt	Muut osakkeet ja osuudet	Muut lainasaamiset	Muut saamiset	
Poistamaton hankintameno 1.1.	0	573	6 315	479	9	7 376
lisäykset tilikaudella	0	98	132	0	8	238
rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0	0	0
vähennykset tilikauden aikana	0	1	35	29	4	69
siirrot erien välillä	0	0	0	0	0	0
tilikauden poisto	0	0	0	0	0	0
arvonalennukset ja niiden palautukset	0	0	0	0	0	0
Poistamaton hankintameno 31.12.	0	669	6 412	450	13	7 544
Arvonkorotukset						
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	0	0	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	669	6 412	450	13	7 544

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt

Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusos.	Konsernin omistusos.	Kuntakonsernin osuus		
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta / tapp.
Tytäryhteisöt						
KOy Karjaan vuokra-asunnot	Raasepori	100 %	100 %	1 262	2 584	0
KOy Dönsby	Raasepori	100 %	100 %	319	4 127	-3
KOy Pohjantie	Raasepori	100 %	100 %	234	2 527	0
Raaseporin Vuokra-asunnot Oy	Raasepori	100 %	100 %	130	70	15
Karjaan Teollisuuskiinteistöt Oy	Raasepori	100 %	100 %	77	3	0
Tammisaaren Energia Oy	Raasepori	100 %	100 %	19 337	35 372	211
KOy Bäljarsinpuisto	Raasepori	86,2 %	86,2 %	16	175	0
KOy Knipnäs	Raasepori	84,57 %	84,57 %	778	4 125	0
Raaseporin Kehitys Oy	Raasepori	100 %	100 %	516	0	11
			Yhteensä	22 669	48 982	233
Kuntayhtymät						
HUS	Helsinki	2,407 %	2,407 %	9 107	23 851	-334
Kärkulla samkommun	Parainen	7,53 %	7,53 %	852	2 871	14
Uudenmaan Liitto	Helsinki	2,68 %	2,68 %	47	77	3
Eteva kuntayhtymä	Mäntsälä	1,6 %	1,6 %	281	800	12
Luksia, Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	Lohja	7,88 %	7,88 %	2 827	459	20
Västra Nylands Folkhögskola	Raasepori	56,255 %	56,255 %	680	156	-33
			Yhteensä	13 793	28 215	-317
Osakkuusyhteisöt						
KOy Jägarbacken	Raasepori	30 %	30 %	2	17	0
			Yhteensä	2	17	0
Muut omistusyhteisyyhteisöt (ei yhdistetty)						
Pohjan Palveluasuntosäätiö	Raasepori					

Saamisten erittely	TP 2019	TP 2018
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	456	653
Muut saamiset		
Raaseporin kaupunki	0	159
Kuntayhtymät	14	13
Tammisaaren Energia Oy + muut yhtiöt	442	480
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	13 492	12 250
Myynti- ja muut saamiset		
Raaseporin kaupunki	5 119	6 079
Kiinteistöyhtiöt	36	67
Kuntayhtymät	4 844	2 510
Tammisaaren Energia Oy + muut yhtiöt	3 332	3 092
Siirtosaamiset	161	502
Yhteensä	13 948	12 903

Lyhytaikaisiin saamisiin sisältyvät oleelliset siirtosaamiset	TP 2019	TP 2018
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	13 492	12 250
joista siirtosaamisia	161	502
joista Raaseporin kaupunki	100	7
muut oleelliset siirtosaamiset konsernissa		
KELA korvaukset työterveyshoidosta	120	111
kuntayhtymien projektisaamiset	21	6

Oman pääoman muutokset		TP 2019	TP 2018
Peruspääoma 1.1.		71 556	71 556
Lisäykset		0	0
Vähennykset		0	0
Peruspääoma 31.12.		71 556	71 556
Arvonkorotusrahasto 1.1.		809	812
Lisäykset		0	0
Vähennykset		7	3
Arvonkorotusrahasto 31.12.		802	809
Muut rahastot 1.1.		1 617	2 283
Lisäykset		3	12
Vähennykset		3	678
Muut rahastot 31.12.		1 617	1 617
Yli-/alijäämä aikaisemmilta tilikausilta		-9 652	-8 764
Tilikauden yli-/alijäämä		-4 810	-879
Oma pääoma yhteensä		59 513	64 339
Erittely pakollisista varauksista		TP 2019	TP 2018
Varaukset eläkkeisiin			
Raaseporin kaupunki (katso 7.9.)		67	103
Muut, HUS		21	24
		88	127
Muut varaukset			
Raaseporin kaupunki (katso 7.9.)		158	158
Muut, HUS			
potilasvahinkovakuutus		922	1 155
muut		85	84
		1 165	1 397
Varaukset yhteensä		1 253	1 524
Muiden velkojen erittely		TP 2019	TP 2018
Pitkäaikaiset yhteensä		93 776	85 885
Liittymismaksut			
Raaseporin kaupunki		4 593	4 342
Kuntayhtymät		0	0
Tammisaaren Energia Oy		5 105	5 140
Laskennalliset verovelat			
Tammisaaren Energia Oy		546	521
Kiinteistöyhtiöt		778	750
Kuntayhtymät		38	40
Muut velat			
Raaseporin kaupunki		57 903	54 859
Kiinteistöyhtiöt		10 939	10 700
Kuntayhtymät		13 875	9 533
Tammisaaren Energia Oy + muut yhtiöt			
Lyhytaikaiset yhteensä		99 530	93 968
Yhteensä		193 306	179 853

Erittely lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan sisältyvistä olennaisista siirtovelloista	TP 2019	TP 2018
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	99 530	93 968
joista siirtovelkoja	22 856	23 181
joista Raaseporin kaupunki (katso 7.11.)	11 147	15 560
muut lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan sisältyvät siirtovelat		
palkkojen ja henkilösivukustannusten jaksotukset	6 704	6 167
korjojaksotukset	30	55
muut menojäämät	753	1 385
takuuvuokrat	21	14

Erittely konserniyhtiöiden vastuusitoumuksista sekä leasingvastuista	TP 2019	TP 2018
Vastuusitoumukset eriteltty yritysten omien tilinpäätösten mukaisesti.		
Kiinnitetyt velkakirjat		
lainat	5 807	6 112
rakennukset	4 309	3 799
rakennusten vuokraoikeudet	13 044	13 044
Vuokravastuut	12 333	19 173
Leasingvuokrasopimusvastuut	1 274	1 127
Erittelemättömät sekä muut vastuusitoumukset	6 258	5 565
Raaseporin kaupungin takaus konserniyhtiöille	5 807	6 111

Olennaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset 31.12.2019

Kuntayhtymä	Tasearvo 01.01.	%	Lisäykset tili- kaudella	Väh. tili- kaudella	Tasearvo 31.12.	Kunnan osuus kuntayhtymän peruspää- omasta	Ero
H U S	9 219 057,05	2,407 %			9 219 057,05	9 417 462,71	-198 405,66
Eteva kuntayhtymä	163 832,74	1,6 %			163 832,74	257 890,45	-94 057,71
Kårkulla samkommun	662 453,22	7,53 %			662 453,22	662 836,38	-383,16
Luksia, Länsi-Uudenmaan koulutuskeskus	976 026,12	7,88 %			976 026,12	1 034 916,48	-58 890,36
Västra Nylands Folkhögskola	379 018,88	56,255 %			379 018,88	379 018,01	0,87
Uudenmaan Liitto	1 771,03	2,68 %			1 771,03	2 726,30	-955,27
	11 402 159,04				11 402 159,04	11 754 850,33	-352 691,29

9. Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä

Raaseporin kaupungin kaupunginhallitus 30 maaliskuu 2020.

Anders Walls
puheenjohtaja

Isabella Alén

Filip Björklöf

Jan-Mikael Ekholm

Camilla Grundström

Kimmo Koivunen

Roger Hafström

Kati Sointukangas

Kerstin Ilander

Mats Lagerstam

Anita Westerholm

Ragnar Lundqvist
kaupunginjohtaja

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Raasepori 23. huhtikuuta 2020

BDO Auditor Oy, tilintarkastusyhteisö

HN

Helge Vuoti

JHT, HT

RASEBORG
RAASEPORI

RAASEPORI.FI

TILINPÄÄTÖS 2019

Raaseporin Vesi

Sisällysluettelo

1. Toimintakertomus vuodelle 2019

1.1. Toimintaidea, visio	1
1.2. Vesilaitoksen johtajan katsaus	2
1.3. Organisaatio ja henkilöstö	3
1.4. Talous	5
1.5. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	6
1.6. Vedenhankinta	6
1.7. Vedenjakelu ja viemärointi	8
1.8. Hulevesien käsittely	10
1.9. Jätevedenpuhdistus	11
1.10. Laajennukset ja saneeraukset	14
1.11. Eläkkeelle jäävän vesilaitoksen johtajan tervehdys	16

2. Tuloslaskenta

17

3. Tase

18

4. Yhteenveto toiminnasta

19

5. Investointitaulukko

22

6. Rahoituslaskelma

23

7. Liitetiedot

7.1. Arvostus- ja jaksotuseriaatteet ja -menetelmät	24
7.2. Toiminnan tulot	24
7.3. Pysyvät vastaavat	25
7.4. Muuttuvat vastaavat, saamiset	26
7.5. Oma pääoma	26
7.6. Vieras pääoma	26
7.7. Yli 5 vuoden jälkeen maksettavaksi lankeavat lainat lyhennyssuunnitelman mukaisesti	27
7.8. Siirtovelat	27
7.9. Työntekijöiden lukumäärä	27
7.10. Henkilöstökulut	27
7.11. Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista ja tositteista	28

8. Hulevesien eriytyminen

8.1. Tuloslaskennan toteuma	29
8.2. Taseen toteuma	30
8.3. Rahoituslaskelman toteuma	31

9. Tilinpäätöslaskelman eriytettyjen toteutumien liitetiedot

9.1. Arvostus- ja jaksotuseriaatteet ja -menetelmät	32
9.2. Pysyvien vastaavien muutokset	32

10. Allekirjoitukset

33

1. Toimintakertomus vuodelle 2019

1.1 Toimintaidea, visio

Raaseporin Vesi vastaa kaupunginvaltuuston vahvistamien toiminta-alueiden vesihuollosta.

Toimintamme periaatteena on

- hyvä palvelu
- osaava ja motivoitunut henkilöstö
- teknis-taloudellisesti tarkoituksenmukainen toiminta.

Kehitämme toimintaamme asiakkaiden tarpeiden sekä Raaseporin kaupungin kehityksen mukaan.

- Kehitämme ammattitaitoamme.
- Tuemme oikeudenmukaista ja kannustavaa palkkapolitiikkaa.
- Teemme Raaseporin vesihuoltoa koskevia aloitteita.
- Parannamme
  - tekniikkaamme
  - kustannustietoisuuttamme
  - kannattavuuttamme.

1.2 Vesilaitoksen johtajan katsaus

Raaseporin Veden yhdestoista toimintavuosi on toiminut hienosti ilman suurempia yllätyksiä. Vedenhankinta, vedenjakelu, viemärointi ja jäteveden käsittely ovat kokonaisuutena ottaen toimineet hyvin.

Kaksi tärkeätä investointia on edennyt. Kuluneena vuotena hankittiin urakat koskien Karjaan vesitornin saneerausta sekä Tammisaaren ja Karjaan välisen yhdysjohdon laajentamista. Karjaan vesitornin korjaus käynnistyi keväällä ollen lähes valmis vuoden lopussa. Rakennus on nyt palautettu alkuperäiseen kuntoonsa ja kaikki tekniikka on uusittu. Lopputulos on hyvä, ja korjaustyöt ovat saaneet paljon myönteistä palautetta. Yhdysjohdon rakentaminen Karjaan ja Tammisaaren välille alkoi vuoden lopussa. Yhdysjohto vahvistaa vesilaitoksen huoltovarmuutta, koska johtoverkkomme on täten yhdistetty Hankoon lännessä ja Mustioon idässä.

Taloudellinen tulos on edellisvuotta parempi, mutta pienempi kuin budjetoitu tulos. Talousarvion verrattuna vesi- ja jätevesimyyntistä saadut tulot olivat pienemmät, käyttökustannukset lisääntyivät ja poistot olivat budjetoitua suuremmat.

Käynnissä olevat investoinnit vahvistavat valmiuttamme. Tulevina vuosina tarvitaan lisäinvestointeja saneerausvelan ja verkoston vuotoprosentin pienentämiseksi. Myyntitulojen mahdollinen väheneminen ja pintavesien määrän kasvu ja sen vaikutus toimintaamme ovat kysymyksiä, jotka meidän on todennäköisesti tulevaisuudessa otettava huomioon.

Vesilaitoksen entinen johtaja Tom Törnroos ilmoitti kevättalvella aikovansa jäädä eläkkeelle, ja johtajan virka julistettiin haettavaksi kevään 2019 aikana. Johtokunta valitsi kesäkuun alussa uuden vesilaitoksen johtajan. Tom Törnroos ansaitsee suuren kiitoksen pitkäaikaisesta ja ansiokkaasta työstään Raaseporin Vedellä.

Lisäksi koko henkilöstö ja johtokunta ansaitsevat suuren kiitoksen hyvästä työstä! Yhteinen työmme mahdollistaa toiminnan: puhdasta ja hyvää talousvettä toimitetaan asiakkaille päivittäin ja jätevedet käsitellään tarkoituksenmukaisesti ympärivuorokautisesti.

Raaseporissa 14.2.2020

Klara Eklund
vesilaitoksen johtaja

1.3 Hallinto ja henkilöstö

Raaseporin Vedellä oli vuoden lopussa 20 päätoimista ja 4 osapäivätoimista työntekijää. Kuukausipalkkalaisia oli 18 ja tuntipalkkalaisia 6.

Toukokuussa 2019 Raaseporin Veden henkilöstö osallistui Karjaan urheilukentän Kunniakierrosliikuntatapahtumaan lasten ja nuorisotyön hyväksi. Joulukuussa henkilöstölle järjestettiin yrityskäynti Ågräs Distilleryyn ja Fiskarsin Panimoon Fiskarissa.

Henkilöstön keski-ikä on 47,4 vuotta. Alla olevasta taulukosta näkyvät työntekijöiden ikäjakauma ja palkkajako:

Ikäjakauma	Kuukausipalkka	Tuntipalkka	Yhteensä
20–29	4		4
30–34	1		1
35–39		1	1
40–44	2		2
45–49	2	1	3
50–54		1	1
55–59	3	1	4
60–64	4	2	6
Yhteensä	16	6	22

Kahta osa-aikatoimista työntekijää (5 %) ei ole huomioitu em. ikäjakaumassa.

Henkilöstölle järjestettiin joulukuussa yrityskäynti Ågräs Distilleryyn Fiskarissa

ORGANISAATIOKAAVA

Kahdella puhdistamon hoitajalla on työnjohtovastuu. Henkilöstö on työskennellyt yhdessä vuorossa; päivystys on toiminut työajan jälkeen.

Johtokunnan kokoonpano 31.12.2019

Vakinaiset jäsenet	Varajäsenet
puheenjohtaja Mikael Borgman	Linnéa Henriksson
varapuheenjohtaja Petri Palin	Veijo Kämppe
Tina Nykänen-Lindqvist	Mona Wickström
Per Falenius	Erik Munsterhjelm
Kerstin Gottberg	Lenita Vanhapelto
Tom Rehn	Rune Westerlund
Cynthia Moed-Ring	Esko Vuorinen

Jan-Mikael Ekholm on kaupunginhallituksen edustaja.

Johtokunta kokoontui 11 kertaa.

1.4 Talous

Vedenmyynti oli 1 329 584 m³ ja liikevaihto 5 966 483 €.

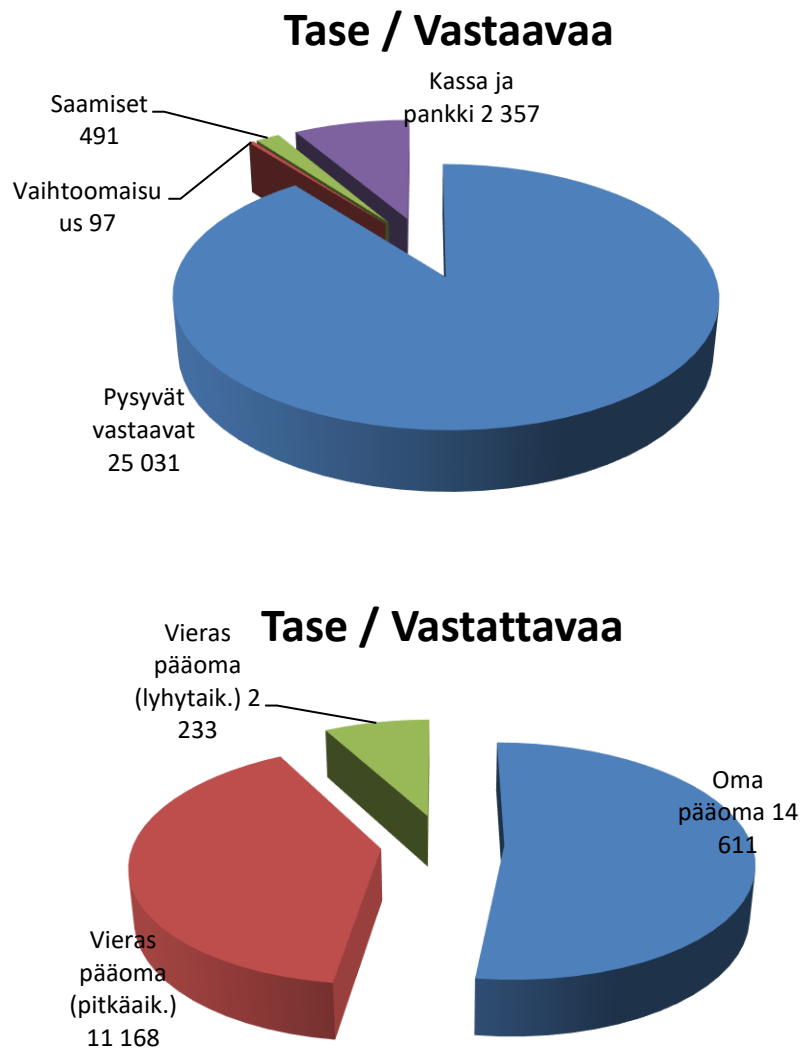
Vuoden ylijäämä on 615 377 €.

Talousarvion mittareihin verrattaessa voidaan todeta, että 4,49 €/n/m³ tulot ylittävät 3 senttiä talousarvion, kun taas 2,39 €/n/m³ menot ylittävät sen 4 senttiä.

615 377 €:n ylijäämä siirretään liikelaitoksen taseessa tilikauden ylijäämä-/alijäämätillille kohtaan oma pääoma.

Raaseporin Veden tuotto kaupungille	598 533 €
Korkokulut	132 756 €
Pitkäaikaista vierasta pääomaa	11 168 332 €

(1 000 €)

1.5 Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa toiminnan tehokkuus ja taloudellisuus sekä päätösten pohjana olevan informaation riittävyys ja luotettavuus omaisuuden ja voimavarojen turvaamiseksi. Johtokunta ja tarkastuslautakunta seuraavat Raaseporin Veden sisäistä valvontaa. Vuoden 2019 aikana ei ole ilmennyt suoranaisia puutteita tai virheitä.

Riskienhallinnalla tunnistetaan ja analysoidaan toiminnan riskit ja menettelytavat riskien hallitsemiseksi, ehkäisemiseksi ja seuraamiseksi. Vesilaitokselle riskienhallinta on keskeistä silloin, kun toiminnassa esiintyvillä puutteilla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia sekä vesilaitoksen asiakkaisiin, ympäristöön että talouteen.

Vuoden 2019 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keskeiset kohdat:

- säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen
- hankintojen, luovutusten ja hallinnan valvonta
- sopimukset
- riskien arviointi ja epävarmuustekijöiden huomioon ottaminen

Syksyn 2019 aikana päätettiin laatia talousveden riskienhallintaohjelma (WSP) sekä tehdä riskikartoitus työpaikalla. WSP:n ja riskikartoituksen on tarkoitus valmistua vuoden 2020 aikana, jotta ne voivat vastaisuudessa sisältyä ja tukea riskienhallintaa.

1.6 Vedenhankinta

Koivuniemen vedenottamo

Kuluneena vuotena pumpattiin pohjavettä 12 vedenottamolta. Näistä tärkeimpiä ovat Ekerön, Koivuniemen, Maasillan, Meltolan, Korsnäsin ja Brödtorpin vedenottamot. Vettä pumpattiin kaikkiaan 1 718 500 m³ (1 702 004 m³), mikä antaa vuorokauden keskiarvoksi 4 708 m³ (4 663 m³). Vettä myytiin 1 329 584 m³ (1 340 198 m³).

Pumpatun ja myydyn vesimäärän erotus eli 388 916 m³ (361 806 m³) eli 22,6 % (21,3 %), muodostuu johtoverkon huuhtelemiseen käytetystä vedestä, vuotovedestä ja tulipalon alkujen sammuttamiseen käytetystä vedestä.

Kaikkien vedenottamoiden raakaveden pH tarkistettiin lipeällä, soodalla tai kalkkikivellä Mjölbnarbyn ja Lindnäsin vedenottamoiden raakaveden pH:ta lukuun ottamatta. Mjölbnarbyn raakavesi pumpataan aktiivihiihi-suodattimien läpi torjunta-aineiden vähentämiseksi, kun taas tiehallinto käyttää Lindnäsin vedenottamon vettä vain teknisenä vetenä. Finnäsin vedenottamo jatkoi suojakloorausta veden laadun turvaamiseksi. Nybyn ja Meltolan vedenottamoissa tehtiin vuoden aikana joitakin päivityksiä itse rakennuksiin.

UV-lamppuja on asennettu Koivuniemen, Västervikin, Maasillan, Brödtorpin, Korsnäsin, Nybyn ja Meltolan vedenottamoihin. Vuoden 2019 aikana UV-lamppuja asennettiin Ekerön vedenottamoon.

Vedenottamo	Vettä pumpattu m ³ / v	
	2018	2019
Ekerö	511 400	407 858
Landsbro	207 536	216 712
Mjölbolsta	229 492	225 463
Björknäs	307 186	390 118
Brödorp	140 335	136 585
Nyby	71 263	69 646
Korsnäs	98 863	158 651
Mjölbnarby	26 289	25 085
Västervik	89 330	63 894
Finnäs	4 350	4 067
Kansjerf	15 255	19 037
Manibacka	705	1384
Yhteensä m³	1 702 004	1 718500

Yhteenveto analyysin tuloksesta:

Vuosi 2019 (V=laatuvaatimus, T=laatuvaote)		Yhteenveto tuloksista A Karjaa															
		<i>Escherichia coli</i>	<i>Crosmobium</i>	<i>perfringens</i> , ität	Koliformiset bakteerit	Haju	Maku	Sameus	Väri	pH	Sähköjohtavuus	Rauta	Mangaani	Alumiini	Ammonium	Nitriitti	Nitriitti LÄHTEVÄ VESI
		0 pmy/100	0 pmy/100	0 pmy/100	1=käyttäjien hyväksyttävissä, ei muutos ta, 2=ei ole					6,5 - 9,5	< 2500	< 200 µg/l	< 50 µg/l	< 200 µg/l	< 0,50 mg/l	0,50 mg/l	0,10 mg/l
V	T	T	T	T	T	T	T	V/T	T	T	T	T	T	T	V	V	
YHTEENVETO VEDENJAKELUALUEEN TULOISTA																	
Tutkittujen näytteiden lukumäärä (kpl)	17	0	17	10	10	10	10	9	9	15	15	3	9	3	3	3	
Vaatimuksen/tavoitteen mukaisia tutkimustuloksia (kpl)	17	0	17	10	10	10	10	9	9	14	15	3	9	3	3	3	
Vaatimuksen/tavoitteen vastaisia tutkimustuloksia (kpl)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	
Vaatimuksen/tavoitteen mukaisia tutkimustuloksia (%)	100,0		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	93,3	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Muuttujan tutkimustulosten keskiarvo	0		0					7,7	232	29	1	25	0,00	0,00	0,00	0,00	
Vaatimuksen/tavoitteen vastaisten tulosten keskiarvo									370								
Suurin tutkimustulos	0	0	0					8,1	264	370	5	46	0,00	0,00	0,00	0,00	
Pienin tutkimustulos	0	0	0					7,4	218	0	0	6	0,00	0,00	0,00	0,00	
pH <6,5 Tulosten lukumäärä								0									
pH >9,5 Tulosten lukumäärä								0									
pH <6,5 Tulosten summa								0,0									
pH >9,5 Tulosten summa								0,0									
Tutkimustulosten summa								69,2									
Vaatimuksen/tavoitteen vastaisten tulosten summa								0,0									

Vuosi 2019 (V=laatuvaatimus, T=laatuvaote)		Yhteenveto tuloksista A Tammisaari														
		Escherichia coli	Clostridium perfringens, litiöt mukaan lukien	Koliformiset bakteerit	Haju	Maku	Sameus	Väri	pH	Sähkönjohtavuus	Rauta	Mangaani	Alumiini	Ammonium	Nitriitti	Nitriitti LÄHEVÄ VESI
		0	0	0	1 = käyttäjien				6,5 -	<	< 200	< 50	< 200	<	0,50	0,10
		pmy/	pm y/	pm y/	hyväksyttävissä,				9,5	2500	µg/l	µg/l	µg/l	0,50	mg/l	mg/l
V	T	T	T	T	T	T	V/T	T	T	T	T	T	V	V		
YHTEENVETO VEDENJAKELUALUEEN TULOISTA																
Tutkittujen näytteiden lukumäärä (kpl)	28	0	28	16	16	16	16	16	16	16	16	3	16	4	3	
Vaatimuksen/tavoitteen mukaisia tutkimustuloksia (kpl)	28	0	28	16	16	16	16	16	16	16	16	3	16	4	3	
Vaatimuksen/tavoitteen vastaisia tutkimustuloksia (kpl)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Vaatimuksen/tavoitteen mukaisia tutkimustuloksia (%)	100,0		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Muuttujan tutkimustulosten keskiarvo	0		0					7,7	239	3	1	6	0,00	0,00	0,00	
Vaatimuksen/tavoitteen vastaisten tulosten keskiarvo																
Suurin tutkimustulos	0	0	0					7,8	335	7	7	17	0,01	0,00	0,00	
Pienin tutkimustulos	0	0	0					7,6	151	0	0	0	0,00	0,00	0,00	
pH <6,5 Tulosten lukumäärä								0								
pH >9,5 Tulosten lukumäärä								0								
pH <6,5 Tulosten summa								0,0								
pH >9,5 Tulosten summa								0,0								
Tutkimustulosten summa								123,8								
Vaatimuksen/tavoitteen vastaisten tulosten summa								0,0								

1.7 Vedenjakelu ja viemärointi

Toiminta-alue kattaa nykyisen jaon mukaan 7 erillistä aluetta. Näistä suurimmat ovat Tammisaaren, Karjaan ja Pohjan keskustan alueet. Kyseisiin alueisiin sisältyvät sekä vesi- että jätevedenkäsittely. Jätevedet puhdistettiin keskitetysti Skeppsholmenin tai Karjaan-Pohjan puhdistamoissa. Finnäsissä, Bromarvissa ja Manibackassa on erilliset jakeluverkostot. Bromarvissa jätevedet puhdistettiin paikallisessa puhdistamossa; Finnäsissä ja Manibackassa on järjestetty vain vedenjakelu.

Karjaan vesitornin korjaustyöt aloitettiin keväällä 2019. Työt etenivät pääpiirteittäin aikataulussa ja budjetissa. Karjaan ja Tammisaaren välisen suunnitteilla olevan yhdysjohdon hankinta viivästyi jonkin verran. Urakkasopimus allekirjoitettiin joulukuussa 2019, ja yhdysjohdon tulee olla valmis kesään 2020 mennessä.

Karjaan paloaseman jätevedenpumppaamolle asennettiin aktiivihiilisuodattimet hajun poistamiseksi. Rögrundin jätevedenpumppaamon sähkökeskus uusittiin.

Kuluneena vuotena johtoverkkoon liittyi 23 uutta asiakasta. 41 päävesijohdon vuotoa korjattiin ja 20 vanhaa liittymää uusittiin.

Tekniikkaa rakennettu per 31.12 2019	
Vesi	400 km
Jätevesi	422 km
Paineenkorotusasema	8 kpl
Vesitorni	3 kpl
Jätevedenpumppaamo	145 kpl
Puhdistamo	3 kpl

Karjaan vesitorni saneerauksen eri vaiheissa vuonna 2019

1.8 Hulevesien käsittely

Pohjoinen Rantakatu, Tammisaari

Hulevedellä tarkoitetaan kiinteistöjen, katujen ja muiden yleisten alueiden sade- tai sulamisvesiä, jotka johdetaan kaupungin hulevesien johtoverkkoon.

Vesihuoltolain mukaan hulevesipalvelut tulee kunnan kirjanpidossa eriyttää kunnan muista toiminnoista. Niin ikään tulee sopia kaupungin ja vesilaitoksen laajennus- ja kunnossapitotöiden teknisestä vastuunjaosta.

Vesilaitos hoiti hulevesien käsittelyn sopimuksen mukaisesti v. 2019. Hulevesien käsittelykustannukset laskutettiin kaupungin yhdyskuntatekniseltä osastolta.

Kuluneena vuotena uusiin hulevesijohtoihin investoitiin kaikkiaan 266 930,03 €, ja nykyisten johtojen ylläpitoon käytettiin 31 704,50 €.

Karjaan keskustaan rakennettiin uusi hulevesiratkaisu altainen Karjaan rautatieaseman viereen. Pumppulahdella ja Snäcksundintiellä täydennettiin pintavesijohtoja.

Hulevesijohtoverkon kirjanpitoarvo per 31.12.2019 oli 3 132 159,86 €.

1.9 Jätevedenpuhdistus

Skeppsholmenin puhdistamon ilmastointialtaat

Jätevedenpuhdistamoissa puhdistettiin kuluneena vuotena 2 848 703 m³ jätevettä (vuonna 2018 vastaava luku oli 2 453 741 m³ eli kasvua 16 %). Puhdistamojen tekniikka vaihtelee, mutta puhdistamisen pääperiaate on sama kaikissa laitoksissa. Jätevesi puhdistettiin mekaanisesti, biologisesti ja kemiallisesti.

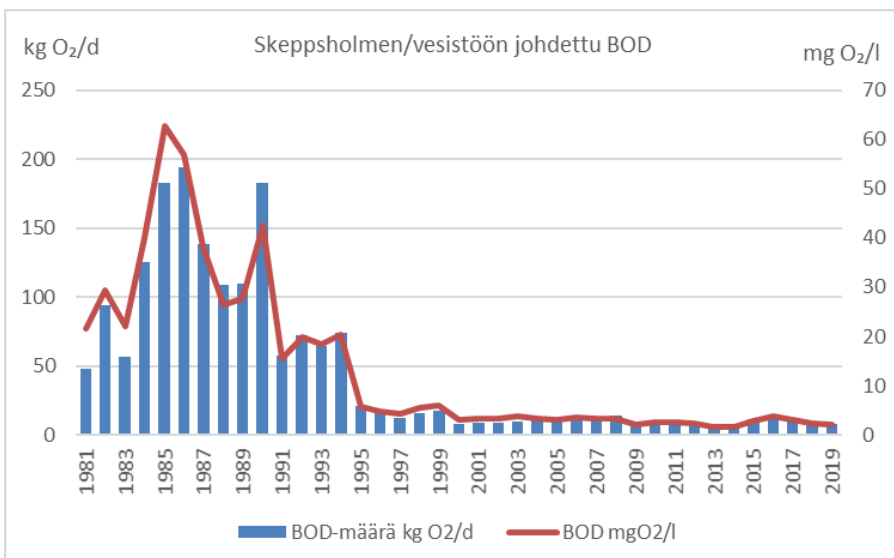
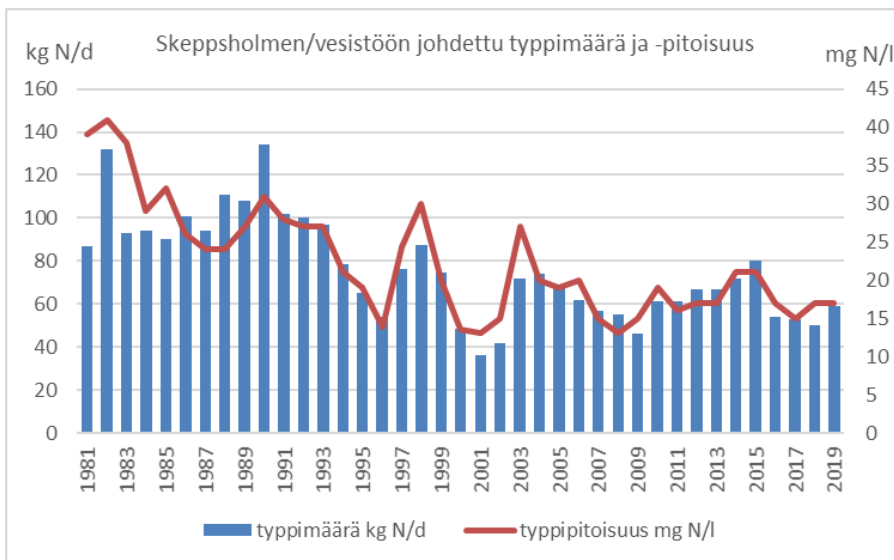
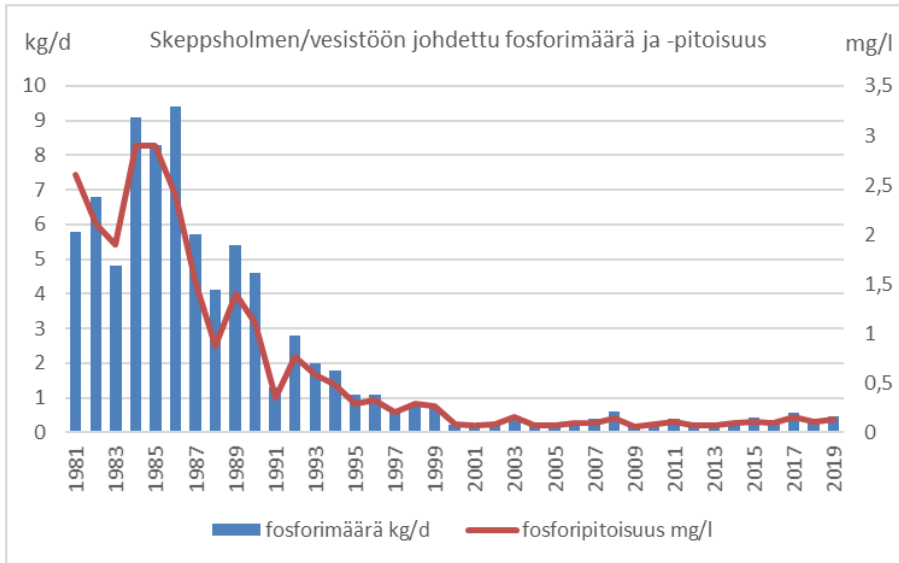
Gasumin laitoksissa, lähinnä Turussa, kompostoitii kaikkiaan 3 447,3 tn puhdistamojen lietettä. Gasumin laitokset tuottavat biokaasua, sähköä ja kaukolämpöä.

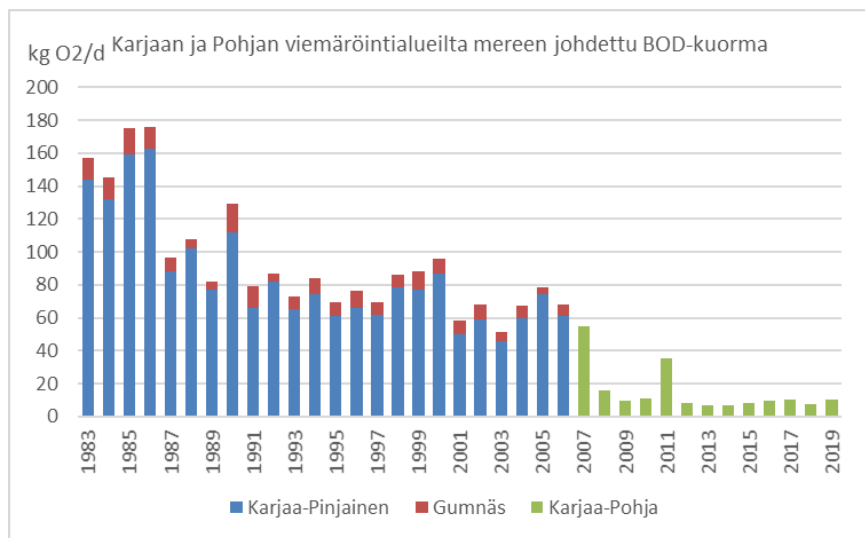
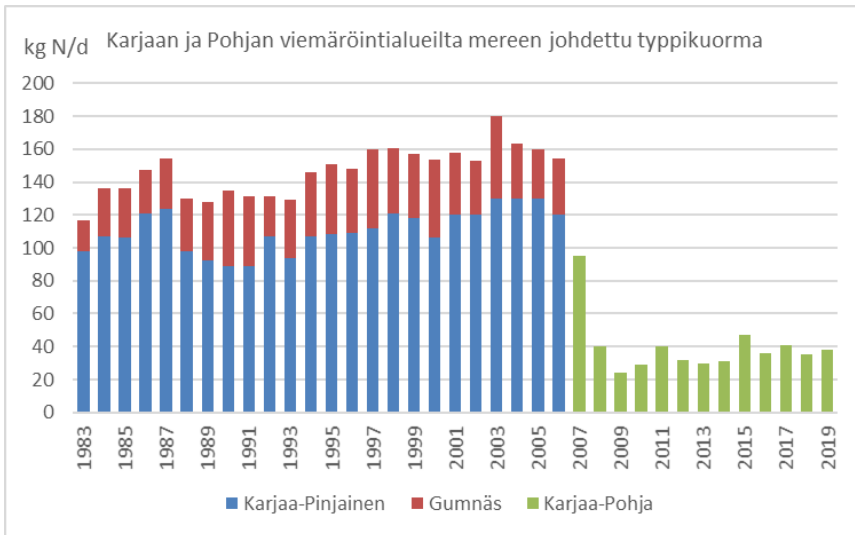
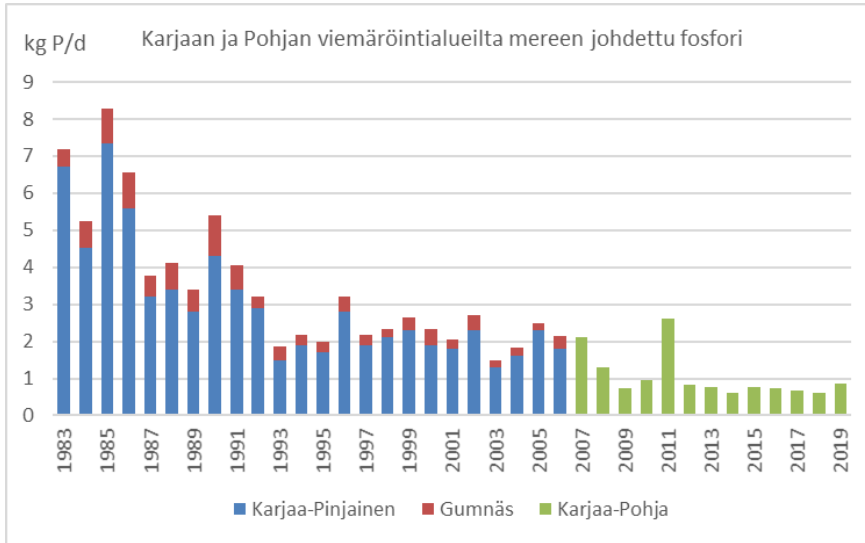
Puhdistamot täyttivät asetetut puhdistusvaatimukset. Vuoden 2019 puhdistustulos vuosikeskiarvona näkyy alla olevasta taulukosta.

Puhdistamo	Q _{med.} m ³	BS ₇ %	P %	N %	Q _{tot} m ³
Karjaa–Pohja	4 306	98	96	76	1 571 819
Skeppsholmen	3 462	99	98	71	1 263 740
Bromarv	36	99	98	53	13 144

Puhdistusvaatimukset	BS ₇ %	P %	N %
Karjaa–Pohja	95	95	70
Skeppsholmen	95	95	60
Bromarv	90	90	40

Sivuilla 13–14 olevista kaaviosta näkyvät keskuspuhdistamojen puhdistustehot sekä fosforin, typen ja happea kuluttavien aineiden kehitys viimeisiltä vuosikymmeniltä.

1.10 Laajennukset ja saneeraukset

Pormestarinkadun saneeraus, Karjaa

Kuluneena vuotena saneerattiin mm. Eduskuntakatu, Ojakatu, Pormestarinkatu, Pohjanlahdenkatu, Sjösångintie ja Kaksoskuja sekä osia Latokartanonkadusta, Naapurinkadusta ja Chicagonkadusta. Lisäksi vesitornin korjaustöiden yhteydessä saneerattiin talous- ja hulevesiputket Karjaan vesitornille. Vuonna 2019 saneerattujen johtojen kokonaismäärä oli noin 1,6 km.

Uudisrakentamista koskevia täydennyksiä tehtiin Karjaan Tårnbynkadulla ja Dragsvikin alueella. Lisäksi Tammisaaren kaupungintalon viereiselle uudelle palvelutalolle rakennettiin tekniikkaa. Karjaan uutta Punasuon aluetta laajennettiin. Uusia johtoja rakennettiin noin 0,8 km.

Vuoden aikana johtoverkkoon investointiin yhteensä 850 668 € vuoden 800 000 €:n talousarviosta. Kuluneena vuotena investointiin yhteensä 1 710 153 € (talousarvio 2 185 000 €), josta Karjaan vesitornin kunnostamiseen käytettiin 813 083 € (talousarvio 950 000 €).

Pohjanlahdenkatu Österbyssä, Tammisaari

Kaksoskujan saneeraus, Pohja

1.11 Eläkkeelle jäävän vesilaitoksen johtajan tervehdys

Kun vuoden 2019 alussa ilmoitin jääväni eläkkeelle 1.3.2020 alkaen, johtokunta päätti viivytyksettä julistaa haettavaksi Raaseporin vesilaitoksen johtajan viran.

Monista ansioituneista hakijoista johtokunta valitsi seuraajakseni diplomi-insinööri Klara Eklundin 1.9.2019 alkaen.

Klara on energinen, ja hänellä on hyvät tulevaisuuden visiot.

Toivotan Klaralle onnea haasteisiin.

Kun minut 26-vuotiaana palkattiin Tammisaaren vesilaitokseen jäteveden puhdistuksesta vastaavaksi, en voinut kuvitella, että työskentelisi työurani loppuun vesihuollossa.

Kinnostukseni vesihuoltoon heräsi itse asiassa jo opiskeluaikoina 1970-luvulla, jolloin harjoittelin useaan otteeseen vesilaitoksella.

Monet mielenkiintoiset ja haastavat hankkeet, muutamat kuntaliitokset, huono talous ja kuusi kaupunginjohtajaa ja vaihteleva työ eri vastuuasemissa on lyönyt leimansa arkeen.

Töihin on aina ollut mielekästä ja hyvä tulla.

Viimeisten 11 vuoden jälkeen on helppo todeta, että Tammisaaren, Karjaan ja Pohjan vesilaitosten yhdistymisellä on ollut vain myönteisiä vaikutuksia alueen vesihuoltoon.

Hanko olisi myös hyvin voinut olla mukana.

Nykyinen toimintamuotomme kunnallisena liikelaitoksena on ehdottomasti paras tae hyvin toimivalle ja turvalliselle vesihuollolle myös jatkossa.

Paljon on tehty vuosien aikana, mutta paljon on vielä tehtävää.

Nyt kun talous on melko vakaa, edellytykset tähän lienevät melko hyvät.

Onnistuminen edellyttää pitkäjänteistä ja määrätietoista suunnittelua sekä jonkin verran kärsivällisyyttä.

Suurkiitos henkilökunnalle ja johtokunnalle hyvästä yhteistyöstä. Ammattitaitoinen ja myönteinen asenteenne on ihailtavaa.

Kiitos myös kaupungin muulle henkilökunnalle, päättäjille, asiakkaille ja yhteistyökumppaneille.

Onnea tuleviin haasteisiin. Ajatelkaa positiivisesti!

Terveisin

Tom Törnroos

2. Tuloslaskelma

	01.01.-31.12.2019		01.01.-31.12.2018	
Liikevaihto	5 932 875,58		5 883 885,68	
Muut liiketoiminnan tuotot	62 389,75		69 273,16	
Tarvikkeet ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-767 223,42		-748 082,16	
Varastojen lisäys tai vähennys	0,00		0,00	
Palvelujen ostot	-1 118 261,83		-1 083 041,73	
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-921 205,63		-905 605,71	
Henkilösivukulut	0,00		0,00	
Eläkekulut	-198 178,95		-196 950,73	
Muut henkilösivukulut	-27 833,66		-32 184,86	
Poistot ja arvonalennukset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 505 437,00		-1 501 689,39	
Muut liiketoiminnan kulut	-115 589,10		-149 717,12	
Liikeylijäämä	1 341 535,74		1 335 887,14	
Rahoitustuotot ja kulut				
Korkotuotot	0,00		0,00	
Muut rahoitustuotot	5 208,62		3 167,20	
Kunnalle maksetut korkokulut	-38 684,87		-52 762,63	
Muille maksetut korkokulut	-94 071,16		-103 648,47	
Korvaus peruspääomasta	-598 532,80		-598 532,80	
Muut rahoituskulut	-78,32		-247,15	
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	615 377,21		583 863,29	
Satunnaiset tuotot ja kulut				
Satunnaiset tuotot				
Tilikauden ylijäämä	615 377,21		583 863,29	
Tuloslaskelman tunnusluvut	2019		2018	
Sijoitetun pääoman tuotto, %	5,99 %		5,77 %	
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	7,25 %		7,28 %	
Voitto, %	10,37 %		9,92 %	

3. Tase	31.12.2019		31.12.2018	
Vastaavaa				
Pysyvät vastaavat				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet		13 415,96		19 962,89
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet	51 437,70		51 437,70	
Liittymismaksut	71 448,12		71 448,12	
Rakennukset	5 913 934,68		6 315 924,25	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	17 905 316,66		17 989 081,23	
Koneet ja kalusto	0,00		0,00	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankkeet	1 089 078,02	25 031 215,18	392 061,27	24 819 952,57
Sijoitukset				
Liittymismaksut		22 773,29		22 773,29
Vaihtuvat vastaavat				
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet		96 923,52		97 404,92
Saamiset				
Lyhytaikaiset saatavat				
Myyntisaamiset	410 900,08		322 722,10	
Saamiset kunnalta	34 136,28		36 168,89	
Muut saatavat	46 028,44		34 273,05	
Siirtosaamiset	0,00	491 064,80	0,00	393 164,04
Rahat ja pankkisaamiset		2 356 703,60		2 823 963,92
		€ 28 012 096,35		€ 28 177 221,63
Vastattavaa				
Oma pääoma				
Peruspääoma	9 975 546,53		9 975 546,53	
Arvonkorotusrahasto	1 249,46		1 249,46	
Ed. tilikausien ylijäämä	4 018 904,46		3 435 041,17	
Tilikauden ylijäämä	615 377,21	14 611 077,66	583 863,29	13 995 700,45
Vieras pääoma				
Pitkäaikainen				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 933 478,80		4 760 728,24	
Laina kunnalta	2 498 649,20		2 808 649,20	
Ennakot	7 269,50		7 269,50	
Korottomat lainat kunnalta	160 657,25		152 657,25	
Liittymismaksut ja muut velat	4 568 276,92	11 168 331,67	4 317 006,92	12 046 311,11
Lyhytaikainen				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	827 249,44		916 138,24	
Laina kunnalta	310 000,00		310 000,00	
Ennakot	0,00		0,00	
Ostovelat	589 536,42		390 996,79	
Korottomat velat kunnalta	273 682,52		289 817,42	
Muut velat	1 619,83		3 159,56	
Siirtovelat	230 598,81	2 232 687,02	225 098,06	2 135 210,07
		€ 28 012 096,35		€ 28 177 221,63
Taseen tunnusluvut				
Omavaraisuusaste, %		52,17 %		49,68 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %		223,41 %		238,10 %
Kumulatiivinen ylijäämä (alijäämä)		4 634 281,67		4 018 904,46
Lainakanta 31.12 €		7 569 377,44		8 795 515,68

Luottamuselin: Raaseporin Veden johtokunta
Vastuhenkilö: Klara Eklund

Toimintakuvaus

Raaseporin Vesi tuottaa vesihuoltopalveluja Raaseporin asukkaille ja yrityksille. Kaupunginvaltuuston hyväksymällä toiminta-alueella on noin 6 750 kiinteistöä, jotka on liitetty vesihuoltoon. Toiminta rahoitetaan kokonaan asiakkaiden suorittamilla maksuilla.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2019

Asiakaspalvelussa, tiedottamisessa, jaetussa vedessä ja jätevedenpuhdistuksessa edelleen korkea taso
Tekniikan päivitys

Sitovat tavoitteet 2019

TP	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Vedenhankinta	Parempi turvallisuus vedenottamoissa
	UV-lamppu asennettu Ekerön vedenottamoon	
	Vedenjakelu	Tekniikan ja karttojen päivitys
	Vesi- ja viemärijohtojen saneeraukset ja pintaveden täydennykset saatettu päätökseen seuraavilla kaduilla: Eduskuntakatu, Sjösångintie, Ojakatu, Pormestarinkatu ja Kaksoskuja sekä osia Latokartanonkadusta, Naapurinkadusta ja Chicagonkadusta.	
	Jäteveden johtaminen	Tekniikan ja karttojen päivitys
	Vesi- ja viemärijohtojen saneeraukset ja pintaveden täydennykset saatettu päätökseen seuraavilla kaduilla: Eduskuntakatu, Sjösångintie, Ojakatu, Pormestarinkatu ja Kaksoskuja sekä osia Latokartanonkadusta, Naapurinkadusta ja Chicagonkadusta.	
	Jätevedenkäsittely	Edelleen korkea taso jäteveden käsittelyssä
	Vaihtoehtoisten kemikaalien koekäyttö päättynyt	
	Talous	Palvelua ja tuotteita kilpailukykyiseen hintaan
	Muuttumattomat maksut	

Luottamuselin: Raaseporin Veden johtokunta
Vastuhenkilö: Klara Eklund

Analyysi toimenpiteistä

Vesi- ja putkijohtojen saneeraus on jatkunut suunnitellun ohjelman mukaisesti. Pintavesijohtoja on täydennetty lähinnä muiden putkijohtojen saneerauksen yhteydessä. Karjaan vesitornin saneerausta sekä Karjaan ja Tammisaaren välisen yhdysjohdon laajentamista koskevat urakat on hankittu. Karjaan vesitornin kunnostus alkoi keväällä, ja se oli lähes valmis vuoden lopussa. Yhdysjohdon urakoitsija valittiin loppuvuonna. Ekerön vedenottamoon hankittiin UV-lamppu. Suunnitellut johtoverkkokorjaukset ja johtoverkon laajennukset on toteutettu.

Jaetun talousveden ja puhdistetun jäteveden viranomaisvaatimuksia seurataan säännöllisillä näytteillä. Näytteenotto suoritetaan hyväksytyin valvontaohjelman mukaisesti. Merkittäviä poikkeamia tai muutoksia ei ole ollut.

Tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Suoritteet			
Liittymiä kpl	6 733	6 770	6 756
Myyty vesimäärä m ³	1 340 198	1 370 000	1 329 584
Myyty jätevesimäärä m ³	1 268 849	1 310 000	1 257 297
Vesijohtoa km	399	399	400
Viemärijohtoa km	421	422	422
Hulevesiviemärijohtoa km	144	145	145
Vedenottoa kpl	12	12	12
Jätevesipumppaamoita kpl	145	145	145
Jätevedenpuhdistamoja kpl	3	3	3
Sitovat mittarit			
Menot €/m ³ vesi	2,35	2,35	2,39
Tulot €/m ³ vesi	4,41	4,46	4,53

Muut tunnusluvut

Käyttökustannukset laskutettua vesimäärää kohden 2,39 €/m³ (2,35 €/m³ vuonna 2018)
(Mitä pienempi luku on, sitä tehokkaammin voimavaroja on käytetty.)

Kokonaiskustannukset laskutettua vesimäärää kohden 3,53 €/m³ (3,47 €/m³ vuonna 2018)
(Mitä pienempi luku on, sitä tehokkaammin voimavaroja on käytetty.)

Liikelyijäämä/liikevaihto = 22,3 % (22,3 % vuonna 2018)

Luottamuselin: Raaseporin Veden johtokunta
Vastuhenkilö: Klara Eklund

Talous	TP 2018	TA 2019	Talousarv. muutokset	TP 2019	Poikkeama	Toteut.%
Tuotot						
Myyntituotot	5 921 665	6 113 630	0	5 966 483	-147 147	97,6 %
Muut tuotot	69 273	60 550	0	62 390	1 840	103,0 %
Tuotot yhteensä	5 990 938	6 174 180	0	6 028 873	-145 307	97,6 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				0,6 %		
Kulut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-762 236	-740 100	0	-779 998	-39 898	105,4 %
Palvelujen ostot	-1 106 667	-1 118 130	0	-1 139 095	-20 965	101,9 %
Palkat ja palkkiot	-905 606	-968 000	0	-921 206	46 794	95,2 %
Henkilösivukulut	-229 136	-238 750	0	-226 013	12 737	94,7 %
Poistot ja arvonalennukset	-1 501 689	-1 412 300	0	-1 505 437	-93 137	106,6 %
Muut liiketoiminnan kustannukset	-149 717	-159 000	0	-115 589	43 411	72,7 %
Kulut yhteensä	-4 655 051	-4 636 280	0	-4 687 337	-51 057	101,1 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				0,7 %		
Liikeliijäämä	1 335 887	1 537 900	0	1 341 536	-196 364	87,2 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				0,4 %		
Korkotuotot	0	0	0	0	0	0,0 %
Muut rahoitustuotot	3 167	4 000	0	5 209	1 209	130,2 %
Kunnalle maksetut korkokulut	-52 763	-46 000	0	-38 685	7 315	84,1 %
Muille maksetut korkokulut	-103 648	-105 000	0	-94 071	10 929	89,6 %
Korvaus peruspääomasta	-598 533	-599 000	0	-598 533	467	99,9 %
Muut rahoituskulut	-247	0	0	-78	-78	0,0 %
Tilikauden ylijäämä	583 863	791 900	0	615 377	-176 523	77,7 %
Muutos (TP 2019 vs TP 2018)				5,4 %		

Talouden ja tunnuslukujen analyysi

Raaseporin Vedellä oli edelleen vahva talous vuonna 2019. Taloudellisesti merkittäviä muutoksia ei ollut vuoteen 2018 verrattuna. Asiakkaille toimitettiin laadukasta talousvettä, ja jätevesien puhdistus oli hyvällä tasolla. Vuotovesien määrä oli edelleen tarpeettoman suuri, minkä vuoksi tulee laatia kattavampi saneerausohjelma, jossa ongelmakohtatunnistetaan. Puhdistamoissa puhdistetun jäteveden määrä kasvoi 16 % vuoteen 2018 verrattuna. Tämä vaikuttaa suoraan käyttökustannuksiin. Suurempi sademäärä on suurin syy ylitykseen.

Vuoden 2019 ylijäämä on runsaat 30 000 € enemmän kuin vuonna 2018 mutta selkeästi alle budjetin. Poistot ja arvonalennukset olivat runsaat 90 000 € budjetoitua suuremmat. Vedenmyynti kasvoi vuoteen 2018 verrattuna mutta alitti budjetoidun lisäyksen. Vuonna 2019 uusien liittymien määrä oli suurempi kuin vuonna 2018, mutta uusia suurykäyttäjiä ei liittynyt. Käyttökustannukset laskutettua vesimäärää kohden olivat sekä vuotta 2018 että talousarviota korkeammat. Tämä selittyy suurelta osin sillä, että käsiteltävien jätevesien määrä kasvoi, mikä puolestaan lisää kemikaalien ja sähkön kulutusta, vaikka myytyjen jätevesien määrä on vähentynyt.

5. Investoinnit 2019

Toimintayksikkö	Uushankinnat	Talousarvio sis. muutokset	Tot. %	Ero
Vedenottoaika				
Vedenottamojen täydentäminen	-20 650,00	-25 000	82,6	4 350,00
	-20 650,00	-25 000	82,6	4 350,00
Johtoverkko (vesi, viemäri, pintavesi)				
Asunto- ja teollisuusalueiden laajennus	-166 835,60	-300 000	55,6	133 164,40
Johtoverkkojen saneeraus ja pintavesijohtojen laajennusrakentaminen	-683 832,23	-500 000	136,8	-183 832,23
Tammisaari-Karjaa yhdysjohto	-6 779,28	-360 000	0,0	353 220,72
Karjaan vesitorni, saneeraus	-813 083,39	-950 000	0,0	136 916,61
	-1 670 530,50	-2 110 000	79,2	-439 469,50
Pumppaamot, viemäri				
Jätevedenpumppaamon täydentäminen	-923,58	-25 000,00	3,7	24 076,42
Puhdistamot				
Puhdistamon täydentäminen	-18 048,60	-25 000	72,2	6 951,40
	-18 048,60	-25 000	72,2	6 951,40
Menot	-1 710 152,68	-2 185 000	78,3	474 847,32
Tulot	0,00	0		0,00
Netto	-1 710 152,68	-2 185 000	78,3	474 847,32

6. Rahoituslaskelma

	2019		2018	
Toiminnan kassavirta				
Liiketoiminnan ylijäämä	1 341 535,74		1 335 887,14	
Poistot ja arvonalennukset	1 505 437,00		1 501 689,39	
Rahoitustuotot ja -kulut	-726 158,53		-752 023,85	
Tulorahoituksen korjaukset	0,00	2 120 814,21	0,00	2 085 552,68
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-1 710 152,68		-900 687,45	
Rahoitusosuudet investointeihin	0,00		15 000,00	
Käyttöomaisuuden myyntitulot, pysyvät vastaavat		-1 710 152,68		-885 687,45
Toiminnan ja investointien rahavirta		410 661,53		1 199 865,23
Rahoitustoiminnan rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Muiden saatavien muutos/liittymismaksut				
Lainakannan muutokset				
Pikäaik.lainojen lisäys kunnalta				
Pikäaik.lainojen lisäys muilta				
Kunnalta saatujen pitkäaikaisten lainojen vähennys	-310 000,00		-310 000,00	
Pitkäaik.lainojen vähennys muilta	-916 138,24		-1 066 138,34	
Kunnalta saatujen lyhytaikaisten lainojen muutokset		-1 226 138,24		-1 376 138,34
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Vaihto-omaisuuden muutokset	481,40		2 261,23	
Muiden saamisten muutokset	-99 933,37		86 534,01	
Saamisten muutos kunnalta	2 032,61		-5 916,88	
Korottomien velkojen muutos kunnalta	307 719,00		243 870,97	
Korottomien velkojen muutos	137 916,75	348 216,39	347 141,34	673 890,67
Rahoitustoiminnan rahavirta		-877 921,85		-702 247,67
Rahavarojen muutos		-467 260,32		497 617,56
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	2 356 703,60		2 823 963,92	
Rahavarat 1.1.	-2 823 963,92	-467 260,32	-2 326 346,36	497 617,56
Rahoituslaskelman tunnusluvut		2019		2018
Toiminnan ja investointien rahavirta viiden vuoden aikana		4 933 668,60		2 700 583,80
Investointien tulorahoitus, %		124,01 %		235,47 %
Laskennallinen lainanhoitokate		2,09		1,79
Lainanhoitokate		1,66		1,46
Kassan riittävyys, kassapäivät		126		168
Quick ratio		1,28		1,51
Current ratio		1,32		1,55

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

7.1 Arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Tilinpäätöksen teon periaatteet ja metodit

Tietojen vertaaminen edellisiin vuosiin

Vuoden 2016 tilinpäätöksestä lähtien eriytettiin Raaseporin Veden hulevesien käsittely siten, että laadittiin erillinen tase ja tuloslaskelma sekä rahoitusanalyysi. Raaseporin Vesi laskuttaa tekniseltä keskukselta vuoden käsittelykustannukset sisältäen vuosittaisen poistosumman.

Erillistä huleveden käsittelytaksaa ei ole otettu käyttöön.

Rahoitusarvopaperit

Hallinta johdannaissopimuksia

Johdannaissopimuksilla tarkoitetaan sopimuksia koronvaihdosta. Karjaan Vedelle (nyt Raaseporin vesi) on tehty 3 000 000 € koronvaihtosopimus 31.7.2006. Sopimuksessa on vaihtuva korko sidottu kiinteään korkoon. Sopimus on voimassa 2.8.2021 saakka.

7.2 Toimintatuotot

	2019	2018
Liikevaihto	5 966 482,84	5 921 664,66
Muut liiketoiminnan tuotot	62 389,75	69 273,16
Tuotot sis. sisäiset	6 028 872,59	5 990 937,82
Sisäiset tuotot	-33 607,26	-37 778,98
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	5 995 265,33	5 953 158,84

7.3 PYSYVIEN VASTAAVIEN MUUTOKSET
Selvitys suunnitelmanmukaisten poistojen perusteista

Pysyviin vastaaviin sisältyvien kulutukselle alttiin kaluston poistot on vahvistettu etukäteen laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu hankintameno ja arvioidun taloudellisen käyttöajan perusteella.

Lasketut poistoajat seuraavat Tammissaaren kaupungin poistosuunnitelmaa sekä poistoprosenttien että poistomenetelmien osalta:

Tasapoisto	Maa- ja vesi-alueet	Rakennukset		Kiinteät rakenteet ja laitteet
		Talous-rakennus	Tehdas ja tuotantorak.	(Vedenjakeluverkko, viemäriverkko)
Vuosi	ei poisto	18 vuotta	25 vuotta	35 vuotta

Pienet hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 € on kirjattu vuosikuluksi.

Pysyvät vastaavat

	Aineettomat hyödykkeet	Aineelliset hyödykkeet					Sijoitukset	Yhteensä	
	Muut pitkäaikaiset menot	Maa- ja vesi-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet & kalusto	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankkeet	Yhteensä		Muut saatavat / liittymismaksut
Poistamaton hankintameno 1.1.	19 962,89	122 885,82	6 315 924,25	17 989 081,23		392 061,27	24 819 952,57	22 773,29	24 862 688,75
Lisäykset tilikauden aikana	0,00		0,00	695 056,41		1 015 096,27	1 710 152,68	0,00	1 710 152,68
Rahoitusosuudet tilikauden aikana				0,00		0,00	0,00		0,00
Vähennykset tilikauden aikana									
Siirrot erien välillä men. tul.			0,00	318 079,52		318 079,52	0,00		
Tilikauden poistot	6 546,93		401 989,57	1 096 900,50			1 498 890,07		1 505 437,00
Arvonlennukset ja niiden palautukset									
Kirjanpitoarvo 31.12.	13 415,96	122 885,82	5 913 934,68	17 905 316,66		1 089 078,02	25 031 215,18	22 773,29	25 067 404,43

7.4 Vaihtuvat vastaavat, saamiset

Saamisten erittely	2019	2018
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	410 900,08	322 722,10
Saamiset kunnalta	34 136,28	36 168,89
Muut saamiset	46 028,44	34 273,05
Siirtosaamiset	0,00	0,00
Saamiset yhteensä	491 064,80	393 164,04

7.5 Oma pääoma

Oman pääoman muutokset	2019	2018
Peruspääoma	9 975 546,53	9 975 546,53
Arvonkorotusrahasto	1 249,46	1 249,46
Ed.tilikausien ylijäämä	3 435 041,17	2 531 832,33
Ed. tilikauden ylijäämä	583 863,29	903 208,84
Ed. tilikausien ylijäämä 31.12	4 018 904,46	3 435 041,17
Tilikauden ylijäämä	615 377,21	583 863,29
Oma pääoma yhteensä	14 611 077,66	13 995 700,45

7.6 Vieras pääoma

Pitkäaikainen vieras pääoma	2019	2018
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 933 478,80	4 760 728,24
Lainat kunnalta	2 498 649,20	2 808 649,20
Ennakot	7 269,50	7 269,50
Korottomat velat kunnalta/liittymismaksut	160 657,25	152 657,25
Liittymismaksut ja muut velat		
Liittymismaksut	4 568 276,92	4 317 006,92
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	11 168 331,67	12 046 311,11
Lyhytaikainen vieras pääoma	2019	2018
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	827 249,44	916 138,24
Laina kunnalta/lyhennys	310 000,00	310 000,00
Ennakot	0,00	0,00
Ostovelat	589 536,42	390 996,79
Korottomat velat kunnalta	273 682,52	289 817,42
Muut velat	1 619,83	3 159,56
Siirtovelat	230 598,81	225 098,06
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	2 232 687,02	2 135 210,07
Vieras pääoma yhteensä:	13 401 018,69	14 181 521,18

7.7 Lainat jotka lankeavat maksettavaksi 5 vuoden tai pidemmän ajan kuluttua

	2019 Saldo 31.12.2024	2018 Saldo 31.12.2023
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 659 577,00	2 159 340,48
Lainat kunnalta	0,00	2 188 649,20
	1 659 577,00	4 347 989,68

7.8 Vastattavat, siirtovelat

Erittely siirtoveloista	2019	2018
Korkojaksotukset	29 958,58	31 090,21
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	7 884,26	11 801,38
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	192 755,97	182 206,47
Vastattavat siirtovelat yhteensä	230 598,81	225 098,06

7.9 Henkilöstön määrä

	2019	2018
Vakinainen henkilökunta	20	21
Osa-aikainen henkilökunta	2	2
Henkilöstö, yhteensä	22	23

7.10 Henkilöstökulut

Henkilöstökulut	2019	2018
Palkat ja palkkiot	926 825,51	918 746,57
Palkkoihin liittyvät korvaukset	5 619,88	13 140,86
	921 205,63	905 605,71
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	198 178,95	196 950,73
Muut henkilösivukulut	27 833,66	32 184,86
	226 012,61	229 135,59
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	1 147 218,24	1 134 741,30
Aktivoidut henkilöstökulut	84 939,92	67 256,61
Henkilöstökulut yhteensä sis. aktivoidut henkilöstökulut	1 232 158,16	1 201 997,91

7.11 Käytettyjen kirjanpito kirjojen ja tositteiden luettelo

PÄIVÄKIRJA
PÄÄKIRJA
TULOSLASKELMA
TASE
TILINPÄÄTÖSERITTELYT

KÄYTETYT TOSITTEET

Tositelaji	Tosite nro
001 Avaava tase	
002 Muistiotositteet	2 001 - 2 119
009 Käyttöomaisuus	9 001 - 9 012
013 Sonet varasto	13 060 - 13 099
015 Tiliotetapahtumat	15 001 - 15 312
030 Palkkatositteet	30 001 - 30 053
047 Ostoreskontra, suoritteet R8	46 001 - 49 248
200 Ostoreskontra, Rondo	210 001 - 212 428
601 Myyntireskontra, suoritteet	600 001 - 600 525
800 Myyntireskontra, vesilaskutus Vesikanta	800 001 - 827 163
810 Myyntireskontra, muu työlaskutus	860 001 - 860 363

8.1 Eriytetty tuloslaskelma

	Raaseporin Vesi	Vesihuolto	Hulevesi
	1.1-31.12.2019	1.1-31.12.2019	1.1-31.12.2019
Liikevaihto	5 932 875,58	5 901 171,08	31 704,50
Muut liiketoiminnan tuotot	62 389,75	62 389,75	0,00
Tarvikkeet ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-767 223,42	-767 082,61	-140,81
Varastojen lisäys tai vähennys			
Palvelujen ostot	-1 118 261,83	-1 111 775,67	-6 486,16
	<u>-1 885 485,25</u>	<u>-1 878 858,28</u>	<u>-6 626,97</u>
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-921 205,63	-920 721,23	-484,40
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-198 178,95	-198 078,07	-100,88
Muut henkilösivukulut	-27 833,66	-27 819,11	-14,55
	<u>-1 147 218,24</u>	<u>-1 146 618,41</u>	<u>-599,83</u>
Poistot ja arvonalennukset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 505 437,00	-1 480 959,30	-24 477,70
Muut liiketoiminnan kulut	-115 589,10	-115 589,10	0,00
Liikelylijäämä	1 341 535,74	1 341 535,74	0,00
Rahoitustuotot ja kulut			
Korkotuotot	0,00	0,00	
Muut rahoitustuotot	5 208,62	5 208,62	
Kunnalle maksetut korkokulut	-38 684,87	-38 684,87	
Muille maksetut korkokulut	-94 071,16	-94 071,16	
Korvaus peruspääomasta	-598 532,80	-598 532,80	
Muut rahoituskulut	-78,32	-78,32	
	<u>-726 158,53</u>	<u>-726 158,53</u>	<u>0,00</u>
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	615 377,21	615 377,21	0,00
Satunnaiset tuotot ja kulut			
Satunnaiset tuotot			
Tilikauden ylijäämä	615 377,21	615 377,21	0,00

8.2 Eriytetty tase	Raaseporin Vesi	Vesihuolto	Hulevesi
	31.12.2019	31.12.2019	31.12.2019
Vastaavaa			
Pysyvät vastaavat			
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet	13 415,96	13 415,96	
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet	51 437,70	51 437,70	
Liittymismaksut	71 448,12	71 448,12	
Rakennukset	5 913 934,68	5 913 934,68	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	17 905 316,66	14 829 919,63	3 075 397,03
Koneet ja kalusto			
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankkeet	1 089 078,02	1 032 315,19	56 762,83
	<u>25 031 215,18</u>	<u>21 899 055,32</u>	<u>3 132 159,86</u>
Sijoitukset			
Liittymismaksut	22 773,29	22 773,29	
Vaihtuvat vastaavat			
Vaihto-omaisuus			
Aineet ja tarvikkeet	96 923,52	96 923,52	
Saamiset			
Lyhytaikaiset saatavat			
Myyntisaamiset	410 900,08	410 900,08	
Saamiset kunnalta	34 136,28	34 136,28	
Muut saatavat	46 028,44	46 028,44	
Siirtosaamiset	0,00	0,00	
	<u>491 064,80</u>	<u>491 064,80</u>	<u>0,00</u>
Rahat ja pankkisaamiset	2 356 703,60	2 356 703,60	0,00
	<u>28 012 096,35</u>	<u>24 879 936,49</u>	<u>3 132 159,86</u>
Vastattavaa			
Oma pääoma			
Peruspääoma	9 975 546,53	9 975 546,53	
Arvonkorotusrahasto	1 249,46	1 249,46	
Ed. tilikausien ylijäämä	4 018 904,46	886 744,60	3 132 159,86
Tilikauden ylijäämä	615 377,21	615 377,21	
	<u>14 611 077,66</u>	<u>11 478 917,80</u>	<u>3 132 159,86</u>
Vieras pääoma			
Pitkäaikainen			
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 933 478,80	3 933 478,80	
Laina kunnalta	2 498 649,20	2 498 649,20	
Ennakot	7 269,50	7 269,50	
Korottomat lainat kunnalta	160 657,25	160 657,25	
Liittymismaksut ja muut velat	4 568 276,92	4 568 276,92	
	<u>11 168 331,67</u>	<u>11 168 331,67</u>	<u>0,00</u>
Lyhytaikainen			
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	827 249,44	827 249,44	
Laina kunnalta	310 000,00	310 000,00	
Ennakot	0,00	0,00	
Ostovelat	273 682,52	273 682,52	
Korottomat velat kunnalta	589 536,42	589 536,42	
Muut velat	1 619,83	1 619,83	
Siirtovelat	230 598,81	230 598,81	
	<u>2 232 687,02</u>	<u>2 232 687,02</u>	<u>0,00</u>
	<u>28 012 096,35</u>	<u>24 879 936,49</u>	<u>3 132 159,86</u>

8.3 Eriytetty rahoituslaskelma

	Raaseporin Vesi	Vesihuolto	Hulevesi
	1.1-31.12.2019	1.1-31.12.2019	1.1-31.12.2019
Toiminnan kassavirta			
Liiketoiminnan ylijäämä	1 341 535,74	1 341 535,74	
Poistot ja arvonalennukset	1 505 437,00	1 480 959,30	24 477,70
Rahoitustuotot ja -kulut	-726 158,53	-726 158,53	
Tulorahoituksen korjaukset			
	<u>2 120 814,21</u>	<u>2 096 336,51</u>	<u>24 477,70</u>
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-1 710 152,68	-1 443 222,65	-266 930,03
Rahoitusosuudet investointeihin	0,00	0,00	
Käyttöomaisuuden myyntitulot, pysyvät vastaavat			
	<u>-1 710 152,68</u>	<u>-1 443 222,65</u>	<u>-266 930,03</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	410 661,53	653 113,86	-242 452,33
Rahoitustoiminnan rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Muiden saatavien muutos/liittymismaksut			
Lainakannan muutokset			
Pikäaik.lainojen lisäys kunnalta			
Pikäaik.lainojen lisäys muilta			
Kunnalta saatujen pitkäaikaisten lainojen vähennys	-310 000,00	-310 000,00	
Pitkäaik.lainojen vähennys muilta	-916 138,24	-916 138,24	
Kunnalta saatujen lyhytaikaisten lainojen muutokset			
	<u>-1 226 138,24</u>	<u>-1 226 138,24</u>	<u>0,00</u>
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Vaihto-omaisuuden muutokset	481,40		
Muiden saamisten muutokset	-99 933,37		
Saamisten muutos kunnalta	2 032,61		
Korottomien velkojen muutos kunnalta	307 719,00		
Korottomien velkojen muutos	137 916,75		
	<u>348 216,39</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
Rahoitustoiminnan rahavirta	-877 921,85	-877 921,85	0,00
Rahavarojen muutos	-467 260,32	-573 024,38	-242 452,33
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	2 356 703,60		
Rahavarat 1.1.	<u>-2 823 963,92</u>		
	-467 260,32		

ERIYTETTYJEN TILINPÄÄTÖSLASKELMIEN LIITETIEDOT

9.1 Arvostus- ja jaksotusperiaattet ja -menetelmät

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Huleveden käyttökustannukset sisältävät suoraan kirjatut materiaalihankintakustannukset, palvelujen ostot ja palkkakulut. Poistot suunnitelman mukaisesti vuodesta 2016 alkaen.

Tasetta koskevat liitetiedot

Aloitustaseessa on hulevesiverkon arvo määrätty laskennalla, että hulevettä on 40 %:lla alueesta ja huleveden osuus on 33 %. Johtoverkon tasearvot per 31.12.2015

18 096 723,74 antoivat hulevesijohtojen arvoksi per 31.12.2015 2 412 655,21 €.

9.2 Pysyvien vastaavien muutokset

Pysyvät vastaavat

	Aineelliset hyödykkeet		Yhteensä
	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Ennakko- maksut ja keskeneräiset hankkeet	
Poistamaton hankintameno 1.1.	2 833 471,23	56 236,30	2 889 707,53
Lisäykset tilikauden aikana	266 930,03	0,00	266 930,03
Rahoitusosuudet tilikauden aikana			
Vähennykset tilikauden aikana			
Siirrot erien välillä	men. 56 236,30	-56 236,30	0,00
	men. -56 762,83	56 762,83	
Tilikauden poistot	24 477,70		24 477,70
Arvonalennukset ja niiden palautukset			
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 075 397,03	56 762,83	3 132 159,86

10. Allekirjoitukset

Raaseporin Veden johtokunta 3 maaliskuuta 2020.

Mikael Borgman
puheenjohtaja

Petri Palin

Per Falenius

Kerstin Gottberg

Rune Westerlund

Tina Nykänen-Lindqvist

Klara Eklund
Vesilaitoksen johtaja